

	Kronor.		Summa kronor.	
	—	—		—
Transport	—	—	76,209	—
1 vicekonstapel, jämte underhåll in natura, lön	180	—		
dagaflöning å 0,30 krona i 365 dagar	109	50	289	50
8 d:o	—	—	2,316	—
1 officers- och reservofficersvolontär, jämte underhåll in natura, lön	150	—		
dagaflöning å 0,10 krona i 365 dagar	36	50	186	50
5 d:o	—	—	932	50
1 volontär, jämte underhåll in natura, lön	150	—		
dagaflöning å 0,10 krona i 365 dagar	36	50	186	50
21 d:o	—	—	3,916	50
1 musiksergeant af 1. klassen, lön	900	—		
dagaflöning å 1,50 krona i 365 dagar	547	50	1,447	50
1 musiksergeant af 2. klassen, lön	780	—		
dagaflöning å 1,50 krona i 365 dagar	547	50	1,327	50
1 trumpetare, jämte underhåll in natura, lön	150	—		
dagaflöning å 0,30 krona i 365 dagar	109	50	259	50
Summa kronor	—	—	87,071	—

Anm. 1. Den för underbefälet af manskapsklassen upptagna aflöningen utgöres af menig volontärs aflöningsförmåner, jämte tillägg för befälsbeställningen, hvadan afgående sådant underbefäl bibehålles vid volontärsbeställningen, med dess å stat upptagna förmåner, tills det jämväl därifrån skiljes.

Anm. 2. Vid vakanser i underbefäls eller beställningsmäns volontärsnummer må under tiden till motsvarande antal menige volontärer utgå för desse i stat anvisade aflöningsförmåner.

Bil. n:o 50.

Förslag till stat
för Artilleriets tygstater år 1904.

	Kronor.		Summa kronor.	
1 tygingeniör, lön	3,000	—	4,460	—
dagaflöning å 4 kronor i 365 dagar	1,460	—		
1 ålderstillägg å lönen å 500 kronor efter 5 års väl vitsordad tjänst.	—	—	2,415	—
1 tygförvaltare, lön	1,320	—		
dagaflöning å 3 kronor i 365 dagar	1,095	—	26,565	—
1 ålderstillägg å lönen å 500 kronor efter 5 års väl vitsordad tjänst.	—	—		
11 d:o	—	—	1,930	—
1 tygunderofficer, lön	1,200	—		
dagaflöning å 2 kronor i 365 dagar	730	—	15,440	—
8 d:o	—	—		
1 besiktningsrustmästare, lön	1,020	—	1,750	—
dagaflöning å 2 kronor i 365 dagar	730	—		
1 ålderstillägg å lönen å 500 kronor efter 5 års väl vitsordad tjänst.	—	—	10,500	—
6 d:o	—	—		
1 tygskrifvare, lön	720	—	1,267	50
dagaflöning å 1,50 krona i 365 dagar	547	50		
1 ålderstillägg å lönen å 300 kronor efter 5 års väl vitsordad tjänst.	—	—	13,942	50
11 d:o	—	—		
1 tyghandtverkare, lön	—	—	900	—
75 d:o	—	—		
Summa kronor	—	—	146,670	—

Anm. Löntagare, som tillförsäkrats andra än de för honom ofvan angifna aflöningsförmånerna, bibehålles vid sina förutvarande aflöningsförmåner, därest han icke själf önskar öfvergå till de i denna stat för honom upptagna.

Bil. n:o 51.

Förslag till stat

för fast anställda officerare och underofficerare med vederlikar samt
betjänante vid Fortifikationen år 1904.

	Kronor.	Summa kronor.
1 generalmajor och chef, åtnjuter aflöning på generalitetets stat.		
1 öfverste, lön	6,000 —	
dagaflöning å 6 kronor i 365 dagar	2,190 —	
lönstillägg för 1 tjänstehäst å 400 kronor	400 —	
furageersättning å 1 krona om dagen	365 —	8,955 —
1 öfverstelöjtnant, lön	4,500 —	
dagaflöning å 5 kronor i 365 dagar	1,825 —	
lönstillägg för 1 tjänstehäst å 400 kronor	400 —	
furageersättning å 1 krona om dagen	365 —	7,090 —
2 d:o	—	14,180 —
1 major, lön	4,000 —	
dagaflöning å 5 kronor i 365 dagar	1,825 —	
lönstillägg för 1 tjänstehäst å 400 kronor	400 —	
furageersättning å 1 krona om dagen	365 —	6,590 —
4 d:o	—	26,360 —
1 kapten af 1. klassen, lön	3,400 —	
dagaflöning å 4 kronor i 365 dagar	1,460 —	4,860 —
19 d:o	—	92,340 —
1 kapten af 2. klassen, lön	2,400 —	
dagaflöning å 4 kronor i 365 dagar	1,460 —	3,860 —
11 d:o	—	42,460 —
1 löjtnant af 1. klassen, lön	1,500 —	
dagaflöning å 3 kronor i 365 dagar	1,095 —	2,595 —
17 d:o	—	44,115 —
1 löjtnant af 2. klassen, lön	1,020 —	
dagaflöning å 3 kronor i 365 dagar	1,095 —	2,115 —
14 d:o	—	29,610 —
1 underlöjtnant, lön	720 —	
dagaflöning å 3 kronor i 365 dagar	1,095 —	1,815 —
21 d:o	—	38,115 —
Transport	—	325,060 —

	Kronor.		Summa kronor.	
Transport	—	—	325,060	—
1 fanjunkare, lön	1,200	—	—	—
dagaflöning å 2 kronor i 365 dagar	730	—	1,930	—
26 d:o	—	—	50,180	—
1 sergeant af 1. klassen, lön	900	—	—	—
dagaflöning å 1,50 krona i 365 dagar	547	50	1,447	50
32 d:o	—	—	46,320	—
1 sergeant af 2. klassen, lön	780	—	—	—
dagaflöning å 1,50 krona i 365 dagar	547	50	1,327	50
14 d:o	—	—	18,585	—
1 regementspastor, arfvode	—	—	1,000	—
1 sekreterare, lön	—	—	3,000	—
ålderstillägg å 500 kronor efter femte och tionde tjänsteåret.	—	—	—	—
1 auditör, arfvode	—	—	800	—
1 d:o	—	—	800	—
1 regementsläkare, lön	3,400	—	—	—
dagaflöning å 5 kronor i 365 dagar	1,825	—	5,225	—
1 d:o	—	—	5,225	—
1 bataljonsläkare, lön	1,020	—	—	—
dagaflöning å 3 kronor i 365 dagar	1,095	—	2,115	—
2 d:o	—	—	4,230	—
1 bataljonsveterinär, lön	1,020	—	—	—
dagaflöning å 3 kronor 365 dagar	1,095	—	2,115	—
1 d:o	—	—	2,115	—
1 fortifikationskassör och redogörare, lön	—	—	2,000	—
ålderstillägg å 500 kronor efter femte tjänsteåret.	—	—	—	—
1 fortifikationskassör och förrådsförvaltare, lön	—	—	1,500	—
ålderstillägg å 500 kronor efter femte tjänsteåret.	—	—	—	—
9 d:o	—	—	13,500	—
1 verkmästare af 1. klassen, lön	1,020	—	—	—
dagaflöning å 2 kronor i 365 dagar	730	—	1,750	—
1 ålderstillägg å lönen å 500 kronor efter 5 års väl vitsordad tjänst.	—	—	—	—
2 d:o	—	—	3,500	—
1 verkmästare af 2. klassen, lön	720	—	—	—
dagaflöning å 1,50 krona i 365 dagar	547	50	1,267	50
1 ålderstillägg å lönen å 300 kronor efter 5 års väl vitsordad tjänst.	—	—	—	—
2 d:o	—	—	2,535	—
Transport	—	—	497,527	50

		Kronor.		Summa kronor.	
	Transport	—	—	497,527	50
1 tyghandtverkare, lön		—	—	900	—
8 d:o		—	—	7,200	—
1 gevärshandtverkare, lön		780	—		
dagaflöning å 1,50 krona i 365 dagar		547	50	1,327	50
2 d:o		—	—	2,655	—
1 musikfanjunkare, lön		1,200	—		
dagaflöning å 2 kronor i 365 dagar		730	—	1,930	—
1 d:o		—	—	1,930	—
1 musiksergeant af 1. klassen, lön		900	—		
dagaflöning å 1,50 krona i 365 dagar		547	50	1,447	50
2 d:o		—	—	2,895	—
1 musiksergeant af 2. klassen, lön		780	—		
dagaflöning å 1,50 krona i 365 dagar		547	50	1,327	50
2 d:o		—	—	2,655	—
1 förste vaktmästare, lön		—	—	1,100	—
1 förrådsvaktmästare, lön		—	—	900	—
2 d:o		—	—	1,800	—
Summa kronor		—	—	525,595	—

Anm. 1. 3 af de nyuppförda sergeantsbeställningarna af 2. klassen få först tillsättas i mån af motsvarande afgang bland de i 1903 års stat uppförda sergeantsbeställningar af 1. klassen.

Anm. 2. Löntagare, som tillförsäkrats andra än de för honom ofvan angifna aflöningsförmåner, bibehålles vid sina förutvarande aflöningsförmåner, därest han icke själf önskar öfvergå till de i denna stat för honom upptagna.

Förslag till stat

för den fast anställda manskapsstyrkan vid Svea (Göta) ingenjörkår år 1904.

	Kronor.		Summa kronor.	
1 distinktionskorpral, jämte underhåll in natura, lön	300	—		
dagaflöning å 0,50 krona i 365 dagar	182	50	482	50
13 d:o (däraf 2 minör- eller handtverks-)	—	—	6,272	50
1 korpral, jämte underhåll in natura, lön	240	—		
dagaflöning å 0,40 krona i 365 dagar	146	—	386	—
29 d:o (däraf 6 minör- eller handtverks-, 1 sjukvårds-, 1 gevärshandt- verkare- och 1 hofslagare-)	—	—	11,194	—
1 vicekorpral, jämte underhåll in natura, lön	180	—		
dagaflöning å 0,30 krona i 365 dagar	109	50	289	50
33 d:o (däraf 4 minör- eller handtverks-, 1 sjukvårds-, 1 gevärshandt- verkare- och 1 hofslagare-)	—	—	9,553	50
1 sjukvårdssoldat, jämte underhåll in natura, lön	150	—		
dagaflöning å 0,30 krona i 365 dagar	109	50	259	50
2 d:o	—	—	519	—
1 gevärshandtverkaresoldat, jämte underhåll in natura, lön	150	—		
dagaflöning å 0,30 krona i 365 dagar	109	50	259	50
1 d:o	—	—	259	50
1 hofslagaresoldat, jämte underhåll in natura, lön	150	—		
dagaflöning å 0,30 krona i 365 dagar	109	50	259	50
1 d:o	—	—	259	50
1 officers- och reservofficersvolontär, jämte underhåll in natura, lön	150	—		
dagaflöning å 0,10 krona i 365 dagar	36	50	186	50
14 d:o	—	—	2,611	—
1 volontär, jämte underhåll in natura, lön	150	—		
dagaflöning å 0,10 krona i 365 dagar	36	50	186	50
189 d:o	—	—	35,248	50
1 trumpetare, jämte underhåll in natura, lön	150	—		
dagaflöning å 0,30 krona i 365 dagar	109	50	259	50
7 d:o	—	—	1,816	50
Summa kronor	—	—	70,303	—

- Anm. 1.** Den för underbefälet af manskapsklassen upptagna aflöningen utgöres af menig volontärs aflöningsförmåner jämte tillägg för befälsbeställningen, hvadan afgående sådant underbefäl bibehålles vid volontärsbeställningen, med dess å stat upptagna förmåner, tills det jämväl därifrån skiljes.
- Anm. 2.** Vid vakanser i underbefäls eller beställningsmäns volontärsnummer må under tiden till motsvarande antal menige volontärer utgå för desse i stat anvisade aflöningsförmåner.
-

Förslag till stat
för den fast anställda manskapsstyrkan vid Fälttelegrafkåren år 1904.

	Kronor.		Summa kronor.	
1 distinktionskorpral, jämte underhåll in natura, lön	300	—		
dagaflöning å 0,50 krona i 365 dagar	182	50	482	50
9 d:o (däraf 1 handtverks-)	—	—	4,342	50
1 korpral, jämte underhåll in natura, lön	240	—		
dagaflöning å 0,40 krona i 365 dagar	146	—	386	—
19 d:o (däraf 3 handtverks-, 1 sjukvårds- och 1 hofslagare-) . . .	—	—	7,334	—
1 vicekorpral, jämte underhåll in natura, lön	180	—		
dagaflöning å 0,30 krona i 365 dagar	109	50	289	50
20 d:o (däraf 4 handtverks-, 1 sjukvårds- och 1 hofslagare-) . . .	—	—	5,790	—
1 sjukvårdssoldat, jämte underhåll in natura, lön	150	—		
dagaflöning å 0,30 krona i 365 dagar	109	50	259	50
1 d:o	—	—	259	50
1 gevärshandtverkarsoldat, jämte underhåll in natura, lön . . .	150	—		
dagaflöning å 0,30 krona i 365 dagar	109	50	259	50
1 hofslagaresoldat, jämte underhåll in natura, lön	150	—		
dagaflöning å 0,30 krona i 365 dagar	109	50	259	50
1 volontär, jämte underhåll in natura, lön	150	—		
dagaflöning å 0,10 krona i 365 dagar	36	50	186	50
75 d:o	—	—	13,987	50
1 trumpetare, jämte underhåll in natura, lön	150	—		
dagaflöning å 0,30 krona i 365 dagar	109	50	259	50
3 d:o	—	—	778	50
Summa kronor	—	—	34,874	50

Anm. 1. Den för underbefälet af manskapsklassen upptagna aflöningen utgöres af menig volontärs aflöningsförmåner jämte tillägg för befälsbeställningen, hvadan afgående sådant underbefäl bibehålles vid volontärsbeställningen, med dess å stat upptagna förmåner, tills det jämväl därifrån skiljes.

Anm. 2. Vid vakanser i underbefäls eller beställningsmäns volontärsnummer må under tiden till motsvarande antal menige volontärer utgå för desse i stat anvisade aflöningsförmåner.

Bil. n:o 54.

Förslag till stat

för den fast anställda manskapsstyrkan vid Bodens ingenjörkår år 1904.

	Kronor.		Summa kronor.	
1 distinktionskorpral, jämte underhåll in natura, lön	300	—		
dagaflöning å 0,50 krona i 365 dagar	182	50	482	50
3 d:o (däraf 1 minör- eller handtverks-)	—	—	1,447	50
1 korpral, jämte underhåll in natura, lön	240	—		
dagaflöning å 0,40 krona i 365 dagar	146	—	386	—
7 d:o (däraf 2 minör- eller handtverks-)	—	—	2,702	—
1 vicekorpral, jämte underhåll in natura, lön	180	—		
dagaflöning å 0,30 krona i 365 dagar	109	50	289	50
7 d:o (däraf 2 minör- eller handtverks- och 1 sjukvårds-)	—	—	2,026	50
1 sjukvårdssoldat, jämte underhåll in natura, lön	150	—		
dagaflöning å 0,30 krona i 365 dagar	109	50	259	50
1 gevärshandverkarsoldat, jämte underhåll in natura, lön	150	—		
dagaflöning å 0,30 krona i 365 dagar	109	50	259	50
1 volontär, jämte underhåll in natura, lön	150	—		
dagaflöning å 0,10 krona i 365 dagar	36	50	186	50
77 d:o	—	—	14,360	50
1 trumpetare, jämte underhåll in natura, lön	150	—		
dagaflöning å 0,30 krona i 365 dagar	109	50	259	50
1 d:o	—	—	259	50
Summa kronor	—	—	22,919	—

Anm. 1. Den för underbefälet af manskapsklassen upptagna aflöningen utgöres af menig volontärs aflöningsförmåner jämte tillägg för befälsbeställningen, hvadan afgående sådant underbefäl bibehålles vid volontärsbeställningen, med dess å stat upptagna förmåner, tills det jämväl därifrån skiljes.

Anm. 2. Vid vakanser i underbefäls eller beställningsmäns volontärsnummer må under tiden till motsvarande antal menige volontärer utgå för desse i stat anvisade aflöningsförmåner.

Bil. n:o 55.

Förslag till stat
för Första Svea samt den under uppsättning varande Andra Svea
trängkår år 1904.

	Kronor.		Kronor.		Summa kronor.
a) Första Svea trängkår.					
Staben.					
1 chef. Se särskild stat. (Bil. n:o 59.)					
1 kapten af 2. klassen (regementskvartermästare), lön	2,400	—			
dagaflöning å 4 kronor i 365 dagar	1,460	—	3,860	—	
1 regementspastor, arfvode	—	—	1,000	—	
1 auditör, arfvode	—	—	800	—	
1 regementsläkare, lön	3,400	—			
dagaflöning å 5 kronor i 365 dagar	1,825	—	5,225	—	
1 bataljonsläkare, lön	1,020	—			
dagaflöning å 3 kronor i 365 dagar	1,095	—	2,115	—	
1 d:o	—	—	2,115	—	
1 bataljonsveterinär, lön	1,020	—			
dagaflöning å 3 kronor i 365 dagar	1,095	—	2,115	—	
1 hofslagarekorpral, jämte underhåll in natura, lön .	240	—			
dagaflöning å 0,40 krona i 365 dagar . . .	146	—	386	—	
1 hofslagarevicekorpral, jämte underhåll in natura, lön	180	—			
dagaflöning å 0,30 krona i 365 dagar . . .	109	50	289	50	
1 hofslagaresoldat, jämte underhåll in natura, lön .	150	—			
dagaflöning å 0,30 krona i 365 dagar . . .	109	50	259	50	
1 gevärshandverkare, jämte underhåll in natura, lön	150	—			
dagaflöning å 0,30 krona i 365 dagar . . .	109	50	259	50	
1 handverkare af 1. klassen, lön	—	—	900	—	
Transport	—	—	19,324	50	—

	Kronor.		Kronor.		Summa kronor.	
Transport	—	—	19,324	50	—	—
1 handtverkare af 1. klassen, lön	—	—	900	—	—	—
1 handtverkare af 2. klassen, lön	—	—	700	—	—	—
1 d:o	—	—	700	—	—	—
1 musiksergeant af 1. klassen, lön	900	—	—	—	—	—
dagaflöning å 1,50 krona i 365 dagar	547	50	1,447	50	—	—
1 musiksergeant af 2. klassen, lön	780	—	—	—	—	—
dagaflöning å 1,50 krona i 365 dagar	547	50	1,327	50	—	—
Kompanistaten.						
1 kapten af 1. klassen, lön	3,400	—	—	—	—	—
dagaflöning å 4 kronor i 365 dagar	1,460	—	4,860	—	—	—
2 d:o	—	—	9,720	—	—	—
1 kapten af 2. klassen, lön	2,400	—	—	—	—	—
dagaflöning å 4 kronor i 365 dagar	1,460	—	3,860	—	—	—
1 löjtnant af 1. klassen, lön	1,500	—	—	—	—	—
dagaflöning å 3 kronor i 365 dagar	1,095	—	2,595	—	—	—
2 d:o	—	—	5,190	—	—	—
1 löjtnant af 2. klassen, lön	1,020	—	—	—	—	—
dagaflöning å 3 kronor i 365 dagar	1,095	—	2,115	—	—	—
2 d:o	—	—	4,230	—	—	—
1 underlöjtnant, lön	720	—	—	—	—	—
dagaflöning å 3 kronor i 365 dagar	1,095	—	1,815	—	—	—
2 d:o	—	—	3,630	—	—	—
1 fanjunkare, lön	1,200	—	—	—	—	—
dagaflöning å 2 kronor i 365 dagar	730	—	1,930	—	—	—
5 d:o	—	—	9,650	—	—	—
1 sergeant af 1. klassen, lön	900	—	—	—	—	—
dagaflöning å 1,50 krona i 365 dagar	547	50	1,447	50	—	—
10 d:o	—	—	14,475	—	—	—
1 sergeant af 2. klassen, lön	780	—	—	—	—	—
dagaflöning å 1,50 krona i 365 dagar	547	50	1,327	50	—	—
10 d:o	—	—	13,275	—	—	—
1 distinktionskorpral, jämte underhåll in natura, lön	300	—	—	—	—	—
dagaflöning å 0,50 krona i 365 dagar	182	50	482	50	—	—
8 d:o	—	—	3,860	—	—	—
Transport	—	—	8,862	—	—	—

	Kronor.		Kronor.		Summa kronor.
Transport	—	—	108,862	—	—
1 korpral, jämte underhåll in natura, lön	240	—	—	—	—
dagaflöning à 0,40 krona i 365 dagar	146	—	386	—	—
17 d:o	—	—	6,562	—	—
1 vicekorpral, jämte underhåll in natura, lön	180	—	—	—	—
dagaflöning à 0,80 krona i 365 dagar	109	50	289	50	—
17 d:o	—	—	4,921	50	—
1 officers- och reservofficersvolontär, jämte underhåll in natura, lön	150	—	—	—	—
dagaflöning à 0,10 krona i 365 dagar	36	50	186	50	—
1 d:o	—	—	186	50	—
1 volontär, jämte underhåll in natura, lön	150	—	—	—	—
dagaflöning à 0,10 krona i 365 dagar	36	50	186	50	—
37 d:o	—	—	6,900	50	—
1 trumpetare, jämte underhåll in natura, lön	150	—	—	—	—
dagaflöning à 0,80 krona i 365 dagar	109	50	259	50	—
5 d:o	—	—	1,297	50	—
					130,038
b) Den under uppsättning varande Andra Svea trängkår.					
1 kapten af 1. klassen, lön	3,400	—	—	—	—
dagaflöning à 4 kronor i 365 dagar	1,460	—	4,860	—	—
1 kapten af 2. klassen, lön	2,400	—	—	—	—
dagaflöning à 4 kronor i 365 dagar	1,460	—	3,860	—	—
1 d:o	—	—	3,860	—	—
1 löjtnant af 1. klassen, lön	1,500	—	—	—	—
dagaflöning à 3 kronor i 365 dagar	1,095	—	2,595	—	—
2 d:o	—	—	5,190	—	—
1 löjtnant af 2. klassen, lön	1,020	—	—	—	—
dagaflöning à 3 kronor i 365 dagar	1,095	—	2,115	—	—
2 d:o	—	—	4,230	—	—
1 underlöjtnant, lön	720	—	—	—	—
dagaflöning à 3 kronor i 365 dagar	1,095	—	1,815	—	—
2 d:o	—	—	3,630	—	—
1 fanjunkare, lön	1,200	—	—	—	—
dagaflöning à 2 kronor i 365 dagar	730	—	1,930	—	—
1 d:o	—	—	1,930	—	—
Transport	—	—	36,015	—	130,038

	Kronor.		Kronor.		Summa kronor.
Transport	—	—	36,015	—	130,038
1 sergeant af 1. klassen, lön	900	—	—	—	—
dagaflöning å 1,50 krona i 365 dagar . . .	547	50	1,447	50	—
5 d:o	—	—	7,237	50	—
1 sergeant af 2. klassen, lön	780	—	—	—	—
dagaflöning å 1,50 krona i 365 dagar . . .	547	50	1,327	50	—
5 d:o	—	—	6,637	50	—
1 distinktionskorpral, jämte underhåll in natura, lön	300	—	—	—	—
dagaflöning å 0,50 krona i 365 dagar . . .	182	50	482	50	—
5 d:o	—	—	2,412	50	—
1 korpral, jämte underhåll in natura, lön	240	—	—	—	—
dagaflöning å 0,40 krona i 365 dagar . . .	146	—	386	—	—
11 d:o	—	—	4,246	—	—
1 vicekorpral, jämte underhåll in natura, lön	180	—	—	—	—
dagaflöning å 0,30 krona i 365 dagar . . .	109	50	289	50	—
18 d:o	—	—	5,211	—	—
1 officers- och reservofficersvolontär, jämte underhåll in natura, lön	150	—	—	—	—
dagaflöning å 0,10 krona i 365 dagar . . .	36	50	186	50	—
1 d:o	—	—	186	50	—
1 volontär, jämte underhåll in natura, lön	150	—	—	—	—
dagaflöning å 0,10 krona i 365 dagar . . .	36	50	186	50	—
35 d:o	—	—	6,527	50	—
1 handtverkare af 2. klassen, lön	—	—	700	—	—
1 d:o	—	—	700	—	—
1 musiksergeant, af 2. klassen, lön	780	—	—	—	—
dagaflöning å 1,50 krona i 365 dagar . . .	547	50	1,327	50	—
1 trumpetare, jämte underhåll in natura, lön	150	—	—	—	—
dagaflöning å 0,30 krona i 365 dagar . . .	109	50	259	50	—
3 d:o	—	—	778	50	76,545
Summa kronor	—	—	—	—	206,583

- Anm. 1.** Den för underbefälet af manskapsklassen upptagna aflöningen utgöres af menig volontärs aflöningsförmåner jämte tillägg för befälsbeställningen, hvadan afgående sådant underbefäl bibehålles vid volontärsbeställningen, med dess å stat upptagna förmåner, tills det jämväl därifrån skiljes.
- Anm. 2.** Vid vakanser i underbefäls eller beställningsmäns volontärsnummer må under tiden till motsvarande antal menige volontärer utgå för desse i stat anvisade aflöningsförmåner.
- Anm. 3.** Vid Första Svea trängkår skall vid afgång i sergeantsbeställning ifrågakommande ny-tillsättning underställas Kungl. Maj:ts pröfning.
- Anm. 4.** Löntagare, som tillförsäkrats andra än de för honom ofvan angifna aflöningsförmåner, bibehålles vid sina förutvarande aflöningsförmåner, därest han icke själf önskar öfvergå till de i denna stat för honom upptagna.

Förslag till stat
för Första Göta trängkår år 1904.

Staben.	Kronor.		Summa kronor.	
1 chef. Se särskild stat. (Bil. n:o 59.)				
1 kapten af 2. klassen (regementskvartermästare), lön	2,400	—	3,860	—
dagaflöning å 4 kronor i 365 dagar	1,460	—		
1 regementsläkare, lön	3,400	—	5,225	—
dagaflöning å 5 kronor i 365 dagar	1,825	—		
1 bataljonsläkare, lön	1,020	—	2,115	—
dagaflöning å 3 kronor i 365 dagar	1,095	—		
1 bataljonsveterinär, lön	1,020	—	2,115	—
dagaflöning å 3 kronor i 365 dagar	1,095	—		
1 hofslagarekorpral, jämte underhåll in natura, lön	240	—	386	—
dagaflöning å 0,40 krona i 365 dagar	146	—		
1 hofslagarevicekorpral, jämte underhåll in natura, lön	180	—	289	50
dagaflöning å 0,30 krona i 365 dagar	109	50		
1 hofslagaresoldat, jämte underhåll in natura, lön	150	—	259	50
dagaflöning å 0,30 krona i 365 dagar	109	50		
1 gevärshandtverkaresoldat, jämte underhåll in natura, lön	150	—	259	50
dagaflöning å 0,30 krona i 365 dagar	109	50		
1 handtverkare af 1. klassen, lön	—	—	900	—
1 d:o	—	—	900	—
1 handtverkare af 2. klassen, lön	—	—	700	—
1 d:o	—	—	700	—
1 musiksergeant af 1. klassen, lön	900	—	1,447	50
dagaflöning å 1,50 krona i 365 dagar	547	50		
Transport	—	—	19,157	—

	Kronor.		Summa kronor.	
Transport	—	—	19,157	—
Kompanistaten.				
1 kapten af 1. klassen, lön	3,400	—		
dagaflöning å 4 kronor i 365 dagar	1,460	—	4,860	—
1 d:o	—	—	4,860	—
1 kapten af 2. klassen, lön	2,400	—		
dagaflöning å 4 kronor i 365 dagar	1,460	—	3,860	—
1 löjtnant af 1. klassen, lön	1,500	—		
dagaflöning å 3 kronor i 365 dagar	1,095	—	2,595	—
1 d:o	—	—	2,595	—
1 löjtnant af 2. klassen, lön	1,020	—		
dagaflöning å 3 kronor i 365 dagar	1,095	—	2,115	—
2 d:o	—	—	4,230	—
1 underlöjtnant, lön	720	—		
dagaflöning å 3 kronor i 365 dagar	1,095	—	1,815	—
2 d:o	—	—	3,630	—
1 fanjunkare, lön	1,200	—		
dagaflöning å 2 kronor i 365 dagar	730	—	1,930	—
2 d:o	—	—	3,860	—
1 sergeant af 1. klassen, lön	900	—		
dagaflöning å 1,50 krona i 365 dagar	547	50	1,447	50
8 d:o	—	—	11,580	—
1 sergeant af 2. klassen, lön	780	—		
dagaflöning å 1,50 krona i 365 dagar	547	50	1,327	50
8 d:o	—	—	10,620	—
1 distinktionskorpral, jämte underhåll in natura, lön	300	—		
dagaflöning å 0,50 krona i 365 dagar	182	50	482	50
7 d:o	—	—	3,377	50
1 korpral, jämte underhåll in natura, lön	240	—		
dagaflöning å 0,40 krona i 365 dagar	146	—	386	—
14 d:o	—	—	5,404	—
1 vicekorpral, jämte underhåll in natura, lön	180	—		
dagaflöning å 0,30 krona i 365 dagar	109	50	289	50
17 d:o	—	—	4,921	50
1 officers- och reservofficersvolontär, jämte underhåll in natura, lön	150	—		
dagaflöning å 0,10 krona i 365 dagar	36	50	186	50
1 d:o	—	—	186	50
Transport	—	—	95,716	—

		Kronor.		Summa kronor.	
Transport		—	—	95,716	—
1 volontär, jämte underhåll in natura, lön		150	—		
dagaflöning å 0,10 krona i 365 dagar		36	50	186	50
27 d:o		—	—	5,035	50
1 trumpetare, jämte underhåll in natura, lön		150	—		
dagaflöning å 0,30 krona i 365 dagar		109	50	259	50
3 d:o		—	—	778	50
Summa kronor		—	—	101,976	—

Anm. 1. Den för underbefälet af manskapsklassen upptagna aflöningen utgöres af menig volontärs aflöningsförmåner jämte tillägg för befälsbeställningen, hvadan afgående sådant underbefäl bibehålles vid volontärsbeställningen, med dess å stat upptagna förmåner, tills det jämväl därifrån skiljes.

Anm. 2. Vid vakanser i underbefäls eller beställningsmäns volontärsnummer må under tiden till motsvarande antal menige volontärer utgå för desse i stat anvisade aflöningsförmåner.

Anm. 3. Vid afgang i sergeantsbeställning skall ifrågakommande nytillsättning underställas Kungl. Maj:ts pröfning.

Anm. 4. Löntagare, som tillförsäkrats andra än de för honom ofvan angifna aflöningsförmåner, bibehålles vid sina förutvarande aflöningsförmåner, därest han icke själf önskar öfvergå till de i denna stat för honom upptagna.

Bil. n:o 57.

Förslag till stat

för Norrlands trängkår år 1904.

	Kronor		Summa Kronor	
Staben.				
1 chef. Se särskild stat. (Bil. n:o 59.)				
1 kapten af 2. klassen (regementskvartermästare), lön	2,400	—		
dagaflöning å 4 kronor i 365 dagar	1,460	—	3,860	—
1 regementspastor, arfvode	—	—	1,000	—
1 auditör, arfvode	—	—	800	—
1 regementsläkare, lön	3,400	—		
dagaflöning å 5 kronor i 365 dagar	1,825	—	5,225	—
1 bataljonsläkare, lön	1,020	—		
dagaflöning å 3 kronor i 365 dagar	1,095	—	2,115	—
1 bataljonsveterinär, lön	1,020	—		
dagaflöning å 3 kronor i 365 dagar	1,095	—	2,115	—
1 hofslagarekorpral, jämte underhåll in natura, lön	240	—		
dagaflöning å 0,40 krona i 365 dagar	146	—	386	—
1 hofslagarevicekorpral, jämte underhåll in natura, lön	180	—		
dagaflöning å 0,30 krona i 365 dagar	109	50	289	50
1 hofslagaresoldat, jämte underhåll in natura, lön	150	—		
dagaflöning å 0,30 krona i 365 dagar	109	50	259	50
1 gevärshandtverkaresoldat, jämte underhåll in natura, lön	150	—		
dagaflöning å 0,30 krona i 365 dagar	109	50	259	50
1 handtverkare af 1. klassen, lön	—	—	900	—
1 d:o	—	—	900	—
1 handtverkare af 2. klassen, lön	—	—	700	—
1 d:o	—	—	700	—
1 musiksergeant af 1. klassen, lön	900	—		
dagaflöning å 1,60 krona i 365 dagar	547	50	1,447	50
Transport	—	—	20,957	—

	Kronor		Summa Kronor	
Transport	—	—	20,957	—
Kompanistaten.				
1 kapten af 1. klassen, lön	3,400	—		
dagaflöning å 4 kronor i 365 dagar	1,460	—	4,860	—
1 d:o	—	—	4,860	—
1 kapten af 2. klassen, lön	2,400	—		
dagaflöning å 4 kronor i 365 dagar	1,460	—	3,860	—
1 löjtnant af 1. klassen, lön	1,500	—		
dagaflöning å 3 kronor i 365 dagar	1,095	—	2,595	—
1 d:o	—	—	2,595	—
1 löjtnant af 2. klassen, lön	1,020	—		
dagaflöning å 3 kronor i 365 dagar	1,095	—	2,115	—
2 d:o	—	—	4,230	—
1 underlöjtnant, lön	720	—		
dagaflöning å 3 kronor i 365 dagar	1,095	—	1,815	—
2 d:o	—	—	3,630	—
1 fanjunkare, lön	1,200	—		
dagaflöning å 2 kronor i 365 dagar	730	—	1,930	—
2 d:o	—	—	3,860	—
1 sergeant af 1. klassen, lön	900	—		
dagaflöning å 1,50 krona i 365 dagar	547	50	1,447	50
7 d:o	—	—	10,132	50
1 sergeant af 2. klassen, lön	780	—		
dagaflöning å 1,50 krona i 365 dagar	547	50	1,327	50
8 d:o	—	—	10,620	—
1 distinktionskorpral, jämte underhåll in natura, lön	300	—		
dagaflöning å 0,50 krona i 365 dagar	182	50	482	50
7 d:o	—	—	3,377	50
1 korpral, jämte underhåll in natura, lön	240	—		
dagaflöning å 0,40 krona i 365 dagar	146	—	386	—
14 d:o	—	—	5,404	—
1 vicekorpral, jämte underhåll in natura, lön	180	—		
dagaflöning å 0,30 krona i 365 dagar	109	50	289	50
17 d:o	—	—	4,921	50
1 officers- och reservofficersvolontär, jämte underhåll in natura, lön	150	—		
dagaflöning å 0,10 krona i 365 dagar	36	50	186	50
1 d:o	—	—	186	50
Transport	—	—	96,068	50

		Kronor		Summa Kronor	
Transport		—	—	96,068	50
1 volontär, jämte underhåll in natura, lön		150	—		
dagaflöning å 0,10 krona i 365 dagar		36	50	186	50
27 d:o		—	—	5,035	50
1 trumpetare, jämte underhåll in natura, lön		150	—		
dagaflöning å 0,30 krona i 365 dagar		109	50	259	50
3 d:o		—	—	778	50
Summa kronor		—	—	102,328	50

Anm. 1. Den för underbefälet af manskapsklassen upptagna aflöningen utgöres af menig volontärs aflöningsförmåner jämte tillägg för befälsbeställningen, hvadan afgående sådant underbefäl bibehålles vid volontärsbeställningen, med dess å stat upptagna förmåner, tills det jämväl därifrån skiljes.

Anm. 2. Vid vakanser i underbefäls eller beställningsmäns volontärsnummer må under tiden till motsvarande antal menige volontärer utgå för desse i stat anvisade aflöningsförmåner.

Anm. 3. Vid afgang i sergeantsbeställning skall ifrågakommande nytillsättning underställas Kungl. Maj:ts pröfning.

Anm. 4. Löntagare, som tillförsäkrats andra än de för honom ofvan angifna aflöningsförmåner, bibehålles vid sina förutvarande aflöningsförmåner, därest han icke själf önskar öfvergå till de i denna stat för honom upptagna.

Förslag till stat

för Wendes samt den under uppsättning varande Andra Göta trängkår år 1904.

	Kronor		Kronor		Summa kronor.	
a) Wendes trängkår.						
Staben.						
1 chef. Se särskild stat. (Bil. n:o 59.)						
1 kapten af 2. klassen (regementskvartermästare), lön	2,400	—				
dagaflöning å 4 kronor i 365 dagar	1,460	—	3,860	—		
1 regementspastor, arfvode	—	—	1,000	—		
1 auditör, arfvode	—	—	800	—		
1 regementsläkare, lön	3,400	—				
dagaflöning å 5 kronor 365 dagar	1,825	—	5,225	—		
1 bataljonsläkare, lön	1,020	—				
dagaflöning å 3 kronor i 365 dagar	1,095	—	2,115	—		
1 d:o	—	—	2,115	—		
1 bataljonsveterinär, lön	1,020	—				
dagaflöning å 3 kronor i 365 dagar	1,095	—	2,115	—		
1 hofslagarekorpral, jämte underhåll in natura, lön .	240	—				
dagaflöning å 0,40 krona i 365 dagar	146	—	386	—		
1 hofslagarevicekorpral, jämte underhåll in natura, lön	180	—				
dagaflöning å 0,30 krona i 365 dagar	109	50	289	50		
1 hofslagaresoldat, jämte underhåll in natura, lön . .	150	—				
dagaflöning å 0,30 krona i 365 dagar	109	50	259	50		
1 gevärshandtverkare, lön	150	—				
dagaflöning å 0,30 krona i 365 dagar	109	50	259	50		
1 handverkare af 1. klassen, lön	—	—	900	—		
1 d:o	—	—	900	—		
1 handverkare af 2. klassen, lön	—	—	700	—		
1 d:o	—	—	700	—		
Transport	—	—	21,624	50	—	—

	Kronor.		Kronor.		Summa kronor.	
Transport	—	—	21,624	50		
1 musiksergeant af 1. klassen, lön	900	—				
dagaflöning à 1,50 krona i 365 dagar	547	50	1,447	50		
1 musiksergeant af 2. klassen, lön	780	—				
dagaflöning à 1,50 krona i 365 dagar	547	50	1,327	50		
Kompanistaten.						
1 kapten af 1. klassen, lön	3,400	—				
dagaflöning à 4 kronor i 365 dagar	1,460	—	4,860	—		
2 d:o	—	—	9,720	—		
1 kapten af 2. klassen, lön	2,400	—				
dagaflöning à 4 kronor i 365 dagar	1,460	—	3,860	—		
1 löjtnant af 1. klassen, lön	1,500	—				
dagaflöning à 3 kronor i 365 dagar	1,095	—	2,595	—		
2 d:o	—	—	5,190	—		
1 löjtnant af 2. klassen, lön	1,020	—				
dagaflöning à 3 kronor i 365 dagar	1,095	—	2,115	—		
2 d:o	—	—	4,230	—		
1 underlöjtnant, lön	720	—				
dagaflöning à 3 kronor i 365 dagar	1,095	—	1,815	—		
2 d:o	—	—	3,630	—		
1 fanjunkare, lön	1,200	—				
dagaflöning à 2 kronor i 365 dagar	730	—	1,930	—		
5 d:o	—	—	9,650	—		
1 sergeant af 1. klassen, lön	900	—				
dagaflöning à 1,50 krona i 365 dagar	547	50	1,447	50		
10 d:o	—	—	14,475	—		
1 sergeant af 2. klassen, lön	780	—				
dagaflöning à 1,50 krona i 365 dagar	547	50	1,327	50		
9 d:o	—	—	11,947	50		
1 distinktionskorpral, jämte underhåll in natura, lön	300	—				
dagaflöning à 0,50 krona i 365 dagar	182	50	482	50		
8 d:o	—	—	3,860	—		
1 korpral, jämte underhåll in natura, lön	240	—				
dagaflöning à 0,40 krona i 365 dagar	146	—	386	—		
17 d:o	—	—	6,562	—		
Transport	—	—	114,482	50		

	Kronor.		Kronor.		Summa kronor.	
Transport	—	—	114,482	50		
1 vicekorpral, jämte underhåll in natura, lön	180	—				
dagaflöning å 0,80 krona i 365 dagar	109	50	289	50		
17 d:o	—	—	4,921	50		
1 officers- och reservofficersvolontär, jämte underhåll in natura, lön	150	—				
dagaflöning å 0,10 krona i 365 dagar	36	50	186	50		
1 d:o	—	—	186	50		
1 volontär, jämte underhåll in natura, lön	150	—				
dagaflöning å 0,10 krona i 365 dagar	36	50	186	50		
37 d:o	—	—	6,900	50		
1 trumpetare, jämte underhåll in natura, lön	150	—				
dagaflöning å 0,80 krona i 365 dagar	109	50	259	50		
5 d:o			1,297	50	128,710	50
b) Den under uppsättning varande Andra Göta trängkår.						
1 kapten af 1. klassen, lön	3,400	—				
dagaflöning å 4 kronor i 365 dagar	1,460	—	4,860	—		
1 kapten af 2. klassen, lön	2,400	—				
dagaflöning å 4 kronor i 365 dagar	1,460	—	3,860	—		
1 d:o	—	—	3,860	—		
1 löjtnant af 1. klassen, lön	1,500	—				
dagaflöning å 3 kronor i 365 dagar	1,095	—	2,595	—		
2 d:o	—	—	5,190	—		
1 löjtnant af 2. klassen, lön	1,020	—				
dagaflöning å 3 kronor i 365 dagar	1,095	—	2,115	—		
2 d:o	—	—	4,230	—		
1 underlöjtnant, lön	720	—				
dagaflöning å 3 kronor i 365 dagar	1,095	—	1,815	—		
2 d:o	—	—	3,630	—		
1 fanjunkare, lön	1,200	—				
dagaflöning å 2 kronor i 365 dagar	730	—	1,930	—		
1 d:o	—	—	1,930	—		
1 sergeant af 1. klassen, lön	900	—				
dagaflöning å 1,50 krona i 365 dagar	547	50	1,447	50		
5 d:o	—	—	7,237	50		
Transport	—	—	44,700	—	128,710	50

	Kronor.		Kronor.		Summa kronor.	
Transport	—	—	44,700	—	128,710	50
1 sergeant af 2. klassen, lön	780	—	—	—	—	—
dagaflöning å 1,50 krona i 365 dagar	547	50	1,327	50	—	—
5 d:o	—	—	6,637	50	—	—
1 distinktionskorpral, jämte underhåll in natura, lön	300	—	—	—	—	—
dagaflöning å 0,50 krona i 365 dagar	182	50	482	50	—	—
5 d:o	—	—	2,412	50	—	—
1 korpral, jämte underhåll in natura, lön	240	—	—	—	—	—
dagaflöning å 0,40 krona i 365 dagar	146	—	386	—	—	—
11 d:o	—	—	4,246	—	—	—
1 vicekorpral, jämte underhåll in natura, lön	180	—	—	—	—	—
dagaflöning å 0,30 krona i 365 dagar	109	50	289	50	—	—
18 d:o	—	—	5,211	—	—	—
1 officers- och reservofficersvolontär, jämte underhåll in natura, lön	150	—	—	—	—	—
dagaflöning å 0,10 krona i 365 dagar	36	50	186	50	—	—
1 d:o	—	—	186	50	—	—
1 volontär, jämte underhåll in natura, lön	150	—	—	—	—	—
dagaflöning å 0,10 krona i 365 dagar	36	50	186	50	—	—
35 d:o	—	—	6,527	50	—	—
1 handverkare af 2. klassen, lön	—	—	700	—	—	—
1 d:o	—	—	700	—	—	—
1 musiksergeant af 2. klassen, lön	780	—	—	—	—	—
dagaflöning å 1,50 krona i 365 dagar	547	50	1,327	50	—	—
1 trumpetare, jämte underhåll in natura, lön	150	—	—	—	—	—
dagaflöning å 0,30 krona i 365 dagar	109	50	259	50	—	—
3 d:o	—	—	778	50	76,545	—
Summa kronor	—	—	—	—	205,255	50

Anm. 1. Den för underbefälet af manskapsklassen upptagna aflöningen utgöres af menig volontärs aflöningsförmåner jämte tillägg för befälsbeställningen, hvadan afgående sådant underbefäl bibehålles vid volontärsbeställningen, med dess å stat upptagna förmåner, tills det jämväl därifrån skiljes.

Anm. 2. Vid vakanser i underbefäls eller beställningsmäns volontärsnummer må under tiden till motsvarande antal menige volontärer utgå för desse i stat anvisade aflöningsförmåner.

Anm. 3. Vid Wendes trängkår skall vid afgång i sergeantsbeställning ifrågakommande nytilsättning underställas Kungl. Maj:ts pröfning.

Anm. 4. Löntagare, som tillförsäkrats andra än de för honom ofvan angifna aflöningsförmåner, bibehålles vid sina förutvarande aflöningsförmåner, därest han icke själf önskar öfvergå till de i denna stat för honom upptagna.

Bil. n:o 59.

Förslag till stat

för cheferna vid trängkåren år 1904.

	Kronor	Summa Kronor
1 öfverstelöjtnant och chef, lön	4,500	—
arfvode	500	—
dagaflöning å 5 kronor i 365 dagar	1,825	—
lönertillägg för 1 tjänstehäst å 400 kronor	400	—
furageersättning å 1 krona om dagen	365	—
		7,590
1 d:o	—	7,590
1 major och chef, lön	4,000	—
arfvode	500	—
dagaflöning å 5 kronor i 365 dagar	1,825	—
lönertillägg för 1 tjänstehäst å 400 kronor	400	—
furageersättning å 1 krona om dagen	365	—
		7,090
1 d:o	—	7,090
Summa kronor	—	29,360

Anm. Löntagare, som tillförsäkrats andra än de för honom ofvan angifna aflöningsförmåner, bibehålles vid sina förutvarande aflöningsförmåner, därest han icke själf önskar öfvergå till de i denna stat för honom upptagna.

Underofficerares

År 1901.

	Lön.	Löneställg.	Dagaflöning			Tillfällig löne- förbättring å 50 % af dagaf.	Tjänstgörings- penningar.	Be- kläd- nad.	Portions- ersätt- ning å 0,62 kr.		Nummerlön eller disponibi- llets arvode.	Inkvarterings- och servis- ersättning.	Summa kronor.									
			i dagar.	å	kr.				kronor.	i dagar.					kr.							
Fanjunkare:																						
vid Svea lifgarde	720	—	—	365	1	—	365	—	182	50	—	200	—	365	226	30	—	—	200	—	1,893	80
» Lifgardet till häst . .	720	—	—	—	1	—	365	—	182	50	—	250	—	—	226	30	—	—	200	—	1,943	80
» Lifregementet till fot .	720	—	—	90	1	—	90	—	45	—	300	150	—	90	55	80	—	—	—	a)	1,360	80
» Skånska husarreg:tet .	720	—	—	60	1	—	60	—	30	—	300	150	—	60	37	20	150	—	—	b)	1,447	20
Sergeanter af 1. klassen:																						
vid Svea lifgarde	360	—	12	365	—	80	292	—	146	—	—	200	—	365	226	30	—	—	200	—	1,436	30
» Lifgardet till häst . .	360	—	36	365	—	80	292	—	146	—	—	250	—	—	226	30	—	—	200	—	1,510	30
» Lifregementet till fot .	360	—	—	90	—	80	72	—	36	—	200	120	—	90	55	80	—	—	—	e)	843	80
» Skånska husarreg:tet .	360	—	—	60	—	80	48	—	24	—	200	120	—	60	37	20	150	—	—	a)	939	20
Sergeanter af 2. klassen:																						
vid Svea lifgarde	240	—	12	365	—	80	292	—	146	—	—	200	—	365	226	30	—	—	200	—	1,316	30
» Lifregementet till fot .	240	—	—	90	—	—	72	—	36	—	120	120	—	90	55	80	—	—	—	—	643	80

a) Vid beräkning efter 146 dagars tjänstgöring blir summan kronor 1,479: 52

b) » » » 174 » » » » 1,688: 88

c) » » » 146 » » » » 945: 72

d) » » » 174 » » » » 1,146: 68

Anm. Vid Hallands och Blekinge bataljoner samt Gottlands infanteriregemente utgingo icke tjänstgöringspenningar.

» Obs. I aflöningsbeloppen ingår icke dyrtidstillägg.

Bil. n:o 60.

aflöningsförmåner.

År 1903.

	Lön.	Dagaflöning			Half dagaflöning		Inkvarterings- och servisbidrag.	Summa kronor.	
		i dagar.	å kr.	kronor.	i dagar.	kronor.			
Fanjunkare:									
vid Svea lifgarde	1,020 —	365	2 —	730 —	—	—	300 —	2,050 —	
» Lifgardet till häst	1,020 —	—	2 —	730 —	—	—	300 —	2,050 —	
» Lifregementet till fot	1,020 —	146	2 —	292 —	219	219	240 —	¹⁾ 1,771 —	
» Skånska husarregementet	1,020 —	174	2 —	348 —	191	191	240 —	²⁾ 1,799 —	
Sergeanter af 1. klassen:									
vid Svea lifgarde	720 —	365	1 50	547 50	—	—	240 —	1,507 50	
» Lifgardet till häst	720 —	365	1 50	547 50	—	—	240 —	1,507 50	
» Lifregementet till fot	720 —	146	1 50	219 —	219	164 25	180 —	³⁾ 1,283 25	
» Skånska husarregementet	720 —	174	1 50	261 —	191	143 25	180 —	⁴⁾ 1,304 25	
Sergeanter af 2. klassen:									
vid Svea lifgarde	600 —	365	1 50	547 50	—	—	240 —	1,387 50	
» Lifregementet till fot	600 —	146	1 50	219 —	219	164 25	180 —	⁵⁾ 1,163 25	

1) Vid beräkning efter 90 dagars tjänstgöring minskas summan med kronor 56: —

2) » » » 60 » » » » » » 114: —

3) » » » 90 » » » » » » 42: —

4) » » » 60 » » » » » » 85: 50

Underofficiäres

År 1901.

	Lön.	Lönstillägg.	Dagaföning med 50 % tillfällig löneförbättring			Tjänstgöringspenningar.	Be-kläd-nad.	Portionsersättning å 0,62 kr.	Númerlön eller diponbilitesartvode.	Inkvarterings- och servisersättning.	Dyrdsällägg.	Summa kronor			
			i dagar.	å kr.	kronor.										
Fanjunkare:															
vid Svea lifgarde	720	—	—	365	1 50	547 50	—	200	—	226 30	—	200	—	166 75	2,060 55
» Lifgardet till häst . . .	720	—	—	—	—	547 50	—	250	—	226 30	—	200	—	171 75	2,115 55
» Lifregementet till fot .	720	—	—	90	1 50	135 —	300	150	—	55 80	—	—	—	130 50	1,491 30
» Skånska husarreg:tet .	720	—	—	60	—	90 —	300	150	—	37 20	150	—	—	141 —	1,588 20
Sergeanter af 1. klassen:															
vid Svea lifgarde	360	—	12	365	1 20	438 —	—	200	—	226 30	—	200	—	121 —	1,557 30
» Lifgardet till häst . . .	360	—	36	365	1 20	438 —	—	250	—	226 30	—	200	—	128 40	1,638 70
» Lifregementet till fot .	360	—	—	90	1 20	108 —	200	120	—	55 80	—	—	—	78 80	922 60
» Skånska husarreg:tet .	360	—	—	60	1 20	72 —	200	120	—	37 20	150	—	—	90 20	1,029 40
Sergeanter af 2. klassen:															
vid Svea lifgarde	240	—	12	365	1 20	438 —	—	200	—	226 30	—	200	—	109 —	1,425 30
» Lifregementet till fot .	240	—	—	90	—	108 —	200	120	—	55 80	—	—	—	66 80	790 60

Anm.

	Årliga pensioner för därtill berättigade:		
	enl. 1901 års stater med	enl. 1902 års stater med	enl. förslag till 1904 års stater med
	kronor.	kronor.	kronor.
Fanjunkare med vederlikar	870 —	1,000 —	1,000 —
Sergeanter af 1. klassen med vederlikar	510 —	720 —	900 —
D:o » 2. » » d:o	360 —	600 —	780 —

aflöningsförmåner.

År 1903.

	Lön.	Dagaflöning			Half dagaflöning			Inkvar- terings- och servis- bidrag.	Summa kronor.
		i dagar.	å kr.	kronor.	i dagar.	å kr.	kronor.		
Fanjunkare:									
vid Svea lifgarde	1,020 —	365	2 —	730 —	—	—	—	300 —	2,050 —
» Lifgardet till häst	1,020 —	—	—	730 —	—	—	—	300 —	2,050 —
» Lifregementet till fot	1,020 —	146	2 —	292 —	219	1 —	219 —	240 —	1,771 —
» Skånska husarregementet . .	1,020 —	174	—	348 —	191	—	191 —	240 —	1,799 —
Sergeanter af 1. klassen:									
vid Svea lifgarde	720 —	365	1 50	547 50	—	—	—	240 —	1,507 50
» Lifgardet till häst	720 —	—	—	547 50	—	—	—	240 —	1,507 50
» Lifregementet till fot	720 —	146	1 50	219 —	219	— 75	164 25	180 —	1,283 25
» Skånska husarregementet . .	720 —	174	1 50	261 —	191	—	143 25	180 —	1,304 25
Sergeanter af 2. klassen:									
vid Svea lifgarde	600 —	365	1 50	547 50	—	—	—	240 —	1,387 50
» Lifregementet till fot	600 —	146	1 50	219 —	219	—	164 25	180 —	1,163 25

Förslag till stat

för Intendenturkåren år 1904.

	Kronor		Summa Kronor	
1 generalintendent, lön	8,000	—	10,555	—
dagaflöning å 7 kronor i 365 dagar	2,555	—		
1 öfverfältintendent, lön	6,000	—	8,190	—
dagaflöning å 6 kronor i 365 dagar	2,190	—		
1 fältintendent af 1. graden, lön	4,500	—	6,325	—
dagaflöning å 5 kronor i 365 dagar	1,825	—		
4 d:o	—	—	25,300	—
1 fältintendent af 2. graden, lön	4,000	—	5,825	—
dagaflöning å 5 kronor i 365 dagar	1,825	—		
5 d:o	—	—	29,125	—
1 intendent af 1. klassen, lön	3,400	—	4,860	—
dagaflöning å 4 kronor i 365 dagar	1,460	—		
44 d:o	—	—	213,840	—
1 intendent af 2. klassen, lön	2,400	—	3,860	—
dagaflöning å 4 kronor i 365 dagar	1,460	—		
19 d:o	—	—	73,340	—
1 underintendent, lön	1,500	—	2,595	—
dagaflöning å 3 kronor i 365 dagar	1,095	—		
8 d:o	—	—	20,760	—
1 förvaltare, lön	1,200	—	1,930	—
dagaflöning å 2 kronor i 365 dagar	730	—		
1 ålderstillägg å lönen å 300 kronor efter 5 års väl vitsordad tjänst.	—	—	133,170	—
69 d:o	—	—	792	75
1 vaktmästare, lön	300	—		
dagaflöning å 0,50 krona i 365 dagar	182	50		
underhåll in natura (beklädnad och portionsersättning) å 0,85 krona i 365 dagar	310	25	27,746	25
35 d:o	—	—	568,214	—
Transport	—	—	—	—

				Kronor		Summa Kronor	
Transport				—	—	568,214	—
Arfvode till extra intenderer eller intendentsaspiranter (15 à 1,095 kronor)				—	—	16,425	—
Förhöjd dagaflöning åt förslagsvis:							
23 regementsintenderer vid							
		infanteriet	i 32 dagar eller 736 dagar				
5	d:o	vid d:o	» 6 » » 30 »				
6	d:o	» kavalleriet	» 37 » » 222 »				
2	d:o	» d:o	» 6 » » 12 »				
8	d:o	» artilleriet	» 6 » » 48 »				
2	d:o	» ingenjörtrupperna »	» 6 » » 12 »				
4	d:o	» trängen	» 6 » » 24 »				
eller tillsammans 1,084 dagar à 2 kronor				—	—	2,168	—
Till skrifmaterialier, blanketter, öfriga tryckkalster, underhåll af expeditions-							
materiel samt inbindning:							
för generalintendentens expedition				1,500	—		
» intendenturkårens hufvudstation				2,000	—	3,500	—
Summa kronor				—	—	590,307	—

Anm. 1. Vid afgång i vaktmästarebeställning återbesättes icke ledig blifven beställning, men få härigenom uppkomna besparingar användas för upprätthållande af sådan tjänst.

Anm. 2. Löntagare, som tillförsäkrats andra än de för honom ofvan angifna aflöningsförmånerna, bibehålles vid sina förutvarande aflöningsförmåner, därest han icke själf önskar öfvergå till de i denna stat för honom upptagna.

Beräkning

af statsanslaget för ökad aflöning för de till tjänsteåldern äldste bataljonsläkarne
år 1904.

	Kronor.	Summa kronor.
För 83 å truppförbandens och krigsskolans stater upptagne bataljonsläkare äro aflöningsförmånerna utförda med:		
för 57 bataljonsläkare lön å 1,020 kronor och dagaflöning å 1,095 kronor eller tillsammans å 2,115 kronor	120,555 —	
» 2 bataljonsläkare lön å 1,020 kronor, dagaflöning å 522 kronor samt half dagaflöning å 286,50 kronor eller tillsammans å 1,828,50 kronor	3,657 —	
samt för 24 bataljonsläkare lön å 1,020 kronor, dagaflöning å 96 kronor samt half dagaflöning å 499,50 kronor eller tillsammans å 1,615,50 kronor	38,772 —	
Sgr	162,984 —	
Då halfva antalet af bemälde bataljonsläkare, som i staterna upptagits med löjtnanters af 2. klassen aflöningsförmåner, skola tillgodoses med kapteners af 2. klassen aflöningsförmåner, bör det nu förevarande anslaget beräknas till halfva skillnaden emellan det i staterna för desse bataljonsläkare utförda belopp och det som erhöles, därest aflöningsförmånerna till dem beräknades för kaptener af 2. klassen eller:		
för 57 bataljonsläkare lön å 2,400 kronor och dagaflöning å 1,460 kronor eller tillsammans å 3,860 kronor	220,020 —	
» 2 bataljonsläkare lön å 2,400 kronor, dagaflöning å 696 kronor, half dagaflöning å 382 kronor eller tillsammans å 3,478 kronor	6,956 —	
samt för 24 bataljonsläkare lön å 2,400 kronor, dagaflöning å 128 kronor, half dagaflöning å 666 kronor eller tillsammans å 3,194 kronor	76,656 —	
Sgr	303,632 —	
För lön och dagaflöning för de till tjänsteåldern äldste bataljonsläkarne borde sålunda i detta anslag utföras 303,632 kronor —	— —	70,324 —
162,984 kronor = 140,648 kronor med halfva beloppet eller . .	— —	70,324 —
Transport	— —	70,324 —

	Kronor.		Summa kronor.	
Transport	—	—	70,324	—
Härtill kommer förhöjd dagaflöning, som bör beräknas efter samma grunder.				
Under statsanslaget för aflöning och rekrytering m. m. är sådan aflöning för bataljonsläkare beräknad under 4,867 dagar å 1,50 krona eller till 7,300,50 kronor.				
Därest samma aflöning beräknades efter 2 kronor för dag, blefve beloppet 9,734 kronor, och bör sålunda skillnaden här emellan och 7,300,50 kronor till förhöjd dagaflöning under ofvanberörda anslag utföras till halfva beloppet med	—	—	1,216	75
Summa kronor	—	—	71,540	75

*Bil. n:o 64.***Förslag till stat**

för statsanslaget till stipendier för fältläkarekåren och veterinärstaten år 1904.

	Summa kronor.
1 fältläkarestipendiat af 1. klassen, arfvode	600 —
16 d:o	9,600 —
1 d:o af 2. klassen. arfvode	500 —
33 d:o	16,500 —
1 fältveterinärstipendiat, arfvode	500 —
7 d:o	3,500 —
Summa kronor	31,200 —

Bil. n:o 65.

Beräkning

af statsanslaget för inkvarteringskostnader år 1904.

	Kronor	Summa Kronor
För arméförvaltningen		
1 fördelningsläkare å 1,000 kronor och 1 äldre bataljonsläkare å 500 kronor	—	1,500
För generalitetsstaten		
5 generalspersoner i Stockholm å 1,500 kronor	7,500	
4 d:o i landsorten å 1,200 kronor	4,800	12,300
För generalstaben (Bil. n:o 66)	—	29,500
» infanteriet (Bil. n:o 67)	—	724,020
» kavalleriet (Bil. n:o 68)	—	127,840
» artilleriet (Bil. n:o 69)	—	162,936
» fortifikationen (Bil. n:o 70)	—	43,694
» trängen (Bil. n:o 71)	—	39,808
» intendenturkåren (Bil. n:o 72)	—	39,335
» remonteringsstyrelsen		
1 chef, major, inkvarterings- och servisbidrag å 600 kronor	—	600
För krigshögskolor utföres förslagsvis	—	5,800
» ridskolan		
1 chef, major, servisbidrag å 30 kronor ¹⁾	—	30
För skjutskolan för infanteriet och kavalleriet		
1 chef, major, servisbidrag å 30 kronor ¹⁾	—	30
För krigsskolan		
1 chef, överstelöjtnant, servisbidrag å 60 kronor ¹⁾	60	
1 läkare, bataljonsläkare, servisbidrag å 40,50 kronor	40	50
2 fanjunkare, servisbidrag å 90 kronor	180	
		280
Summa kronor	—	1,187,674
		50

¹⁾ Öfrig personal, som är berättigad till inkvarterings- eller servisbidrag, åtnjuter sådant från sitt respektive truppförband eller kår.

Bil. n:o 66.

Inkvarterings- och servisbidrag vid Generalstaben år 1904.

	T j ä n s t g ö r i n g s o r t :										Summa kronor.
	i Stockholm.					i landsorten.					
	Per- sonal.	Inkvar- terings- och servis- bidrag å	Summa kronor.	Per- sonal.	Inkvar- terings- och servis- bidrag å	Summa kronor.	Per- sonal.	Inkvar- terings- och servis- bidrag å	Summa kronor.		
2 öfverstar	2	1,200 —	2,400 —	—	—	—	—	—	—	2,400 —	
3 öfverstelöjtnanter	3	1,000 —	3,000 —	—	—	—	—	—	—	3,000 —	
11 majorer	7	1,000 —	7,000 —	4	600 —	2,400 —	—	—	—	9,400 —	
19 kaptener	16	500 —	8,000 —	3	400 —	1,200 —	—	—	—	9,200 —	
10 löjtnanter	10	400 —	4,000 —	—	—	—	—	—	—	4,000 —	
1 professor	1	1,000 —	1,000 —	—	—	—	—	—	—	1,000 —	
1 krigsarkivarie	1	500 —	500 —	—	—	—	—	—	—	500 —	
Summa kronor	—	—	25,900 —	—	—	3,600 —	—	—	—	29,500 —	

Inkvarterings- och servis-

	T j ä n s t -				
	i		i S t o c k -		
	Stock- holm.				
	Per- sonal ¹⁾ .	Per- sonal med in- kvarte- rings- och servis- bidrag.	Inkvarte- rings- och servis- bidrag å		Kronor.
28 öfverstar	2	1	1,200	—	1,200 —
28 öfverstelöjtnanter	2	1	1,000	—	1,000 —
54 majorer	4	1	1,000	—	1,000 —
364 kaptener	26	12	500	—	6,000 —
775 subalternofficerare	56	21	400	—	8,400 —
287 fanjunkare och musikfanjunkare	24	7	300	—	2,100 —
1,187 sergeanter och vederlikar	67	23	240	—	5,520 —
29 regementsläkare	2	1	1,000	—	1,000 —
28 äldre bataljonsläkare	2	1	500	—	500 —
27 yngre d:o	2	1	400	—	400 —
Summa kronor	—	—	—	—	27,120 —

¹⁾ Svea och Göta lifgardenas personal åtnjuter inkvarterings- och servisbidrag af Stockholms stad.

²⁾ Härunder upptagen personal förutsättes åtnjuta inkvartering in natura.

Bil. n:o 67.

bidrag vid Infanteriet år 1904.

g ö r i n g s o r t:										Summa kronor.
h o l m.						i l a n d s o r t e n.				
Personal med servis- bidrag ²⁾ .	Servisbidrag å	Kronor.	Summa kronor.	Personal med inkvar- terings- och servis- bidrag.	Inkvarte- rings- och servisbidrag å	Summa kronor.				
—	—	—	1,200	25	900	22,500	23,700			
—	—	—	1,000	25	600	15,000	16,000			
—	—	—	1,000	49	600	29,400	30,400			
—	—	—	6,000	326	400	130,400	136,400			
—	—	—	8,400	698	300	209,400	217,800			
4	90	360	2,460	252	240	60,480	62,940			
10	90	900	6,420	1,087	180	195,660	202,080			
—	—	—	1,000	26	600	15,600	16,600			
—	—	—	500	25	400	10,000	10,500			
—	—	—	400	24	300	7,200	7,600			
—	—	1,260	28,380	—	—	695,640	724,020			

Inkvarterings- och servis-

	T j ä n s t -				
	i Stock- holm.		i S t o c k h o l m .		
	Per- sonal ¹⁾ .	Personal med in- kvarte- rings och servis- bidrag.	Inkvarte- rings- och servisbidrag å		Summa kronor.
8 öfverstar	1	1	1,200	—	1,200 —
5 öfverstelöjtnanter	1	—	—	—	— —
9 majorer	1	1	1,000	—	1,000 —
68 ryttmästare	7	7	500	—	3,500 —
158 subalternofficerare	17	16	400	—	6,400 —
58 fanjunkare och musikfanjunkare	6	6	300	—	1,800 —
211 sergeanter och vederlikar	25	21	240	—	5,040 —
8 regementsläkare	1	1	1,000	—	1,000 —
5 äldre bataljonsläkare	1	—	—	—	— —
5 yngre d:o	—	1	400	—	400 —
8 regementsveterinärer	1	1	500	—	500 —
10 bataljonsveterinärer	1	1	400	—	400 —
Summa kronor	—	—	—	—	21,240 —

¹⁾ Lifgardets till häst personal åtnjuter inkvarterings- och servisbidrag af Stockholms stad.

²⁾ Härunder upptagen personal förutsättes åtnjuta inkvartering in natura.

Bil. n:o 68.

bidrag vid Kavalleriet år 1904.

g ö r i n g s o r t :										Summa kronor.
i l a n d s o r t e n .										
Personal med in- kvarte- rings- och servis- bidrag.	Inkvarte- rings- och servisbidrag å	Kronor.	Personal med servis- bidrag ²⁾ .	Servisbidrag å	Kronor.	Summa kronor.				
6	900	5,400	—	—	—	5,400	6,600			
4	600	2,400	—	—	—	2,400	2,400			
7	600	4,200	—	—	—	4,200	5,200			
54	400	21,600	—	—	—	21,600	25,100			
125	300	37,500	—	—	—	37,500	43,900			
24	240	5,760	22	12	264	6,024	7,824			
97	180	17,460	68	12	816	18,276	23,316			
6	600	3,600	—	—	—	3,600	4,600			
4	400	1,600	—	—	—	1,600	1,600			
4	300	1,200	—	—	—	1,200	1,600			
6	400	2,400	—	—	—	2,400	2,900			
8	300	2,400	—	—	—	2,400	2,800			
—	—	105,520	—	—	1,080	106,600	127,840			

Inkvarterings- och servisbidrag

T j ä n s t -														
	i S t o c k h o l m .													
	i											i G ö t e		
	Stock- holm.	Per- sonal.	Per- sonal med inkvar- terings- och servis- bidrag.	Inkvar- terings- och servis- bidrag å	Kronor.	Per- sonal med servis- bidrag	Servis- bidrag å	Kro- nor.	Summa kronor.	Per- sonal med inkvar- terings- och servis- bidrag.	Inkvar- terings- och servis- bidrag å	Kronor.		
		1).				2).								
7 öfverstar	1	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	1	1,200	—
9 öfverstelöjtnanter	1	1	1,000	—	1,000	—	—	—	—	1,000	—	1	1,000	—
17 majorer	3	1	1,000	—	1,000	—	—	—	—	1,000	—	3	1,000	—
116 kaptener	18	4	500	—	2,000	—	—	—	—	2,000	—	16	500	—
187 subalternofficerare	28	6	400	—	2,400	—	—	—	—	2,400	—	24	400	—
122 styckjunkare och vederlikar	18	2	300	—	600	—	3	90	—	270	—	9	300	—
339 sergeanter och vederlikar .	62	9	240	—	2,160	—	3	90	—	270	—	37	240	—
6 regementsläkare	1	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	1	1,000	—
4 äldre bataljonsläkare	1	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
4 yngre d:o	—	1	400	—	400	—	—	—	—	400	—	1	400	—
6 regementsveterinärer	1	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	1	500	—
4 bataljonsveterinärer	1	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	1	400	—
1 tygingenjör	1	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
12 tygförvaltare	2	—	—	—	—	1	40	50	—	40	50	—	—	—
Summa kronor	—	—	—	—	9,560	—	—	—	—	580	50	10,140	50	—

1) Första Svea artilleriregementes personal åtnjuter inkvarterings- och servisbidrag af Stockholms stad.

2) Härunder upptagen personal förutsättes åtnjuta inkvartering in natura.

Bil. n:o 69.

vid Artilleriet år 1904.

g ö r i n g s o r t :

b o r g.					i ö f r i g l a n d s o r t.										å landfästning.			Summa kronor.
Per- sonal med servis- bidrag	Servis- bidrag å	Kro- nor.	Summa kronor.	Per- sonal med inkvar- terings- och servis- bidrag.	Inkvar- terings- och servis- bidrag å	Kronor.	Per- sonal med servis- bidrag	Servis- bidrag å	Kro- nor.	Summa kronor.	Per- sonal med servis- bidrag	Servis- bidrag å	Summa kronor.					
2).							2).					2).						
—	—	—	1,200	4	900	3,600	—	—	—	—	3,600	1	30	30	4,830			
—	—	—	1,000	5	600	3,000	—	—	—	—	3,000	1	30	30	5,030			
—	—	—	3,000	9	600	5,400	—	—	—	—	5,400	1	30	30	9,430			
—	—	—	8,000	67	400	26,800	—	—	—	—	26,800	11	30	330	37,130			
—	—	—	9,600	114	300	34,200	—	—	—	—	34,200	15	24	360	46,560			
7	12	84	2,784	34	240	8,160	35	12	420	8,580	14	12	168	12,402				
6	12	72	8,952	146	180	26,280	37	12	444	26,724	39	12	468	38,574				
—	—	—	1,000	4	600	2,400	—	—	—	—	2,400	—	—	—	3,400			
—	—	—	—	2	400	800	—	—	—	—	800	1	24	24	824			
—	—	—	400	2	300	600	—	—	—	—	600	—	—	—	1,400			
—	—	—	500	4	400	1,600	—	—	—	—	1,600	—	—	—	2,100			
—	—	—	400	2	300	600	—	—	—	—	600	—	—	—	1,000			
—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—			
1	24	24	24	—	—	—	6	24	144	144	2	24	48	—	256 50			
—	—	180	36,860	—	—	113,440	—	—	1,008	114,448	—	—	1,488	—	162,936 50			

Inkvarterings- och servisbidrag

	T j ä n s t -			
	i S t o c k -			
	Perso- nal med inkvar- terings- och servis- bidrag.	Inkvarte- rings och servis- bidrag å	Kronor.	
1 öfverste	1	1,200	—	1,200 —
3 öfverstelöjtnanter	2	1,000	—	2,000 —
5 majorer	3	1,000	—	3,000 —
34 kaptener och vederlikar	18	500	—	9,000 —
65 subalternofficerare och vederlikar	35	400	—	14,000 —
32 fanjunkare och vederlikar	10	300	—	3,000 —
69 sergeanter och vederlikar	25	240	—	6,000 —
2 regementsläkare	1	1,000	—	1,000 —
2 äldre bataljonsläkare	1	500	—	500 —
1 yngre d:o	—	—	—	— —
2 bataljonsveterinärer	1	400	—	400 —
Summa kronor	—	—	—	40,100 —

¹⁾ Härunder upptagen personal förutsättes åtnjuta inkvartering in natura.

Bil. n:o 70.

vid Fortifikationen år 1904.

g ö r i n g s o r t:										Summa kronor.
h o l m.					i landsorten eller å landfästningar.					
Personal med ser- vis- bidrag ¹⁾ .	Servisbidrag å	Kronor.	Summa kronor.		Personal med servis- bidrag ¹⁾ .	Servisbidrag å	Summa kronor.			
—	—	—	1,200	—	—	—	—	—	1,200	
—	—	—	2,000	—	1	30	30	—	2,030	
—	—	—	3,000	—	2	30	60	—	3,060	
—	—	—	9,000	—	16	30	480	—	9,480	
—	—	—	14,000	—	30	24	720	—	14,720	
6	90	540	3,540	—	16	12	192	—	3,732	
12	90	1,080	7,080	—	32	12	384	—	7,464	
—	—	—	1,000	—	1	30	30	—	1,030	
—	—	—	500	—	1	30	30	—	530	
—	—	—	—	—	1	24	24	—	24	
—	—	—	400	—	1	24	24	—	424	
—	—	1,620	41,720	—	—	—	1,974	—	43,694	

Inkvarterings- och servis-

T j ä n s t -					
i S t o c k -					
	Perso- nal med inkvar- terings- och servis- bidrag.	Inkvar- terings- och servis- bidrag å	Kronor.		Perso- nal med servisbi- drag ¹⁾ .
2 öfverstelöjtnanter	—	—	—	—	1
2 majorer	—	—	—	—	—
24 kaptener	8	500	4,000	—	—
52 subalternofficerare	17	400	6,800	—	1
22 fanjunkare	4	300	1,200	—	4
130 sergearter och vederlikar	29	240	6,960	—	14
4 regementsläkare	—	—	—	—	1
3 äldre bataljonsläkare	—	—	—	—	1
3 yngre d:o	1	400	400	—	—
4 bataljonsveterinärer	1	400	400	—	—
Summa kronor	—	—	19,760	—	—

¹⁾ Härunder upptagen personal förutsättes åtnjuta inkvartering in natura.

Bil. n:o 71.

bidrag vid Trängen år 1904.

g ö r i n g s o r t:														Summa kronor.					
h o l m.						i l a n d s o r t e n.													
Servis- bidrag å		Kronor.		Summa kronor.		Perso- nal med inkvar- terings- och servis- bidrag.		Inkvar- terings- och servis- bidrag å		Kronor.		Perso- nal med servisbi- drag ¹).			Servis- bidrag å		Kronor.		Summa kronor.
60	—	60	—	60	—	1	600	—	600	—	—	—	—	—	600	—	660	—	
—	—	—	—	—	—	1	600	—	600	—	1	30	—	30	630	—	630	—	
—	—	—	—	4,000	—	12	400	—	4,800	—	4	30	—	120	4,920	—	8,920	—	
40	50	40	50	6,840	50	26	300	—	7,800	—	8	24	—	192	7,992	—	14,832	50	
90	—	360	—	1,560	—	—	—	—	—	—	14	12	—	168	168	—	1,728	—	
90	—	1,260	—	8,220	—	—	—	—	—	—	87	12	—	1,044	1,044	—	9,264	—	
45	—	45	—	45	—	2	600	—	1,200	—	1	30	—	30	1,230	—	1,275	—	
45	—	45	—	45	—	1	400	—	400	—	1	30	—	30	430	—	475	—	
—	—	—	—	400	—	2	300	—	600	—	—	—	—	—	600	—	1,000	—	
—	—	—	—	400	—	2	300	—	600	—	1	24	—	24	624	—	1,024	—	
—	—	1,810	50	21,570	50	—	—	—	16,600	—	—	—	—	1,638	18,238	—	39,808	50	

Inkvarterings- och servisbidrag

	T j ä n s t -													
	i Stock- holm.		i S t o c k h o l m.								i G ö t e -			
	Per- sonal. 1).	Per- sonal med inkvar- terings- och servis- bidrag.	Inkvar- terings- och servis- bidrag å	Kronor.	Per- sonal med servis- bidrag 2).	Servis- bidrag å	Kro- nor.	Summa kronor.	Per- sonal med inkvar- terings- och servis- bidrag.	Inkvar- terings- och servis- bidrag å	Kronor.			
1 generalintendent	—	1	1,500	—	1,500	—	—	—	1,500	—	—	—	—	—
1 öfverfältintendent	—	1	1,200	—	1,200	—	—	—	1,200	—	—	—	—	—
5 fältintendenter af 1. graden	—	3	1,000	—	3,000	—	—	—	3,000	—	—	—	—	—
6 d:o » 2. graden	—	3	1,000	—	3,000	—	—	—	3,000	—	—	—	—	—
65 intendenter	4	14	500	—	7,000	—	3	45	135	7,135	1	500	—	500
9 underintendenter	—	5	400	—	2,000	—	—	—	2,000	—	—	—	—	—
70 förvaltare	4	—	—	—	11	90	—	990	990	—	—	—	—	—
Summa kronor	—	—	—	—	17,700	—	—	—	1,125	18,825	—	—	—	500

1) Åtnjuta inkvarterings- och servisbidrag af Stockholms stad.

2) Härunder upptagen personal förutsättes åtnjuta inkvartering in natura.

Bil. n:o 72.

vid Intendenturkåren år 1904.

g ö r i n g s o r t:															Summa kronor.	
b o r g.					i ö f r i g l a n d s o r t.								å l a n d f ä s t n i n g.			
Per- sonal med servis- bidrag 2).	Servis- bidrag å	Kro- nor.	Summa kronor.		Per- sonal med inkvar- terings- och servis- bidrag å	Inkvar- terings- och servis- bidrag å	Kronor.	Per- sonal med servis- bidrag 2).	Servis- bidrag å	Kro- nor.	Summa kronor.	Per- sonal med servis- bidrag 2).	Servis- bidrag å	Summa kronor.		
—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	1,500	
—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	1,200	
—	—	—	—	—	2	600	1,200	—	—	—	1,200	—	—	—	4,200	
—	—	—	—	—	2	600	1,200	—	—	—	1,200	1	30	30	4,230	
—	—	—	500	—	39	400	15,600	—	—	—	15,600	4	30	120	23,355	
—	—	—	—	—	4	300	1,200	—	—	—	1,200	—	—	—	3,200	
1	12	12	12	—	—	—	—	46	12	552	552	8	12	96	1,650	
—	—	12	512	—	—	—	19,200	—	—	552	19,752	—	—	246	39,335	

Beräkning

af statsanslaget för ålderstillägg år 1904.

	Kronor.	Summa kronor.
Landtförsvarsdepartementet.		
2 kansliråd à 600/2 kronor	600	2,650
3 kanslisekreterare och 1 registrator à 1,000/2 kronor	2,000	
1 vaktmästare à 100/2 kronor	50	
Arméförvaltningen.		
3 krigsråd à 600/2 kronor	900	9,650
17 sekreterare, kamrerare, krigskassör, revisorer, bokhållare samt revisorer och bokhållare à 1,000/2 kronor	8,500	
5 vaktmästare à 100/2 kronor	250	
Generalstaben.		
1 professor och 1 krigsarkivarie à 1,000/2 kronor	—	1,000
Artilleriets tygstater.		
20 tygingenjörer, tygförvaltare och besiktningsrustmästare à 500/2 kronor	5,000	6,800
12 tygskrifvare à 300/2 kronor	1,800	
Artilleriets fabriker.		
14 fabriksingenjörer, fabriksförvaltare, verkmästare och besiktnings- rustmästare à 500/2 kronor	3,500	4,100
4 fabriksskrifvare à 300/2 kronor	600	
Fortifikationen.		
1 sekreterare à 1,000/2 kronor	500	4,450
11 fortifikationskassörer (redogörare och förrädsförvaltare) à 500/2 kronor	2,750	
3 verkmästare af 1. klassen à 500/2 kronor	750	
3 d:o » 2. d:o à 300/2 kronor	450	10,500
Intendenturkåren.		
70 förvaltare à 300/2 kronor	—	10,500
Summa kronor	—	39,150

Bil. n:o 74.

Uppgift

å från statsanslaget till »ersättning åt vissa löntagare i följd af arméns omorganisation» för år 1903 anvisade löneersättningar.

	Kronor.
<i>Enligt Kungl. Maj:ts med 1896—1902 års Riksdagars beslut:</i>	
Generalitetsstaten: Generallöjtnanten A. Rappe	765
D:o d:o H. Elliot	765
Kommendantsstaten: Fästningsväbeln J. F. Möller	547 50
Svea lifgarde: Regementspastorn H. N. C. Afzelius	700
Lifregementet till fot: Regementspastorn J. G. L. Bergström	180
D:o Regementsauditören J. A. Hultgren	920
D:o d:o C. F. A. von Post	1,420
Första lifgrenadjärregementet: Regementspastorn A. O. Söderström	180
Västgöta regemente: Regementsauditören J. M. A. Grenander	1,400
Upplands regemente: Regementspastorn N. J. Söderberg	180
Skaraborgs regemente: d:o C. E. E. Stolpe	180
Jönköpings regemente: Regementsauditören L. E. Sjöberg	920
Dalregementet: d:o C. G. O. Ihrman	920
D:o Mönsterskrifvaren P. G. Samuelsson	800
Hälsinge regemente: d:o G. I. A. Rudman	600
Västerbottens regemente: Regementsauditören G. A. Ahlstrand	920
Kalmar regemente: d:o K. J. Malm	920
Jämtlands fältjägarregemente: Regementspastorn K. G. R. Svensson	180
D:o Regementsauditören A. G. Olsén	920
Södra skånska infanteriregementet: d:o C. Brink	920
Värmlands fältjägarregemente: Regementspastorn A. N. A. Randel	180
D:o Regementsauditören J. H. Rundgren	920
Gottlands infanteriregemente: d:o K. G. Tiberg	40
D:o Vaktmästaren G. Johansson	135
Lifgardet till häst: Regementsstallmästaren F. J. von Essen	3,460
Transport	19,072 50

		Kronor.	
	Transport	19,072	50
Lifregementets dragoner: Öfversten A. G. F. Gyldenstolpe		765	—
D:o	Regementspastorn E. P. Schröderheim	180	—
D:o	Regementsstallmästaren A. Posse	2,450	—
D:o	Regementssadelmakaren O. F. Hægermark	460	—
Lifregementets husarer: Regementspastorn C. G. A. Strandberg		180	—
D:o	Regementssadelmakaren C. J. Hoff	460	—
Smålands husarregemente: Regementspastorn C. F. Holmer		180	—
D:o	Regementssadelmakaren O. A. Rosenqvist	460	—
Skånska husarregementet: Regementspastorn M. Rosén		180	—
D:o	Regementsauditören N. H. Ljungman	920	—
D:o	Regementssadelmakaren J. M. P. Lundberg	460	—
Skånska dragonregementet: d:o A. N. Rosendahl		460	—
D:o	Skvadronshästläkaren O. Rasmusson	796	—
Kronprinsens husarregemente: Regementspastorn C. E. Kamph		835	—
D:o	Regementsauditören H. Möller	1,206	50
D:o	Regementssadelmakaren N. Wicklund	784	—
Första Svea artilleriregemente: Regementspastorn J. A. Wissnell		700	—
D:o	Bataljonspredikanten O. R. Blomqvist	500	—
Första Göta artilleriregemente: Regementspastorn H. F. A. Lönegren		975	62
D:o	Regementsauditören L. F. Andersson	1,307	75
Wendes artilleriregemente: d:o N. A. Genberg		1,206	50
Marinregementet: samtlig kvarstående personal		2,400	—
Summa kronor		36,938	87

Beräk

af statsanslaget för »ersättning åt vissa löntagare i

Truppförband etc.	Beställning.	N a m n.	A f l ö.	
			Lön.	
Svea lifgarde	Regementspastor . . .	H. N. C. Afzelius	1,500	—
Lifregementet till fot	Regementsauditör . . .	J. A. Hultgren	900	—
D:o	D:o	C. F. A. von Post	900	—
Västgöta regemente	D:o	J. M. A. Grenander	1,900	—
Jönköpings regemente	D:o	L. E. Sjöberg	900	—
Dalregementet	D:o	C. G. O. Ihrman	900	—
D:o	Mönsterskrifvare . . .	P. G. Samuelson	800	—
Hälsinge regemente	D:o	G. I. A. Rudman	600	—
Västerbottens regemente	Regementsauditör . . .	G. A. Ahlstrand	900	—
Kalmar regemente	D:o	K. J. Malm	900	—
Jämtlands fältjägarregemente	D:o	A. G. Olsén	900	—
Södra skånska infanteriregementet	D:o	C. Brink	900	—
Vaxholms grenadjärregemente	D:o	J. H. Rundgren	900	—
Militärbefälhafvarens å Gottlandstab	Vaktmästare	G. Johansson	135	—
Lifgardet till häst	Regementsstallmästare	J. F. von Essen	1,200	—
Lifregementets dragoner	D:o	A. Posse	600	—
D:o	Sadelmakare	O. F. Hægermark	400	—
Lifregementets husarer	D:o	C. J. Hoff	400	—
Smålands husarregemente	D:o	O. A. Rosenqvist	400	—
Skånska husarregementet	Regementsauditör . . .	N. H. Ljungman	900	—
D:o	Sadelmakare	J. M. P. Lundberg	400	—
Skånska dragonregementet	D:o	A. N. Rosendahl	400	—
D:o	Skvadronshästläkare . .	O. Rasmusson	700	—
Kronprinsens husarregemente	Regementspastor . . .	C. E. Kamph	1,500	—
D:o	Sadelmakare	N. Wicklund	700	—
Första Svea artilleriregemente	Bataljonspredikant . .	O. R. Blomqvist	500	—
Första Göta artilleriregemente	Regementsauditör . . .	F. L. Andersson	900	—
Wendes artilleriregemente	D:o	N. A. Genberg	900	—
Marinregementet	Samtlig kvarstående per- sonal			—
		Summa kronor		—

ning

följd af arméns omorganisation» för år 1904.

ningsförmåner enligt äldre stater.										Uppfördt å 1903 års stater.		Belopp, som bör uppföras å »Ersättnings- anslaget».	
Tjänst- görings- penningar	Dagaflöning.	Hästgodt- görelse.	Portions- ersättning.	Inkvarte- rings- och servisersätt- ning.	Summa.								
—	—	—	—	—	—	—	—	—	1,500	—	1,000	—	500
400	120	—	—	—	—	—	—	—	1,420	—	800	—	620
400	120	—	—	—	—	—	—	—	1,420	—	—	—	1,420
—	—	—	—	—	—	—	—	—	1,900	—	800	—	1,100
400	120	—	—	—	—	—	—	—	1,420	—	800	—	620
400	120	—	—	—	—	—	—	—	1,420	—	800	—	620
—	—	—	—	—	—	—	—	—	800	—	—	—	800
—	—	—	—	—	—	—	—	—	600	—	—	—	600
400	120	—	—	—	—	—	—	—	1,420	—	800	—	620
400	120	—	—	—	—	—	—	—	1,420	—	800	—	620
400	120	—	—	—	—	—	—	—	1,420	—	800	—	620
400	120	—	—	—	—	—	—	—	1,420	—	800	—	620
400	120	—	—	—	—	—	—	—	1,420	—	800	—	620
—	—	—	—	—	—	—	—	—	135	—	—	—	135
—	730	1,530	—	—	—	—	—	—	3,460	—	—	—	3,460
200	120	1,530	—	—	—	—	—	—	2,450	—	—	—	2,450
—	24	—	—	36	—	—	—	—	460	—	—	—	460
—	24	—	—	36	—	—	—	—	460	—	—	—	460
—	24	—	—	36	—	—	—	—	460	—	—	—	460
400	120	—	—	—	—	—	—	—	1,420	—	800	—	620
—	24	—	—	36	—	—	—	—	460	—	—	—	460
—	24	—	—	36	—	—	—	—	460	—	—	—	460
—	60	—	—	36	—	—	—	—	796	—	—	—	796
—	—	—	—	—	—	—	165	—	1,665	—	1,000	—	665
—	—	—	—	—	—	—	96	—	796	—	—	—	796
—	—	—	—	—	—	—	—	—	500	—	—	—	500
—	730	—	—	—	—	—	177	75	1,807	75	800	—	1,007
—	730	—	—	—	—	—	76	50	1,706	50	800	—	906
—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	1,800
—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	24,816

Beräkning

af statsanslaget för remontering och skoning m. m. år 1904.

	Kronor.	Summa kronor.
För kavalleriet:		
448 remonter för underhåll af det nuvarande hästantalet och 100 ¹⁾ d:o » ökning af stamhästarnas antal eller tillsammans		
548 d:o betingande, i inköp å 800 kronor samt för transporter m. m. jämte underhåll och vård i remontdepå å 340 kronor eller tillsammans, å 1,140 kronor	624,720 —	
3,444 stamhästar för skoning och hästmedikamenter årligen å 12 kronor	41,328 —	
1,536 d:o (rust- och rotehålls-) för skoning och hästmedikamenter årligen å 5 kronor	7,680 —	
Sgr	673,728 —	
hvarifrån afgår värdet af utrangerade försållda 310 ²⁾ hästar å 100 kronor	31,000 —	642,728 —
För artilleriet:		
111 remonter för underhåll af det nuvarande hästantalet och 100 ³⁾ d:o » ökning af stamhästarnas antal eller tillsammans		
211 d:o betingande, i inköp å 800 kronor samt för transporter m. m. jämte underhåll och vård i remontdepå å 340 kronor eller tillsammans, å 1,140 kronor	240,540 —	
1,230 stamhästar för skoning och hästmedikamenter årligen å 12 kronor	14,760 —	
Sgr	255,300 —	
hvarifrån afgår värdet af utrangerade försållda 111 hästar å 100 kronor	11,100 —	244,200 —
Transport	— —	886,928 —

¹⁾ 25 för Lifgardet till häst, 15 för Lifregementets dragoner, 10 för Lifregementets husarer, 10 för Smålands husarregemente, 20 för Kronprinsens husarregemente och 20 för Norrlands dragonregemente.

²⁾ 138 beräknas vara rust- och rotehållshästar.

³⁾ 35 för Första Svea artilleriregemente, 10 för Första Göta artilleriregemente, 14 för Wendes artilleriregemente, 7 för Norrlands artilleriregemente, 6 för Andra Svea artilleriregemente, 8 för Andra Göta artilleriregemente, 10 för Gottlands artillerikår och 10 för Positionsartilleriregementet.

	Kronor.		Summa kronor.	
Transport	—	—	886,928	—
För ingenjörtrupperna:				
9 remonter för underhåll af nuvarande hästantalet och				
8 ¹⁾ d:o » ökning af stamhästarnas antal eller tillsammans				
17 d:o betingande, i inköp å 800 kronor samt för transporter				
m. m. jämte underhåll och vård i remontdepå å 340 kronor eller				
tillsammans, å 1,140 kronor	19,380	—		
105 stamhästar för skoning och hästmedikamenter årligen å 12				
kronor	1,260	—		
Sgr	20,640	—		
hvarifrån afgår värdet af utrangerade försållda 9 hästar å 100 kronor	900	—	19,740	—
För trängen:				
13 remonter för underhåll af nuvarande hästantalet och				
27 ²⁾ d:o » ökning af stamhästarnas antal eller tillsammans				
40 d:o betingande, i inköp å 800 kronor samt för transporter				
m. m. jämte underhåll och vård i remontdepå å 340 kronor eller				
tillsammans, å 1,140 kronor	45,600	—		
145 stamhästar för skoning och hästmedikamenter årligen å 12				
kronor	1,740	—		
Sgr	47,340	—		
hvarifrån afgår värdet af utrangerade försållda 13 hästar å 100 kronor	1,300	—	46,040	—
För remonteringsstyrelsen,				
enligt särskildt förslag till stat. Bil. n:o 77	—	—	9,855	—
Summa kronor	—	—	962,563	—

¹⁾ 3 för Göta ingenjörkår och 5 för Fälttelegrafkåren.

²⁾ 10 för Första Göta trängkår. 10 för Norrlands trängkår och 7 för Andra Göta trängkår.

Bil. n:o 77.

Förslag till stat
för Remonteringsstyrelsen.

		Kronor.
1 chef, arfvode, motsvarande majors aflöning:		
lön	4,000: —	
dagaflöning å 5 kr. i 365 dagar	1,825: —	
lönstillägg för 2 tjänstehästar å 400 kr.	800: —	
furageersättning å 1 kr. om dagen för hvarje häst	730: —	7,355 —
1 redogörare, arfvode		1,500 —
Skrifbiträde och expenser		1,000 —
Summa kronor		9,855 —

Anm. Chefen åtnjuter, förutom arfvode, inkvarterings- och servisbidrag såsom major från statsanslaget till inkvarteringskostnader.

Bil. n:o 78.

Beräkning

af statsanslaget till lega för hästar för kavalleriets, artilleriets, ingenjörtruppernas och trängens exercis år 1904.

	Kronor.	
<i>Kavalleriet.</i>		
300 ¹⁾ rusthållsbästar i 137 dagar eller 41,100 legningsdagar à 0,75 krona . .	30,825	—
<i>Artilleriet.</i>		
166,363 ²⁾ legningsdagar à 3 kronor	499,089	—
<i>Ingenjörtrupperna.</i>		
20,817 ³⁾ legningsdagar à 3 kronor	62,451	—
<i>Trängen.</i>		
29,252 ⁴⁾ legningsdagar à 3 kronor	87,756	—
Summa kronor	680,121	—

¹⁾ Afsedda för värnpliktige vid Lifregementets dragoner 150 man, vid Lifregementets husarer 75 man och vid Smålands husarregemente 75 man, eller för 300 värnpliktige under rekrytmötet, 137 dagar.

²⁾ Enligt generalstabens öfvergångsförslag till 1901 års nya härordning beräknades (Se Bil. 33 vid nämnda förslag) behovet af legda hästar vid artilleriet med iakttagande af den ändring Riksdagen ifråga om repetitionsöfningarnas längd bestämde för år 1904 till:

vid Första Svea art.-reg. 140 hästar i 57 dag. och 525 hästar i 35 dag. eller (7,980 + 18,375) i 26,355 legningsdagar,
 » D:o Göta d:o 146 d:o » 57 d:o » 266 d:o » 35 d:o » (8,322 + 9,310) » 17,632 d:o ,
 » Wendes d:o 176 d:o » 57 d:o » 512 d:o » 35 d:o » (10,032 + 17,920) » 27,952 d:o ,
 » Norrlands d:o 133 d:o » 57 d:o » 253 d:o » 35 d:o » (7,581 + 8,855) » 16,436 d:o ,
 » Andra Svea d:o 136 d:o » 57 d:o » 256 d:o » 35 d:o » (7,752 + 8,960) » 16,712 d:o ,
 » D:o Göta d:o 160 d:o » 57 d:o » 280 d:o » 35 d:o » (9,120 + 9,800) » 18,920 d:o ,
 » Gottlands artillerikår 30 d:o » 57 d:o » 90 d:o » 35 d:o » (1,710 + 3,150) » 4,860 d:o och
 » Positionsart.-reg:tet 88 d:o » 92 d:o eller i 8,096 d:o ,
 eller in alles till 136,963 d:o ,

men, som det i berörda öfvergångsförslag för (året förut) år 1903 beräknade stamhåstantalet eller 1,620 st. icke ernåtts, utan allenast 1,130 st., uppstår, enligt från artilleristaben lämnad uppgift, ett ökad behof af (1,620—1,130) 490 legda hästar i 60 dagar eller 29,400 legningsdagar eller tillsammans hela behovet 166,363 hästlegningsdagar.

³⁾ I nyssnämnda öfvergångsförslag (Se Bil. 43) beräknades behovet af legda hästar för ingenjörtrupperna till 20,217 dagar under förutsättning af, att dessa trupper föregående år utrustats med 107 stamhästar; då de emellertid för år 1903 endast tilldelats 97 stamhästar, erfordras ytterligare (107—97) 10 legda hästar i 60 dagar eller 600 legningsdagar eller tillsammans hela behovet 20,817 hästlegningsdagar.

⁴⁾ Vid trängen är beräknadt att 324 stamhästar kunna tillgodose hästbehovet. År 1903 förefinnas vid trängen 118 hästar. För trängen uppstår sålunda under rekryt- och repetitionsöfningarna eller i (112 + 30) 142 dagar behovet af (324—118) 206 legda hästar eller 29,252 hästlegningsdagar.

Förslag till stat
för Artilleri- och ingenjörhögskolan.

		K r o n o r.			
a) Aflöning.					
Stab.					
1 chef, lön	4,500	—			
dagaflöning å 5 kronor i 365 dagar	1,825	—			
lönstillägg för 2 tjänstehästar å 400 kronor	800	—			
furageersättning å 1 krona om dagen för hvarje häst .	730	—	7,855	—	
1 adjutant, arfvode	700	—			
1 redogörare för medels- och persedeluppbörden, arfvode . . .	900	—			
För bibliotekets och samlingarnas vård och redovisning, arfvode	300	—	1,900	—	
Lärare och repetitörer.					
1 lärare i artilleri med ritning och tillhörande öfningar, arfvode	2,400	—			
1 d:o i befästningskonst och fästningskrig med ritning och till-					
hörande öfningar, arfvode	2,400	—			
1 d:o i byggnadskonst med ritning, arfvode	1,000	—			
1 d:o i väg- och vattenbyggnadskonst, arfvode	400	—			
1 d:o i krigskonst och militärgeografi samt krigshistoria jämte					
tillhörande öfningar, arfvode	2,000	—			
1 d:o i matematik och teoretisk mekanik, allmän kurs, arfvode .	1,500	—			
1 d:o i d:o d:o, högre kurs, arfvode	2,000	—			
1 d:o i tillämpad mekanik med ritning, arfvode	800	—			
1 d:o i beskrifvande geometri och ritlära, arfvode	1,000	—			
1 d:o i fysik, arfvode	1,200	—			
1 d:o i kemi, arfvode	1,400	—			
1 d:o i franska språket, arfvode	1,800	—			
1 d:o i ryska språket, arfvode	1,800	—			
Transport	19,700	—	9,755	—	—

		K r o n o r.			
Transport		19,700	—	9,755	—
För undervisning i artilleripjäasers och projektilers tillverkning och besiktning		150	—		
Till repetitörer, arfvode		3,000	—	22,850	—
Anm. 1. Chefen för högskolan, militäre lärare, adjutanten jämte repetitörer åtnjuta såvida de icke i annan egenskap äro till inkvarteringsförmån berättigade, inkvarterings- och servisbidrag från anslaget till inkvarteringskostnader enligt författningarna, chefen såsom öfverstelöjtnant, de öfriga i den grad de på stat innehafva.					
Elever.					
Till stipendier åt elever		—	—	3,000	—
Anm. 2. De elever vid högskolan, hvilka icke i och för sin tjänst åtnjuta inkvartering i Stockholm, erhålla inkvarterings- och servisbidrag från anslaget till inkvarteringskostnader, enligt författningarna i den grad de på stat innehafva.					
Betjäning.					
1 väbel, tillika förste vaktmästare:					
lön	kr. 1,000: —				
tjänstgöringspenningar	» 300: —	1,300	—		
1 andre vaktmästare, arfvode		900	—		
1 maskinist, arfvode		1,200	—	3,400	—
Anm. 3. Tjänstgöringspenningar åtnjutas endast under verklig tjänstgöring					
Anm. 4. Om någon af betjäningen åtnjuter bostad jämte vedbrand, böra, såvida icke dessa förmåner tillkomma honom såsom portvakt eller för andra åligganden utöfver tjänsten, desamma till ett värde af 150 kronor inräknas under lönen eller arfvodet och utgår då lönen för förste vaktmästaren med 850 kronor och arfvodet för andre vaktmästaren med 750 kronor samt för maskinisten med 1,050 kronor.					
Transport		—	—	—	39,005

	K r o n o r.			
Transport	—	—	—	39,005
b) Omkostnader och underhåll.				
Biblioteket, fysiska kabinettet och kemiska laboratorium . . .	—	—	2,000	—
Lokalernas uppvärmning och belysning	—	—	1,600	—
Vattenförbrukningsavgift	—	—	100	—
Inventariers underhåll	—	—	700	—
Skrifmaterialer för undervisningen, expeditionen och redogörelsen	—	—	400	—
Städning och tvätt	—	—	600	—
Renhållning	—	—	150	—
Elevernars praktiska öfningar samt rese- och traktamentskost-	—	—	11,000	—
nader äfvensom handräckning m. m. under öfningarna				
Reseersättningar	—	—	1,500	—
Extra utgifter	—	—	600	—
Anm. 5. Häruti äro inbegripna de enligt Kungl. brefvet den 13. januari 1824 till bestridande af kostnader för tryckning af lärokurser m. m. anslagna 300 kronor att redovisas inför inspektören för militärläroverken.				
Till underhåll af skolans lokaler	—	—	1,000	19,650
Anm. 6. I fall å en eller annan titel brist skulle uppstå, må till betäckande däraf användas de å andra titlar möjligen uppkommande besparingar, endast anslaget i dess helhet icke öfverskrides.				
Summa kronor	—	—	—	58,655

Bil. n:o 80.

Förslag till stat
för Krigsskolan.

		K r o n o r.			
a) Aflöning.					
Stab.					
1 chef, lön	5,000	—			
dagaflöning å 5 kronor i 365 dagar	1,825	—			
lönstillägg för 2 tjänstehästar å 400 kronor	800	—			
furageersättning å 1 kr. om dagen för hvarje häst	730	—	8,355	—	
1 adjutant, tillika bibliotekarie, arfvode	1,200	—			
lönstillägg för 1 tjänstehäst å 400 kronor	400	—			
furageersättning å 1 krona om dagen	365	—	1,965	—	
1 slottspastor, arfvode	—	—	1,000	—	
1 bataljonsläkare, lön	1,020	—			
dagaflöning å 3 kronor i 365 dagar	1,095	—	2,115	—	
1 veterinär, arfvode	—	—	300	—	
1 redogörare, uppbär sina aflöningsförmåner från in-	—	—	—	—	
tendenturkårens stat	—	—	—	—	
1 fanjunkare, förvaltare samt tillika väbel och upp-					
syningsman öfver kungsgårdens byggnader, park	1,200	—			
och utägor, lön	730	—	1,930	—	
dagaflöning å 2 kronor i 365 dagar					
Kompanibefäl.					
1 kompanichef, arfvode	1,800	—			
lönstillägg för 1 tjänstehäst å 400 kronor	400	—			
furageersättning å 1 krona om dagen	365	—	2,565	—	
1 subalternofficer af infanteriet, arfvode	—	—	1,200	—	
3 d:o	—	—	3,600	—	
1 subalternofficer af kavalleriet, arfvode	—	—	1,200	—	
1 fanjunkare, lön	1,200	—			
dagaflöning å 2 kronor i 365 dagar	730	—	1,930	—	
Transport	—	—	26,160	—	

		K r o n o r.			
		—	—	26,160	—
Lärare.					
	Transport	—	—	26,160	—
1 förste lärare i krigskonst, arfvode		—	—	1,500	—
1 andre d:o i d:o , »		—	—	1,000	—
1 förste d:o i vapenlära och artilleriexercisregle- mente, arfvode		—	—	1,500	—
1 andre d:o i vapenlära och artilleriexercisregle- mente, arfvode		—	—	1,000	—
1 förste d:o i krigsbyggnadskonst, arfvode		—	—	1,500	—
1 andre d:o i d:o , »		—	—	1,000	—
1 förste d:o i topografi, arfvode		—	—	1,500	—
1 andre d:o i d:o , »		—	—	1,000	—
1 lärare i gymnastik och vapenföring, arfvode		—	—	1,500	—
1 d:o i krigslagar, tjänstgörings- och infanteriexer- cisreglemente, arfvode		—	—	1,000	—
1 d:o i militärförvaltning, arfvode		—	—	500	—
1 d:o i militär sundhets- och förbandslära, arfvode		—	—	500	—
1 d:o i ridning, hästkännedom och kavalleriexercis- reglemente, arfvode		—	—	500	—
Biträdande lärare		—	—	2,600	—
Betjäning.					
Förslagsvis: 3 förmän, 1 maskinist, 1 skogvaktare tillika postbud, 1 tändare och uppsyningsman öfver ledningarna, 20 drängar, 1 baderska och 1 städerska med i allmänhet hel årstjänst samt 4 drängar för en tid af 185 dagar om året		—	—	25,573	50
1 sjukvårdssoldat, dagtraktamente å 1,50 krona i 365 dagar		547	50		
munderingsersättning å 0,33 krona i 365 dagar		120	45	667	95
1 spel, d:o, d:o		—	—	667	95
				69,669	40
b) Omkostnader under nedan- stående titlar.					
Stående bibliotek, tafvelsamlingen och skrifmaterialier		—	—	1,200	—
Remontering af 1 häst, underhåll af seltyg, fordon, redskap för skogsskötsel och åkerbruk m. m.		—	—	1,300	—
Transport		—	—	2,500	—
				69,669	40

	K r o n o r.					
Transport	—	—	2,500	—	69,669	40
Praktiska öfningar	—	—	3,700	—		
Bränsle, lyse och vatten samt betjäningens kasernering	—	—	7,400	—		
Byggnadernas och parkens vård samt underhåll . . .	—	—	10,900	—		
Inventarier och husgeråd	—	—	3,000	—		
Stipendier	—	—	6,000	—		
Extra utgifter	—	—	7,330	60	40,830	60
Summa kronor	—	—	—	—	110,500	—

Anm. 1. Om brist på någon titel uppstår, må till täckande däraf användas å andra titlar möjligen uppkommande besparingar, under villkor, att anslaget i sin helhet icke öfverskrides. Under samma villkor må besparingar å staten i dess helhet från ett år kunna få användas till utgifter under kommande år.

Anm. 2. Stabspersonalen (slottspastorn och veterinären dock undantagna) samt kompanibefälet erhålla servisbidrag enligt tariffen i inkvarteringsordningen för Stockholms stad samt öfrig inkvartering in natura äfvensom kostnadsfritt bostad å Karlberg för hästskötare och stallrum därstädes för tjänstehästar. Betjäningen åtnjuter inkvartering med servis in natura samt erforderligt bränsle och lyse I mån af utrymme må chefen upplåta bostad åt skolans lärare.

Anm. 3. Chefen eger dispositionsrätt öfver Karlbergs kungsgård m. m. på sätt i Kungl. brefven den 23. maj 1815, den 26. jannari 1894 och den 12. november 1897 blifvit bestämdt; dock skall all den kontanta uppbörd, som på grund af denna dispositionsrätt inflyter, till statsverket inlevereras.

Bil. n:o 81.

Förslag till stat
för reservofficerskurser, anordnade vid krigsskolan.

		K r o n o r.	
<i>För en kurs om tre månader.</i>			
a) Aflöning.			
<i>1) Arfvoden till den ordinarie personalen vid krigsskolan för ökade göromål:</i>			
Chefen	400	—	
Adjutanten	150	—	
Bataljonsläkaren	150	—	
Redogöraren	300	—	
<i>2) Arfvoden till särskildt för kursen kommenderade:</i>			
1 befälhavare	600	—	
1 subalternofficer	500	—	
3 d:o	1,500	—	
Förslagsvis 4 drängar	846	—	4,446
b) Omkostnader under nedanstående titlar.			
Stående bibliotek och skrifmaterialier	150	—	
Praktiska öfningar	500	—	
Inventarier och husgeråd	250	—	
Bränsle, lyse, vatten och betjäningens kasernering	650	—	
Undervisningsmateriel, tvätt och lagning, medikamenter m. m. för eleverna	6,000	—	
Extra utgifter	504	—	8,054
Sgr	—	—	12,500
<i>För ytterligare en kurs om tre månader</i>	—	—	12,500
Summa kronor	—	—	25,000

- Anm. 1.** De för bataljonsläkaren och redogöraren uppförda arfvoden utgå endast så länge nuvarande innehafvare af dessa beställningar kvarstå.
- Anm. 2.** Om brist på någon titel uppstår, må till täckande däraf användas å andra titlar möjligen uppkommande besparingar under villkor, att anslaget i sin helhet ej öfverskrides. Under samma villkor må besparingar för en kurs kunna få användas för andra kursens behof.
- Anm. 3.** Till bekostande af elevernas mathållning tillsammans med officerskursens elever må i första rummet användas den tillkommande portionsersättning samt hvad därutöver erfordras utgå från anslaget till arméns mathållning.
- Anm. 4.** Elev äger att för inställelse till och återfärd från kursen åtnjuta rese- och traktamentsersättning från fjärde hufvudtitelns anslag till rese- och traktamentspenningar.
- Anm. 5.** I mån af utrymme må chefen upplåta bostad åt officerarne. Betjäningen åtnjuter inkvartering och servis in natura samt erforderligt bränsle och lyse.
-

Beräkning

af statsanslaget för de värnpliktiges aflöning, inskrifning och redovisning m. m. år 1904.

	Kronor.	Summa kronor.
<i>Rullföringsväsendet å fastlandet:</i>		
Till rullföringsområdesbefälhafvare med biträde, enligt stat den 14. juni 1901	144,300 —	
» hyra, eldning, belysning samt städning af 74 expeditionslokaler å 500 kronor	37,000 —	181,300 —
<i>Rullföringsväsendet å Gottland, förslagsvis</i>	10,000 —	
För tillsyn af förråd inom kompaniömrådena, frivilliga öfningar m. fl. fredsåtgärder å Gottland för landstormens användande vid krigstillfälle, förslagsvis	3,000 —	13,000 —
<i>Färdkostnader, förslagsvis</i>	— —	575,000 —
<i>Mönstringskostnader m. m., förslagsvis</i>	— —	25,000 —
<i>Penningebidrag, enligt vidfogade beräkning, Bil. n:o 83, af de värnpliktiges vid hären tjänstgöringsdagar under år 1904 för</i>		
3,388,270 tjänstgöringsdagar å 0,20 krona	677,654 —	
1,177,075 d:o » 0,50 »	588,537 50	1,266,191 50
Summa kronor	— —	2,060,491 50

Bil. n:o 83.

Beräkning

af de värnpliktiges vid hären tjänstgöringsdagar under år 1904.

Påräkneliga årsklassers fördelning		Påräkneliga till vapenöfning inom									Summa tjänstgöringsdagar.
Å	Antal men.	1. årsklassen.			2. årsklassen.			3. årsklassen.			
		Öfningdagar.	Vapenöfvade.	Tjänstgöringsdagar.	Öfningdagar.	Vapenöfvade.	Tjänstgöringsdagar.	Öfningdagar.	Vapenöfvade.	Tjänstgöringsdagar.	
a) Vapenföre vid:											
infanteriet	16,330	112	16,330	1,828,960	30	15,514	465,420	30	15,049	451,470	2,745,850
d:o, uttagne å fastlandet för Gottland	360	172	360	61,920	—	—	—	—	—	—	61,920
positionsartilleriet	420	112	420	47,040	30	399	11,970	30	387	11,610	76,620
fästnings d:o	400	112	400	44,800	30	380	11,400	30	369	11,070	67,270
d:o ingenjörtrupperna	292	112	292	32,704	30	277	8,310	30	269	8,070	49,084
trängen	1,248	112	1,248	139,776	30	1,186	35,580	30	1,151	34,530	209,886
d:o, uttagne till sjukvaktare	312	172	312	53,664	—	—	—	—	—	—	53,664
kavalleriet	825	137	825	113,025	35	784	27,440	—	—	—	140,465
fältartilleriet	2,445	137	2,445	334,965	35	2,323	81,305	—	—	—	416,270
fältingenjör- o. fälttelegrafrupperna	568	137	568	77,816	35	540	18,900	—	—	—	96,716
b) Icke vapenföre	3,800	172	3,800	653,600	—	—	—	—	—	—	653,600
Summa	27,000	—	—	3,388,270	—	—	660,325	—	—	516,750	4,565,345

Tablå

öfver ordinarie statsanslaget till arméns vapen, ammunition och skjutöfningar m. m.
för år 1904.

	Anslaget enligt stat för år 1903.	Erforderlig ökning.	Anslags- behof för år 1904.
Tit. I. <i>Artillerimateriel:</i>			
för fältartilleriet	112,000	48,000	160,000
» fästningsartilleriet	10,000	10,000	20,000
Tit. II. <i>Handvapen</i>	103,000	—	103,000
Tit. III. <i>Ammunition:</i>			
för fältpjäser	277,000	92,000	369,000
» fästningspjäser	32,000	2,000	34,000
» handvapen	780,000	64,000	844,000
» kruttillverkningen	240,000	5,000	245,000
Tit. IV. <i>Öfningar:</i>			
för artilleriet	80,000	12,000	92,000
» öfriga vapen	62,000	—	62,000
Tit. V. <i>Fabriker:</i>			
Carl Gustafs stads gevärsfaktori	36,000	—	36,000
Ammunitionsfabriken	30,000	—	30,000
Åkers krutbruk	8,500	4,460	12,960
Tit. VI. <i>Byggnader</i>	48,000	—	48,000
Tit. VII. <i>Skjutfält</i>	25,000	25,000	50,000
Tit. VIII. <i>Transporter</i>	21,000	—	21,000
Tit. IX. <i>Diverse behof</i>	35,500	17,540	53,040
Summa kronor	1,900,000	280,000	2,180,000

Bil. n:o 85.

Förslag till stat
för Åkers krutbruk.

(Utom inkvarterings- och servisbidrag.)

	Kronor.	Summa kronor.
1 fabriksingenjör, lön	3,000 —	
dagaflöning å 4 kronor i 365 dagar	1,460 —	4,460 —
1 ålderstillägg å lönen å 500 kronor efter 5 års väl vitsordad tjänst		
1 fabriksförvaltare, lön	1,320 —	
dagaflöning å 3 kronor i 365 dagar	1,095 —	2,415 —
1 ålderstillägg å lönen å 500 kronor efter 5 års väl vitsordad tjänst		
1 verkmästare, lön	1,020 —	
dagaflöning å 2 kronor i 365 dagar	730 —	1,750 —
1 ålderstillägg å lönen å 500 kronor efter 5 års väl vitsordad tjänst		
Summa kronor	— —	8,625 —

Beräkning

af statsanslaget för arméns mathållning år 1904.

	Summa kronor.	
Infanteriet.		
3,356,370 tjänstgöringsdagar à 0,52 krona	1,745,312	40
Kavalleriet.		
1,218,657 tjänstgöringsdagar à 0,52 krona	633,701	64
Artilleriet.		
1,178,585 tjänstgöringsdagar à 0,52 krona	612,864	20
Ingenjörtrupperna.		
304,045 tjänstgöringsdagar à 0,52 krona	158,103	40
Trängen.		
184,690 tjänstgöringsdagar à 0,52 krona	96,038	80
De värnpliktige.		
4,565,345 tjänstgöringsdagar à 0,52 krona	2,373,979	40
Summa kronor	5,619,999	84

Bil. n:o 87.

Beräkning

af statsanslaget för furagering af arméns hästar år 1904.

	Kronor.	Summa kronor.
<i>Vid kavalleriet:</i>		
1,257,589 hästtjänstgöringsdagar med full utfodring å 0,90 krona	1,131,830 10	
41,100 d:o för legda hästar " " " " 0,90 "	36,990 —	1,168,820 10
<i>Vid artilleriet:</i>		
1,130 stamhästar i 365 dagar eller 412,450 dagar å 0,90 krona . .	371,205 —	
100 *) d:o " 92 " " 9,200 " " 0,90 " . .	8,280 —	
legda hästar " tillsammans 166,363 " " 0,90 " . .	149,726 70	529,211 70
<i>Vid ingenjörtrupperna:</i>		
97 stamhästar i 365 dagar eller 35,405 dagar å 0,90 krona . . .	31,864 50	
8 *) d:o " 92 " " 736 " " 0,90 " . . .	662 40	
legda hästar " tillsammans 20,817 " " 0,90 " . . .	18,735 30	51,262 20
<i>Vid trängen:</i>		
118 stamhästar i 365 dagar eller 43,070 dagar å 0,90 krona . . .	38,763 —	
27 *) d:o " 92 " " 2,484 " " 0,90 " . . .	2,235 60	
legda hästar " tillsammans 29,252 " " 0,90 " . . .	26,326 80	67,325 40
Summa kronor	—	1,816,619 40

*) Nyuppsatta remonter, se noterna Bil. n:o 76.

Beräkning

af underhålls- och tjänstgöringsdagar för kavalleriets nummerhästar år 1904.

	Tjänstgöringsdagar med full utfodring för				Summa tjänstgöringsdagar.
	kronans hästar.	rust- eller rotehållshästar.			
<i>Lifgardet till häst:</i>					
485 hästar i 365 dagar (kronans hästar) . . .	177,025				
25 d:o i 92 d:o (nyuppsatta remonter*)	2,300	179,325	—	—	179,325
<i>Lifregementets dragoner:</i>					
102 hästar i 365 dagar (kronans hästar) . . .	37,230				
15 d:o i 92 d:o (nyuppsatta remonter*)	1,380	38,610			
44 d:o i 365 d:o (rusthållshästar) . . .	—	—	16,060		
334 d:o i 37 d:o (rusthållshästar under repetitionsöfningarna)	—	—	12,358	28,418	67,028
<i>Lifregementets husarer:</i>					
100 hästar i 365 dagar (kronans hästar) . . .	36,500				
10 d:o i 92 d:o (nyuppsatta remonter*)	920	37,420			
375 d:o i 37 d:o (rusthållshästar under repetitionsöfningarna)	—	—	—	13,875	51,295
<i>Smålands husarregemente:</i>					
99 hästar i 365 dagar (kronans hästar) . . .	36,135				
10 d:o i 92 d:o (nyuppsatta remonter*)	920	37,055			
376 d:o i 37 d:o (rusthållshästar under repetitionsöfningarna)	—	—	—	13,912	50,967
<i>Skånska husarregementet:</i>					
818 hästar i 365 dagar (kronans hästar) . . .	—	298,570			
142 d:o i 37 d:o (rusthållshästar under repetitionsöfningarna)	—	—	—	5,254	303,824
<i>Skånska dragonregementet:</i>					
735 hästar i 365 dagar (kronans hästar) . . .	—	268,275			
225 d:o i 37 d:o (rusthållshästar under repetitionsöfningarna)	—	—	—	8,325	276,600
Transport	—	859,255	—	69,784	929,039

*) Se noten 1) till Bil. n:o 76.

	Tjänstgöringsdagar med full utfodring för				Summa tjänstgöringsdagar.
	kronans hästar.		rust- eller rotheållshästar.		
Transport	—	859,255	—	69,784	929,039
<i>Kronprinsens husarregemente:</i>					
480 hästar i 365 dagar (kronans hästar) . . .	175,200				
20 d:o i 92 d:o (nyuppsatta remonter) .	1,840	177,040	—	—	177,040
<i>Norrlands dragonregemente:</i>					
406 hästar i 365 dagar (kronans hästar) . . .	148,190				
20 d:o i 92 d:o (nyuppsatta remonter*)	1,840	150,030			
40 d:o i 37 d:o (rotehållshästar under repetitionsöfningarna)	—	—	—	1,480	151,510
Summa dagar	—	1,186,325	—	71,264	1,257,589

*) Se noten ¹⁾ till Bil. n:o 76.

Anm. 1. Då för år 1904 sista tredjedelen af extra statsanslaget för inköp af remonter hos Riksdagen begäres, befinnes en tredjedel af det förutvarande årliga remontbehovet för Lifregementets dragoner och husarer, Smålands- och Skånska husarregementena samt Skånska- och Norrlands dragonregementena ännu icke vid dessa regementen, utan i remontdepåer, hvadan dessa regementens stamhästars antal minskas med respektive 15 för hvarterdera af de tre förstnämnda regementena, 30 för hvarterdera af de båda skånska regementena samt med 14 för Norrlands dragonregemente.

Anm. 2. I ständigt tjänstgöring befinnas volontärer och spel af manskapklass:

vid Lifgardet till häst	500 man,
» Lifregementets dragoner	145 » ,
» D:o husarer	97 » ,
» Smålands husarregemente	77 » ,
» Skånska husarregementet	768 » ,
» D:o dragonregementet	699 » ,
» Kronprinsens husarregemente	500 » och
» Norrlands dragonregemente	395 » ,

hvilka skola göras beridna å hästar med full stallutfodring.

Då härtill kommer, att hästar med full stallutfodring jämväl måste afses för tjänstgörande underofficerare och de värnpliktiges rekrytmöten, framgår häraf, att samtliga »kronans hästar» måste tilldelas full stallutfodring hela året, och att vid Lifregementets dragoner 44 rusthållshästar jämväl böra vara i tjänstgöring under samma tid.

Bil. n:o 89.

Beräkning

af statsanslaget för arméns munderingsutrustning år 1904.

	Kronor.		Summa kronor.	
Infanteriet.				
3,356,370 tjänstgöringsdagar à 0,33 krona	—	—	1,107,602	10
Kavalleriet.				
1,218,657 manskapstjänstgöringsdagar à 0,33 krona	402,156	81		
1,298,689 hästtjänstgöringsdagar à 0,10 krona	129,868	90	532,025	71
Artilleriet.				
1,178,585 tjänstgöringsdagar à 0,33 krona	—	—	388,933	05
Ingenjörtrupperna.				
304,045 tjänstgöringsdagar à 0,33 krona	—	—	100,334	85
Trängen.				
184,690 manskapstjänstgöringsdagar à 0,33 krona	60,947	70		
74,806 hästtjänstgöringsdagar à 0,10 krona	7,480	60	68,428	30
De värnpliktige.				
4,565,345 tjänstgöringsdagar à 0,33 krona	—	—	1,506,563	85
Summa kronor	—	—	3,703,887	86

Bil. n:o 90.

Beräkning

af statsanslaget för arméns diverse intendentur- och sjukvårdsbehof år 1904.

	Summa kronor.	
Infanteriet.		
3,330,374 tjänstgöringsdagar (marschdagar frånräknade) à 0,08 krona	266,429	92
Kavalleriet.		
1,215,589 tjänstgöringsdagar (marschdagar frånräknade) à 0,08 krona	97,247	12
Artilleriet.		
1,178,585 tjänstgöringsdagar à 0,08 krona	94,286	80
Ingenjörtrupperna.		
304,045 tjänstgöringsdagar à 0,08 krona	24,323	60
Trängen.		
184,690 tjänstgöringsdagar à 0,08 krona	14,775	20
De värnpliktige.		
4,565,345 tjänstgöringsdagar à 0,08 krona	365,227	60
Summa kronor	862,290	24

Bil. n:o 91.

Beräkning

af statsanslaget för arméns kasernutredning samt ved, ljus och vatten år 1904.

	Kronor.	Summa kronor.
Infanteriet.		
3,330,374 tjänstgöringsdagar (marschdagar frånräknade) à 0,10 krona	—	333,037 40
Kavalleriet.		
1,215,589 manskapstjänstgöringsdagar (marschdagar frånräknade) à 0,10 krona	121,558 90	
1,298,689 hästtjänstgöringsdagar à 0,01 krona	12,986 89	134,545 79
Artilleriet.		
1,178,585 manskapstjänstgöringsdagar à 0,10 krona	117,858 50	
588,013 hästtjänstgöringsdagar à 0,01 krona	5,880 13	123,738 63
Ingenjörtrupperna.		
304,045 manskapstjänstgöringsdagar à 0,10 krona	30,404 50	
57,018 hästtjänstgöringsdagar à 0,01 krona	570 18	30,974 68
Trängen.		
184,690 manskapstjänstgöringsdagar à 0,10 krona	18,469 —	
74,806 hästtjänstgöringsdagar à 0,01 krona	748 06	19,217 06
De värnpliktige.		
4,565,345 tjänstgöringsdagar à 0,10 krona	—	456,534 50
Summa kronor	—	1,098,048 06

Bil. n:o 92.

Beräkning

af statsanslaget för ersättning för rustning och rotering år 1904.

Infanteriet.		Antal effektiva nummer år 1902.	Antal nummer år 1904 enligt regements- chefernas beräk- ningar.	Ersättning åt hvarje nummer.	Kronor.	
Lifregementet till fot:						
Stockholms län	5					
Södermanlands »	92					
Östergötlands »	1					
Värmlands »	98					
Örebro »	408					
Västmanlands »	228	832	679	200	135,800	—
Första lifgrenadjärregementet:						
Östergötlands län		836	618	180	111,240	—
Andra lifgrenadjärregementet:						
Östergötlands län	798					
Kalmar »	75	873	613	180	110,340	—
Västgöta regemente:						
Älfsborgs län	175					
Skaraborgs »	713	888	691	180	124,380	—
Karlskrona grenadjärregemente:						
Jönköpings län	276					
Kronobergs »	55					
Kalmar »	1	332	293	160	46,880	—
Upplands regemente:						
Stockholms län	168					
Uppsala »	671	839	762	210	160,020	—
Transport		—	—	—	688,660	—

	Antal effektiva nummer år 1902.	Antal nummer år 1904 enligt regements- chefernas beräk- ningar.	Ersättning åt hvarje nummer.	Kronor.
Transport	—	—	—	688,660
Skaraborgs regemente:				
Jönköpings län	1			
Skaraborgs »	903	904	582	190
Södermanlands regemente:				
Södermanlands län		904	684	200
Kronobergs regemente:				
Kronobergs län		904	706	150
Jönköpings regemente:				
Östergötlands län	2			
Jönköpings »	901			
Skaraborgs »	1	904	520	150
Dalregementet:				
Kopparbergs län		783	601	180
Hälsinge regemente:				
Gäflleborgs län		590	520	190
Älfsborgs regemente:				
Jönköpings län	3			
Hallands »	1			
Älfsborgs »	827			
Skaraborgs »	4	835	696	170
Hallands regemente:				
Älfsborgs län	590			
Skaraborgs »	211	801	634	200
Bohusläns regemente:				
Göteborgs län	829			
Älfsborgs »	60	889	625	200
Västmanlands regemente:				
Örebro län	14			
Västmanlands »	651			
Kopparbergs »	120	785	588	190
Norrbottnens regemente:				
Norrbottnens län		244	250	230
Transport	—	—	—	1,866,260

	Antal effektiva nummer år 1902.	Antal nummer år 1904 enligt regements- chefernas beräk- ningar.	Ersättning åt hvarje nummer.	Kronor.
Transport	—	—	—	1,866,260
Västerbottens regemente:				
Västerbottens län	381	201	170	34,170
Kalmar regemente:				
Jönköpings län 327				
Kronobergs » 282				
Kalmar » 296	905	745	150	111,750
Värmlands regemente:				
Värmlands län	904	766	200	153,200
Jämtlands fältjägarregemente:				
Jämtlands län	433	298	150	44,700
Norra skånska infanteriregementet:				
Kronobergs län 17				
Kristianstads » 470				
Malmöhus » 415	902	535	150	80,250
Södra skånska infanteriregementet:				
Kristianstads län 189				
Malmöhus » 617	806	386	150	57,900
Säger för infanteriet	—	—	—	2,348,230
Kavalleriet.				
Lifregementets dragoner:				
Stockholms län 186				
Uppsala » 247				
Gäflleborgs » 5	438	{ 61 317	*) 200 410	12,200 129,970
Lifregementets husarer:				
Södermanlands län 9				
Östergötlands » 3				
Skaraborgs » 110				
Örebro » 301				
Västmanlands » 17	440	{ 16 359	*) 200 410	3,200 147,190
Transport	—	—	—	292,560

*) = värdet å skyldigheten att hålla häst, när karlen är vakant.

		Antal effektiva nummer år 1902.	Antal nummer år 1904 enligt regements- chefernas beräk- ningar.	Ersättning åt hvarje nummer.	Kronor.	
Transport		—	—	—	292,560	—
Smålands husarregemente:						
Östergötlands län	1					
Jönköpings »	323					
Kronobergs »	97					
Kalmar »	119	540	{ 3 376	*) 150 340	450 127,840	—
Skånska husarregementet:						
Kristianstads län	147					
Malmöhus »	145	292	{ 30 142	*) 140 350	4,200 49,700	—
Skånska dragonregementet:						
Kristianstads län	169					
Malmöhus »	143	312	{ 16 225	*) 130 340	2,080 76,500	—
Norrlands dragonregemente:						
Jämtlands län		50	40	330	13,200	—
Säger för kavalleriet		—	—	—	566,530	—
Summa kronor		—	—	—	2,914,760	—

*) = värdet å skyldigheten att hålla karl.

Riksstatsens fjärde hufvudtitel.	Bilaga n:o	Landt försvarets ordinarie kostnad år 1904 för																			I riksstaten för år 1903 utfördes vidstående anslag med kronor	Riksstaten för år 1904 skulle sålunda för vid- stående anslag betinga											
		Departement- chefen.	Landt- försvars- departe- mentet.	Armé- förvalt- ningen.	Gene- ralitets- staten.	General- staben.	Kommen- dants- staten.	Infanteriet.	Kavalleriet.	Artilleriet.	Fortifika- tionen.	Trängen.	De värnplik- tige.	Inten- dentur- kåren.	Krigs- högskolor.	Ridskolan.	Skjut- skolan för infante- riet och kavalleriet.	Krigs- skolan.	Diverse förut icke specifi- cerade utgifter.	Summa kronor.		För utjämning såväl af an- slagen som dessas slut- summa utföres härmed kronor	ökning med kronor	minskning med kronor									
Ordinarie anslag.																																	
Aflöning och expenser samt inkvarterings- och resekostnad.																																	
Departementschefen	—	17,000																		17,000	17,000	17,000	—	—									
Departementet	—		55,000																	55,000	55,000	50,250	4,750	—									
Skrifmaterialier och expenser, ved m. m. för departementet, förslagsanslag	—																		9,032	9,032	9,032	—	—										
Arméförvaltningen	—			158,741																158,741	158,741	158,741	—	—									
Generalitetsstaten	1				156,458															156,458	156,458	155,233	1,225	—									
Generalstaben	2					336,615														336,615	336,615	320,505	16,110	—									
Artilleristaben	—																		12,200	12,200	12,200	—	—										
Kommandantsstaten	—						14,860													14,860	14,860	14,860	—	—									
Aflöning och rekrytering m. m.	3—61							8,942,760	15	2,505,368	25	2,860,683	751,087	50	657,346					5,551	10	15,722,796	15,722,796	13,833,029	1,889,767	—							
Intendenturkåren	62														590,307					590,307	590,307	552,679	37,628	—									
Ökad aflöning för de till tjänsteåldern äldste bataljonsläkarne, förslagsanslag	63																			71,541	71,541	71,541	68,592	2,949	—								
Stipendier för fältläkarekåren och veterinärstaten	64																			31,200	31,200	31,200	27,000	4,200	—								
Inkvarteringskostnader, förslagsanslag	65—72			1,500	12,300	29,500		724,020	127,840	162,936	50	43,694	39,808	50	39,335	5,800	30	30	280	50	600	1,187,674	50	1,187,675	1,161,880	25,795	—						
Inkvarterings ordnande i Stockholm, reservationsanslag	—																			21,450	21,450	21,450	—	—	—								
Ålderstillägg, förslagsanslag	73		2,650	9,650		1,000				10,900	4,450				10,500					39,150	39,150	37,500	1,650	—									
Reservbefälet, förslagsanslag	—																			53,516	53,516	53,516	—	—	—								
Ersättning åt vissa löntagare i följd af arméns omorganisation, förslagsanslag högst	74—75																			24,816	25	24,816	25	24,817	36,939	—	12,122	—					
Rese- och traktamentspenningar, förslagsanslag	—																			164,376	164,376	164,376	—	—	—								
Resestipendier åt artilleri- och ingenjörofficerare, reservationsanslag . .	—																			7,000	7,000	7,000	—	—	—								
Resestipendier åt officerare och intendenturtjänstemän, reservationsanslag	—																			15,000	15,000	15,000	—	—	—								
Resestipendier åt militärläkare, reservationsanslag	—																			2,000	2,000	2,000	—	—	—								
Remontering och hästlega.																																	
Remontering och skoning m. m., reservationsanslag	76—77									642,728	244,200	19,740	46,040							9,855	962,563	962,563	751,328	211,235	—								
Lega för hästar till artilleriets, ingenjörtruppernas och trängens exercis	78										499,089	62,451	87,756	30,825							680,121	680,120	643,857	36,263	—								
Skolor för officerare, underbefäl och militärläkare.																																	
Krigshögskolor, reservationsanslag	79														86,510					86,510	86,510	68,725	17,785	—									
Ridskolan, reservationsanslag	—															44,455					44,455	44,455	44,455	—	—								
Skjutskolan för infanteriet och kavalleriet, reservationsanslag	—																60,000				60,000	60,000	60,000	—	—								
Artilleriskjutskolor, reservationsanslag	—																			27,025	27,025	27,025	—	—									
Krigsskolan, reservationsanslag	80—81																	135,500		135,500	135,500	88,350	47,150	—									
Volontärskolor, förslagsanslag	—																			158,345	158,345	158,345	—	—									
Militärläkares undervisning, reservationsanslag	—																			8,000	8,000	8,000	6,350	1,650	—								
Naturaunderhåll, sjukvård, öfningar och materiel.																																	
Garnisonssjukhusen i Stockholm och å Karlsborg, reservationsanslag . .	—																			73,808	73,808	73,808	73,808	—	—								
Arméns fält- och fälttjänstöfningar, reservationsanslag	—																			400,000	400,000	400,000	300,000	100,000	—								
De värnpliktiges aflöning, inskrifning och redovisning m. m., förslagsanslag	82—83													2,060,491	50						2,060,491	50	2,060,492	1,563,980	496,512	—							
Arméns vapen, ammunition och skjutöfningar samt artilleriets öfningar och materiel, reservationsanslag	84—85																			2,180,000	2,180,000	2,180,000	1,900,000	280,000	—								
Arméns byggnader, mötesfält, kommandantskapsutgifter samt fortifikationens öfningar och materiel, reservationsanslag	—																			760,000	760,000	760,000	665,000	95,000	—								
Arméns mathållning, förslagsanslag	86							1,745,312	40	633,701	64	612,864	20	158,103	40	96,038	80	2,373,979	40		5,619,999	84	5,620,000	4,242,600	1,377,400	—							
Furagering af arméns hästar, förslagsanslag	87—88									1,168,820	10	529,211	70	51,262	20	67,325	40				1,816,619	40	1,816,620	1,623,342	193,278	—							
Arméns munderingsutrustning, reservationsanslag	89							1,107,602	10	532,025	71	388,933	05	100,334	85	68,428	30	1,506,563	85		3,703,887	86	3,703,888	2,801,293	902,595	—							
Arméns diverse intendentur- och sjukvårdsbehof, reservationsanslag . .	90							266,429	92	97,247	12	94,286	80	24,323	60	14,775	20	365,227	60		862,290	24	862,291	650,153	212,138	—							
Arméns kasernutredning samt ved, ljus och vatten, reservationsanslag	91							333,037	40	134,545	79	123,738	63	30,974	68	19,217	06	456,534	50		1,098,048	06	1,098,049	831,307	266,742	—							
Skattelindringar och ersättningar till rust- och rotehållare. ¹⁾																																	
Ersättning för rustning och rotering, förslagsanslag ¹⁾	92																			2,900,000	2,900,000	2,900,000	3,910,900	—	(¹ 1,010,900								
Diverse anslag.																																	
Extra utgifter	—																			75,000	75,000	75,000	—	—	—								
Summa kronor	—	17,000	57,650	169,891	168,758	367,115	14,860	13,119,161	97	5,842,276	61	5,553,867	88	1,246,421	23	1,096,735	26	6,793,621	85	640,142	92,310	44,485	60,030	135,780	50	6,983,290	35	42,403,396	65	42,403,400	37,204,600	6,221,822	1,023,022

¹⁾ Minskningen hänför sig till anslagsgruppen i dess helhet, då det nyuppförda statsanslaget ersätter de förutvarande samtliga anslagen under gruppen.

Beräkning af kostnaderna för musikens aflöning och underhåll år 1904.

	B e h o f.							T i l l g å n g-								
								Alternativ I.				Alternativ II.				
	Löner och dagaflöning å stat.	Musik- anföraren (musik- fanjunkare) arfvoden för instrumen- tering.	Arfvoden åt musikbe- fälhafvare.	Arfvoden åt hornblåsare och trum- petare för tjänstgöring vid harmoni- musiken.	Inköp och reparationer af musik- och signal- instrument, noter, not- papper m. m.	Gratifika- tioner och dagaflöning åt elever.	Summa behof.	Å anslaget till aflöning och rekry- tering.	Å anslaget till arméns diverse in- tendentur- och sjuk- vårdsbehof.	Å extra an- slaget till täckande af bortfallna indelta till- gångar.	Summa tillgångar.	Å anslaget till aflöning och rekry- tering.	Å anslaget till arméns diverse in- tendentur- och sjuk- vårdsbehof.	Af ränte- medlen å musikkas- sornas till- gångar efter 3 ¹ / ₂ % å be- hållningen 31/12 1901.	Å extra an- slaget till täckande af bortfallna indelta till- gångar.	Summa tillgångar.
	1.	2.	3.	4.	5.	6.	7.	8.	9.	10.	11.	12.	13.	14.	15.	16.
Infanteriet.																
Svea lifgarde	24,658	300	200	3,019	1,475	2,064	31,716	24,658	7,058	—	31,716	24,658	7,058	—	—	31,716
Göta lifgarde	24,658	300	200	3,019	1,475	2,064	31,716	24,658	7,058	—	31,716	24,658	7,058	—	—	31,716
Lifregementet till fot	20,053 60	300	200	2,449 60	900	915	24,818 20	20,053 60	—	4,764 60	24,818 20	20,053 60	—	1,297 03	3,467 57	24,818 20
Första lifgrenadjärregementet	20,053 60	300	200	2,449 60	900	915	24,818 20	20,053 60	—	4,764 60	24,818 20	20,053 60	—	8 83	4,755 77	24,818 20
Andra lifgrenadjärregementet	20,053 60	300	200	2,449 60	900	915	24,818 20	20,053 60	—	4,764 60	24,818 20	20,053 60	—	245 91	4,518 69	24,818 20
Västgöta regemente	20,053 60	300	200	2,449 60	900	915	24,818 20	20,053 60	—	4,764 60	24,818 20	20,053 60	—	2,192 62	2,571 98	24,818 20
Karlskrona grenadjärregemente	16,604 45	300	200	762 20	700	610	19,176 65	16,604 45	1,286 10	1,286 10	19,176 65	16,604 45	1,286 10	281 35	1,004 75	19,176 65
Upplands regemente	20,053 60	300	200	2,449 60	900	915	24,818 20	20,053 60	—	4,764 60	24,818 20	20,053 60	—	405 65	4,358 95	24,818 20
Skaraborgs regemente	20,053 60	300	200	2,449 60	900	915	24,818 20	20,053 60	—	4,764 60	24,818 20	20,053 60	—	2,595 89	2,168 71	24,818 20
Södermanlands regemente	20,828 80	300	200	2,449 60	900	915	25,593 40	20,828 80	—	4,764 60	25,593 40	20,828 80	—	23 78	4,740 82	25,593 40
Kronobergs regemente	21,410 20	300	200	2,449 60	900	915	26,174 80	21,410 20	—	4,764 60	26,174 80	21,410 20	—	516 45	4,248 15	26,174 80
Jonköpings regemente	20,053 60	300	200	2,449 60	900	915	24,818 20	20,053 60	—	4,764 60	24,818 20	20,053 60	—	1,352 12	3,412 48	24,818 20
Dalregementet	21,604	300	200	2,449 60	900	915	26,368 60	21,604	—	4,764 60	26,368 60	21,604	—	619 75	4,144 85	26,368 60
Hälsinge regemente	21,797 80	300	200	2,449 60	900	915	26,562 40	21,797 80	—	4,764 60	26,562 40	21,797 80	—	1,260 94	3,503 66	26,562 40
Älfsborgs regemente	20,053 60	300	200	2,449 60	900	915	24,818 20	20,053 60	—	4,764 60	24,818 20	20,053 60	—	667 64	4,096 96	24,818 20
Hallands regemente	20,828 80	300	200	2,449 60	900	915	25,593 40	20,828 80	—	4,764 60	25,593 40	20,828 80	—	1,475 67	3,288 93	25,593 40
Bohusläns regemente	20,053 60	300	200	2,449 60	900	915	24,818 20	20,058 60	—	4,764 60	24,818 20	20,053 60	—	861 81	3,902 79	24,818 20
Västmanlands regemente	21,991 60	300	200	2,449 60	900	915	26,756 20	21,991 60	—	4,764 60	26,756 20	21,991 60	—	2,235 98	2,528 62	26,756 20
Norrbottnens regemente	20,053 60	300	200	2,449 60	900	915	24,818 20	20,053 60	2,382 30	2,382 30	24,818 20	20,053 60	2,382 30	139 81	2,242 49	24,818 20
Västerbottnens regemente	20,053 60	300	200	2,449 60	900	915	24,818 20	20,053 60	2,382 30	2,382 30	24,818 20	20,053 60	2,382 30	381 64	2,000 66	24,818 20
Kalmar regemente	21,216 40	300	200	2,449 60	900	915	25,981	21,216 40	—	4,764 60	25,981	21,216 40	—	612 38	4,152 22	25,981
Värmlands regemente	21,991 60	300	200	2,449 60	900	915	26,756 20	21,991 60	—	4,764 60	26,756 20	21,991 60	—	2,703 42	2,061 18	26,756 20
Jämtlands fältjägareregemente	20,053 60	300	200	2,449 60	900	915	24,818 20	20,053 60	2,382 30	2,382 30	24,818 20	20,053 60	2,382 30	65 38	2,316 92	24,818 20
Norra skånska infanteriregementet	20,053 60	300	200	2,449 60	900	915	24,818 20	20,053 60	—	4,764 60	24,818 20	20,053 60	—	184 92	4,579 68	24,818 20
Södra skånska infanteriregementet	20,053 60	300	200	2,449 60	900	915	24,818 20	20,053 60	—	4,764 60	24,818 20	20,053 60	—	233 38	4,531 22	24,818 20
Vaxholms grenadjärregemente	17,491 40	300	200	762 20	700	610	20,063 60	17,491 40	2,572 20	—	20,063 60	17,491 40	2,357 63	214 57	—	20,063 60
Gottlands infanteriregemente	18,916 10	300	200	2,522 40	900	915	23,753 50	18,916 10	4,837 40	—	23,753 50	18,916 10	4,836 93	—	47	23,753 50
Västernorrlands regemente	20,185	300	200	2,449 60	900	915	24,949 60	20,185	4,764 60	—	24,949 60	20,185	4,764 60	—	—	24,949 60
Summa kronor	574,932 55	8,400	5,600	66,425 60	25,950	27,308	708,616 15	574,932 55	34,723 20	98,960 40	708,616 15	574,932 55	34,508 16	20,577 39	78,598 05	708,616 15
Kavalleriet.																
Lifgardet till häst	11,642 50	—	200	759	450	—	13,051 50	11,642 50	1,409	—	13,051 50	11,642 50	1,409	—	—	13,051 50
Lifregementets dragoner	10,037 90	—	200	570	450	—	11,257 90	10,037 90	—	1,220	11,257 90	10,037 90	—	¹⁾ 1,220	—	11,257 90
Lifregementets husarer	9,906 20	—	200	570	450	—	11,126 20	9,906 20	—	1,220	11,126 20	9,906 20	—	910 89	309 11	11,126 20
Smålands husarregemente	9,906 20	—	200	570	450	—	11,126 20	9,906 20	—	1,220	11,126 20	9,906 20	—	104 16	1,115 84	11,126 20
Skånska husarregementet	20,596	300	200	1,518	700	—	23,314	20,596	2,718	—	23,314	20,596	533 99	2,184 01	—	23,314
Skånska dragonregementet	20,716	300	200	1,518	700	—	23,434	20,716	2,718	—	23,434	20,716	1,628 54	1,089 46	—	23,434
Kronprinsens husarregemente	11,762 50	—	200	759	450	—	13,171 50	11,762 50	1,409	—	13,171 50	11,762 50	1,409	—	—	13,171 50
Norrlands dragonregemente	11,642 50	—	200	759	450	—	13,051 50	11,642 50	1,409	—	13,051 50	11,642 50	936 14	472 86	—	13,051 50
Summa kronor	106,209 80	600	1,600	7,023	4,100	—	119,532 80	106,209 80	9,663	3,660	119,532 80	106,209 80	5,916 67	5,981 38	1,424 95	119,532 80
Artilleriet.		</														

1. The first part of the paper is devoted to a discussion of the

results of the experiments.

2. The second part of the paper is devoted to a discussion of the

results of the experiments.

3. The third part of the paper is devoted to a discussion of the

results of the experiments.

4. The fourth part of the paper is devoted to a discussion of the

results of the experiments.

5. The fifth part of the paper is devoted to a discussion of the

results of the experiments.

6. The sixth part of the paper is devoted to a discussion of the

results of the experiments.

7. The seventh part of the paper is devoted to a discussion of the

results of the experiments.

8. The eighth part of the paper is devoted to a discussion of the

results of the experiments.

Riksstatens fjärde hufvudtitel.		Landtförsvarets kostnad för år 1904.		
		Kronor.	Kronor.	Summa kronor.
Ordinarie anslag. (Se bil. n:o 93)		—	—	42,403,400
Extra ordinarie anslag.				
Artilleribehof.				
Till fortsatt anskaffning af <i>eldhandvapen</i> : 3,570,000 kronor, däraf för år 1904	1,190,000	—	—	—
För fortsatt tillverkning af <i>ammunition för eldhandvapen</i>	594,000	—	—	—
» anskaffning af <i>ny fältartillerimateriel</i>	2,000,000	—	—	—
» fortsatta försök med materiel till <i>fälthaubitsdivisionerna</i> och <i>posi- tionsartilleriet</i> samt till <i>ammunition</i>	238,600	—	—	—
» utvidgning af <i>Åkers krutbruk</i> : 248,000 kronor, däraf för år 1904 . .	124,000	4,146,600	—	—
Artilleri- och fortifikationsbehof.				
Till fortsättande af arbetena å rikets <i>landbefästningar</i>	—	2,185,400	—	—
Fortifikationsbehof.				
Till uppförande af <i>nya byggnader</i> för armén	—	6,650,000	—	—
Intendenturbehof.				
(För anskaffning af ammunitionsgördlar med hylsor för bajonettbalja)	—	—	—	—
För anskaffning af <i>kläde och yllefoder</i> , att användas såsom för trupp- förbanden vid mobilisering erforderligt förlag	115,000	—	—	—
» inköp af <i>remonter</i> för arméns behof	100,000	215,000	—	—
Diverse anslag.				
För ordnande af <i>landstormsförråd</i>	161,700	—	—	—
Till det <i>frivilliga skytteväsendets</i> befrämjande	500,000	—	—	—
» ökade utgifter för <i>krigshögskolan</i>	6,600	—	—	—
» täckande af vissa <i>förskott</i>	27,078	—	—	—
» beredande af <i>dyrtidstillägg för år 1903</i> åt en del af den personal, som åtnjuter aflöning från fjärde hufvudtitelns medel. <i>förslags- anslag</i>	15,000	—	—	—
» ersättning för <i>förlorade vakansafgifter</i> , afsedda för <i>musikens underhåll</i>	80,022	—	—	—
» <i>dagaftöningstillägg för indelt manskap</i>	300,000	1,090,400	—	—
				14,287,400
Summa kronor	—	—	—	56,690,800

I riksstaten för år 1903 utfördes vidstående anslag med			Riksstaten för år 1904 skulle sålunda för vidstående anslag betinga			
Kronor.	Kronor.	Summa kronor.	ökning med kronor.		minskning med kronor.	
—	—	37,204,600	—	6,221,822	—	1,023,022
1,299,250	—	—	—	—	109,250	—
594,000	—	—	—	—	—	—
2,000,000	—	—	—	—	—	—
100,000	—	—	138,600	—	—	—
—	3,993,250	—	124,000	—	—	—
—	2,135,500	—	49,900	—	—	—
—	6,650,000	—	—	—	—	—
198,000	—	—	—	—	198,000	—
115,000	—	—	—	—	—	—
100,000	413,000	—	—	—	—	—
—	—	—	161,700	—	—	—
450,000	—	—	50,000	—	—	—
6,600	—	—	—	—	—	—
39,133	—	—	—	—	12,055	—
532,417	—	—	—	—	517,417	—
—	—	—	80,022	—	—	—
—	1,028,150	—	300,000	904,222	—	836,722
—	—	14,219,900	—	—	—	—
—	—	51,424,500	—	7,126,044	—	1,859,744

STOCKHOLM, K. L. BECKMANS BOKTR., 1903.

Bil. nr 96.

Förslag

till

grunder för ny organisation af Kungl. Artilleri-
och Ingeniörhögskolan.

1.

Artilleri- och Ingeniörhögskolans *ändamål* är att meddela artilleriets och fortifikationens subalternofficerare ökade insikter i de ämnen, af hvilkas kännedom dessa truppslags ändamålsenliga användande beror.

2.

Undervisningen på högskolan delas på två linier: en *artillerilinie* och en *fortifikationslinie* och hvardera linien utgöres af en *allmän* och en *högre frivillig kurs*, så att kursernas antal blifva fyra:

allmänna artillerikursen,
högre artillerikursen,
allmänna fortifikationskursen,
högre fortifikationskursen.

De båda allmänna kurserna, som skola vara kompetensvillkor för erhållande af befordran till löjtnantsgraden vid fältartilleriet, positionsartilleriet, Boden-Carlsborgs artilleriregemente och fortifikationen, afse meddelandet af de kunskaper, som, utöfver hvad eleverna förut inhämtat, anses erforderliga för tjänsten i allmänhet vid respektive truppslag.

De högre kurserna afse meddelandet af de ytterligare kunskaper, som anses erforderliga för bestridande af vissa inom respektive truppslag förekommande befattningar eller för fullgörande af särskilda uppdrag.

3.

Allmänna artillerikursen, som är ettårig, börjar hvarje år den 1 oktober. Föreläsningar pågå till omkring den 20 maj, hvarefter kommer en sex veckors examenstid. Under juli månad avslutas kursen med 15 dagars fältöfningar samt besök på fästningar, vid styckebruk, krutbruk o. s. v.

Högre artillerikursen, som är tvåårig, börjar hvarje jämnt år den 1 oktober; föreläsningarna pågå till midten af maj, hvarpå följer en sex veckors examenstid. Från den 1 juli till repetitionsöfningarnas vid regementena början åtnjuta eleverna tjänstledighet förutom de elever, som tillhöra fästnings- eller positionsartilleriet, hvilka skola delta i allmänna fortifikationskursens fortifikatoriska fältöfningar. Den 1 oktober börjas det andra undervisningsåret med artilleriöfningar under 12 dagar, hvarefter föreläses från den 15 oktober till jul. Examen i de under hösten genomgångna ämnena afläggas under januari månad och senast den 1 februari återgå eleverna till tjänstgöring vid regementena.

Allmänna fortifikationskursen, som är tvåårig, börjar hvarje udda år den 1 oktober. Föreläsningarna pågå, så vidt möjligt, gemensamt med den samtidigt pågående allmänna artillerikursen, till omkring den 20 maj, hvarpå följer en sex veckors examenstid och därefter samma praktiska öfningar som i allmänna artillerikursen. Eleverna delta sedan i ingenjörtruppernas repetitionsöfningar, men äro för öfrigt permitterade till den 1 oktober, då andra undervisningsåret börjar med föreläsningstid, som varar till midten af maj, hvarefter examen i årets ämnen afläggas under en sex veckor lång examenstid. Till sist avslutas kursen med 15 dagars fortifikatoriska fältöfningar, i hvilka de elever vid högre artillerikursen, som tillhöra fästnings- eller positionsartilleriet, skola delta, besök vid fält- och fästningsartilleriets skjutskolor m. m.

Högre fortifikationskursen, som är ettårig, börjar hvarje udda år den 1 oktober och är indelad i föreläsningstid till midten af april och därefter examenstid till den 1 juni, då kursen avslutas.

4.

Undervisningen i de olika kurserna omfattar följande ämnen, som föreläses angifvet antal timmar:

Allmänna artillerikursen.

Artilleri med ritning	200 timmar
Befästningskonst och fästningskrig	100 »
Krigskonst	200 »
Krigshistoria	60 »
Matematik och teoretisk mekanik	150 »
Fysik	60 »
Kemi	50 »
Franska eller ryska	90 »
Summa 910 timmar	

Högre artillerikursen.

Artilleri med ritning	250 timmar
Fästningskrig (krigsspel)	50 »
Matematik och teoretisk mekanik	300 »
Tillämpad mekanik med ritning	150 »
Fysik	100 »
Kemi	175 »
Franska eller ryska	165 »
Summa 1,190 timmar	

Allmänna fortifikationskursen.

1:a året.

Artilleri	50 timmar
Befästningskonst och fästningskrig (100 timmar gemensamt med allmänna artillerikursen)	150 »
Krigskonst (gemensamt med allmänna artillerikursen)	200 »
Krigshistoria (gemensamt med allmänna artillerikursen) ..	60 »
Matematik och teoretisk mekanik (d:o)	150 »
Fysik (d:o)	60 »
Kemi (d:o)	50 »
Franska eller ryska (d:o)	90 »
Ritlära (inberäknadt beskrifvande geometri)	100 »
Summa 910 timmar	

2:a året.

Befästningskonst och fästningskrig med ritning (50 timmar gemensamma med högre artillerikursen)	400 timmar
Byggnadskonst.....	100 »
Väg- och vattenbyggnadskonst	75 »
Fysik (gemensamt med högre artillerikursen)	100 »
Kemi (sprängämneslära) (d:o)	75 »
Franska eller ryska (d:o)	125 »
Summa	875 timmar

Högre fortifikationskursen.

Befästningskonst och fästningskrig med ritning	200 timmar
Byggnadskonst med ritning	150 »
Matematik och teoretisk mekanik	110 »
Tillämpad mekanik med ritning (gemensamt med högre artillerikursen).....	150 »
Beskrifvande geometri.....	100 »
Franska eller ryska (gemensamt med högre artillerikursen)	40 »
Summa	750 timmar

5.

Undervisningen ordnas så,
 att de nuvarande repetitionerna borttagas,
 att den långa examenstiden vid kursernas slut utbytes mot kortare
 examensperioder vid hvarje undervisningsårs slut eller oftare med hän-
 seende till sådana ämnen, hvori undervisningen afslutas långt före
 föreläsningarnas upphörande för året,
 att den applikatoriska undervisningsmetoden användes så mycket
 som möjligt i därför lämpliga ämnen eller delar af ämnen samt att
 lärarne för öfrigt genom ofta återkommande rekapitulationer, bestående
 i frågor till och tankeutbyte med eleverna åter genomgå hvad de före-
 läst och på detta sätt tvinga eleverna att nästan dag för dag följa med
 föreläsningarna.

6.

Högskolans ständiga personal utgöres af

1 chef,

1 adjutant tillika bibliotekarie,

Lärare:

i artilleri med ritning och tillhörande öfningar,

i befästningskonst och fästningskrig med ritning och tillhörande öfningar,

i krigskonst med tillhörande öfningar och militärgeografi samt krigshistoria,

i byggnadskonst med ritning,

i väg- och vattenbyggnadskonst,

i matematik och teoretisk mekanik,

i tillämpad mekanik med ritning,

i ritlära och beskrifvande geometri,

i fysik,

i kemi,

i franska språket,

i ryska språket,

Repetitörer till erforderligt antal,

1 redogörare,

1 förste vaktmästare,

1 andre vaktmästare tillika tjänstgörande i laboratoriet,

1 maskinist.

7.

Chefens löneförmåner äro i likhet med chefernas för krigshögskolan och krigsskolan upptagna på skolans stat efter öfverstelöjtnants grad.

Öfrig personal, utom förste vaktmästaren, hvilkens aflöning är delad i lön och tjänstgöringspenningar, åtnjuta endast arfvoden för sina åligganden vid högskolan.

8.

För att blifva elev i allmänna artillerikursen fordras att vara underlöjtnant vid eller i något af arméns artilleriregementen eller kårer

och att efter aflagd officersexamen hafva gjort minst *två* somrars tjänst vid trupp.

Till högre artillerikursen kunna de, som genomgått allmänna artillerikursen eller sjökrigshögskolan och därvid erhållit vissa vitsord och vederbörande lärareråds intyg om lämplighet, blifva kommenderade, om de så önska.

För att blifva elev i allmänna fortifikationskursen fordras att vara underlöjtnant vid eller i kungl. fortifikationen och att efter aflagd officersexamen hafva gjort minst *en* sommars tjänst vid trupp.

Till högre fortifikationskursen kunna de, som genomgått allmänna fortifikationskursen och därvid erhållit vissa vitsord och lärarerådets intyg om lämplighet, blifva kommenderade, om de så önska.

9.

Vid kommendering af elever till skolans olika kurser iakttages att samtliga elever i *en* kurs ej få blifva flera än som lämpligen kunna undervisas på en gång, hvarför det t. ex. skulle kunna förekomma att artilleriofficerare ej kommenderas till skolan förr än efter tre års tjänstgöring som officerare.

10.

I den mån utrymme och andra förhållanden det medgifva, kunna äfven officerare af andra truppslag få tillstånd att inträda som elever vid högskolan.

Motiver.

Högskolans ändamål.

Den fråga, som först måste klargöras, då förslag till högskolans omorganisation skall framläggas, är: hvilken uppgift har högskolan att lösa, dels såsom artillerihögskola, dels såsom ingenjörhögskola? Åsigtarna om huru svaret på denna fråga skall lyda, äro för närvarande ganska stridande mot hvarandra, såväl inom artilleriet som inom fortifikationen.

Artillerilinién.

Hvad först den allmänna artillerikursen beträffar, hafva isynnerhet under det sistförflutna året många röster höjt sig mot den bestämmelsen att denna kurs skall vara obligatorisk för fältartilleriets underlöjtnanter. Det förhållandet att i Preussen dessa officerare från och med år 1892 blifvit befriade från skyldigheten att genomgå »Die vereinigte Artilleri- und Ingenieur-Schule» i Berlin och att de i dess ställe kommenderas till en 4 månaders kurs vid artilleriskjutskolan i Jüterbogk har nämligen på grund af vår i allmänhet berättigade vana att i militära frågor blicka upp till Tyskland, föranledt en liflig diskussion inom artilleristiska kretsar om huruvida en ytterligare teoretisk utbildning utöfver hvad som inhämtats vid krigsskolan å Karlberg är nödvändig för *alla* fältartilleriofficerare och huruvida den som nödvändig ansedda teoretiska utbildningen ej är af så ringa omfattning att det är lämpligare att meddela densamma vid skjutskolan för subalternofficerare. Anhängarne till den åsigten att en från krigsskolan utgången underlöjtnant vid fältartilleriet *ej alls* har behof af någon ytterligare teoretisk utbildning, utan endast behöfver genomgå rent praktiska utbildningskurser, kunna dock ej finna stöd för sin åsigt i den tyska armén, ty i de 4 månader långa subalternofficerskurserna vid artilleriskjutskolan i Jüterbogk ingår äfven åtskillig teoretisk undervisning på föreläsningssrummet. Mera stöd från Tyskland för sin uppfattning kunna de hämta, som anse att vår nuvarande endast tre veckor långa skjutskola för

Allmänna
artillerikursen.

subalternofficerare skall utvecklas och förlängas så, att den komme att fullt motsvara den preussiska och tid erhöles ej endast till skjutningar, utan äfven till teoretisk undervisning. Men äfven om den preussiska reformen där varit lämplig, hvarom dock, såsom jag på annat ställe meddelat, tankarna i Tyskland äro delade, följer ej med nödvändighet att en dylik förändring hos oss skulle vara till förmån för det svenska artilleriet.

Den tyska arméns officerare kunna nämligen till följd af öfnings-tidens längd för de värnpliktige och regementenas därmed följande utsträckta skjut- och fälttjänstövningar, under sin praktiska tjänstgöring utan egentliga bokliga studier tillägna sig en mängd såväl artilleristiska som taktiska kunskaper och erfarenheter, som vår armés officerare delvis måste försöka förvärfva sig på annan, mera teoretisk väg. I Tyskland utgallras vidare vid artilleriskjutskolan de artilleriofficerare, som ej anses lämpliga för truppslaget, och öfversändas till trängen, och så snart en tysk officer visar sig mindre vuxen den plats, hvilken han innehar eller till hvilken han står i tur att befordras, blifver han hänsynslöst afskedad, oberoende af lefnads- och tjänsteår, under det att hos oss den, som fått sin första officersfullmakt, eger rätt att kvarstanna i tjänst vid det regemente han valt, tills han fyllt 53 år och fullgjort 30 tjänsteår, äfven om han icke förkofrar sig i sitt yrke, hvarför staten hos oss på tvångsväg måste draga försorg om att den unge officeren åtminstone får alla de teoretiska kunskaper, som kunna krävas af honom under hans tjänstgöring; och den gallring, som äger rum vid artilleri- och ingenjörhögskolan, i det att en och annan af eleverna faller igenom, kan endast vara till truppslagets och därigenom arméns fromma.

En stormakt med sin talrika officerskår har för öfrigt relativt sedt ej samma behof af teoretiskt utbildade, till tekniska uppdrag, läraresysselsättning inom och utom regementena och andra särskilda befattningar lämpliga officerare.

Förhållandena i Tyskland och hos oss äro således så olika, att man ej utan vidare kan öfverföra erfarenhetsrön från detta land till vårt och till försiktighet manar dessutom kännedomen om att krigsstyrelsen i Bayern, ett land med ungefär samma folkmängd och arméstyrka som vårt, åtminstone för närvarande ej har för afsikt att följa Preussens exempel utan fortfarande fordrar af alla fältartilleriofficerare att de skola genomgå artilleri- och ingenjörhögskolan.

Och äfven bortsedt härifrån anser jag mig ej kunna förorda en förändring af skolan i den omordade riktningen, emedan en högre bild-

ningsgrad ovilkorligen alstrar större omdömesförmåga, tankeskärpa och vidgad blick för saker och förhållanden, egenskaper, som i högre grad krävas af en batterichef än af en kompanichef, hvilka respektiva befattningar *hvarje* officer förr eller senare skall bestrida. Under det att kompaniet nästan alltid uppträder i bataljonsförband, kommer batteriet nämligen ofta isynnerhet i vår småbrutna terräng att uppträda själfständigt, hvarför af det senares chef fordras större taktiska kunskaper och större förmåga till själfverksamhet än af det förras; då härtill kommer att artilleriets materiel är mera komplicerad än infanteriets och dess eldverkan af mera skiftande slag, är det för mig obestridbart, att artilleriets officerare böra komma i åtnjutande af högre teoretisk utbildning än infanteriets, hvilket de äfven torde erhålla i alla länder, om ock skillnaden i Tyskland är mindre än öfver allt annorstädes.

Ingen har för öfrigt ännu velat påstå att fästnings- och positionsartilleriets officerare kunna undvara en teoretisk utbildningsskola som villkor för befordran till högre grader, men hädanefter då habitserna åter införlifvas med fältartilleriet, torde krafvet på teoretisk skjututbildning komma att blifva nästan lika stort inom sistnämnda truppslag som inom fästnings- och positionsartilleriet och alltså äfven behovet af högre teoretisk utbildning än hvad krigsskolan på Karlberg kan meddela.

Men äfven om man kan hafva olika meningar om *nödvändigheten* af att *alla* fältartilleriets officerare genomgå artilleri- och ingenjörhögskolan, torde *nyttan* af ett års vistelse vid skolan ej kunna förnekas äfven för den, som aldrig kommer att användas till särskildt uppdrag, för hvilket fullgörande kräves kunskaper utöfver truppofficerns. Hvarför skall man ej då göra fullt bruk af skolan, som i alla fall måste finnas till för utbildande af en ganska stor del af artilleriofficerarne? Och ännu är ej vårt artilleri så talrikt, att ej plats finnes vid skolan för alla såsom förhållandet är i Berlin.

Det mest vägande skälet mot alla officerarnes kommendering till skolan är regementenas behof af subalternofficerare; detta skäl var nog det afgörande i Tyskland och äfven hos oss har ofta klagan hörts från regementena öfver brist på officerare i tjenstgöring, men denna klagan har till stor del berott på det antal vakanser, som alltid måste finnas under åren närmast efter en utvidgning af truppslaget, och bristen kommer sannolikt att hädanefter blifva mindre än förr, om det förslag till organisation af skolan, som nu framlägges blifver godkänt, emedan enligt detta endast en årgång underlöjtnanter åt gången kommer att vistas vid skolan, under det att hittills två årgångar samtidigt varit elever.

För öfrigt kan en organisation, som kräfver konungs och riksdags gemensamma beslut och således ej kan ändras kurs efter kurs, ej uppgöras med hänseende till en tillfällig svårighet under en öfvergångstid.

Jag anser mig således ej böra göra någon ändring i fråga om den uppgift högskolan för närvarande har att lösa beträffande den allmänna artillerikursen, nämligen att i densamma meddela de kunskaper, som utöfver hvad eleverna förut inhämtat, anses erforderliga för tjänsten i allmänhet vid artilleriet.

Högre
artillerikursen.

Enligt nu gällande reglemente för artilleri- och ingenjörhögskolan är högre artillerikursens uppgift att meddela de ytterligare kunskaper, som anses erforderliga för bestridande af vissa inom artilleriet förekommande särskilda befattningar, således uteslutande af teknisk natur.

Ifrågasätts kan dock om icke i den högre kursen enligt österrikisk förebild äfven bör meddelas undervisning i sådana ämnen, af hvilkas kännedom artilleriofficerare, som komma att användas i staber och på högre befälsplatser, dessutom hafva behof, d. v. s. i taktik, strategi, krigshistoria, generalstabstjänst och dylikt. På artillerilinjén af krigsskolan i Wien (motsvarande vår krigshögskola) är undervisningen nämligen så ordnad, att eleverna på densamma erhålla såväl teknisk utbildning som tillsammans med eleverna på generalstabslinjen undervisning i nyssnämnda rent militära ämnen. Men denna utbildningsanstalt är ej afsedd för sådana artilleriofficerare, som vilja ägna sig åt rent teknisk verksamhet som styresmän och arbetsofficerare vid fabriker, som besiktnings- och kontrollofficerare o. s. v., utan dessa, hvilka i detta land måste lämna den militära tjänsten och öfvergå till en civilmilitär artilleriingeniörkår, få särskild undervisning annorstädes och belastas ej med studiet af ifrågavarande ämnen. Som i vårt land ingen sådan kår finnes som den österrikiska artilleriingeniörkåren, utan en del artilleriofficerare åtminstone tills vidare måste användas i rent teknisk tjänst och dessas allmänna tekniska utbildning bör ske vid artilleri- och ingenjörhögskolan samt ej anledning finnes att till ett djupare studium af krigskonst och krigshistoria m. m. tvinga dylika elever, af hvilka åtskilliga förr eller senare försvinna från trupptjänsten och hvilka ofta ej hafva särskilda anlag för högre truppbefäl, måste — för den händelse att såväl dessa officerare som de, hvilka vilja förskaffa sig de för tjänstgöring i högre staber och på högre artilleristiska platser nödvändiga militära och tekniska kunskaper, skola vara elever vid skolan — undervisningen i den högre kursen delas på tvänne linjer, en teknisk för de förre och en militär för de senare. Undervis-

ningen på en dylik militär linje torde dock lätt blifva ensidig och aldrig kunna nå den fulländning, som undervisningen i samma ämnen vid krigshögskolan, hvilken på samma gång äfven i viss mån skulle komma att lida af att beröfvas de artillerielever, som nu besöka denna för alla truppslag gemensamma skola. Erfarenheten har för öfrigt visat, att det är farligt att mer än nödvändigt isolera de olika truppslagen, hvarför man på senare tid vidtagit den ena åtgärden efter den andra för att så mycket som möjligt sammanföra dem. Därför torde det ej vara lämpligt att vid artilleri- och ingenjörhögskolan införa en ny linje vid högre artillerikursen med undervisning i krigskonst, krigshistoria m. m., utan bättre att låta som hittills dem, som skulle hafva för afsikt att välja denna linje på artilleri- och ingenjörhögskolan, inträda i krigshögskolan. Men då det ej kan nekas, att artilleriofficerare, som tjänstgöra i högre staber och nå högre befattningar i armén, böra äga en högre artillerivetenskaplig bildning än som meddelas i artilleri- och ingenjörhögskolans allmänna kurs, bör vid en blifvande omorganisation af krigshögskolan tagas under öfvervägande, huruvida de artilleriofficerare, som besöka denna högskola, ej därstädes kunde komma i åtnjutande af sådan undervisning.

Ett annat önskemål beträffande artilleri- och ingenjörhögskolans högre artillerikurs, som understundom framställes, är att eleverna efter genomgången kurs skola vara fullt kompetenta för alla de olika tekniska befattningar, hvartill de kunna blifva afsedda, så att de, som skola ägna sig åt ammunitions- eller kruttillverkning, ej skulle behöfva tillbringa en vinter vid tekniska högskolan och de, som skola blifva kontrollofficerare vid kanontillverkning, lika lång tid vid bergsskolan. Men äfven detta önskemål kan ej vinnas utan risk att eleverna blifva för ensidigt utbildade och i saknad af den vidgade blick för tekniska angelägenheter, som en vinters vistelse vid en civilteknisk högskola måste gifva. Den konsekvensen kunde möjligen dragas af nu uttalade åsikt, att hela undervisningen i högre kursen bör indragas och öfverflyttas till tekniska högskolan, men dels meddelas där ingen undervisning i artilleri, högre kursens förnämsta ämne, och dels skulle studietiden därigenom i onödan betydligt förlängas. I detta hänseende torde såsom oftast medelvägen vara den riktigaste, d. v. s. en för artilleriofficern särskildt anordnad allmänt teknisk och speciellt artilleristisk kurs vid artilleri- och ingenjörhögskolan och för dem, som sedermera skola få en särskild, ännu större tekniska kunskaper fordrande användning, ytterligare utbildning vid tekniska högskolan i den yrkesgren, inom hvilken de skola användas. För öfrigt torde det vara för mycket

begärddt af den unge officeren att redan vid inträdet i skolans högre kurs välja den tekniska gren, åt hvilken han vill egna sig, ty alla eleverna kunna ej gerna utbildas för alla olika specialuppdrag.

Någon förändring i högre artillerikursens nuvarande uppgift torde således ej vara af behovet påkallad.

Fortifikationslinjen.

Allmänna och högre fortifikationskurserna äro båda för närvarande obligatoriska för fortifikationsofficerarne och afsedda att göra dem alla användbara i fortifikationens samtliga olika tjänstegrenar. Detta mål har ej kunnat vinnas utan att kvarhålla eleverna vid högskolan lika länge som de artilleriofficerare, hvilka utbildas för särskilda tekniska ändamål, eller fyra år. Om såsom nu föreslås undervisningsåret förlänges från 7 à 8 till 9 à 10 månader, blifver naturligtvis den behöfliga tiden för vistelse vid högskolan ej så lång, utan kursen skulle ej behöfva räcka längre än tre år. Men äfven detta är en lång skoltid särskildt med hänseende till de numera ganska talrika ingenjörtruppernas behof af subalternofficerare i tjänstgöring och för dem, som ej hafva egentliga anlag för längre gående studier och således ej håller för sådan sysselsättning, hvartill större tekniska kunskaper krävas. Undersökas bör därför om det ej är möjligt att ur den nuvarande fortifikationskursen utgallra en del ämnen eller delar af ämnen, hvilka kunna blifva föremål för undervisning i en högre frivillig kurs, utan att användbarheten i fortifikationens *flesta* tjänstegrenar i nämnvärd grad förminskades för dem, som ej blifva kommenderade till denna högre kurs.

Mycken ledning vid denna undersökning kan ej erhållas från förhållandena i de stora länderna, Tyskland och Österrike, emedan hos oss ej finnes den skarpa skillnad mellan pionier- d. v. s. truppofficerare och ingenjör- d. v. s. stabsofficerare som i Österrike redan är genomförd och i Tyskland planlagd. Så länge alla fortifikationsofficerare äro uppförda på en stat och således enligt organisationen äro afsedda till användning än som truppofficerare och än som stabsofficerare, måste nämligen deras utbildning vid högskolan vara mera mångsidig än i länder, där pioniererna (truppofficerarne) få en obligatorisk utbildning och därefter de, som åstunda få användning som ingenjörer (stabsofficerare) en annan högre.

Värddt uppmärksamhet är dock, att de blifvande ingenjörerna (stabsofficerarne) både i Berlin och i Wien i krigshögskolan erhålla en full-

komlig generalstabsutbildning i de rent militära ämnena, under det att hos oss fortifikationsofficerarne endast i allmänna kursen få en relativt till fordringarna vid krigshögskolan obetydlig undervisning i krigskonst och dithörande ämnen. Att meddela alla våra fortifikationsofficerare så stora kunskaper i dessa ämnen, som fordringarna för afgångsbetyg från krigshögskolan angifva, kan ju ej ifrågakomma, emedan endast ett mindre antal sedermera komma att tjänstgöra på de ansvarsfulla platser, där de hafva särskild användning för dessa kunskaper. Om alltså undervisning skulle meddelas vid artilleri- och ingenjörhögskolan i dessa ämnen, skulle denna äga rum i en frivillig högre kurs. Men samma skäl hvarför jag icke ansåg mig böra föreslå införandet af särskild militär linje vid högskolans högre artillerikurs, nämligen den sannolika ensidigheten af en undervisning uti ifrågavarande ämnen vid en specialskola i jämförelse med undervisningen vid den för *alla* truppslag gemensamma krigshögskolan, gör det enligt min åsikt olämpligt att på artilleri- och ingenjörhögskolans ingenjörlinje införa en dylik undervisning, utan böra särskildt framstående fortifikationsofficerare efter slutad kurs vid sistnämnda högskola kommenderas till krigshögskolan vare sig såsom ordinarie elever eller extra elever i vissa ämnen. Både i Berlin och Wien erhålla ingenjörsaspiranterna också ifrågavarande undervisning vid därvarande krigshögskola tillsammans med dessa skolors öfriga elever.

De ämnen, som kunde blifva föremål för undervisning i en högre frivillig fortifikationskurs, skulle alltså enligt mitt förmenande vara af hufvudsakligen teknisk art.

Bland ämnen af denna natur torde *byggnadskonsten* först och främst höra till dem, som delvis kunna öfverföras till en frivillig kurs. I de flesta andra arméer har kasernbyggnadsväsendet öfverflyttats från ingenjööfficerarne på en civil eller civilmilitär personal, för att på detta sätt i någon mån minska mångsidigheten i ingenjörofficerarnes sysselsättning och således äfven i deras utbildning. Ehuru denna organisationsförändring ännu ej genomförts hos oss, torde dock numera, då fortifikationens officerskår kommer att utsvälla till omkring dubbelt så stor styrka som den hade före år 1892, det ej vara nödvändigt att alla medlemmar af denna kår utbildas till tjänstgöring vid kasernbyggnadsafdelningen af fortifikationens hufvudstation, till kontrollanter vid kasernbyggnadsarbeten m. m., utan den större delen af den nuvarande undervisningen i byggnadskonst, särskildt hela 2. repetitionen omfattande byggnadskonstens historia och den utförliga kasernbyggnadsritningen kunna utan större olägenhet för tjänstgöringen inom fortifikationen för-

läggas till en frivillig kurs. Hela ifrågavarande ämne kan dock ej utbrytas ur den allmänna kursen, emedan hvarje fortifikationsofficer måste hafva någon kännedom om allmän byggnadskonst och uti grunderna af byggnadskonstruktionsläran.

Tillämpad mekanik (hållfasthetslära och maskinlära) har sedan 1884 ingått i fortifikationsofficerarnes undervisning, men detta ämne torde, om man undantager de första grunderna för hållfasthetsläran, hvilka kunna ingå i undervisningen uti allmän byggnadskonst, ej vara nödvändigt för hvarje fortifikationsofficer och därför böra öfverflyttas till den högre kursen. I och för ett mera ingående studium af detta ämne fordras för öfrigt kännedom om *differential- och integralräkning*, hvaraf fortifikationsofficern ej har behof vid undervisningen i något annat läroämne. Med tillämpade mekanikens förläggande till högre kursen skulle alltså kunna följa en befrielse för de fortifikationsofficerare, som endast genomgå allmänna kursen, från högre matematiska studier.

Undervisningen i krigsbyggnadskonst eller såsom ämnet kanske riktigare torde benämnas *befästningskonst och fästningskrig* torde äfven kunna fördelas på de båda kurserna. I allmänna kursen bör visserligen genomgåas ungefär hvad som nu föreläses under alla fyra åren, dock möjligen med den inskränkning att konstruktionsuppgiften endast uppritas med blyerts och krita, hvarigenom många timmar besparas. Men om en högre frivillig fortifikationskurs anordnas, kan man få tillfälle att i denna drifva elevernas undervisning i detta ämne längre än hvad tiden hittills tillåtit, i det att de kunna få tillfälle att utarbета befästningsförslag af *olika* art och att mera ingående studera fästningskrigets och därmed äfven befästningskonstens historia.

För närvarande användas 150 timmar till undervisning i *beskrifvande geometri*, ett ämne, som visserligen har stor betydelse som utbildningsmedel, om eleven har den matematiska begåfning, att han kan följa undervisningen däri, men som numera har föga praktiskt värde för fortifikationsofficern med undantag af läran om coterade projektioner, hvarför den större delen af detta ämne kan öfverföras till en högre frivillig kurs.

Som alltså enligt mitt förmenande en del af den undervisning, som hittills meddelats fortifikationsofficerarne, ej nödvändigtvis behöfver inhämtas af dem alla, utan kan afsöndras för att i en högre frivillig kurs komma ett mindre antal, särskildt begåfvade och för tekniska studier anlagda officerare till del, har jag föreslagit, att det skall finnas en allmän tvåårig fortifikationskurs med uppgift att meddela fortifikationsofficerarne de kunskaper, som erfordras, för att de må kunna blifva

användbara i fortifikationens flesta tjänstegrenar, och en högre ottårig kurs med uppgift att meddela en del af desamma de ytterligare tekniska kunskaper, som krävas för användning i vissa särskilda tjänstebefattningar och uppdrag vid fortifikationen.

Till sist torde än en gång böra påvisas, att i den föreslagna allmänna fortifikationskursen undervisningen i befästningskonst och fästningskrig blifver ungefär lika omfattande som i den nuvarande högre kursen, äfvensom att på grund af undervisningsårens förlängning, repetitionernas borttagande och examenstidens förkortande betydligt mera kunskaper för öfrigt komma att inhämtas under den föreslagna allmänna kursen än under den nuvarande allmänna, och att de elever, som komma att genomgå den högre frivilliga kursen, komma att lämna skolan efter den treåriga vistelsen därstädes med större kunskapsmått och mogenhet än för närvarande efter 4 vintrars studier.

Undervisningsmetoden.

En af de viktigaste frågorna vid organiserandet af en högskola är undervisningsmetoden och torde denna i nu ifrågavarande fall böra afhandlas före andra på organisationen inverkan faktorer, emedan den för närvarande använda enligt min åsikt är föråldrad och måste helt och hållet ändras.

Om man undantager problem- och konstruktionsöfningar, taktiska uppgifter, krigsspel samt kemiska och fysiska laborationer, består undervisningen nämligen nästan uteslutande af rena akademiska föredrag, hvilka ofta, om icke oftast, återfinnas, mer eller mindre oförändrade, tryckta i de fastställda läroböckerna.

För att tvinga eleverna att arbeta under föreläsningstiden och ej uppskjuta studierna till examenstiden, åläggas de att aflägga en eller flera s. k. repetitioner i hvar ämne, hvilka fördelas under hela föreläsningstiden på hvar annan eller hvar tredje vecka. Till sist inträder examenstiden, ungefär en tredjedel af hela högskoletiden, då eleverna, fria från alla föreläsningar, skola genom s. k. fri läsning till fullo inlära de olika ämnena och aflägga examen i desamma.

Denna enligt fransk förebild i skolans (högre artilleriläroverkets) första år införda undervisningsmetod motsvarade väl den tidens fordringar, när man då af ett undervisningsverk endast begärde, att eleverna skulle lämna detta med så stora kunskaper som möjligt och genom den s. k. fria läsningen tvingas att lära sig arbeta på egen hand samt att genom denna äfven tillfälle skulle beredas för den, som ville, att ge-

nom själfstudium tillegna sig kunskaper utöfver den fastställda kursen. Nekas kan också ej att den relativt långa examenstiden, åtminstone i de högre kurserna, i sistnämnda hänseende varit till stor nytta för en och annan mera framstående elev, men för de allra flesta har den långa examenstidens fria läsning ej medfört några andra fördelar än en själf-tagen hvilotid. De under föreläsningstiden ständigt återkommande repetitionerna hafva såsom ofvan nämnts tillkommit för att tvinga eleverna till arbete under denna del af kursen, men hafva medfört den olägenheten att dessa under dagarna närmast före en repetition endast sysselsatt sig med denna och samtidigt försummat öfriga ämnen, i hvilka föreläsningar pågått. En naturlig följd häraf har blifvit, att de äfven i allmänhet haft mindre intresse för föreläsningarna, hvilka ju oftast återfunnits i läroboken, då repetitionen stundat. Kunskapsmättet har kanske vuxit genom det dubbla inlärandet till repetitionerna och till examina, men repetitionernas tillvaro har dragit elevernas uppmärksamhet från lärarnes föredrag.

Denna vid artilleri- och ingenjörhögskolan traditionella undervisningsmetod återfinnes numera så vidt jag vet ingenstädes, om icke vid Ecole Polytechnique i Frankrike. Man har numera i allmänhet nämligen kommit till den åsikten, att undervisningen bör så bedrifvas, att eleverna mer eller mindre tvingas att följa föreläsningarna nästan dag för dag, och att läraren får full visshet, att eleverna fullständigt uppfattat hans föredrag. Och hufvudvikten lägges ej såsom förr vid att eleven inproppat ett visst pensum i sitt minne, utan vid att han lärt sig att tänka, att skilja hufvudsak från bisak, att inse orsak och verkan, att uttrycka sig i tal och skrift samt vid en militär högskola dessutom att fatta beslut. Man får dock ej drifva denna riktning så långt såsom det föreföll mig, att man gjort i Berlin, nämligen att lägga ringa vikt vid kunskaper och att inskränka de egentliga pröfningarna till skriftliga prof, vid hvilka nästan hvilka böcker som helst få medhafvas. Ty utan kunskaper, i viss mån äfven i detaljerna, kan man ej öfverblicka ett ämne; erkännas bör dock att en massa *oväsentliga* detaljer och särskildt siffror och formler äro onödig minnesbarlast, hvarför sådana äfven böra vara förvisade från examenspröfningen.

Sättet, hvarpå dessa önskemål i afseende på undervisningen skola kunna uppnås, kan ej vara fullkomligt desamma i alla ämnen. I de matematiska ämnena uppstår under problemöfningarna af sig själf det önskvärda samarbetet mellan lärarne och eleverna. I taktik och strategi har applikatorisk undervisningsmetod sedan länge erkänts som den bästa och äfven om denna i vissa delar af ämnet bör fullständigas med

föreläsningar, kommer dock läraren i tillräckligt tankeutbyte med eleverna vid taktiska skrifningar, krigsspel, öfningar i terräng o. s. v. Åfven i de öfriga militära ämnena kunna åtskilliga delar af desamma blifva och äro redan föremål för tillämpningsöfningar i form af räkneproblem, konstruktionsexempel, croquiser, skriftliga lösningar af andra uppgifter, elevföredrag o. s. v., särskildt i artilleri i högre artillerikursen och befästningskonst i högre fortifikationskursen, men andra delar af dessa ämnen kunna endast genomgås medelst föreläsningar, likaså fysikens och kemiens grunder, som måste meddelas eleverna innan laboratorieöfningarna börja. Att bestämma på hvilket sätt eleverna skola tvingas att följa med undervisningen i dessa delar af ifrågavarande ämnen och ej helt och hållet uppskjuta studiet af desamma till examenstiden, torde ej vara så lätt.

Hittills har vid skolan för att vinna detta mål användts, såsom jag förut nämnt, repetitioner, som omfattat större delar af ämnet, ja ibland hela ämnet.

Vid krigshögskolan användes ett liknande tillvägagångssätt, ehuru förhørsproceduren där är uteslutande skriftlig i sådana ämnen, i hvilka undervisningen ej sker applikatoriskt. Härigenom har man där vunnit, att vikten mera blifver lagd på hufvudgrundsatserna än på minnesdetaljer, hvilka lätt komma att spela en stor rol vid muntliga förhör; dessa ständiga repetitionsskrifningar medföra dock samma olägenheter som repetitionerna vid artilleri- och ingeniörhögskolan, nämligen att draga uppmärksamheten från de dagliga föreläsningarna, och det skriftliga förhöret med uteslutande af alla muntliga frågor förskaffar ej läraren tillräcklig kännedom om eleven, på samma gång som det allt för mycket gynnar den, som har lätt att sätta sina tankar på papperet, framför de andra, en olägenhet, som isynnerhet framträder i en för alla officerare af visst truppslag obligatorisk skola.

I stället för dessa på order satta muntliga eller skriftliga större delar af ämnet omfattande repetitioner, hvilka enligt min åsikt för mycket draga uppmärksamheten från de dagliga föreläsningarna, användas i de tyska militära högskolorna och delvis i de svenska högre tekniska läroverken ofta återkommande mindre repetitioner, i hvilka läraren under tankeutbyte med eleverna åter genomgår, hvad han under de senaste dagarna föreläst, och förvissar sig om att eleverna rätt förstått och rätt kunna återgifva föreläsningarnas innehåll. En dylik undervisningsmetod ställer stora kraf på lärarens duglighet och förmåga att intressera eleverna och kan icke med fördel användas, om elevantalet är stort, men är vida öfverlägset det nuvarande stötvisa repe-

titionspluggandet, på grund af att eleverna tvingas till mera regelbundet arbete och att nyss angifna önskemål i afseende på undervisningen kunna uppnås. Om, såsom föreslaget är, ny allmän kurs börjar hvar år, kommer medelantalet elever i hvarje kurs att blifva 25 (se sid. 21), hvilket antal möjliggör metodens användning, om ock denna siffra såsom medelsiffra är något hög.

Vid våra statsuniversitet äro i de flesta ämnen vid sidan af de officiella föreläsningarna anordnade seminarier, i hvilka undervisningen bedrifves mer eller mindre efter nu skildrad metod och inom medicinska kretsar hafva på senare tider talrika röster höjt sig för de akademiska föreläsningarnas vid Karolinska institutet inskränkning och ersättande med obligatoriska seminarier, inom hvilka undervisningen sannolikt komme att bedrifvas ungefär på nu beskrifvet sätt.

Med den inskränkning i den i allmänhet missbrukade fria läsningen, som den ofvan föreslagna undervisningsmetoden medför, följer äfven, att examen bör anställas nästan omedelbart efter undervisningens afslutande. Eleven bör nämligen hafva följt undervisningen nästan dag för dag och således endast behöfva en relativt kort tid för att till examen repetera igenom det af och med läraren genomgångna. Härigenom vinnes en högst afsevärd hittills till ej ringa del förspild tid åt undervisningen, emedan för närvarande ungefär en tredjedel af hela kursen är anslagen till examens afläggande, nämligen nära 5 månader för allmänna kurserna och $5\frac{1}{2}$ för de högre, tider, som kunna högst väsentligt nedbringas.

Af hvad jag anført torde framgå, att enligt min åsigt undervisningen vid en blifvande omorganisation bör så ordnas, att de nuvarande repetitionerna borttagas, att den långa examenstiden vid kursernas slut utbytes mot kortare examensperioder vid hvarje undervisningsårs slut eller oftare med hänseende till sådana ämnen, hvari undervisningen afslutas långt före föreläsningarnas upphörande för året, att den applikatoriska undervisningsmetoden användes så mycket som möjligt i därför lämpliga ämnen eller delar af ämnen samt att lärarne för öfrigt genom ofta återkommande mindre repetitioner, genom frågor och tankeutbyte med eleverna åter genomgå, hvad de föreläst, och på detta sätt tvinga eleverna att nästan dag för dag följa med föreläsningarna.

Årstid för högskolans verksamhet.

Enligt den nuvarande organisationen af högskolan pågår undervisningen vid densamma under åtta månader af året, medio af septem-

ber till medio af maj, och tjänstgöra eleverna under den återstående delen af året vid sina regementen för att dessa under beväningsrekrytskolorna och regementsöfningarna skola hafva så stor tillgång på befäl som möjligt och de unga officerarne så litet som möjligt blifva dragna från den praktiska tjänstgöringen. Då den 1901 antagna härordningen blifver fullt genomförd, få beväningsrekrytskolorna vid fältartilleriet, fältingeniör- och fälttelegrafrupperna den längd, att de sannolikt komma att börja redan i november eller december, och under sådana förhållanden torde det hvarken för regementena eller de vid skolan kommanderade officerarne vara någon större fördel, att högskolans verksamhet upphör den 15 maj. Det bör tvärtom vara för tjänstgöringen vid regementena lämpligast, att högskolans verksamhet fortsättes till den 1 augusti, hvarigenom antalet vintrar, under hvilka eleverna komma att vistas vid högskolan, kan nedbringas. Under augusti och september, då repetitionsöfningarna pågå och regementenas hela personal såvidt möjligt bör vara samlad, torde däremot högskolans verksamhet böra vara nedlagd. Läsåret bör alltså vara från den 1 oktober till den 31 juli, hvilken anordning äfven medför fördelen af praktiska öfningar i högsommaren i stället för på senhösten som för närvarande.

Sannolika antalet elever i de olika kurserna.

Före 1892 års urtima riksdag var antalet artilleri- och ingeniör-officerare vid armén enligt staterna följande:

Generalfälttygmästare	1 officer
Svea artilleriregemente ..	72 officerare
Göta d:o	78 »
Wendes d:o	72 »
Vaxholms artillerikår	23 »
Gotlands d:o	10 »
Fortifikationen	63 »

Summa 319 officerare.

Enligt de af 1901 års Riksdag godkända staterna för den nya härordningen, sedan den blifvit genomförd, blifver antalet artilleri- och ingeniör-officerare vid armén:

Generalfälttygmästare	1 officer
Första Svea artilleriregemente	55 officerare
Transport	56 officerare

	Transport	56 officerare
Första Göta, Norrlands, Andra Svea och Andra Göta		
artilleriregementen 4×55 =	220	»
Wendes artilleriregemente	66	»
Gotlands artillerikår	21	»
Positionsartilleriregementet	34	»
Boden—Karlsborgs artilleriregemente	55	»
Fortifikationen	129	»
Summa		581 officerare.

Den ökning, som sedan 1892 dels genomförts, dels beslutats beträffande den under landtförsvaret hörande och således till artilleri- och ingenjörhögskolan hänvisade artilleri- och ingenjörpersonalen af officers rang, utgör alltså $581 - 319 = 262$ officerare eller 82 %. Som antalet elever i högskolans allmänna kurser nästan uteslutande beror på de officerskårers styrka, för hvilka högskolans genomgång är obligatorisk, måste medelantalet elever i dessa kurser växa i ungefär samma proportion som ifrågavarande kårer svälla ut. Till en början blifver tillströmningen med anledning af den goda tur, som artilleriet och fortifikationen under den närmaste tiden hafva att bjuda, naturligtvis betydligt större än hvad nyss uträknade procentsiffra angifver, men en dylik tillfällig ökning af elevantalet kan icke läggas till grund för en ny organisation af högskolan, utan denna måste hvila på det medelantal elever, som kommer att finnas vid densamma, sedan normala förhållanden inträdt. Under åren 1873—1893 funnos vid högskolan i medeltal 27 elever i hvarje allmän hvart annat år börjande kurs (21 från artilleriet och 6 från fortifikationen), om man frånräknar elever tillhörande infanteriet, kavalleriet och flottan. Ökningen skulle blifva 82 % enligt nyss gjorda beräkning eller 22 elever och hela sannolika elevantalet i en framtid 49 eller i rundt tal 50 elever (38 från artilleriet och 12 från fortifikationen) per kurs, om sådan skall såsom hittills börja endast hvart annat år. Att meddela undervisning åt 50 elever på ett rum möter dock, isynnerhet då läraren ej får inskränka sig till uteslutande föredrag, utan skall, såsom jag på annat ställe föreslår, träda i direkt tankeutbyte med de enskilda eleverna, så stora svårigheter, att det med så stort elevantal blifver nödvändigt att antingen ordna undervisningen på parallellkurser eller ännu bättre med årligen börjande kurser. Genom sistnämnda anordning vinnes nämligen, om den allmänna kursen nedbringas till ett år, den fördelen, att från regementena ej samtidigt äro bortkommenderade till skolan 2 årgångar under-

löjtnanter. Om ny kurs således anordnas för hvarje år, kommer medel-elevantalet att blifva 25 per allmän kurs, hvilken siffra förr är för hög än för låg. I Berlin och München undervisas sällan flera än 15 à 20 i samma rum.

Om under den nya organisationen tillströmningen till den högre artillerikursen kommer att blifva ungefär lika stor som under de tre senaste kurserna och högre kurs att anordnas hvar annat år som hittills, skulle medelantalet elever i en sådan blifva 35 % af 38 eller 13,3, en siffra, som sannolikt kommer att sjunka till 10 à 12 genom den skärpning af kompetensvillkoren för kommendering till den högre artillerikursen, som bestämdes genom krigsundervisningskommissionens beslut af den 17 december 1900.

Någon ledning för beräkning af antalet elever i en högre frivillig fortifikationskurs finnes ej för närvarande, emedan hittills alla fortifikationsofficerare varit tvungna att genomgå äfven den högre kursen. En dylik uträkning är ej heller nödvändig, emedan medelantalet elever i den hvar annat år börjande lägre fortifikationskursen ej kommer att blifva högre än 12 och således antalet elever i den högre kursen ej större än att de med lätthet undervisas i ett lärorum.

Ämnenas omfattning.

Allmänna artillerikursen.

Någon betydelsefullare tillökning eller inskränkning i det nu gällande programmet för undervisningen i artilleri torde ej vara af behovet påkalladt. Men det föreslagna undervisningssättet dels kräver flera lektionstimmar än den hittills använda föreläsningssättet, dels gifver tillfälle till mera öfning uti teoriernas tillämpning på praktiska fall, hvarför de till detta för artilleriofficerarne så viktiga ämne anslagna timmarnas antal ökats från 150 till 200.

Artilleri.

Enligt för kursen 1900—1902 fastställt undervisningsprogram äro 130 timmar anvisade för det lika viktiga ämnet krigskonst. Som det visat sig, att denna lektionstid, under hvilken undervisning skall meddelas ej endast i formell och tillämpad taktik, utan äfven i strategiens grunddrag, militärgeografi, härordningslära och allmänna dragen af krigsväsendets utveckling under nyare tiden, är för kort för att så fullständigt som önskligt genom taktiska skrifningar och krigsspel öfva ele-

Krigskonst.

verna i tillämpad taktik, föreslås nu 200 timmars lektionstid för detta ämne.

Krigshistoria. Med anledning af det nya flera lektionstimmar kräfvande undervisningssättet hafva 60 timmar i stället för 40 upptagits för ämnet krigshistoria, som hädanefter såsom hittills skulle behandla vissa skeden af 1870—1871 års krig.

Befästningskonst och fästningskrig. Det ämne, som på senare tider i allmänhet benämnts krigsbyggnadskonst, emedan det omfattat många andra krigsbyggnadsarbeten än de rena befästningsarbetena, men däremot mindre anfall och försvar af fästningar och befästade ställningar, har här erhållit benämningen befästningskonst och fästningskrig, därför att i programmet ej skola ingå några andra tekniska arbeten, än som direkt hafva samband med permanenta, provisoriska och passagera befästningar, men däremot en stor del af tiden egnas åt fästningskriget, särskildt strider om befästade ställningar, och detta emedan i ett framtida krig den armé, som känner sig underlägsen, ovillkorligen kommer att försöka rädda sig eller åtminstone uppskjuta sitt nederlag genom att gripa till befästningskonstens hjälp och således vissa skeden af kriget därigenom komma att få fästningskrigets karakter.

Undervisningen uti tillvägagångssättet vid anfall och försvar af befästade ställningar torde af mången anses böra uppdragas åt läraren i krigskonst, och nekas kan ej att mycket talar härför. De spörsmål, som skola besvaras vid ifrågavarande undervisning, äro nämligen till stor, ja kanske större delen af taktisk natur, men å andra sidan äro många viktiga frågor af rent fortifikatorisk och artilleristisk teknisk natur. Vidare måste hvarje officer och framför allt hvarje fortifikationsofficer med sådana kunskaper och förmåga, som göra honom lämplig till lärare vid artilleri- och ingenjörhögskolan, hafva ett visst mått af taktiska kunskaper och begrepp, men osäkrare är, att den officer, som är lämplig till lärare i krigskonst, har de tekniska kunskaper, som erfordras för att undervisa i fästningskrig.

Detta jämte den uppfattningen, att det ej skadar, om elevernas undervisning i taktiska spörsmål bedrifves af mer än en person, hvarigenom faran för ensidighet undvikes, har bestämt mig för att icke åtminstone för närvarande föreslå någon afvikelse från traditionen att fästningskriget hör samman med befästningskonsten. Samverkan mellan lärarne bör dock äga rum, så att lärarne i krigskonst och artilleri rådfrågas af läraren i fästningskrig vid uppgörandet af program för tillämpningsöfningar, bedömandet af svårare taktiska lägen o. s. v.

Hittills hafva 100 timmar varit anslagna för undervisningen i detta

ämne och har denna tid varit så rikligt tilltagen, att någon förhöjning uti densamma ej torde behöfvas, ehuru undervisningsprogrammet kommer att tillökas beträffande anfall och försvar af befästade ställningar. Någon minskning af timantalet torde dock ej heller kunna ifrågasättas, isynnerhet då man tager i betraktande, att fästnings- och positionsartilleriets officerare ej erhålla någon särskild tilläggskurs i detta ämne.

Matematik
och teoretisk
mekanik.

Undervisningen uti matematik och teoretisk mekanik är enligt gällande undervisningsplan indelad i en förberedande, omfattande hufvudsakligen repetition af elementarläroverkens kurs, och en fortsatt undervisning, bestående af differential- och integralräkning och de första grunderna af teoretiska mekaniken (statik, kinematik och dynamik). Hvad den fortsatta undervisningen beträffar, är den ej absolut nödvändig för den undervisning i artilleri, som meddelas i allmänna kursen, om ock en och annan balistisk formel, som eleverna måste kunna använda, ej kan deduceras utan hjälp af differentialer och integraler. Men ehuru de ej äro absolut nödvändiga, hör man dock den åsikten framställas, att matematiska studier hafva så stort värde från utbildningssynpunkt, att de böra drifvas så långt som tid och andra förhållanden medgifva, särskildt i en undervisningsanstalt för artilleriofficerare, hvilka, om de vilja på egen hand öka sitt artilleristiska vetande och följa med facklitteraturen, måste hafva ej obetydliga matematiska kunskaper. Häremot torde dock åtskilliga invändningar kunna göras. Matematiska undervisningens förmåga att reda tanken och vänja vid strängt logiska slutledningar torde visserligen af ingen kunna bestridas, men denna nytta bringar den endast dem, som äga förmåga och tid att fullt tillägna sig och smälta hvad de af denna vetenskap genomgå. Och då det matematiska studiet sträcker sig in på infinitesimalräkningens område, upphör för många förmågan att med förståndet följa undervisningen, isynnerhet då det inskränkes till ett sådant minimum som för närvarande i allmänna kursen, utan hela undervisningen blifver från dessa elevers sida endast ett inlärande af en minnesläxa. Härtill kommer nödvändigheten att göra afkortningar i något af de ämnen, som föredragas i nuvarande allmänna kursen, för att möjliggöra dennas genomgående på ett år. Då alltså den »fortsatta undervisningen» i matematik och teoretisk mekanik ej för alla har värde från utbildningssynpunkt och tiden ej heller medgifver studiet af detta ämne, om kursen skall såsom önskligt är kunna inskränkas till ett år, har densamma uteslutits från allmänna kursen.

Den förberedande undervisningen har däremot bibehållits, emedan minst fyra år förflyta från det mogenhetsexamen afläggas, tills eleven kommenderas till artilleri- och ingenjörhögskolan, och undervisningen i

matematik vid ett och annat af våra elementarläroverk ej är sådan, att eleven kunnat tillgodogöra sig densamma. Denna undervisning återfinnes också i artilleri- och ingenjörskolorna i Berlin och München; i Wien går man ännu längre, i det att eleverna måste vid inträdesexamen till artillerilinjén vid krigshögskolan och till högre genikursen visa sig hafva matematiska kunskaper af ungefär den omfattning, som den nuvarande obligatoriska kursen vid vår artilleri- och ingenjörhögskola; och äfven hos oss måste de, som söka inträde till krigshögskolan, visa sig behärska ungefär den del af den matematiska vetenskapen, som utgör föremål för den hittills vid artilleri- och ingenjörhögskolan s. k. förberedande undervisningen.

Till denna del af den matematiska undervisningen äro för närvarande anslagna 170 lektionstimmar, men torde kursen utan svårighet kunna medhinnas på 150 timmar.

Fysik.

Att minska undervisningen i fysik torde ej böra ifrågakomma i anseende till detta ämnes stora allmänbildande och inom snart sagdt alla grenar af artillerivetenskapen ingripande betydelse samt på grund af den storartade utveckling vissa delar däraf, särskildt elektricitetsläran, på senaste tiden erhållit, utan man borde förr vara betänkt på en utvidgning af kursens omfattning. Enligt sist fastställda undervisningsprogram äro 45 timmar anslagna till detta ämne och föreslås nu 60 timmar, särskildt med hänseende till den föreslagna, flera undervisningstimmar kräfvande undervisningsmetoden.

Kemi.

Angående behovet och lämpligheten af undervisning i kemi i allmänna kursen äro åsikterna ganska delade. Nekas kan icke att en artilleriofficer i allmänhet ej har någon direkt och knappast någon indirekt användning för kunskaper i detta ämne, hvarför detsamma lätt skulle kunna uteslutas ur studieplanen för den allmänna kursen, om alla artilleriofficerare hade i elementarskolorna erhållit undervisning på den reala linien eller någon undervisning i detta ämne meddelades på dessa skolors latinlinje. Men då så nu ej är förhållandet, och någon kunskap i kemiens första grunder bör finnas hos hvarje bildad man och framför allt hos officerare, som ju alltjämt göra bruk af kemiska krutsorter och andra sprängämnen, har detta ämne bibehållits i allmänna kursen. Tiden har dock kunnat inskränkas från 80 till 50 timmar, emedan laborationsöfningarna borttagits såsom varande af ringa värde på elevernas elementära kunskapsstadium i detta ämne och med så litet timantal, som kan anslås härför.

Språk.

Språkkunskaps betydelse för officerare har i alla tider och alla länder erkänts. Kriget tvingar ju folk och arméer med skilda tungö-

mål uti beröring med hvarandra, hvarför det är af stor betydelse för en armé att hafva tillgång på ett stort antal officerare med förmåga att tala och skrifva eller åtminstone att förstå grannstaternas språk eller ock det språk, som fortfarande mest studeras inom alla europeiska länders bildade kretsar, nämligen franskan. Hvarje undervisningsanstalt, som är afsedd att meddela officerare sådana teoretiska kunskaper, för hvilka de under sin blifvande tjänstgöring hafva användning, bör därför på sina undervisningsprogram upptaga ett eller flera språk.

De språk, som böra komma i åtanke vid svensk militär högskola, äro ryskan, tyskan och franskan och torde, ehuru Frankrike ej hör till våra grannstater, franskan böra sättas i främsta rummet på grund af detta språks universella betydelse. Undervisning i franska ingick ock i generallöjtnanten friherre von Cardells ursprungliga plan af 1817 för högre artilleriläroverkets å Marieberg organisation, ehuru ämnet ej blef infördt vid högskolan förr än 1863. Undervisning i tyska språket kunde ju ifrågasättas, men det läses vid våra elementarskolor till den omfattning, att elevernas kunskap häri vid inträdet i högskolan tillåter lärarne att utan tvekan föreslå tyska böcker till läroböcker, under hvilket förhållande det ej torde vara nödvändigt att införa detta språk såsom läroämne vid högskolan. Annorlunda är det med ryska språket, hvilket är eleverna absolut främmande. Antalet officerare, som kunna läsa och förstå detta språk (om ock endast med lexikons hjälp för att vara anspråkslös) är alldeles för ringa i vår armé, hvarför ökade tillfällen att erhålla undervisning härutinnan böra beredas. Med anledning häraf föreslås, att ryska språket införes vid högskolan såsom ett valfritt ämne och att alla de, som ej anmäla sig till deltagande i de ryska lektionerna, skola undervisas i franska.

Timantalet är föreslaget för allmänna kursen till 3 timmar i veckan eller 90 timmar. För dem, som ej fortsätta i högre kursen eller vid krigshögskolan, äro dessa relativt få timmar visserligen nästan utan betydelse beträffande det svårlärda ryska språket, men man får väl antaga, att de, som frivilligt åtaga sig ett sådant arbete, som inlärandet af ryska kräver, komma att fortsätta sina studier vid endera af de militära högskolorna. Och redan förmågan att kunna läsa innantill ryska, kan få en viss betydelse för den, som kommer att deltaga i ett fälttåg mot ryska trupper.

Högre artillerikursen.

Betydsefullare ändringar i de ämnens omfattning, hvilka ingå i den högre artillerikursen, är ej föreslagen, utan de anslagna timmarnas antal äro endast ökade eller minskade med hänseende till det föreslagna undervisningssättet och med stöd af den erfarenhet, som sedan senaste omorganisationen vunnits angående den tid, som kräfves för undervisningen i de olika ämnena. Så äro matematiktimmarnas antal minskade från 355 till 300, emedan antalet räkneöfningstimmar på lärorummet kunna och böra minskas för elever på högre kursens ståndpunkt, fysiktimmarna däremot ökade från 50 till 100, på det att de fysiska laborationerna må kunna få en sådan omfattning, att de blifva till verklig nytta för eleverna; den ökning i timantalet, som kommit de öfriga ämnena till del, är endast beroende på det nya undervisningssättet.

Språkundervisningen, 4 timmar i veckan, tillsammans 165 timmar (nu 150 timmar) är afsedd för franska eller ryska efter val. För att få deltaga i undervisningen i ryska i högre kursen, torde dock böra fordras att hafva deltagit i undervisningen i detta ämne i allmänna kursen eller att visa sig hafva på annat sätt förvärfvat motsvarande kunskaper i detta språk.

Ehuru det ej är föreskrifvet i undervisningsplanen af den 28 mars 1896, hafva eleverna i högre artillerikursen hittills deltagit i det för fortifikationseleverna anbefallda krigsspelet om befäst position, för att göra detta mindre ensidigt och inom artillerikretsar sprida kunskap om och intresse för sådana under ett blifvande krig viktiga skeden af det samma. Denna undervisning torde vara så viktig, att den bör upptagas äfven i *undervisningsplanen* för högre artillerikursen, hvarför ämnet *fästningskrig* tillagts med 50 timmar.

Allmänna fortifikationskursen.

1. *Undervisningsåret.*

För att minska antalet undervisningstimmar för lärarne har allmänna fortifikationskursens första undervisningsår så vidt möjligt gjorts likformigt med allmänna artillerikursen. Undervisningen i *krigskonst*, *krigshistoria*, *matematik* och *teoretisk mekanik*, *fysik*, *kemi* och *språk* är där-

för under detta läsår upptagen alldeles lika med allmänna artillerikursens och är afsedd att äga rum i samma föreläsningssal.

Angående omfattningen af undervisningen i dessa ämnen och motiven till densamma hänvisas till hvad som uttalats beträffande allmänna artillerikursen.

För närvarande aflägga fortifikationsofficerarne lika omfattande examen i *artilleri* som artilleriofficerarne i allmänna kursen, men detta torde ej vara nödvändigt och den tid, som kan besparas genom en minskning i ämnet artilleri, bättre kunna användas till andra för fortifikationsofficern viktigare ämnen. Undervisning i artilleri bör med anledning häraf meddelas särskildt för fortifikationseleverna och särskildt för artillerieleverna och för de förra omfatta artilleripjeser och deras eld med hänsyn till yttre ballistiska kraf, artilleriprojektiler och deras verkan särskildt på döda mål samt lavettage och deras uppställning. Till denna undervisning äro anslagna 50 timmar, under det att för närvarande 100 timmar användas till föreläsningar i detta ämne.

Artilleri.

Till undervisning i *befästningskonst och fästningskrig* äro 100 timmar anslagna i allmänna artillerikursen och torde fortifikationsofficerarne böra deltaga i denna undervisning. Under detta undervisningsår äro ytterligare 50 timmar afsedda för detta ämne i fortifikationskursen, hufvudsakligen till ritningar.

Befästnings-
konst och
fästningskrig.

Ritlära är ett nytt ämne, som upptagits med anledning af klagomål öfver att de yngre fortifikationsofficerarne ej erhållit så fullständig utbildning härutinnan som de äldre, hvilka lära hafva på krigsskolan å Karlberg, i inträdeskursen till artilleri- och ingenjörhögskolan och vid denna högskola haft sammanlagdt omkring 1,000 flera rittimmar, än som bestått de yngre generationerna. Att återinföra en så mycken tid kräfvande ritundervisning, torde dock ej vara lämpligt, emedan en sådan är af mindre nytta för dem, som ej hafva anlag för ritning, och det ej torde vara nödvändigt att utbilda fortifikationsofficerare till mästare i ritkonsten. Såväl i undervisningen i befästningskonst som i byggnadskonst ingå för öfrigt ett ej ringa antal rittimmar liksom i beskrifvande geometri och tillämpad mekanik för dem, som fortsätta i den föreslagna högre kursen. Men för att eleverna skola kunna på ett tillfredsställande sätt tillgodogöra sig den ritundervisning, som de få till skänks under lektionerna i dessa ämnen, böra de få en systematisk anordnad undervisning i ritning och lavering, hvilken hittills ej meddelats dem. I denna undervisning bör äfven ingå de elementära delar af den beskrifvande geometrien, af hvilka hvarje forti-

Ritlära.

fikationsofficer har behof, då frågan gäller att uppgöra croquiser och skisser, såsom läran om coterade projektioner. Till ämnet hafva afsetts 100 timmar.

2. Undervisningsåret.

Befästnings-
konst och
fästningskrig.

Under detta läsår genomgås de delar af ämnet *befästningskonst och fästningskrig*, som föreläses i nuvarande högre fortifikationskursen. Af den anslagna tiden, 400 timmar (i nuvarande högre kursen 250 timmar + en del kompletteringsrittimmar under examensperioden) äro 50 afsedda till krigsspelsöfningar om befäst position tillsammans med eleverna i högre artillerikursen.

Byggnads-
konst.

Till undervisningen i *byggnadskonst* äro endast 100 timmar afsedda, under det att i nuvarande högre kursen 200 timmar, förutom åtskilliga kompletteringsrittimmar under examenstiden, därtill användes. Denna minskning i timantalet har möjliggjorts genom öfverföring till den föreslagna högre frivilliga kursen af undervisningen i byggnadskonstens historia och de delar af byggnadskonstruktionsläran, som ej har allmängiltig betydelse samt af det tidskräfvande utförande af ritningar till militärbyggnader. I undervisningen böra däremot ingå grunderna till hållfasthetsläran, om ämnet tillämpad mekanik, såsom föreslaget är, förflyttas till en högre frivillig kurs.

Väg- och vat-
tenbyggnads-
konst.

Däremot har på programmet uppförts *väg- och vattenbyggnadskonst* som ett nytt ämne, hvori förr undervisning meddelats under föreläsningarna i byggnadskonst, men på senare tider helt och hållet försummats, emedan man ansett att behovet i krigstid af personal, kunnig i detta ämne, skulle fyllas genom officerare från väg- och vattenbyggnadskåren och att fortifikationsofficerarne på stat därför ej skulle behöfva syssla med sådana arbeten. Att på denna grund alldeles borttaga en undervisning i ifrågavarande ämne, var nog ett förhastadt steg, emedan någon kunskap härutinnan är behöflig för många arbeten, som fortifikationsofficern måste utföra, äfven om väg- och vattenbyggnads-officer skulle finnas på platsen, hvilket dock ej alltid torde vara händelsen. För denna undervisning hafva 75 timmar afsetts.

Fysik.

Fysiken, särskildt elektricitetsläran, är kanske af ännu större betydelse för fortifikationsofficern än för artilleriofficern, äfven den särskildt i tekniskt hänseende utbildade artilleriofficern, hvarför fortifikationsofficerarne böra deltaga i den undervisning, som meddelas i detta ämne i den högre artillerikursen.

Någon ytterligare undervisning uti *kemi* för fortifikationsofficerarne utöfver den elementära, som meddelas i nuvarande allmänna kurserna åt alla eleverna, vare sig de tillhöra artilleriet eller fortifikationen, har hittills ej förekommit, men det kan med skäl ifrågasättas, huruvida icke fortifikationsofficern, som under sin tjänstgöring kommer att handskas mycket med sprängämnen af olika slag, bör genomgå en kurs i sprängämneslära, en del af den organiska kemien. Om så är förhållandet, hvilket är min åsigt, torde denna kurs eller undervisning böra förläggas till högskolan och bestå däruti, att fortifikationsofficerarne under andra läsåret deltaga uti den högre artillerikursens kemiska föreläsningar och laborationer uti de delar, som behandla sprängämnesläran, hvartill torde åtgå 75 timmar.

Kemi.

Lektionerna i *franska* eller *ryska* språken fortsättas med 4 timmar i veckan tillsammans med eleverna i högre artillerikursen.

Språk.

Högre fortifikationskursen.

Ehuru till undervisningen i allmänna kursen i *befästningskonst och fästningskrig* äro anslagna så många timmar, att den kommer att fullt motsvara den undervisning, som för närvarande meddelas i allmänna och högre kurserna, äro dock 200 timmar afsedda till undervisning i i detta fortifikationsofficerns viktigaste ämne i den högre kursen, på det att eleverna i denna kurs, öfverhufvud taget fortifikationens intelligentaste och dugligaste individer, må få tillfälle att ytterligare öka sina kunskaper i ämnet och utbilda sitt omdöme i dithörande frågor genom utarbetade befästningsförslag af *olika* art och mera ingående studium af fästningskrigets och därmed äfven befästningskonstens historia.

Befästnings-
konst och
fästningskrig.

Såsom förut nämnts skulle i den högre kursen sådan undervisning i *byggnadskonst* meddelas, att de, som genomgått denna, hafva kunskaper, som göra dem lämpliga att utbildas till byggnadskontrollanter och tjänstgöring på kasernbyggnadsafdelningen i fortifikationens hufvudstation m. m. För detta ändamål äro 150 timmar anslagna, hvilka skulle användas till komplettering af den undervisning i byggnadskonstruktionslära, som meddelats i allmänna kursen, till studium af byggnadskonstens historia och till utförande af ritningar till militärbyggnader, omfattande fullständiga planritningar, en fasad-, en sektions- och nödiga detaljritningar jämte beskrifning, kostnads- och materialberäkningar.

Byggnads-
konst.

Matematik och
teoretisk me-
kanik.

I och för undervisningen i tillämpad mekanik torde det vara nödvändigt, att eleverna i denna kurs erhålla kunskap i de första grunderna af differential- och integralräkningen, hvarför på programmet upptagits ungefär den kurs i *matematik och teoretisk mekanik*, som under namn af fortsatt undervisning enligt nu gällande undervisningsplan meddelas i allmänna artilleri- och fortifikationskurserna. Härtill anses 110 timmar vara behöfliga.

Tillämpad
mekanik.

Den kurs i *tillämpad mekanik*, som för närvarande är anbefalld för högre artilleri- och fortifikationskurserna, torde kunna bibehållas oförändrad och äro till densamma föreslagna 150 timmar.

Beskrifvande
geometri.

De skäl, som kunna anföras mot undervisning i *beskrifvande geometri* i allmänna fortifikationskursen, nämligen en del elevers svårighet att tillgodogöra sig denna undervisning och ämnets ringa praktiska värde för fortifikationsofficern i allmänhet, hafva ej samma betydelse, då det gäller den högre kursen, om inträdet till denna göres frivilligt. Alla en sådan högre kurs' elever torde nämligen utan svårighet kunna följa med undervisningen, hvilken under sådana förhållanden har stor betydelse som utbildningsmedel för personer, som skola komma att mycket sysselsätta sig med ritningar och konstruktioner af alla slag. Ämnet drifves äfven ganska långt vid civila tekniska högskolor, ehuru det i och för sig själf numera ej har samma stora praktiska betydelse som förr. 100 timmar hafva beräknats för ämnet.

Språk.

Som *språk*undervisningen i högre artillerikursen fortsätter under höstmånaderna, tills examensperioden vid jultiden börjar, böra de fortifikations elever, som omedelbart efter genomgången allmän kurs fortsätta i den högre, äfven deltaga i denna undervisning. Om däremot någon fortifikationsofficer två eller flera år efter slutad allmän kurs kommenderas som elev i den högre, torde han dock om han själf så vill böra vara befriad från språkundervisningen, emedan den tid, som är anslagen härtill, endast 40 timmar, är för kort för den, som legat af sig i sin språkkunskap.

Jämförelsetabell öfver tidens användning i Stockholm, enligt nuvarande och föreslagen organisation, i Berlin, München och Wien bifogas som Bilaga A.

Praktiska öfningar.

Artilleriöfningarna vid högskolan hafva hittills bestått hufvudsakligen i öfning i tabellinskjutning och därjämte i en del jämförelseskjut-

ningar mellan olika pjäs- och projektilslag mot trupper på fria fältet och i fältbefästningar. Att såsom för närvarande sker praktiskt inöfva artilleriofficerare, som ej hafva för afsigt att i den högre kursen förskaffa sig högre artilleristisk bildning eller fortifikationsofficerare i sättet för tabellinskjutning, torde ej vara af behovet påkalladt, utan denna öfning hör mera till den högre artillerikursen. Hvad åter jämförelse-skjutningarna beträffar, vore det nog lärorikt för hvarje artilleriofficer och kanske lika mycket för fortifikationsofficerarne att bevista dylika skjutningar, men sådana kunna lättare och med mindre kostnad anordnas t. ex. under skjutskolorna, då trupp i alla fall finnes på skjutfältet, än om endast för desses skull särskilda artilleriöfningar med ty åtföljande materiel och truppförflyttningar skulle anordnas för allmänna kurserna. Om tillfälle kan beredas fortifikationseleverna att få åskåda intresseväckande skjutningar vid någon af artilleriskjutskolorna, böra besök vid desamma företagas under andra sommaren.

Artilleriöfningarna för den högre artillerikursen äro afsedda att räcka i 12 dagar, förutom resdagarna, och förläggas till första dagarna af Oktober andra undervisningsåret, en tid på året, då skjutfälten sannolikt ej äro upptagna af trupper eller skjutskolor.

Taktiska fältöfningar.

Dessa för såväl artilleri- som fortifikationsofficerarnes taktiska utbildning så viktiga öfningar hafva hittills räckt i 9—12 dagar, beroende på skolans tillgång på medel. Erfarenheten har dock visat, att under den anslagna tiden ledaren ej medhunnit att med eleverna i terrängen genomgå alla de olika karakteristiska marsch-, förläggnings- och bevaknings- samt stridstyperna. Då härtill kommer, att fältbefästningsöfningarna, till hvilka på senare tid särskild tid varit anslagen, nu åter i förslaget blifvit sammanslagna med fältöfningarna, emedan de böra vara mera lärorika, då de företagas i samband med dessa, måste tiden för fältöfningarna utsträckas till åtminstone 15 dagar.

Dessa öfningar äro förlagda till allmänna artillerikursens sista månad, juli månad, en för dylika öfningar lämplig årstid, under hvilken tillgång äfven bör kunna beredas på hästar, åtminstone från kavalleriet.

Fortifikatoriska fältöfningar. De befästningsöfningar, som hittills ägt rum under allmänna artillerikursen, äro såsom nyss angifvits sammanslagna med de taktiska fältöfningarna, men dessa äro ej tillfylles för fortifikationsofficera, re utan ärosärskilda öfningar afsedda att anordnas

för dessa andra sommaren af allmänna kursen efter aflagd slutexamen. Dessa öfningar, till hvilka 15 dagar äro anslagna, äro afsedda för tilllämpning af den undervisning, som meddelats i provisorisk och permanent befästningskonst, och böra fästnings- och positionsartillerister deltaga i desamma, på det att öfningarna må blifva mindre ensidiga och kunskap i batteribyggnad m. m. blifva spridd inom dessa vapen. Med anledning häraf har föreslagits, att de elever i högre artillerikursen, som tillhöra fästnings- och positionsartilleriet, skola deltaga i de fortifikatoriska fältöfningarna.

Resor. Till högskolebildning hör äfven besök på fästningar, vid militära etablissement, styckebruk, krutbruk, skjutplatser o. s. v. Sådana resor äro äfven afsedda att äga rum såväl under allmänna artillerikursens som under allmänna fortifikationskursens sista månad.

Uppgift å tid för praktiska öfningar hos oss, enligt nuvarande och föreslagen organisation, i Berlin, München och Wien bifogas som bil. B.

Stockholm den 25 Mars 1902.

RUTG. WIJKANDER,

Chef för Kongl. Artilleri- och Ingeniörhögskolan.

Jemförelse-

öfver tidens användning i Stockholm, enligt nuvarande och

Ä m n e.	Stockholm, nuvarande organisation för artillerielever.			Berlin, Fält- artilleriet.			Berlin, Fästnings- artilleriet.			München, Fält- artilleriet, obligatorisk.	München, Fästnings- artilleriet, obligatorisk.	Wien, Krigsskolan för artilleriofficerare.
	Allmän kurs.	Högre kurs.	Summa.	Lågre kurs.	Högre kurs.	Summa.	Obligatorisk kurs.	Högre kurs.	Summa.			
Artilleri med ritning.....	130	255	385	300	270	570	180	220	400	230	280	800
Krigsbyggnadskonst med ritning.....	100	—	100	—	—	—	65	35	100	65	230	—
Fästningskrig.....							120	90	210	65	200	170
Byggnadskonst ¹⁾	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
Väg- och vattenbyggnadskonst.....	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
Topografi med ritning.....	—	—	—	—	—	—	—	—	—	40	40	—
Krigskonst.....	140	—	140	100	100	200	100	100	200	140	140	700
Krigshistoria.....	45	—	45	—	—	—	—	—	—	—	—	—
Matematik och teoretisk mekanik.....	280	230	510	270	120	390	100 ²⁾	125 ²⁾ 180	225 ²⁾ 280	175	325	—
Beskrifvande geometri och ritlära.....	—	—	—	—	—	—	—	—	—	65	100	—
Tillämpad mekanik.....	—	125	125	—	—	—	—	—	—	—	—	—
Fysik.....	50	60	110	65	65	130	100	125	225	65	85	65
Kemi.....	80	150	230	65	65	130	65	65	130	65	65	—
Språk (frivilligt i München), franska.....	90	120	210	³⁾ 70 140	³⁾ 70 140	³⁾ 140 280	³⁾ 70 140	³⁾ 70 140	³⁾ 140 280	65	100	130
utom i Berlin, där franska, engelska eller ryska språken läsas, och Wien, där franska eller engelska läses.												
Hästkännedom (frivilligt för ingenjörellever)....	—	—	—	—	—	—	65	—	65	40	40	—
Ridning.....	—	—	—	—	—	—	65	130	195	—	—	—
Fäktning.....	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
Frihandsteckning (frivilligt).....	—	—	—	65	65	130	65	65	130	—	—	—

¹⁾ Ämnet byggnadskonst ingår delvis i krigsbyggnadskonst i de andra länderna. ²⁾ För elever, som hafva anlag för mate-

tabell

föreslagen organisation, i Berlin, München och Wien.

Stockholm, föreslås för artilleriofficerare.			Stockholm, nuvarande orga- nisation för forti- fikationselever.			Berlin, ingeniör- officerare.			München, ingeniör- officerare.			Berlin, pionier- officerare obligatorisk.	Wien, högre genie- kursen (frivillig).	Stockholm, föreslås för ingenjörsofficerare.			
Allmän kurs.	Högre kurs.	Summa.	Allmän kurs.	Högre kurs obligatorisk.	Summa.	Lägre kurs obligatorisk.	Högre kurs obligatorisk.	Summa.	Lägre kurs obligatorisk.	Högre kurs obligatorisk.	Summa.			Allmän kurs 1. året.	Allmän kurs 2. året.	Högre kurs (frivillig).	Summa.
200	250	450	90	—	90	100	—	100	65	—	65	65	100	50	—	—	50
100	50	150	140	260	400	400	340	740	370	440	810	200	800	150	400	200	750
—	—	—	—	210	210	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	150	—
—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	75	—	75
—	—	—	—	—	—	—	60	60	65	—	65	65	—	—	—	—	—
200	—	200	140	—	140	130	120	250	100	40	140	235	700	200	—	—	200
60	—	60	45	—	45	—	—	—	—	—	—	—	5) —	60	—	—	60
150	300	450	280	—	280	100	90	190	200	250	450	—	—	150	—	110	260
—	—	—	—	150	150	—	—	—	65	40	105	—	—	100	—	100	200
—	150	150	—	140	140	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	150	150
60	100	160	50	60	110	65	65	130	65	35	100	65	65	60	100	—	160
50	175	225	80	—	80	—	65	65	65	—	65	—	—	50	75	—	125
90	165	225	90	120	210	70 ³⁾ 140	70 ³⁾ 140	140 ³⁾ 280	65	65	130	140	130	90	125	40	255
—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	40	40	—	—	—	—	—	—
—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	100	—	—	—	—	—
—	—	—	—	—	—	100	100	200	—	—	—	100	—	—	—	—	—
—	—	—	—	—	—	65	65	130	—	—	—	65	—	—	—	—	—

matik. ³⁾ Engelska språket. ⁴⁾ Hvaraf 100 timmar fortifikatorisk krigshistoria. ⁵⁾ Se anm. 4.

*Bil. B.***Uppgift å**

tid för *praktiska öfningar* i Berlin, München, Wien och Stockholm.

Fältartilleriet.*Berlin:*

1. året 6 dagars besök på skilda platser.
2. året 8 dagars besök på skilda platser.

München:

- 5 dagars besök på skilda platser.
- 2 dagars taktiska öfningar.
- 3—4 dagars topografiska öfningar.
- 2 dagars befästningsöfningar.

Wien.

1. året { 12 dagars topografiska öfningar.
21 dagars besök.
2. året { 42 dagars fältöfningar.
14 dagars fästningsfältöfningar.

Stockholm (för närvarande)

- 9—12 dagars fältöfningar.
- 4 dagars befästningsöfningar.
- 10 dagars artilleriöfningar.
- 8 dagars besök på skilda platser.

Stockholm (förslaget)

8 dagars besök på skilda platser.

15 dagars fältöfningar.

dessutom i högre kursen

12 dagars artilleriöfningar.

Fästningsartilleriet.*Berlin.*

1. året { 15 dagars besök på skilda platser.
6 dagars öfning i telegrafering och telefonering.
3 dagars taktiska öfningar.

2. året { 13 dagars besök.
3 dagars taktiska öfningar i fästningskrig.
2 dagars vanliga taktiska öfningar.

München.

6 dagars besök på skilda platser.

5 dagars taktiska öfningar i fästningskrig.

3 dagars vanliga taktiska öfningar.

2 dagars fältbefästningsöfningar.

3—4 dagars topografiska öfningar.

1 dags öfning i telegrafruppernas tjänst.

Wien = fältartilleriet.

Stockholm = d:o

Ingeniörerna.*Berlin.*

1. året { 10½ dagars besök.
7 dagars taktiska öfningar.
1 dags taktisk öfning i fästningskrig.

2. året $\left\{ \begin{array}{l} 5 \text{ dagars besök.} \\ 2 \text{ dagars taktiska öfningar i fästningskrig} \\ 7 \text{ dagars vanliga taktiska öfningar.} \\ 14 \text{ dagars topografiska öfningar.} \end{array} \right.$

München.

- 10 dagars besök.
 2 dagars vanliga taktiska öfningar.
 2 dagars taktiska öfningar i fästningskrig.
 6 dagars pionieröfningar.
 20 dagars topografiska öfningar.

Wien.

1. året $\left\{ \begin{array}{l} 14 \text{ dagars topografiska öfningar.} \\ 12 \text{ dagars resor till fästningar.} \\ 14 \text{ dagars resor till fabriker m. m.} \\ 4 \text{ dagar vid artilleriskjutplatsen.} \end{array} \right.$
2. året $\left\{ \begin{array}{l} 42 \text{ dagars fältöfningar.} \\ 14 \text{ dagars fästningsfältöfningar.} \end{array} \right.$
- Stockholm* (för närvarande) = fältartilleriet.

Stockholm (förslaget)

- 12 dagars besök vid skilda platser.
 15 dagars taktiska fältöfningar.
 15 dagars fortifikatoriska fältöfningar.
-

Förslag till ny stat
för Kungl. artilleri- och ingenjörhögskolan.

Aflöning.	Anvisning i kontant. Kronor.			
Stab.				
1 chef, lön	4,500	—		
dagaflöning å 5 kronor i 365 dagar	1,825	—		
lönstillägg för 2 tjänstehästar å 400 kronor	800	—		
furageersättning å 1 krona om dagen för hvarje häst...	730	—	7,855	—
1 adjutant, arfvode	700	—		
1 redogörare för medels- och persedeluppbörden, arfvode	900	—		
För bibliotekets och samlingarnas vård och redovisning, arfvode	300	—	1,900	—
Lärare och repetitörer.				
1 lärare i artilleri med ritning och tillhörande öfningar, arfvode	2,400	—		
1 d:o i befästningskonst och fästningskrig med ritning och tillhörande öfningar, arfvode	2,400	—		
1 d:o i byggnadskonst med ritning, arfvode	1,000	—		
1 d:o i väg- och vattenbyggnadskonst, arfvode.	400	—		
1 d:o i krigskonst och militärgeografi samt krigshistoria jämte tillhörande öfningar, arfvode	2,000	—		
1 d:o i matematik och teoretisk mekanik, allmän kurs, arfvode...	1,500	—		
1 d:o i d:o d:o, högre kurs, arfvode	2,000	—		
1 d:o i tillämpad mekanik med ritning, arfvode	800	—		
1 d:o i beskrifvande geometri och ritlära, arfvode	1,000	—		
1 d:o i fysik, arfvode	1,200	—		
1 d:o i kemi, arfvode	1,400	—		
1 d:o i franska språket, arfvode	1,800	—		
1 d:o i ryska språket, arfvode	1,800	—		
Transport	19,700	—	9,755	—

		Anvisning i kontant. Kronor.			
Transport		19,700	—	9,755	—
För undervisning i artilleripjäasers och projektilers tillverkning och besiktning		150	—		
Till repetitörer, arfvode.....		3,000	—	22,850	—
Anm. 1. Chefen för högskolan, militäre lärare, adjutanten jämte repetitörer åtnjuta, såvida de icke i annan egenskap äro till inkvarteringsförmån berättigade, inkvarteringsersättning från anslaget till inkvarteringskostnader enligt författningarna, chefen såsom öfverstelöjtnant, de öfriga i den grad de på stat innehafva.					
Elever.					
Till stipendier åt elever.....		—	—	3,000	—
Anm. 2. De elever vid högskolan, hvilka icke i och för sin tjänst åtnjuta inkvartering i Stockholm, erhålla inkvartering från anslaget till inkvarteringskostnader enligt författningarna i den grad de på stat innehafva.					
Betjäning.					
1 väbel, tillika förste vaktmästare:					
lön	kr. 1,000: —				
tjänstgöringspenningar.....	» 300: —	1,300	—		
1 andre vaktmästare, arfvode		900	—		
1 maskinist, arfvode		1,200	—	3,400	—
Anm. 3. Tjänstgöringspenningar åtnjutas endast under verklig tjänstgöring.					39,005
Anm. 4. Om någon af betjäningen åtnjuter bostad jämte vedbrand, böra, såvida icke dessa förmåner tillkomma honom såsom portvakt eller för andra åligganden utöfver tjänsten, desamma till ett värde af 150 kronor inräknas under lönen eller arfvodet och utgår då lönen för förste vaktmästaren med 850 kronor och arfvodet för andre vaktmästaren med 750 kronor samt för maskinisten med 1,050 kronor.					
Transport		—	—	—	39,005

	Anvisning i kontant.			
	Kronor.			
Transport	—	—	—	39,005
Omkostnader och underhåll.				
Biblioteket, fysiska kabinettet och kemiska laboratorium.....	—	—	2,000	—
Lokalernas uppvärmning och belysning.....	—	—	1,600	—
Vattenförbrukningsavgift.....	—	—	100	—
Inventariers underhåll.....	—	—	700	—
Skrifmaterialier för undervisningen, expeditionen och redogörelsen	—	—	400	—
Städning och tvätt.....	—	—	600	—
Renhållning.....	—	—	150	—
Elevernas praktiska öfningar samt rese- och traktamentskost-	—	—	11,000	—
nader äfvensom handräckning m. m. under öfningarna...	—	—	1,500	—
Reseersättningar.....	—	—	1,500	—
Anm. 5. Militäre lärare, adjutant och repetitörer, som äro kom- menderade till skolan från utom Stockholm förlagda garnisonsorter eller stationer, åtnjuta från det allmänna reseanslaget reseersättning och dagtraktamente för fär- derna till och från högskolan vid tillträde till och afgang från befattningen äfvensom vid deltagandet i de årliga repetitionsöfningarna (se Kungl. Maj:ts förnyade nådiga reglemente för arméns aflöning under fred af den 29. november 1901, § 107, mom. 2 och 4). Eleverna vid högskolan tillkomma på färderna före kursens början och efter dess slut samt för under skol- tiden inträffande färd till och från eget regementes vapen- öfning af skolans anslag reseersättning, men ej dagtrakta- mente (se Kungl. Maj:ts förnyade nådiga reglemente för arméns aflöning under fred af den 29. november 1901, § 108, mom. 3).				
Extra utgifter.....	—	—	600	—
Anm. 6. Häruti äro inbegripna de enligt Kungl. brefvet den 13. januari 1824 till bestridande af kostnader för tryckning af lärokurser m. m. anslagna 300 kronor att redovisas inför inspektören för militärläroverken.				
Till underhåll af skolans lokaler.....	—	—	1,000	19,650
Summa	—	—	—	58,655
Anm. 7. I fall å en eller annan titel brist skulle uppstå, må till beträckande därpå användas de å andra titlar möjligen uppkommande besparingar, endast anslaget i dess helhet icke öfverskrides.				

M o t i v e r

till

förslaget till ny stat för högskolan.

I stället för nu till högskolans chef utgående arfvode å 1,500 kronor, har i förslaget till ny stat för högskolan upptagits öfverstelöjtnants löneförmåner i likhet med förhållandet vid krigshögskolan alltsedan denna skolas nybildande 1878. På senare tider hafva äfven cheferna för krigsskolan, ridskolan och skjutskolan för infanteriet och kavalleriet tilldelats regementsofficers aflöning på respektive skolors stat, hvarför numera intet skäl torde kunna anföras hvarför icke artilleri- och ingenjörhögskolan också skulle erhålla chef på skolans stat, isynnerhet som enligt artilleriets nya organisation det icke såsom hittills finnes flera regementsofficerslöner vid regementena än antalet divisioner, så att från regementena hädanefter endast med svårighet skall kunna kommenderas regementsofficer för att upprätthålla chefsbefattningen vid högskolan.

I fråga om stabspersonalens antal och aflöningsförmåner har för öfrigt ingen ändring föreslagits.

Lärarearfvodena uppgå enligt den föreslagna nya staten till 19,850 kronor mot nuvarande 16,750 kronor. Förhöjningen, 3,100 kronor, beror till största delen på införandet af två nya ämnen: ryska språket med 1,800 kronors och väg- och vattenbyggnadskonst med 400 kronors lärarearfvode. Återstoden af förhöjningen, 900 kronor, har sin grund i den ökning i undervisningstimmar och således i lärarnes arbete, som måste blifva en följd af elevantalets tillväxt och det däraf framkallade införandet af årligen återkommande allmänna kurser i stället för de nuvarande, som börja endast hvarannat år.

I bilaga 1 är uträknadt, huru många föreläsningstimmar pr år, som komma att falla på de olika lärarnes lott, hvarjämte de alla hafva examensskyldighet och lärarne i artilleri, befästningskonst och fästningskrig samt krigskonst skola leda praktiska öfningar under omkring 2

veckor. Till grund för de föreslagna lärarearfvodena hafva lagts de i nyssnämnda bilaga upptagna undervisningstimmarna och den vid krigshögskolan fastslagna ersättningen af 10 kronor per undervisningstimme, oberäknadt repetitioner, examina och praktiska öfningar. Dock hafva arfvodena för de tre lärarne i artilleri, befästningskonst och fästningskrig samt krigskonst, militärgeografi och krigshistoria, hvilka undervisa i flera hundra timmar och således erhålla relativt stora arfvoden, något reducerats, så att läraren i artilleri endast erhåller omkring 7 kronor, läraren i befästningskonst och fästningskrig omkring 5 kronor 50 öre och läraren i krigskonst och militärgeografi samt krigshistoria omkring 7 kronor 50 öre allt per undervisningstimme.

Orsaken hvarför arfvodet för läraren i befästningskonst och fästningskrig är satt lägre än för de andra, per timme uträknadt, är det stora antal rittimmar, som ingå i hans undervisningsskyldighet och hvilka ej kräfva samma förberedande arbeten från lärarens sida, som andra undervisningstimmar.

De tre hufvudlärarnas arfvoden äro i alla fall något höjda mot de nuvarande på grund af den nyss omförmälda betydligt ökade undervisningsskyldigheten, som särskildt drabbar dem, och nödvändigheten att genom höga arfvoden på dessa för elevernas undervisning så viktiga lärareplatser locka unga officerare att genom själfstudium och krigsvetenskapligt arbete, sedan de lämnat skolan, fortsätta sin utbildning, så att de kunna blifva kompetenta till att kallas till ifrågavarande lärareplatser. En jämförelse mellan de nuvarande och de föreslagna arfvodena föreligger i bilaga 2.

Vaktmästarnes löneförmåner äro något förhöjda med hänsyn till den stegring i priser på lifsförnödenheter och andra varor, som skett sedan nämnda förmåner senast faststälts. Väbelns och förste vaktmästarens aflöning bestämdes 1874 till 1,100 kronor, hvilken summa från och med 1886 varit fördelad i 800 kronors lön och 300 kronors tjänstgöringspenningar, och torde numera en ökning af lönen till 1,000 kronor vara af behovet påkallad, så att denne i allmänhet äldre och gifte vaktmästares inkomster komme att uppgå till sammanlagdt 1,300 kronor. Andre vaktmästarens aflöning har allt sedan denna vaktmästare uppfördes på skolans stat, d. v. s. från och med 1886, bestått i ett 750 kronors arfvode, hvilket nu föreslagits höjdt till 900 kronor, särskildt med hänsyn att åt honom ingen bostad kan beredas i högskolans nuvarande lokaler, en förmån, som förste vaktmästaren har mot afstående af 150 kronor af lönen.

Allt sedan högskolan inflyttade i sina nuvarande lokaler på ar-

tillrigården, i hvilka uppvärmningen sker genom värmeledning från en ångpanna, förlagd i ett mindre hus, har från anslaget till lokalernas uppvärmning och belysning utbetalts aflöning till en maskinist, som sköter ångpannan och värmeledningen, men det torde vara riktigare att denna för högskolan nödvändiga person upptages på skolans stat, hvarföre ett arfvode om 1,200 kronor för en maskinist upptagits bland betjäningen och det beräknade anslaget till uppvärmning och belysning minskats med samma summa. Äfven beträffande detta arfvode bör vara föreskrifvet, att arfvodet minskas med 150 kronor, om arfvodestagaren erhåller bostad och fri vedbrand, hvilket han för närvarande har.

Hvad de olika titlarna under rubriken »omkostnader och underhåll» beträffar, är förhöjning föreslagen i anslagen till »elevernas praktiska öfningar», till »reseersättningar» och till »skrifmaterialier för undervisningen, expeditionen och redogörelsen», under det att anslaget till »lokalernas uppvärmning och belysning» nedsatts. Anslaget till elevernas praktiska öfningar har sedan länge varit otillräckligt på grund af det ökade elevantalet, hvilket särskildt fördyrat de taktiska fältöfningarna, under hvilka eleverna skola vara beridna och åtföljda af hästskötare. Anslaget höjdes visserligen i den sist fastställda staten af den 17 maj 1897 från 3,500 kronor till 4,500 kronor, men denna förhöjning var alldeles för liten redan då, hvarför Kungl. Maj:t äfven 1899 i nåder beviljade högskolan ett extra anslag af 6,000 kronor till dessa öfningar. Orsaken hvarför anslaget 1897 sattes så lågt som till 4,500 kronor om året eller 9,000 kronor per kurs (öfningarna återkomma enligt nuvarande organisation endast hvart annat år), torde hafva varit en sträfvan att om möjligt nedbringa utgiftssumman så att den då fastställda statens slutsumma ej skulle öfverskrida den förut gällande staten af den 20 november 1885. Medelkostnaden för de praktiska öfningarna under de senaste 10 åren har visserligen ej uppgått till mer än 5,131 kronor 67 öre per år, alltså anslaget ej öfverskridits med mera än 631 kronor 67 öre per år, men detta i ekonomiskt hänseende gynsamma resultat har endast kunnat vinnas på elevernas utbildnings bekostnad, i det att fältöfningsdagarnas antal minskats och öfningarna ej utförts i så omväxlande och lämplig terräng som önskligt varit, på det att hästarne och hästskötarne skulle så länge som möjligt förblifva i sina garnisonsorter, där de ej betungade högskolans ekonomi. Denna för högskolans uppgift skadliga olägenhet torde nu, då ny stat skall uppgöras, böra undanröjas genom att tillräckliga medel anslås till de praktiska öfningarna, särskildt fältöfningarna, såväl de taktiska som de fortifikatoriska. De taktiska öfningarna hafva hittills varat i

9—12 dagar, allt efter högskolans tillgång på medel, men böra, såsom jag på annat ställe visat, hafva en omfattning af minst 15 dagar förutom resdagar, hvarjämte fortifikatoriska fältöfningar af samma längd för fortifikationseleverna och högre kursens fästnings- och positionsartillerielever böra införas, på det att desse må få tillfälle att i terrängen tillämpa hvad de inhämtat på föreläsningsrummet. Denna utvidgning af de praktiska öfningarna i förening med ökningen af elevantalet framkallar isynnerhet i betraktande af den nuvarande anslagssummans otillräcklighet behovet af en ej oväsentlig förhöjning i anslaget till de praktiska öfningarna, hvartill kommer att kostnaden äfven något höjes genom att de taktiska fältöfningarna efter nu föreliggande förslag återkomma hvart år i stället för att de hittills ägt rum endast hvart annat. I bilaga 3 äro kostnaderna för de praktiska öfningarna förslagsvis uträknade och komma de enligt denna att uppgå till 11,000 kronor per år räknadt. Den föreslagna förhöjningen i anslaget uppgår således till 6,500 kronor per år, en siffra, som visserligen vid första ögonkastet kan anses för hög, men dock näppeligen kan påstås vara alltför hög, då man tager i betraktande vikten af att eleverna få tillfälle att i terrängen praktiskt tillämpa hvad de lärt under vinterns föreläsningar. Endast därigenom kunna kunskaperna göras levande och blifva eleverna till verklig nytta under deras framtida militära lif.

Anslaget till reseersättningar är äfven för närvarande otillräckligt, med anledning af föreskriften i Kungl. Maj:ts nådiga reglemente för arméns aflöning under fred af den 29 november 1901, § 108 mom. 3, att elev vid militär högskola skall erhålla reseersättning från högskolans anslag ej endast för färderna till och från skolan före kursernas början och efter dess slut, utan äfven för under skoltiden inträffande färd till och från eget regementes vapenöfning, hvilka senare resor ända till dess 1898 års aflöningsreglemente utfärdades bekostades från det allmänna anslaget till rese- och traktamentspenningar. Med anledning af att det i skolans stat upptagna anslaget till reseersättningar, 770 kronor, var otillräckligt för detta sistnämnda ändamål, har Kungl. Maj:t genom nådigt bref af den 14 juli 1899 äfven föreskrifvit, att »i den mån de å artilleri- och ingenjörhögskolans stat för reseersättningar uppförda medel befinnas icke förslå till gäldande af de reseersättningar, hvilka omförmälas i § 140, mom. 3» (numera § 108 mom. 3) »af nådiga reglementet för arméns aflöning under fred, artilleri- och ingenjörhögskolans anslag skall åtnjuta härför erforderlig fyllnad från anslaget till rese- och traktamentspenningar». Och sedan dess har artilleri- och ingenjörhögskolan till fyllande af denna brist uppburit 1,100 till 1,200

kronor om året från sistnämnda anslag. Då nu ny stat skall uppgöras, torde högskolans anslag till reseersättningar böra höjas till så stort belopp, att från detsamma de i aflöningsreglementet föreskrifna utbetalningarna kunna göras utan hjälp från det allmänna anslaget till rese- och traktamentspenningar. Högskolans anslag till detta ändamål är därför höjdt från 770 till 1,500 kronor, hvilket belopp torde förslå till ifrågavarande utgifter, om den allmänna kursen förkortas till ettårig såsom föreslaget är.

Omkostnaderna för skrifmaterialier för undervisningen, expeditionen och redogörelsen, hafva under de senaste tio åren i medeltal uppgått till 354 kronor 97 öre per år och komma att ytterligare stiga i mån som elevantalet växer och särskildt med anledning af att skolans årliga verksamhet förlänges från åtta till tio månader. Anslaget till detta ändamål har därför nu upptagits till 400 kronor i stället för de i gällande stat anslagna 250 kronorna.

Till »lokalernas uppvärmning och belysning» hafva under de senaste tio åren åtgått 2,449 kronor 44 öre i medeltal per år, och torde detta medeltal ej vara för högt för att läggas till grund för beräkning af kostnaderna för framtiden, emedan i detsamma ingå ej endast de dyra kolåren 1900—1901, utan äfven 1890-talet med dess ovanligt låga kolpriser. Frändrages aflöningen till den maskinist, som sköter ångpannan, värmeledningen och gasmotorn, och för hvilken aflöningen i nu föreliggande förslag till ny stat är upptagen under betjäningen, har medelkostnaden uppgått till något öfver 1,600 kronor, hvilken siffra upptagits i statförslaget i stället för den nuvarande 2,200 kronor.

Staten för högskolan slutar nu på 40,870 kronor och förslaget till ny stat på 58,655 kronor, hvadan ökningen uppgår till 17,785 kronor. Förändringarna äro följande: Chefens löneförmåner hafva upptagits på skolans stat i stället för det hittills utgångna arfvodet, hvilket föranledt en ökad utgift af 6,355 kronor,

lärarearfvodena hafva ökats med 3,100 kronor, hvaraf 2,200 kronor komma på två nya lärareposter,

vaktmästarnes aflöning har ökats med sammanlagdt 350 kronor, anslaget till de praktiska öfningarna har ökats från 4,500 till 11,000 kronor, alltså med 6,500 kronor,

anslaget till reseersättningar har höjts från 770 kronor till 1,500 eller med 730 kronor,

anslaget till skrifmaterialier har höjts med 150 kronor,

anslaget till uppvärmning och belysning har däremot minskats med 600 kronor i samband med uppförande under rubriken »betjäning» af en maskinist med 1,200 kronors arfvode.

Stockholm den 25 mars 1902.

RUTG. WIJKANDER.

Chef för Kungl. Artilleri- och Ingeniörhögskolan.

Bil. 1.

Sammanlagda antalet undervisningstimmar per år för lärarne i de olika ämnena.

Artilleri:

	Per år.
Allmänna artillerikursen årligen	200 timmar
Högre artillerikursen 250 timmar hvart annat år	125 »
Allmänna fortifikationskursen 50 timmar hvart annat år	25 »
Summa	350 timmar,

hvaraf rittimmar omkring 100.

12 dagars praktiska öfningar.

Befästningskonst och fästningskrig:

Allmänna artillerikursen årligen	100 timmar
Allmänna fortifikationskursens 2. år, hvart annat år 550 timmar, hvaraf 100 gemensamt med allmänna artillerikursen	225 »
Högre fortifikationskursen 200 timmar hvart annat år	100 »
Summa	425 timmar,

hvaraf rittimmar minst 200.

15 dagars praktiska öfningar.

Krigskonst:

Allmänna artillerikursen årligen	200 timmar
och krigshistoria d:o d:o årligen	60 »
Summa	260 timmar.

15 dagars praktiska öfningar.

Lägre matematik:

Allmänna artillerikursen årligen	150 timmar.
--	-------------

Högre matematik:

Högre artillerikursen 300 timmar hvart annat år	150 timmar
Högre fortifikationskursen 110 timmar hvart annat år	55 »
Summa	205 timmar.

Fysik:

	Per år.	
Allmänna artillerikursen årligen	60	timmar
Högre artillerikursen 100 timmar hvart annat år	50	»
Summa	110	timmar.

Kemi:

Allmänna artillerikursen årligen	50	timmar
Högre artillerikursen 175 timmar hvart annat år	87,5	»
Summa	137,5	timmar.

Tillämpad mekanik:

Högre artillerikursen 150 timmar hvart annat år	75	timmar.
---	----	---------

Byggnadskonst:

Allmänna fortifikationskursen 100 timmar hvart annat år	50	timmar
Högre fortifikationskursen 150 timmar hvart annat år	75	»
Summa	125	timmar,

hvaraf rittimmar omkring 100.

Beskrifvande geometri och ritlära:

Allmänna fortifikationskursen 100 timmar hvart annat år	50	timmar
Högre fortifikationskursen 100 timmar hvart annat år	50	»
Summa	100	timmar,

hvaraf större delen rittimmar.

Väg- och vattenbyggnadskonst:

Allmänna fortifikationskursen 75 timmar hvart annat år	37,5	timmar.
--	------	---------

Franska språket:

Allmänna artillerikursen årligen	90	timmar
Högre artillerikursen 165 timmar hvart annat år	82,5	»
Summa	172,5	timmar.

Ryska språket:

Allmänna artillerikursen årligen	90	timmar
Högre artillerikursen 165 timmar hvart annat år	82,5	»
Summa	172,5	timmar.

Jämförelse

mellan de nuvarande och de föreslagna lärarearfvodena och antal undervisnings-
timmar *per år* i de olika ämnena.

	Nuvarande		Föreslagna	
	antal under- visnings- timmar.	arfvode. kr.	antal under- visnings- timmar.	arfvode, kr.
Läraren i artilleri med ritning.....	220	2,300	350	2,400
» » befästningskonst och fästningskrig med rit- ning.....	220	1,800	425	2,400
» » krigskonst, militärgeografi och krigshistoria	110	1,800	260	2,000
» » byggnadskonst med ritning.....	115	1,000	125	1,000
» » väg- och vattenbyggnadskonst.....	—	—	40	400
» » matematik och teoretisk mekanik (allmänna kursen).....	200	2,400	150	1,500
» » d:o d:o (högre kursen).....	140	2,000	205	2,000
» » tillämpad mekanik med ritning.....	75	800	75	800
» » ritlära och beskrifvande geometri.....	95	800	100	1,000
» » fysik.....	65	1,000	110	1,200
» » kemi.....	140	1,400	140	1,400
» » franska språket.....	135	1,300	175	1,800
» » ryska språket.....	—	—	175	1,800
Till undervisning i artilleripjesers och projektilers till- verkning och besiktning (vid något styckebruk)..	—	150	—	150
Summa kronor	—	16,750	—	19,850

Anm. I timantalet enligt nuvarande organisation är den tid, som repetitionerna kräfva, ej inräknad.

*Bil. 3.***Beräkning**

af kostnaderna för de *praktiska öfningarna* under exempelvis förutsättning, att de taktiska fältöfningarna ske i trakten af Hallsberg och de fortifikatoriska fältöfningarna i trakten af Qvicksund.

	Kostnad för öfningen. Kronor.		Årlig kost- nad. Kronor.	
Taktiska fältöfningar.. .. .	6,450	—	6,450	—
Fortifikatoriska fältöfningar.. .. .	2,700	—	1,350	—
Resorna	2,050	—	2,050	—
Artilleriöfningarna	2,300	—	1,150	—
Summa kronor	—	—	11,000	—

Taktiska fältöfningar.

Öfningsort: Trakten af Hallsberg.

Antal dagar.

Öfningsdagar	15
Resdagar	2
	17

I öfningarna deltagande.

Chef	1
Adjutant	1
	2

1. afdelningen.

Ledare, kapten ur generalstaben	1
Adjutant, repetitör	1
Elever	13
	15

2. afdelningen.

Ledare, kapten ur generalstaben	1
Adjutant, repetitör	1
Elever	12
	14

Summa 31

Kommendering (K 1).

	Ur K. 1		Egna häst- skötare.	Hästar	
	Häst- skötare.	Ordon- nanser.		Ur K. 1.	Egna.
Staben	1	1	1	2	2
1. afdelningen	8	1	1	15	2
2. afdelningen	7	1	1	14	2
	16	3	3	31	6

		Kronor.		Kronor.	
Biljetter och transporter.					
50 st. truppbiljetter	Stockholm—Hallsberg à 2,99	149	50		
2 ¹⁾ » III. klass biljett	» » à 7,00	14	—		
5 ²⁾ » hästvagnar (81 års taxa)	» » à 37,50	187	50		
1 » » (vanlig taxa)	» »	62	—		
50 » truppbiljetter	Hallsberg—Stockholm à 2,99	149	50		
2 ¹⁾ » III. klass biljett	» » à 7,00	14	—		
5 ²⁾ » hästvagnar (81 års taxa)	» » à 37,50	187	50		
1 » » (vanlig taxa)	» »	62	—	826	—
Transport af saker.					
31 officerare à ungefär 1 krona per dag i 17 dagar		—	—	527	—
Dagtraktamenten.					
Chefen 17 dagar à 10 kronor per dag		170	—		
30 officerare 17 dagar à 6 kronor per dag		3,060	—		
22 hästskötare och ordonnanser 17 dagar à 2,50 kronor per dag		938	—	4,168	—
Furageersättning.					
6 hästar 17 dagar à 0,50 kronor per dag		51	—		
31 » 17 » à 1,50 » » »		790	50	841	50
Diverse.					
Förberedande arbeten, tryck, kartor m. m.		—	—	87	50
Summa kronor		—	—	6,450	—

¹⁾ En hästskötare åker fritt i hästvagnen för de 6 egna tjänstehästarne.

²⁾ Däråf minst 1 för 8 hästar.

Fortifikatoriska fältöfningar.

Öfningsort: Trakten norr om Qvicksund.

Antal dagar.

Öfningsdagar	15
Resdagar	2
	Summa 17

I öfningarna deltagande.

Läraren i krigsbyggnadskonst	1
Repetitören i d:o	1
Allmänna fortifikationskursens elever	12
Elever ur fästnings- och positionsartilleriregementena	3
	Summa 17

Kommendering (I I).

Ordonnanser	2
Hästar	4

	Kronor.	Kronor.
Biljetter och Transporter.		
19 st. truppbiljetter Stockholm—Strömsholm à 2,76	52 44	
1 » hästvagn » »	31 —	
19 » truppbiljetter Strömsholm—Stockholm à 2,76	52 44	
1 » hästvagn » »	31 —	166 88
Transport af saker samt skjuts till och mellan kvarteren.		
19 officerare 17 dagar à ungefär 1 krona per dag	— —	323 —
Dagtraktamenten.		
19 officerare 17 dagar à 6 kronor per dag	1,938 —	
2 hästskötare 17 dagar à 2,50 kronor per dag	85 —	2,023 —
Furageersättning.		
4 hästar 17 dagar à 1,50 kronor per dag	— —	102 —
Diverse.		
Förrarbeten, tryck, kartor o. s. v.	— —	85 12
Summa kronor	— —	2,700 —

Resorna.

Stockholm—Bofors—Karlsborg—Stockholm.

Antal dagar.	
Öfningsdagar	4
Resdagar	3
Summa	7

Dessutom besök å Vaxholm under 1 dag, hvilket dock ej berättigar till traktaments-ersättning.

I öfningen deltagande.

Chef	1
Adjutant	1
Lärare i artilleri } resa Stockholm—Bofors—Stockholm {	1
Repetitör i » }	1
Lärare i krigsbyggnadskonst } resa Stockholm—Karlsborg—Stockholm {	1
Repetitör i » }	1
Elever ($\frac{1}{2}$ resa först till Bofors och $\frac{1}{2}$ först till Karlsborg)	25
Summa	31

	Kronor.		Kronor.	
Biljetter och Transportkostnader.				
31 st. truppbiljetter Stockholm—Bofors à 4,31	133	61		
31 » » Karlsborg—Stockholm à 5,36	166	16		
27 » » Bofors—Karlsborg à 2,79	75	33		
Ångbåt i Karlsborg	75	—		
D:o till Vaxholm	50	—	500	10
Transport af saker.				
Chefen 6 gånger à 1,50 kronor	9	—		
4 officerare 4 gånger à 1 krona	16	—		
26 » 6 » à 1 »	156	—	181	—
Dagtraktamente.				
Chefen 7 dagar à 10 kronor om dagen	70	—		
30 officerare 7 dagar à 6 kronor om dagen	1,260	—	1,330	—
Diverse	—	—	38	90
Summa kronor	—	—	2,050	—

Artilleriöfningarna.

Öfningsplats: Marma skjutfält.

Antal dagar.

Öfningsdagar	12
Resdagar	2
	<u>Summa 14</u>

I öfningarna deltagande.

Läraren i artilleri	1
Repetitörer	3
Läkare	1
Elever	12
	<u>Summa 17</u>

Handräckning (A. 5).

16 dagar.

Väbel	1
Underofficer	1
Konstaplar	2
Handverkssoldater	2
Sjukvårdssoldat	1
Kuskar	4
Officersuppassare och målhandräckning	10
Messuppassare	2
Servis	5
Afdelningstrumpetare	1
	<u>Summa 1—28</u>

Draghästar	8
------------------	---

	Kronor.		Kronor.	
Biljetter och transportkostnader.				
16 st. truppbiljetter Stockholm —Marma à 2,61	41	76		
2 » II.-klass biljetter » » à 8,90	17	80		
28 » truppbiljetter Upsala—Marma à 1,62	45	36		
1 » hästvagn » »	16	40		
16 » truppbiljetter Marma—Stockholm à 2,61	41	76		
2 » II.-klass biljetter » » à 8,90	17	80		
28 » truppbiljetter Marma —Upsala à 1,62	45	36		
1 » hästvagn » »	16	40	242	64
Transport af saker.				
17 officerare 2 gånger à 1 krona	34	—		
Väbeln 4 gånger à 0,75 krona	3	—	37	—
Dagtraktamenten.				
1 officer 10 dagar à 6 kronor och 4 dagar à 4 kronor	76	—		
1 läkare 14 dagar à 7 kronor	98	—		
15 officerare 10 dagar à 6 kronor. 4 dagar à 3 kronor.....	1,080	—		
1 väbel 10 dagar à 4,50 kronor, 6 dagar à 2 kronor	57	—		
1 underofficer 10 dagar à 4,50 kronor, 6 dagar à 2 kronor	57	—		
2 konstuplar 16 dagar à 0,25 kronor.....	8	—		
2 handtverkssoldater 16 dagar à 0,25 krona	8	—		
23 man 16 dagar à 0,12 krona	47	16	1,431	16
Diverse.				
27 portionstillägg i 14 dagar à 0,75 krona	283	50		
Materiel för öfningarna.....	200	—		
Frakter, gratifikation, medikament m. m.	105	70	589	20
Summa kronor	—	—	2,300	—

Redogörelse

allmänna drag för artilleri- och ingenjööfficerarnes teoretiska utbildning i Tyskland och Österrike och dennas utveckling under de senaste åren.

Tyskland.

För tyska riket med undantag af Bayern finnes som bekant i Berlin den s. k. Vereinigte Artillerie- und IngenieurSchule och för Bayern i München en artilleri- och ingenjörskola. I båda skolorna är undervisningen fördelad på tre linier, fältartilleri-, fästningsartilleri- och ingenjör- (eller numera i Berlin pionier-) linierna. Artillerikurserna äro i Berlin tvååriga på det sätt, att de, som under första året gjort sig därtill kompetenta, få, om de själfva vilja, tillbringa ett andra år (*selecta*) vid skolan; i München varar kursen för fältartilleriets elever ett år och för fästningsartilleriets $1\frac{1}{2}$ år utan *selecta* år för någondera; ingenjörkursen i München är obligatoriskt tvåårig, men pionierkursen i Berlin endast ettårig. Alla underlöjtnanter vid fästningsartilleriet, pioniertrupperna och bayerska fältartilleriet måste genomgå respektive skolor för att blifva officerare på stat, men sedan 1892 är Berlinerskolan ej obligatorisk för fältartilleriofficerarne. Då bestämdes nämligen, hvad *skolan i Berlin* beträffar, att densamma ej skulle besökas af fältartilleriets officerare, under det att den fortfarande förblef obligatorisk för fästningsartilleriets och ingenjörkårens. Orsaken till denna förändring var nog i främsta rummet krafvet på större utbildning i skjutning för fältartilleriets subalternofficerare, hvilken utbildning ej kunde meddelas vid artilleri- och ingenjörhögskolan, utan måste ske vid fältartilleriskjut-

skolan i Jüterbogk, vid hvilken därför en 4 månaders kurs för underlöjtnanter anordnades. Något bestämdt hinder för obligatoriskt genomgående af båda skolorna fanns naturligtvis ej, men olägenheten af ringa tillgång på subalternofficerare vid regementena hade redan före den 1892 tillkomna kommenderingen till skjutskolan visat sig så kännbar, att krigsstyrelsen ej ansåg sig kunna ytterligare minska antalet i tjänstgöring varande dylika officerare och därför fattade ofvannämnda beslut, att fältartilleriets underlöjtnanter ej vidare skulle besöka artilleri- och ingenjörhögskolan. Bidragande orsak härtill var nog äfven omöjligheten att utan tillbyggnad af lokalerna och ökande af lärarekrafterna vid skolan mottaga så många elever, som på grund af gång efter annan skedd utvidgning af ej endast fältartilleriet, utan äfven fästningsartilleriet och ingenjörtrupperna årligen voro i tur att kommenderas till skolan.

Det visade sig emellertid nästan genast, att det var ett misstag åtminstone att helt och hållet utestänga fältartilleriets officerare från artilleri- och ingenjörhögskolan. Man frågade sig nämligen: Hvarifrån skall man få lärare till skjutskolan, krigsskolorna, »die Ober-Feuerwerkschule», lämpliga medlemmar i »die Artillerie-Prüfungs-Kommission», och de tekniska instituten o. s. v. Svaret på denna fråga blef, att redan 1896 underlöjtnanter från fältartilleriet åter kommenderades till skolan, men endast på frivillighetens väg och till ett mindre antal, numera 30 om året eller ungefär en per artilleribrigad (2 sexbatteriers regementen).

Ändringen äfven i denna modererade form har icke vunnit odeladt gillande i Tyskland, utan af många ansetts vara ett förhastadt steg, som så småningom kommer att tagas tillbaka, hvarför Bayerska krigsstyrelsen ej heller följt exemplet, utan fortfarande kommenderar alla fältartilleriets underlöjtnanter till artilleri- och ingenjörskolan i München. Motståndarne till ändringen framhålla, att fälthaubitsens införande och ett blifvande krigs karakter, i det att anfall och försvar af befästade ställningar sannolikt komme att spela en mycket stor roll, kräfva betydligt större kunskaper och omdömesförmåga hos fältartilleriofficern nu än hittills, hvarför en minskning uti utbildningstiden ej är berättigad, äfvensom att officerns ställning i en värnpliktsarmé måste upp bäras af en hög bildningsgrad, hvilken således ej i onödan bör sänkas, och att i detta hänseende ett års vistelse i hufvudstaden, där hela landets bildningsmedel samlats, såsom muséer, föreläsningssalar, teatrar, koncertsalonger o. s. v. äfven är af stor betydelse för den unge officers utveckling.

En annan förändring i artilleri- och ingenjörskolans i Berlin organisation har vidtagits sistlidne höst (1901), hvilken i arméorganisativt hänseende har mera genomgripande följder än 1892 års utestängande af fältartilleriofficerarne. Skolan är nämligen från och med nu pågående kurser ej afsedd att utbilda ingenjörstabsofficerare, hvilka såväl i organisativt hänseende som i afseende på utbildningen komma att helt och hållet skiljas från ingenjörtruppofficerarne eller pionierofficerarne såsom de kallas i Tyskland. Dessa senare skola nämligen erhålla en ettårig (10 månaders) obligatorisk utbildning vid skolan, under det att täflan om anställning som ingenjörstabsofficer hädanefter är öppen för sådana officerare af alla vapen, som under vistelse vid krigsakademien (krigshögskolan) utom i öfriga ämnen deltagit i lektionerna uti fästningsbyggnadslära med ritning (12 timmar i veckan under alla tre läroåren eller omkring 200 timmars lektionstid); efter aflagd afgangsexamen vid krigsakademien komma sedan bland dessa de, som befunnits mest lämpliga för ingenjörstaben eller ingenjörkåren (benämningen ännu ej afgjord), att utväljas för tjänstgöring vid ingenjörkommittén, där de vidare skola utbildas och pröfvas genom deltagande i uppgörande af förslag till fästningsbyggnader och dylikt. Samtidigt skola de som extra elever förskaffa sig ytterligare teknisk utbildning vid tekniska högskolan i Charlottenburg eller vid den nu planlagda men af nu församlade tyska riksdag tillbakavisade storartade militärtekniska högskolan, hvilken var föreslagen särskildt med tanke på ingenjörkåren och på initiativ från den i år (1902) afgångne chefen för ingenjör- och pionierkåren, den bekante generallöjtnant von der Goltz, hvilken äfven tyckes vara upphofsmannen till den förestående skilsmessan mellan ingenjör- och pionierofficerskårerna.

I den kurs vid krigsakademien, som tog sin början den 1 sistlidne oktober, undervisas för första gången i det nya ämnet »fästningsbyggnadslära», och anmälde sig 70 af 133 elever till deltagande i undervisningen; endast 27 utvalda kunde dock få tillåtelse därtill på grund af den gällande åsigten, att *högst* 30 kunna samtidigt undervisas på ett rum, och valet af dessa 27 visar, att man vill fullkomligt bryta med gamla traditionen, att ingenjörstab och pioniertrupperna höra tillsammans, i det att $\frac{1}{4}$ togs från infanteriet, $\frac{1}{4}$ från fältartilleriet, $\frac{1}{4}$ från fästningsartilleriet, $\frac{1}{4}$ från pioniertrupperna samt 1 från kavalleriet.

Ehuru det på grund af vår ingenjörkårs organisation ej kan ifrågasättas, åtminstone för närvarande, att icke alla våra ingenjörsofficerare skola genomgå artilleri- och ingenjörhögskolan, har denna efter österrikisk förebild gjorda ändring i rekryteringen och organisationen af

ingenjörkåren dock så tillvida stort intresse för oss, att den visar i hvilken riktning man i de två stora germaniska förgångsstaterna anser, att den i staberna och vid fästningsbyggnaderna anställde ingenjör-officerns utbildning bör gå, nämligen så att han på en gång är utbildad som generalstabsofficer och i tekniskt hänseende.

Ingenjörstabsofficerarnes fränskiljande från artilleri- och ingenjörskolan i Berlin kommer att under loppet af innevarande år medföra en ändring af Berlinerskolans benämning, som hädanefter blifver: Vereinigte Artillerie- und PionierSchule.

Anmärkas bör dock, att Bayern icke vidtagit några åtgärder, som häntyda på en omorganisation af dess ingenjörkår, men frågan är likväl enligt meddelande från bayerske krigsministern till direktören för artilleri- och ingenjörskolan i München väckt äfven där angående ingenjörkårens reformering i en riktning, som har inflytande på därvarande skolas organisation, således sannolikt i den för det öfriga riket planlagda riktningen.

Österrike.

Under det att fordringarna för att blifva officer i Tyskland äro mindre än hos oss såväl i humanistiska som militära ämnen, äro de i Österrike, att döma efter programmen för undervisningen i militärakademierna och kadettskolorna mycket höga, för artilleri- och pionierofficerare till och med lika höga som hos oss vid examen i allmänna kursen uti artilleri- och ingenjörhögskolan, ja i somliga ämnen till och med högre. För att endast anföra ett exempel, vill jag nämna, att en österrikisk utexaminerad artilleri- eller pionierkadett inhämtat en större kurs i differential- och integralräkning än en från vår allmänna kurs utexaminerad underlöjtnant. Härigenom vinnes naturligtvis den fördelen, att man ej behöfver bortkommendera de unga officerarne från sina regementen för att gifva dem ytterligare teoretisk utbildning, men tidpunkten för deras inträde i det praktiska militärlifvet framskjutes och kunskaperna måste öfver hufvet taget blifva alltför teoretiska, då ingen praktisk tjänstgöring vid trupp föregått undervisningen i de militära ämnena.

Under dessa förhållanden är det naturligt, att det i Österrike ej finnes någon obligatorisk högskolekurs för underlöjtnanter vid artilleriet eller pioniertrupperna. Men för att bereda tillfälle för de unge office-

arne att ytterligare utbilda sig och göra sig kompetenta till högre befälsplatser, tjänstgöring vid de högre artilleristaberna, inträde i genie-staben, anställning som artilleriingenjör eller militär byggnadsingenjör finnas dels krigsskolan (vår krigshögskola), dels de tekniska militärfack-kurserna.

Artilleriofficerarne erhålla från och med år 1900 sin högre utbildning uteslutande vid den tvååriga krigsskolan, där en särskild artilleri-linie då organiserades i stället för den förut såsom teknisk fackkurs befintliga högre artillerikursen, som samtidigt indrogs. Härigenom har å ena sidan omöjliggjorts för artilleriofficerare att göra sig kompetenta att blifva generalstabsofficerare utan att äfven tillägna sig större artilleri-tekniska kunskaper, men å andra sidan måste från och med detta år också hvarje artilleriofficer, som vill utbilda sig tekniskt, utan att lämna officersbanan och blifva artilleriingenjör, studera taktik, operativ gene-ralstabstjänst samt krigshistoria och strategi i samma omfattning som generalstabsaspiranten. Ändringen torde vara en följd af den år 1895 verkställda fullständiga skilsmessan mellan artilleriofficerarne och ar-tilleriingenjörerna, hvilka senares utbildning skall blifva uteslutande teknisk. Då således i Österrike artilleriofficerare ej komma att an-vändas på rent tekniska platser, d. v. s. vid tillverkning och besikt-ning af olika slags materiel och effekter, har man funnit det mindre lämpligt att bibehålla för dem en utbildningskurs, vid hvilken tekniken intog en alltför beherrskande ställning, och i dess ställe hänvisat ar-tilleriofficerare, som önska förvärfva sig större vetande, till krigsskolan; men å andra sidan anser man i Österrike, att officerare, som tjänstgöra i de högre artilleristaberna eller bekläda de högre artilleribeställningarna måste hafva stora artilleritekniska kunskaper för att kunna fylla sina platser, hvarför man uppgjort studieplanen för artillerieleverna vid krigs-skolan så, att de åtminstone tills vidare erhålla ungefär samma under-visning i de artilleristiska fackämnena som i den fordna högre artilleri-kursen. Då de, såsom ofvan nämnts, samtidigt erhålla i taktik, ope-rativ generalstabstjänst samt krigshistoria och strategi samma under-visning som eleverna från de andra vapnen, har en dylik anordning kunnat göras endast genom att minska eller helt och hållet borttaga undervisningen i öfriga ämnen vid krigsskolan för artillerieleverna.

Artilleriingenjörerna skola till största delen rekryteras med artilleri-officerare, som erhållit särskild utbildning för vinnande af kompetens för sådan tjänstgöring. De erforderliga kunskaperna skola de förvärfva sig dels vid tekniska högskolor och dels i en ettårig artilleriingenjör-

kurs, som ännu icke är organiserad, men i hvilken undervisning skall meddelas i de speciella artilleritekniska ämnena.

Pioniererna hafva i Österrike ingen särskild högskola, men för dem, som vilja komma in i den s. k. *geniestaben*, är en särskild fackkurs, den högre geniekursen, organiserad, till hvilken officerare af *alla* vapen hafva fritt tillträde, d. v. s. om de bestå inträdesproftet. Den högre geniekursen är tvåårig liksom krigsskolan och den fordna högre artillerikursen. Sedan 1895 är det civila byggnadsväsendet fullkomligt skildt från geniestaben och undervisningen i geniekursen ordnad därefter. Stor vikt lägges, liksom numera i Tyskland, vid undervisningen i taktik, operativ generalstabstjänst samt krigshistoria och strategi, i hvilka ämnen eleverna vid geniekursen deltaga i undervisningen vid krigsskolan *tillsammans med* denna skolas elever, så att fordringarna på kunskaper i dessa ämnen äro lika stora för geniestabsaspiranten som för generalstabsaspiranten.

För *militärbyggnadsingenjörernas* utbildning finnes en militärbyggnadsingenjörkurs, som äfven varar i 2 år och till hvilken officerare af alla vapen och en del civilmilitära personer kunna aflägga inträdesexamen; den motsvarar de två sista åren af motsvarande civila högskolor.

Till sist räknas till de tekniska fackkurserna en specialkurs för *kaptener tillhörande fält- och fästningsartilleriet*, hvilken är frivillig för de kaptener, som äro i tur att aflägga majorsexamen och ej anse sig hafva tillräckliga teoretiska kunskaper. Kursen räcker i tre månader och omfattar artillerilära, artillerimaterielen, fästningskrig och taktik (endast applikatoriskt).

Stockholm den 25 mars 1902.

RUTG. WIJKANDER.

Chef för Kungl. Artilleri- och Ingeniörhögskolan.

Femte hufvudtiteln.

*Utdrag af protokollet öfver sjöförsvarsärenden, hållet inför
Hans Maj:t Konungen i statsrådet å Stockholms slott den
12 januari 1903.*

Närvarande:

Hans excellens herr statsministern BOSTRÖM,
Hans excellens herr ministern för utrikes ärendena LAGERHEIM,
Statsråden: CRUSEBJÖRN,
ODELBERG,
HUSBERG,
PALANDER,
WESTRING,
RAMSTEDT,
BERGER,
MEYER,
VON FRIESEN.

Departementschefen, statsrådet Palander anhöll i underdånighet att få underställa Kungl. Maj:ts pröfning frågan om reglerandet af utgifterna under riksstatens femte hufvudtitel för år 1904 och anförde därvid beträffande hufvudtiteln

Ordinarie anslag.

Departementet och Öfverstyrelsen.

Departementets afdelning af Kungl. Maj:ts kansli samt kommandoexpeditionen.

[1.]
Departemen-
tets afdelning
af Kungl.
Maj:ts kansli
samt kom-
mandoexpedi-
tionen.

I jämbredd med sjöförsvarets betydande utveckling under de senare åren har gått en väsentlig ökning af göromålen inom sjöförsvarsdepartementets afdelning af Eders Kungl. Maj:ts kansli. Stat för departementet godkändes af Riksdagen år 1878 och har sedan dess be-
träffande anslagsbeloppen icke undergått någon förändring. Af den omflyttning af vissa grupper af ärenden från ett departement till ett annat, som ägde rum i sammanhang med jordbruksdepartementets upp-
rättande och hvarigenom för flera departement bereddes en lättnad, be-
rördes icke sjöförsvarsdepartementet.

Enligt den nyssnämnda, år 1878 fastställda staten utgöres tjänstemannapersonalen i sjöförsvarsdepartementets kansliafdelning af, förutom expeditionschefen, tre ordinarie tjänstemän, nämligen två kanslisekreterare, af hvilka den ene, som förordnats att handlägga en del sådana göromål, hvilka i andra statsdepartementens expeditioner tillhöra byråchef, därför åtnjuter ett i staten upptaget årligt arvode af 1,000 kronor, samt en registrator. Därjämte upptager staten ett anslag af 4,100 kronor till amanuenser, skrifbiträden och extra vaktmästare, från hvilket anslag jämväl bestridas förekommande vikariatsersättningar.

Ehuru visserligen antalet af inkomna mål icke i och för sig torde utgöra en tillförlitlig mätare af arbetets kvantitet inom ett ämbetsverk, anser jag mig dock böra meddela följande uppgift i detta hänseende, därvid målen fördelats på två grupper, nämligen de i allmänhet mindre arbete kräfvande understödsansökningarna och öfriga mål. Inkommit hafva sålunda:

[1.]

Ar.	Under- stöds- ansök- ningar.	Öfriga mål.	Summa.	År.	Under- stöds- ansök- ningar.	Öfriga mål.	Summa.
1877	146	580	726	1890	604	494	1,098
1878	205	468	673	1891	614	560	1,174
1879	194	435	629	1892	575	569	1,144
1880	171	462	633	1893	613	583	1,196
1881	221	471	692	1894	678	572	1,250
1882	220	435	655	1895	714	607	1,321
1883	245	418	663	1896	732	626	1,358
1884	357	378	735	1897	754	644	1,398
1885	365	420	785	1898	733	562	1,295
1886	405	425	830	1899	735	673	1,408
1887	564	410	974	1900	661	692	1,353
1888	555	461	1,016	1901	691	731	1,422
1889	558	468	1,026	1902	706	931	1,637

Under år 1902 hafva, utöfver nyss angifna antal mål, äfven inkommit 152 ansökningar om tillstånd för värnpliktiga att från riket utflytta.

De sålunda anförda siffrorna utgöra emellertid, såsom jag redan erinrat, icke någon fullt tillförlitlig mätare för arbetets tillväxt inom departementet. Denna tillväxt framträder tydligare, då man tager i betraktande ärendenas beskaffenhet. Genom flottans utveckling under de senare åren och det organisationsarbete, som därunder pågått, särskildt uppsättningen af kustartilleriet, som från och med 1902 års ingång trädt i verksamhet, äfvensom genom den nya värnpliktslagen har tillkommit ett betydande antal ärenden af synnerligen både invecklad och vidlyftig art, hvarom bland annat bilagorna till statsverkspropositionerna för de senare åren bära vittne; och det finnes icke anledning att antaga, att detta förhållande skall i framtiden undergå någon afsevärd ändring.

Med hänsyn härtill anser jag möjlighet böra beredas för någon ökning af arbetskrafterna inom departementet.

Härvid kunde väl i första hand ifrågasättas genomförandet af en verklig byråindelning inom departementet, hvilket nu utgör en enda byrå med expeditionschefen såsom den egentlige byråchefen, i byråchefsgöromålen delvis biträdd af den ene kanslisekreteraren. Jag anser

- [1.] mig emellertid icke nu böra göra någon framställning i sådant syfte, emedan det dessförinnan torde böra afvaktas, hvilket inflytande kustartilleriets tillkomst, sedan det första organisationsarbetet afslutats, kan komma att medföra för arbetet inom departementet.

Däremot torde åtgärd böra vidtagas för att kunna vid departementet anställa två amanuenser med sådant arfvode, att af dem kan fordras ett ständigt och ej alltför obetydligt deltagande i arbetet; hvarjämte arfvodets storlek lär böra bestämmas med hänsyn till önskvärdheten däraf, att en duglig tjänsteman må finna med sin fördel förenligt att, oaktadt föga gynnsamma befordringsutsikter, någon längre tid kvarstanna vid sin amanuensbefattning.

Den ersättning, som nu kan erbjudas amanuenserna i sjöförsvarsdepartementet, är ingalunda sådan som nyss antydts såsom önskvärd. Af anslaget till amanuenser, skrifbiträden och extra vaktmästare kunde ännu år 1892 ett belopp af tillhoppa 1,900 kronor användas till två fast anställda amanuenser, men år 1893 måste detta belopp nedsättas till 1,400 kronor, hvarmed det utgick till och med utgången af år 1897, då vid den ena fast anställda amanuensens afgång endast en sådan amanuens bibehölls, med ett arfvode af 1,000 kronor. Ifrågavarande anslag disponerades under år 1902 på följande sätt:

till en fast anställd amanuens	kronor 1,000: —
» vikariatsersättningar	» 875: —
» gratifikation	» 357: —
» extra ordinarie vaktmästare	» 400: 50
» renskrifning	» 1,467: 50
Summa kronor 4,100: —	

En följd af dessa förhållanden har blifvit, att amanuenserna måst påläggas ett arbete, som icke kunnat från ifrågavarande anslag ersättas med skäliga belopp, utan har under de senaste åren femte hufvudtiteln anslag till extra utgifter måst för ändamålet anlitas.

Då det synes mig billigt, med hänsyn till omfattningen af det arbete, som bör fordras af en fast anställd amanuens och i verkligheten också utföres af den inom sjöförsvarsdepartementet fast anställde amanuensen, att årsarfvodet för en sådan amanuens bestämmas till 1,800 kronor, oafsedt den vikariatsersättning, som under semester för ordinarie tjänstemän kan komma honom till del, och då anlitan af anslaget till extra utgifter för att lämna ersättning för ett arbete af ifrågavarande art synes mig vara en nödfallsutväg, hvilken icke längre bör användas,

torde det i staten för sjöförvarsdepartementets afdelning af Eders Kungl. Maj:ts kansli samt kommandoexpeditionen upptagna anslag till amanuenser, skrifbiträden och extra vaktmästare böra ökas med 3,000 kronor. Äfven efter en sådan höjning blir hvad af anslaget återstår utöfver två amanuensarfvoden å tillhoppa 3,600 kronor väl behöfligt för öfriga med anslaget afsedda ändamål. [1.]

På grund af hvad jag sålunda anført får jag i underdånighet hemställa, det täcktes Eders Kungl. Maj:t föreslå Riksdagen

att, för höjning af det i staten för sjöförvarsdepartementet upptagna anslag till amanuenser, skrifbiträden och extra vaktmästare från 4,100 kronor till 7,100 kronor, i riksstaten för år 1904 höja anslaget till sjöförvarsdepartementets afdelning af Kungl. Maj:ts kansli samt kommandoexpeditionen från 26,800 kronor till 29,800 kronor, eller med 3,000 kronor.

Flottan.

Aflöning för flottans kårer och stater.

I anförande till statsrådsprotokollet öfver sjöförvarsärenden den 13 januari 1900, bifogadt statsverkspropositionen till samma års riksdag, framlade dåvarande chefen för sjöförvarsdepartementet en på utförliga beräkningar rörande mobiliseringsbehovet grundad plan för ökning af flottans stampersonal under åren 1901—1912. Vid beräkningarnas uppgörande hade, på sätt af nämnda anförande framgår, förutsatts, att ökningen af flottans materiel skulle under berörda tidrymd fortgå på visst, tillika närmare angifvet sätt. [2.]

Aflöning för
flottans kårer
och stater.

Den sålunda framlagda planen har hittills blifvit i hufvudsak följd, allenast med de jämkningar, som påkallats dels däraf, att rekryteringen, särskildt af officerskåren, icke kunnat ske med sådan snabbhet, som planens fullständiga genomförande skulle hafva kräft, dels ock af kustartilleriets tillkomst, hvaremot, såsom framgår af dåvarande departementschefens yttrande till statsrådsprotokollet öfver sjöförvarsärenden den 7 januari 1901, utsträckningen af de värnpliktigas öfningstid icke ansetts kunna, åtminstone under öfvergångstiden, medföra någon minskning i flottans behof af stampersonal.

Emellertid har, sedan den för 1900 års riksdag framlagda planen för ökning af flottans stampersonal uppgjordes, den därvid förutsatta planen för ökningen af flottans krigsfartygsmateriel undergått vissa jämkningar, i det att anslag beviljats för anskaffande af en jagare, ett

- [2.] ballongfartyg, en pansarkryssare och en undervattensbåt, hvilka fartyg icke voro i den ursprungliga planen upptagna. Med anledning häraf anmodade jag chefen för flottans stab att inkomma med uppgift ej mindre å den stampersonal, som — utöfver den personal, hvilken enligt den för 1900 års riksdag framlagda beräkning ansetts erforderlig för bemanning af flottans materiel under tiden till år 1912 — skulle blifva vid mobilisering behöflig för bemanning af hvarje särskildt af följande fartyg, nämligen en jagare, ett ballongfartyg, en pansarkryssare och en undervattensbåt, än äfven å kostnaden för ifrågavarande ökning af stampersonalen.

Vid meddelandet af de sålunda infordrade uppgifterna anförde chefen för flottans stab, att, då enligt den för 1900 års riksdag framlagda beräkningen en 1:a kl. kanonbåt från och med år 1902 antagits blifva utrangerad hvarje år och på grund häraf bemanning för någon sådan kanonbåt från och med år 1909 icke funnes beräknad, men ballongfartyget icke skulle förses med egen drifkraft utan vara afsedt att bogseras af rekognosceringsfartyg, exempelvis en 1:a kl. kanonbåt, hade chefen för flottans stab ansett sig äfven böra angifva bemanningsbehovet för en 1:a kl. kanonbåt, använd för nämnda ändamål, samt lämnat en beräkning öfver kostnaden för den därför behöfliga stampersonalen.

Behovet af militär stampersonal för ifrågavarande 5 fartyg beräknades af chefen för flottans stab till 19 officerare, 42 underofficerare och 294 manskap. Årliga kostnaden för denna personalökning beräknades till 389,956 kronor 65 öre, fördelad på anslagen till aflöning för flottans kårer och stater, till beklädnad åt sjömans- och skeppsgossekårerna samt till naturaunderhåll åt personal vid flottan; hvartill komme den kostnad för en gång, som erfordrades för utvidgning af kasernutrymmet, därvid antalet, som kunde ifrågakomma att inkaserneras, ansågs böra beräknas till 200 man.

För att utbilda denna stampersonal och bereda den samma tillfälle till sjökommendering som stampersonalen i öfrigt, borde, enligt stabschefens mening, anslaget till flottans öfningar ökas med 150,000 kronor; därvid dock erinrades, att den erforderliga ökningen af sistnämnda anslag icke kunde noggrannt angifvas, förrän erfarenhet vunnits rörande expeditionskostnaderna för ifrågavarande fartyg.

Med ämbetsskrifvelse den 22 september 1902 öfverlämnade jag till marinförvaltningen de af chefen för flottans stab sålunda verkställda beräkningarna för att, så vidt anginge behovet af underbefäl och manskap, tjäna till ledning vid uppgörande af beräkningar angående utgifterna under riksstatens femte hufvudtitel för år 1904; hvarjämte

marinförvaltningen anmodades att vid uppgörande af sistnämnda beräkningar, i hvad de afsåge den för år 1904 erforderliga ökning af flottans stampersonal, samråda med chefen för flottans stab.

I en den 26 september 1902 till marinförvaltningen aflåten skrifvelse anförde chefen för flottans stab följande.

Af en jämförelse mellan, å ena sidan, antalet fartyg af olika certer, efter hvilket stampersonalens styrka beräknades för år 1902, och, å andra sidan, det antal fartyg, som beräknades år 1904 vara färdiga eller under byggnad, framginge, att bemanning ytterligare behöfde afses för

- en 1:a kl. pansarbåt,
- tre 1:a kl. torpedbåtar,
- en 2:a kl. torpedbåt,
- en pansarkryssare,
- en jagare,
- ett ballongfartyg och
- en undervattensbåt.

Dessa fartyg beräknades samtliga vara färdiga inom 1904 års utgång, med undantag af pansarkryssaren, som icke torde blifva färdig förrän under år 1905, och undervattensbåten, hvars byggnadstid ännu ej kunde uppgifvas.

Enär verkställda beräkningar gifvit vid handen, att mobiliseringsbehofvet för bemanning af ofvan omförmälda tre 1:a kl. torpedbåtar, en 2:a kl. torpedbåt, en jagare och en undervattensbåt ungefärligen motsvarades af den minskning i mobiliseringsbehofvet af personal från flottan, som uppkommit, sedan bemanningen af de till sjöfästningarna hörande minpositionerna öfvertagits af kustartilleriet, skulle den ökning i stampersonalen, hvilken på grund af tillkomst af materiel vore erforderlig, kunna inskränkas till bemanning för:

- en 1:a kl. pansarbåt,
- en pansarkryssare och
- ett ballongfartyg.

Den af Riksdagen för år 1903 godkända staten för flottans officerskår upptog tillsammans 220 officerare, under det att behofvet vid mobilisering för den år 1902 befintliga materielen vore beräknadt till minst 250.

Då sedan dess tillkommit ny materiel, för hvilkens bemanning en ytterligare ökning af officerskåren vore erforderlig, vore det af synnerlig vikt, att ökningen af flottans officerskår finge fortgå äfven under år 1904. Som emellertid under sistnämnda år omkring 25 sjö-

[2.] kadetter beräknades komma att utexamineras från sjökrigsskolan och utnämnas till officerare, hvadan antalet vakanser bland stamofficerarna under år 1904 skulle komma att ej oväsentligt nedgå, syntes — med hänsyn till angelägenheten däraf, att den nu rådande stora bristen på befäl såväl för flottans mobilisering som för öfningarna i fredstid blefve, så snart ske kunde, afhjälpt — ökningen af officerskåren under år 1904 icke böra understiga 15.

Denna ökning syntes böra fördelas på de särskilda graderna så, att ökningen så nära som möjligt motsvarade halfva skillnaden mellan den för år 1903 godkända staten af 220 officerare och den i 1900 års statsverksproposition föreslagna staten å 250 officerare.

Ökningen år 1904 skulle då blifva:

1 flaggman,
 1 kommandörkapten af 1:a graden,
 1 » » 2:a » ,
 4 kaptener af 1:a klassen,
 1 kapten af 2:a klassen,
 6 löjtnanter och
 1 underlöjtnant.

Behofvet af officerskårens ökning med en flaggman gjorde sig särskildt kännbart från år 1904, enär från sagda år antalet pansarbåtar i den under en flaggman såsom högste befälhafvare stående kustflottan skulle uppgå till 11, och under sådant förhållande ytterligare en flaggman borde afses till kustflottan för att tjänstgöra såsom befälhafvare för en af dess pansarbåtsdivisioner.

Hvad underofficers- och sjömanskårerna beträffade, upptoge de för år 1903 godkända staterna den styrka, som beräknats erforderlig för år 1902 befintlig materiel, nämligen 390 underofficerare och 3,000 man.

För bemanning af förutnämnda tre fartyg: en 1:a kl. pansarbåt, en pansarkryssare och ett ballongfartyg, erfordrades enligt verkställd beräkning en ökning i staterna af 55 underofficerare och 319 man af sjömanskåren, hvilket sistnämnda antal lämpligen syntes böra afrundas till 320.

Ökningen af underofficerarna borde enligt chefens för flottans stab tanke fördelas sålunda:

flaggunderofficer (styrman, konstapel eller skeppare)	9
» (maskinist)	8

Transport 17

	Transport	17	[2.]
flaggunderofficer (rustmästare, torpedmästare eller kvartersman).....		1	
underofficer af 2:a graden (styrman, konstapel eller skeppare).....		18	
» » » » (maskinist)		17	
» » » » (rustmästare, torpedmästare eller kvartersman).....		2	
	Summa	55	

Fördelningen på sjömanskårens särskilda lönegrader af den för denna kår föreslagna ökningen skulle blifva följande:

1:a lönegraden	55
2:a »	100
3:e »	65
3:e » i 6 månader)	50
4:e » » » »)	50
4:e »	50
	Summa 320

Såsom framginge af det vid 1901 års statsverksproposition fogade statsrådsprotokollet öfver sjöförsvarsärenden den 11 januari samma år, skulle af ekonomiska skäl ballongfartyget icke förses med egen maskin utan vara afsedt att bogseras af rekognosceringsfartyg, exempelvis en 1:a kl. kanonbåt, i hvars besättning hela den för ballongfartyget erforderliga personalen borde ingå. Den nu verkställda beräkningen öfver bemanningsbehovet för ballongfartyget afsåge fördenskull endast den personal, som erfordrades för ballongtjänsten, hvaremot behovet af personal för det bogserande fartyget vore inberäknadt i bemanningsbehovet för 1:a kl. kanonbåtarna, hvarför, om dessa framdeles komme att såsom stridsfartyg utrangeras, bemanning för en af dem fortfarande borde för nyssnämnda ändamål beräknas.

Ehuru den pansarkryssare, till hvars påbörjande medel beviljats af 1902 års riksdag, icke antoges blifva färdig under loppet af år 1904, ansåge chefen för flottans stab det icke böra ifrågasättas att till ett följande år uppskjuta äskande af medel till uppsättning af underofficerare och stammanskap för sagda kryssare, alldenstund den utbildningstid, som erfordrades, innan personalen blefve kompetent att fylla de poster ombord, för hvilka den vore afsedd, i hvarje fall öfverstege den tid, inom hvilken fartyget kunde beräknas blifva färdigt.

Vidtoges icke denna åtgärd, komme pansarkryssaren, då densamma blefve färdig, att sakna bemanning, eller ock måste bemanningen utta-

- [2.] gas bland den för öfrig materiel afsedda, redan synnerligen knappt tillmätta stampersonalen, hvaraf skulle följa, att denna materiel erhöles en underhållig bemanning.

Därjämte syntes böra tagas i betraktande, att, ehuru visserligen, såsom redan nämnts, en del af flottans personal beräknades blifva disponibel för annan tjänstgöring, sedan kustartilleriet öfvertagit tjänsten vid de permanenta minpositionerna, måste dock under den tid, kustartilleriets uppsättning påginge, en del af flottans personal för sagda tjänst fortfarande afses, och beräknades, enligt den för 1901 års riksdag framlagda planen, kustartilleriets uppsättning först år 1908 blifva fullt genomförd, hvartill hänsyn måste tagas vid bedömandet af den för flottans mobilisering erforderliga personalstyrkan.

Chefen för flottans stab ansåge sig i detta sammanhang jämväl böra påpeka vikten däraf, att, då medel till nyanskaffning af fartyg eller fast försvarsanordning äskades, behovet af däraf betingad ökning af personalen samtidigt framlades, samt att framställning nu borde göras om den af chefen för flottans stab föreslagna personalökningen, hvilken redan från år 1904 syntes oundgängligen nödig. Någon ytterligare ökning af underofficers- och sjömanskårerna utöfver den sålunda föreslagna ansåge chefen för flottans stab icke lämpligen kunna genomföras inom utgången af år 1904.

I ämbetsskrifvelse den 17 nästlidne oktober har marinförvaltningen, med öfverlämnande af chefens för flottans stab sist anförda skrifvelse i ämnet, afgifvit förslag i fråga om ökning af flottans personal år 1904 jämte förslag till stater för flottans officerskår, för flottans underofficerskår, för flottans sjömanskår och å dagaflöning för officerare och underofficerare vid flottan, samtliga för år 1904, jämte beräkning af medelsbehovet för samma år under anslagstitlarna aflöning för flottans kårer och stater, beklädnad åt sjömans- och skeppsgossekårerna samt naturaunderhåll åt personal vid flottan.

Marinförvaltningen har icke ansett sig böra göra någon anmärkning vid chefens för flottans stab beräkning af den för år 1904 behöfliga personalökningen. Därjämte har marinförvaltningen erinrat, dels att marinförvaltningen i särskild underdånig skrifvelse den 23 september 1902 föreslagit en ökning af mariningeniörstaten, hvilken ökning föranledde en ökad utgift från aflöningsanslaget af 12,000 kronor, dels ock att marinförvaltningen i underdånigt utlåtande den 14 oktober 1902 tillstyrkt bifall till det af särskilda kommitterade afgifna förslag angående organisationen af flottans marinintendenturkår, hvarför marinförvaltningen ansett sig böra i beräkningen införa det belopp, hvartill den

nya kårrens aflöning skulle enligt det tillstyrkta förslaget komma att för år 1904 uppgå. [2.]

Enligt sålunda angifna grunder har marinförvaltningen uppgjort följande beräkning af medelsbehofvet under anslagstiteln aflöning för flottans kårer och stater för år 1904:

	För år 1903 anvisadt.	För år 1904 beräknadt behof.	Ökning.
Officerskåren	562,860 —	605,080 —	42,220 —
Reservofficersaspiranter	26,700 —	26,700 —	— —
Underofficerskåren	369,600 —	422,120 —	52,520 —
Sjömanskåren	1,305,090 —	1,444,972 —	139,882 —
Skeppsgossekåren	18,706 25	18,706 25	— —
Mariningeniörstaten	100,500 —	112,500 —	12,000 —
Marinintendenturkåren (Civilstaten)	139,000 —	279,000 —	140,000 —
Ecklesiastikstaten	8,550 —	8,550 —	— —
Marinläkarekåren	77,635 —	77,635 —	— —
Poliskåren	46,900 —	46,900 —	— —
Inkvarteringsbidrag för officerare och underofficerare, förslagsvis	179,840 —	200,960 —	21,120 —
Reserv- och indragningsstater samt båtsmanskompanierna förslagsvis	66,300 —	66,300 —	— —
Dagaflöning till officerare och underofficerare	411,787 50	452,145 05	40,357 55
I riksstaten afrundadt med	— 25	—	—
Summa kronor	3,913,469 —	3,761,568 30	448,099 30

hvadan således enligt marinförvaltningens förslag den för år 1904 erforderliga ökningen i anslaget till aflöning för flottans kårer och stater skulle utgöra i jämnadt tal 448,100 kronor.

Marinförvaltningen har i sina förslag till stater för sjömanskåren och å dagaflöning åt officerare och underofficerare vid flottan beräknat dagaflöning för 366 dagar, med hänsyn till det förhållande, att året 1904 är skottår. En sådan beräkningsgrund synes mig emellertid vara oegentlig, då fråga är om stater, hvilka böra anses vara afsedda att gälla för flera år. Att dagaflöning kommer att utgå för hela året till de därtill berättigade, lär likaså litet år 1904 som föregående skottår förhindras af den omständighet, att dagaflöning i staterna beräknats endast

- [2.] för 365 dagar, då besparingar å aflöningsanslaget utan tvifvel komma att därtill lämna tillgång.

Att den nu föreslagna personalökningen kommer att kräfva en ökning af anslaget till flottans öfningar, anser jag, i likhet med chefen för flottans stab, vara otvifvelaktigt, men då denna ökning icke synes vara oundgängligen erforderlig förr än år 1905, anser jag mig icke nu böra föreslå höjning af sistnämnda anslag. Likaså torde äskande af särskildt anslag för beredande af ökadt kasernutrymme kunna uppskjutas till ett följande år, då utrymme utan sådant anslag lär kunna beredas för den nu föreslagna manskapsökningen, hvarjämte frågan om nya kasernbyggnader icke lämpligen synes böra upptagas förrän frågan om flyttning af flottans station i Stockholm hunnit närmare sin lösning.

Officerskåren.

Hvad först angår den af chefen för flottans stab och marinförvaltningen föreslagna ökningen af *flottans officerskår*, anser jag, lika med dessa myndigheter, att 15 nya officersbeställningar böra upptagas i staten för år 1904 och att bland dessa bör ingå en flaggmansbeställning. Enligt den för 1900 års riksdag framlagda planen för ökning af flottans officerspersonal skulle en sådan beställning tillkomma redan år 1902, och synes mig, af skäl, som blifvit af chefen för flottans stab anförda, tiden nu vara inne att begära anslag till densamma. Beträffande de öfriga 14 officersbeställningarna anser jag mig böra föreslå den jämkning i deras föreslagna fördelning på särskilda grader, att i stället för en kommandörkapten af 1:a graden och en af 2:a graden upptagas två kommandörkapten af förstnämnda grad, och betingas denna ändring af önskvärdheten att, med hänsyn till befattningens vikt, kunna å hvarje 1:a kl. pansarbåt till fartygschef afse kommandörkapten af 1:a graden.

Denna jämkning skulle medföra en ökning af 500 kronor i den af marinförvaltningen i dess beräkning af anslagsbehovet under aflöningsanslaget för år 1904 upptagna posten officerskåren.

Underofficerskåren.

Vid den af chefen för flottans stab och marinförvaltningen föreslagna ökningen af *flottans underofficerskår* har jag icke funnit något att erinra, likasom jag också funnit den föreslagna fördelningen på grader och stater vara efter behovet riktigt afpassad.

I sammanhang härmed anholder jag emellertid få fästa Eders Kungl. Maj:ts nådiga uppmärksamhet på behovet af en lönereglering för underofficerarna vid flottan.

Vid en jämförelse mellan, å ena sidan, de år 1876 af Riksdagen

[2.]

godkända staterna för flottans underofficerskår, för flottans maskiniststat och för flottans handverksstat samt, å andra sidan, den för innevarande år gällande, af 1902 års riksdag godkända staten för flottans underofficerskår framgår, att såväl fasta lönen som beklädnadsersättningen förblifvit oförändrade för samtliga underofficerare, äfvensom att dagaflöningen för flaggmaskinist och för underofficer af 2:a graden, icke maskinist, fortfarande utgår med de år 1876 fastställda beloppen, under det att dagaflöningen till flaggunderofficer, icke maskinist, och maskinistunderofficer af 2:a graden höjts med 15 öre. Med hänsyn till dessa förhållanden torde man icke kunna säga, att flottans underofficerare erhållit sådan löneförbättring, som betingats af de förändringar, ej mindre lefnadskostnaderna än äfven anspråken på underofficerarnas utbildning och arbete undergått under den långa tidrymd, som förflutit efter det den sista verkliga löneregleringen ägde rum. De förbättringar i underofficerarnas aflöningsförhållanden i öfrigt, som under de senare åren kommit till stånd, hufvudsakligen genom ändrade bestämmelser rörande inkvarteringsbidrag, kunna icke förringa giltigheten af detta omdöme.

De nuvarande aflöningsförmånerna äro följande

	Fast lön.		Dagaflöning.		Beklädnadsersättning.		Portionsersättning.		Inkvarteringsbidrag.		Summa.	
Flaggunderofficer, maskinist, Stockholm	960	—	å 2 kr. 730	—	200	—	226	30	300	—	2,416	30
Flaggunderofficer, maskinist, Karlskrona	960	—	730	—	200	—	226	30	240	—	2,356	30
Flaggunderofficer, annan än maskinist, Stockholm	720	—	å 1: 65 602	25	200	—	226	30	300	—	2,048	55
Flaggunderofficer, annan än maskinist, Karlskrona	720	—	602	25	200	—	226	30	240	—	1,988	55
Underofficer af 2:a graden, maskinist, Stockholm	720	—	602	25	200	—	226	30	240	—	1,988	55
Underofficer af 2:a graden, maskinist, Karlskrona	720	—	602	25	200	—	226	30	180	—	1,928	55
Underofficer af 2:a graden, annan än maskinist, Stockholm	720	—	å 1 kr. 365	—	200	—	226	30	240	—	1,751	30
Underofficer af 2:a graden, annan än maskinist, Karlskrona	720	—	365	—	200	—	226	30	180	—	1,691	30

- [2.] Den löneförbättring, som med afseende på underofficerarnas ställning och ansvar synes mig böra dem tillkomma, anser jag, som i denna fråga samrådt med chefen för landtförsvarsdepartementet, böra bestå i höjning af fasta lönen och göras lika stor för samtliga underofficerare, på det att den nuvarande proportionen mellan aflöningsförmånerna för flaggunderofficerare och underofficerare af 2:a graden samt maskinister och andra underofficerare måtte i hufvudsak bibehållas. Hvad beloppet af löneförhöjningen angår, torde detsamma icke böra sättas lägre än 180 kronor, hvarigenom fasta lönen skulle blifva:

för flaggunderofficer, maskinist	kronor 1,140: —
» » , annan än maskinist	» 900: —
» underofficer af 2:a graden	» 900: —

Sammanlagda aflöningsförmånerna skulle efter löneförhöjningen blifva:

för flaggunderofficer, maskinist, Stockholm	kronor 2,596: 30
» » , » , Karlskrona	» 2,536: 30
» » , annan än maskinist, Stockholm	» 2,228: 55
» » , » » , Karlskrona	» 2,168: 55
» underofficer af 2:a graden, maskinist, Stockholm	» 2,168: 55
» » » » » , Karlskrona	» 2,108: 55
» » » » » , annan än maskinist, Stockholm	» 1,931: 30
» » » » » , annan än maskinist, Karlskrona	» 1,871: 30

Genom att lägga den nu ifrågasatta löneförhöjningen till fasta lönen vinnes ock en mycket välbehöflig förbättring i underofficerarnas pensionsförmåner.

Då den af chefen för flottans stab och marinförvaltningen föreslagna staten för flottans underofficerskår år 1904 upptager 445 underofficerare, skulle en ökning i fasta lönen med 180 kronor för en hvar af dessa underofficerare medföra en ökad utgift från aflöningsanslaget af 80,100 kronor och således den i marinförvaltningens ofvan anförda beräkning af utgifterna under detta anslag upptagna posten underofficerskåren ökas med detta belopp till 502,220 kronor, hvarigenom den af såväl personalökningen som löneförhöjningen föranledda ökningen af denna post skulle uppgå till 132,620 kronor.

Mot den af chefen för flottans stab och marinförvaltningen föreslagna ökningen af sjömanskårens personal har jag icke funnit något

att anmärka. Den medför, med iakttagande af att dagaflöning beräknas för 365 dagar, en ökning i den nu gällande statens slutsumma af 138,502 kronor.

[2.]

Det af marinförvaltningen uppgjorda förslaget till stat å dagaflöning för officerare och underofficerare har jämkats med hänsyn till det förut af mig omförmälda förhållandet, att i marinförvaltningens förslag upptagits dagaflöning för 366 dagar. I öfrigt har jag mot förslaget, som, med nyssnämnda jämkning, medför en ökning i den nu gällande statens slutsumma af 38,838 kronor 25 öre, icke funnit något att erinra.

Stat å dagaflöning för officerare och underofficerare.

Marinförvaltningen har i underdånig skrifvelse den 23 september 1902 upprepat sin redan år 1901 gjorda framställning om mariningeniörstatens ökande med två torpedingeniörer och därutöver föreslagit åskande af medel till aflöning åt en miningeniör. Öfverdirektören och chefen för mariningeniörstaten har emellertid äfven nu varit af skiljaktig mening och ansett någon framställning härom icke för närvarande böra göras hos Riksdagen; och då jag delar denna hans mening, anser jag marinförvaltningens nu gjorda framställning icke böra till någon åtgärd föranleda.

Mariningeniörstaten.

Jag anhåller nu att få öfvergå till den viktiga frågan om en *omorganisation af flottans civilstat*.

Omorganisation af flottans civilstat.

I mitt underdåniga anförande till statsrådsprotokollet öfver sjöförvarsärenden den 11 januari 1902, bilagdt statsverkspropositionen till samma års riksdag, erinrade jag, att behovet af en ökning af personalen vid flottans civilstat under de senare åren synnerligen starkt framhållits såväl af stationsmyndigheterna som ock af marinförvaltningen; och behagade Eders Kungl. Maj:t till Riksdagen aflåta nådig proposition om beviljande af extra anslag för år 1903 till tillfällig förstärkning af arbetskrafterna vid nämnda stat, hvilken proposition sedermera blef af Riksdagen bifallen. Tillika omnämnde jag, det jag hade för afsikt att inom den närmaste framtiden föreslå åtgärder för åstadkommande af en utredning rörande omorganisation af flottans civilstat.

Det syntes mig nämligen, som om det, då man nu måste vara betänkt på att tillgodose behovet ej blott af en ökning af civilstatens personal utan äfven af förbättring i denna personals aflöningsförmåner, hvilka reglerades år 1874 och sedermera förblifvit i hufvudsak oförändrade, jämväl borde tagas i öfvervägande, huruvida icke själfva organisationen af ifrågavarande stat borde undergå någon förändring, för att persona-

[2.] len vid staten skulle kunna på ändamålsenligaste sätt fylla de kraf, som ställdes på densamma af tjänsten i land och till sjöss, i freds- och krigstid.

Då jag i statsrådet den 31 januari 1902 tillät mig att ånyo göra denna fråga till föremål för Eders Kungl. Maj:ts uppmärksamhet, anförde jag ytterligare, att vid den utredning, som i nyss angifna syfte borde göras, följande frågor särskildt syntes böra upptagas till besvarande, nämligen:

1) huruvida icke flottans civilstat lämpligen borde, vare sig i sin helhet eller till större eller mindre del, organiseras såsom *en* kår, fördelad på vissa tjänstegrader och löneklasser, hvilken kårs personal särskildt skulle fördelas till tjänstgöring i olika befattningar i land och till sjöss;

2) huruvida, under förutsättning att civilstaten på nyss angifvet sätt organiserades, personalen borde ställas under en särskild chef;

3) huruvida marinförvaltningens civila personal och personalen vid flottans civilstat lämpligen borde organiseras såsom en gemensam kår; samt

4) i hvad mån vid beräkning af personalbehovet vid civilstaten hänsyn borde tagas till möjligheten att använda värnpliktiga skrifbiträden.

I enlighet med min underdåniga hemställan behagade Eders Kungl. Maj:t sistnämnda dag uppdraga åt en kommitté att ej mindre verkställa utredning rörande behovet af ökning och omorganisation af flottans civilstat samt förbättring af aflöningsförmånerna för personalen vid samma stat än äfven afgifva de förslag, hvartill samma utredning kunde föranleda.

Kommitté-
förslag.

Denna kommitté har den 27 augusti 1902 afgifvit underdånigt betänkande, åtföljdt af förslag till stater och bestämmelser i ämnet. Öfver kommitténs betänkande och förslag hafva infordrade underdåniga utlåtanden afgifvits af vederbörande stationsmyndigheter, marinförvaltningen och chefen för flottans stab samt, i hvad pensioneringen af hithörande personal angår, jämväl af direktionen öfver flottans pensionskassa.

Behovet af
omorganisa-
tion.

I öfverensstämmelse med det i mitt anförande till statsrådsprotokollet den 31 januari 1902 angifna program för kommitténs verksamhet, har kommittén först till besvarande upptagit frågan om *behovet af en omorganisation af den svenska flottans civilstat*.

Kommittén har ansett sig därvid kunna såsom en inom flottan enstämmigt rådande mening uttala, att den nuvarande organisationen af flottans civilstat icke kan med afseende å tjänsten vare sig ombord eller i land anses tillfredsställande; och då det borde åligga kommittén att angifva skälen för en sådan mening, hade det blifvit kommitténs närmaste uppgift att uppvisa de brister med hänsyn till den krigsmaritime tjänstens kraf, hvilka berörda organisation företedde.

Flottans civilstat består för närvarande af:

sekreterare,
kamrerare,
intendenter,
advokatfiskal,
auditörer,
kammarförvandter,
proviantmästare,
beklädnadsförvaltare,
sjukhusförvaltare,
inventarieförvaltare,
materialförvaltare,
kassörer, .
revisorer,
regementsskrifvare,
regementsskrifvare och bokhållare,
bokhållare och
kammarskrifvare

till det antal och med den fördelning mellan flottans stationer, som i gällande stat bestämmas.

Till civilstaten räknas vidare auditörer öfver stat, vice auditörer och extra ordinarie kammarskrifvare till det antal vid hvardera stationen, som för ärendenas gång erfordras, äfvensom de vid stationerna anställda väblar, första vaktmästare och vaktmästare till det antal, som i gällande stat finnes upptaget, jämte extra vaktmästare. Vid Stockholms station utöfvas advokatfiskalsbefattningen af den tjänsteman, som handlägger advokatfiskalsgöromålen inom marinförvaltningen.

Såsom utmärkande drag för den nuvarande organisationen framträder, dels att civilstatens personal antages för tjänstgöring antingen uteslutande vid Karlskrona station eller uteslutande vid Stockholms station, dels att efter ansökan utnämning sker till viss befattning, hvars innehafvare genom fullmakt eller konstitutorial tillförsäkras bi-behållande af befattningen med åtföljande förmåner, samt att följakt-

- [2.] ligen ändring i personalens placering å de två stationerna eller dess fördelning mellan de olika ofvannämnda befattningarna icke kan ske annorledes än efter ansökningar af tjänstemännen själfva.

Den enda inskränkningen i denna civilstatstjänstemännens orubblighet, hvad beträffar den en gång erhållna tjänstebefattningen, utgöres af skyldigheten för hvar och en att — likväl endast å den station, han tillhör — efter förordnande bestrida högre befattning vid staten, dock ej längre än tre månader under ett kalenderår, äfvensom att efter erhållen kommendering tjänstgöra ombord å flottans fartyg.

Efter att hafva anfört dessa förhållanden yttrar kommittén vidare.

Den omständigheten, att civilstatens personal antoges till tjänstgöring uteslutande vid endera af flottans stationer, medförde en alltmera framträdande olägenhet för tjänstens behöriga gång. Det arbete, personalen hade att utföra, vore nämligen i hufvudsak beroende af storleken af den flottans rörliga materiel, d. v. s. af antalet och beskaffenheten af de fartyg, som förlades vid respektive stationer, och denna förläggning vore ovillkorligen underkastad förändring, beroende som den vore af materielens utveckling och därmed följande förändringar i stridskrafternas fördelning i och för försvarsändamål.

Ifrågavarande olägenhet blefve ännu kännbarare, ifall rörlig materiel, såsom antagligt vore, inom närmaste framtid komme att förläggas å flera punkter af rikets kuster än vid de två stationerna; och handhafvandet af såväl denna materiel som ock den fasta materiel, hvilken erfordrades för den rörliga materielens underhåll och utrustning, komme att kräfva civilstatstjänstemäns förflyttning till dessa särskilda punkter.

Behovvet af tjänstemän af civilstaten vid flottans stationer och å andra orter kunde således vid skilda tidpunkter vara olika. För tillgodoseende af tjänstens kraf borde, vid sådant förhållande, tjänstemännen, i likhet med officerarna, kunna kommenderas till tjänstgöring å olika stationer eller orter, d. v. s. efter behof kunna förflyttas mellan stationerna, hvilket med civilstatens nuvarande organisation icke läte sig verkställas.

Betraktade man åter personalens fördelning till vissa befattningar, å hvilka fullmakt erhöles, skulle man likaledes finna, att denna omständighet medförde afsevärd olägenhet för tjänstens upprätthållande.

Likasom förut blifvit framhållet, att behovvet af civilstatstjänstemän vid stationerna vore växlande och beroende på storleken af den rörliga materiel samt den i och för dennas underhåll och utrustning erforderliga fasta materiel, som å hvarje station förefunnes vid olika tidpunkter, så vore ock myckenheten af det arbete, som skulle utföras

[2.]

af personalen inom de olika befattningarna, vid skilda perioder högst olika. För att tjänsten skulle fortgå på fördelaktigaste sätt, borde således antalet tjänstemän inom de olika befattningarna kunna efter behof ökas eller minskas, eller, med andra ord, personalen borde ej vara bunden vid vissa befattningar utan kunna användas på sätt tjänsten kräfde. En organisation, som medgäfvde personalens kommenderande eller förordnande till bestridande af olika tjänstebefattningar, skulle ock till båtнад för tjänsten möjliggöra tjänstemannens placering å den post, för hvilkens skötande hans individuella egenskaper bäst lämpade sig. Den omständigheten, att en tjänsteman erhållit fullmakt å viss befattning, från hvilken han ej kunde annorlunda än efter laga rannsaking och dom afskedas och i allmänhet icke förflyttas, måste äfvenledes medföra, att tjänsten understundom ej blefve skött på sätt önskligt vore. Blotta medvetandet, att i händelse af försumlighet eller vårdslöshet en förflyttning till annan befattning kunde ske, syntes vara ägnadt att sporra sträfvandet att på bästa möjliga sätt uppfylla de fordringar, som tjänsten ställde på innehafvaren. Ett särskildt förhållande, som belyste de olägenheter, hvilka kunde följa af de nuvarande civilstatstjänstemännens oskiljaktighet från de befattningar, till hvilka de utnämndes, funne kommittén förtjäna att anföras. Flottans civila angelägenheter handhades vid stationerna dels af en stationsbefälhafvare, dels af en varfschef, hvardera med sitt kansli, för hvilket en sekreterare stode i spetsen. Med nämnda tjänsteman af civilstaten hade vederbörande stationsbefälhafvare eller varfschef ständigt det intimaste samarbete, och vore det för tjänstens rätta skötande i högsta grad önskvärdt, att en personlig öfverensstämmelse mellan dem vore rådande. Skulle dylik öfverensstämmelse saknas mellan dessa personer, hvilka stode i daglig och stundlig beröring med hvarandra, måste tjänsten därpå blifva lidande. I regel innehades stationsbefälhafvare- och varfschefsämbetena af de därtill förordnade under flera år i följd. Sekreterarebefattningen, med hvilken följde högsta värdighet och högsta löneförmåner inom nuvarande civilstaten, innehades med fullmakt, och ombyte af innehafvare kunde, äfven ifall antydda för tjänsten menliga förhållande skulle förefinnas, icke äga rum. Ett ombyte skulle under dylika omständigheter dock ovillkorligen lända till fördel för tjänsten, och detsamma blefve äfvenledes förhållandet, om tjänstemannen af en eller annan orsak skulle visa sig mindre lämplig för fyllandet af den ansvarsfulla och fordrande befattningen.

Ytterligare syntes böra erinras om det behof, som med flottans fortgående utveckling allt mer och mer gjorde sig gällande, att kunna

- [2.] inom marinförvaltningen och flottans stab använda civila tjänstemän med detaljkännedom om tjänsten vid stationerna, ett behof som med civilstatens nuvarande organisation icke läte sig, på sätt önskvärdt vore, fyllas.

Men icke blott ur flottans synpunkt utan äfven med hänsyn till den behöfliga utvecklingen af civilstatstjänstemännens duglighet, måste det, enligt kommitténs tanke, anses såsom en brist, att dessa tjänstemän icke kunde mellan stationer och befattningar förflyttas oftare än nu vore förhållandet. Den erfarenhet, som vunnes i utöfningen af den ena befattningen, vore nämligen alltid af värde, ofta oundgängligen behöflig för ett rätt skötande af den andra, emedan den civila administrationen inom flottan icke omfattade ett antal sins emellan fristående uppgifter, utan vore ett nät, hvars trådar på det närmaste grepe in i hvarandra.

Den förnämsta bristen i nuvarande organisation vore likväl saknaden af en systematisk, för flottans tjänst afsedd, teoretisk och praktisk utbildning af civilstatens tjänstemän. En jämförelse med förhållandena i detta hänseende inom främmande mariner visade, att svenska flottan därutinnan vore verkligt efterblifven. En utbildning af nyss antydda slag skulle, efter kommitténs förmenande, medföra, utom andra mera direkta fördelar, en afsevärd besparing i kostnaderna för sjöexpeditionerna. Huru än frågan om civilstatens omorganisation komme att lösas, måste dock något göras för afhjälpande af nu påpekade betänkliga brist.

Gentemot ofvan antydda olägenheter af civilstatspersonalens antagning till tjänstgöring uteslutande i viss befattning vid viss station hade å andra sidan till försvar för den nuvarande organisationen framhållits, att genom besättande af de olika befattningarna vid civilstaten med den som lämpligast ansedde bland kompetenta sökande och därigenom, att viss befattning under längre tid, ja kanske under hela tjänstetiden, innehades af samma person, tjänsten blefve bättre tillgodosedd, enär större rutin skulle förvärfvas af tjänstemännen och arbetets kontinuitet bättre befordras, än därest ombyte af personal inom de olika befattningarna skulle äga rum, äfvensom att, då med viss befattning följde en viss bestämd inkomst, individens ekonomiska intressen därigenom bäst skulle blifva tillgodosedda.

Enligt kommitténs åsikt vore dock dessa fördelar mera skenbara än verkliga. Genom införandet af en i enlighet med tjänstens fordringar väl afvägd, systematiskt bedrifven utbildning, innan inträde på flottans civilstat stode att vinna, samt genom därpå följande prak-

tisk tjänstgöring inom de olika tjänstegrenarna, torde utan tvifvel personalen i sin helhet blifva mera kompetent att sköta hvarje civilstaten tillhörande befattning. Att af en på dylikt sätt utbildad, jämförelsevis talrik personal kunna vid behof kommendera till skötandet af mera ansvarsfulla poster de därtill lämpligaste skulle, enligt kommitténs förmenande, möta mindre svårighet än att bland ett fåtal sökande finna någon för befattningen fullt lämplig; och ifall genom kommenderingen en tjänst blifvit på bästa sätt tillgodosedd, funnes ingen anledning till alltför snart ombyte, äfven om dylikt enligt gällande bestämmelser finge verkställas. I sådant fall vore ock kontinuiteten i arbetet betryggad, vare sig organisationen medgäfvde förflyttning af personalen mellan olika tjänstebefattningar eller icke. Skulle däremot med endera organisationen ett mindre godt val af person till en gifven befattning blifva gjordt, torde den organisation, som medgäfvde ett ombyte, vara att föredraga framför den, som hindrade förflyttning af en för en viss befattning mindre lämplig tjänsteman till en annan befattning, för hvilken hans begåfning vore mera passande. Ett afbrott i arbetets kontinuitet syntes härvidlag utan tvekan vara att föredraga framför den kontinuitet, som bestode i befattningens fortsatta skötande af en därtill mindre lämplig tjänsteman.

Hvad åter beträffade fördelen däraf, att, såsom enligt nu gällande organisation, innehafvaren af viss befattning vore tillförsäkrad en därmed åtföljande viss löneförmån, kunde denna förmån bibehållas lika väl, om organisationen skulle förändras i riktning af att medgifva personalens beordrande till bestridande af olika befattningar vid olika tillfällen. Gjordes nämligen individens inkomster beroende af tjänstegraden, som innehades, och ej af tjänstebefattningen, såsom nu vore fallet, bevarades ifrågavarande fördel, och den med nuvarande organisation förenade faran, att genom olika förordnanden den ene tjänstemannen skulle kunna beredas ekonomisk fördel eller olägenhet i förhållande till den andre, skulle helt och hållet bortfalla. Endast under den förutsättning att tjänstemannens inkomster förblefve oberoende af de förordnanden, det skulle ligga i myndigheters hand att meddela, kunde kommittén förorda en organisation, som gäfvde myndigheterna en jämförelsevis obegränsad befogenhet att mellan de särskilda befattningarna förflytta flottans civila tjänstemannapersonal.

Sedan kommittén tagit under sorgfälligt öfvervägande de skäl, som talade för eller mot civilstatens nuvarande organisation i hvad anginge personalens anställande vid viss station och i viss befattning, hade kommittén kommit till den bestämda slutsats, att denna

- [2.] organisations fördelar ingalunda uppvägde dess olägenheter, utan att flottans tjänst numera oafvisligen fordrade, att civilstaten erhöles en ny organisation, hvilken möjliggjorde personalens användning å den station eller ort samt i den tjänstebefattning, där en hvar kunde göra den största nyttan, och detta så mycket mera, som personalens numerär vid ifrågavarande stat af ekonomiska skäl måste inskränkas till det för tjänstens behöriga gång minsta möjliga antal. Önskemålet att genom den civila personalens ställande på rörligare fot kunna använda densamma på hvarje punkt, där dess tjänst behöfdes, syntes på fördelaktigaste sätt kunna uppnås genom en organisation i så måtto liknande den militäriska, att personalen indelades i vissa tjänstegrader med graden motsvarande, bestämda inkomster och med befordran mellan de olika graderna, på sätt förhållandet vore inom arméns och flottans officerskårer, och som tilläte, att personal, tillhörande viss eller vissa tjänstegrader, kunde beordras eller kommenderas till bestridande af vissa olika tjänstebefattningar.

Genom en dylik organisation tillförsäkrades en hvar en viss bestämd inkomst, hvilken tjänstebefattning han än bestrede, under det att personalen på för tjänsten fördelaktigaste sätt kunde användas å den station eller ort, där dess användning erfordrades.

Inom flera utländska mariner hade man fäst synnerlig vikt vid den civila tjänstens ordnande så, att nyss antydda önskemål verkligen måtte kunna uppnås; och de inom vårt eget land under den senare tiden verkställda organisationer af kårer och stater, motsvarande flottans civilstat, dels inom flottan själf af t. ex. marinläkarekåren, dels inom armén af t. ex. dess intendenturkår, visade, att man äfven hos oss börjat få öppna ögon för utvecklingens kraf i det hänseende, hvarom nu vore fråga.

Personalens
utbildning.

För att personalen vid en stat eller kår, organiserad på nu angifna sätt, skulle vara i stånd att väl sköta de olika tjänstebefattningar, som bestredes af tjänstemännen vid flottans nuvarande civilstat, erfordrades dock, såsom förut framhållits, att densamma före inträdet vid staten eller kåren erhöles en på själfva yrket riktad systematisk utbildning.

För vinnande af inträde vid den nuvarande civilstaten vore kompetensvillkoren särdeles lindriga. Behörighet till erhållande af tjänst vid denna stat, — utom tjänst såsom sekreterare hos stationsbefälhafvare, såsom advokatfiskal eller såsom auditor — tillkomme nämligen en hvar, som aflagt mogenhetsexamen och vid å endera stationen

undergånet förhör ådagalagt nöjaktig insikt i de delar af flottans reglemente, hvilka handlade om organisationen samt hushållningen och redogörelsen såväl i land som ombord. Examen, som berättigade till inträde vid rikets rättegångsverk, fordrades för anställning i någon af nyss särskildt nämnda befattningar samt grundlade behörighet jämväl till öfriga tjänster vid civilstaten. Häraf framginge, att för erhållandet af befordran till de mest ansvarsfulla och bäst aflönade tjänsterna inom civilstaten endast erfordrades ådagalagd praktisk duglighet under förutvarande tjänstetid, möjligen i en befattning till arten tämligen olik den, som genom befordran skulle ernås, och att särskild utbildning till den senare befattningen icke utgjorde ett villkor för densammas erhållande.

Innan kommittén uttalade sig rörande den utbildning, som syntes böra fordras af personalen vid flottans omorganiserade civilstat, borde omfattningen och beskaffenheten af den tjänstgöring, som ålåg civilstatens personal, närmare skärsåddas.

Denna tjänstgöring kunde sägas omfatta:

egentlig intendenturtjänst,

civiltjänst (i befattningar såsom sekreterare, kamrerare, revisor, regementsskrifvare, bokhållare m. fl.),

förrådstjänst, samt

uteslutande juridisk tjänst (för advokatfiskal och auditor).

För utfövanse af tjänst såsom intendent ombord å flottans fartyg och äfven i land vid stationerna fordrades erfarenhet i såväl intendentur- som civil- och förrådsgröromål. För bestridande af befattningar, omfattande ren civiltjänst eller förrådstjänst, kunde ren intendentur- utbildning icke sägas vara med nödvändighet påkallad. Praktisk tjänstgöring uteslutande i civil- eller förrådstjänst syntes icke heller medföra eller bibringa förfarenhet i intendenturtjänst, hvaremot dylik förfarenhet otvifvelaktigt vore vid förstnämnda tjänstgöring af synnerlig nytta.

Samtliga tjänstemän vid civilstaten vore, såsom förut erinrats, skyldiga att tjänstgöra ombord å flottans fartyg, och det stora flertalet af de befattningar, till hvilka de kunde kommenderas ombord, omfattade icke allenast intendenturgöromål, utan jämväl civil- och förrådsgröromål. Kommendering ombord såsom intendent borde, enligt kommitténs förmenande, ovillkorligt föregås af utbildning till dylik tjänst. Så kunde emellertid icke sägas vara förhållandet för närvarande. Den tjänstgöring vid station och varf, som vid civilstaten, utan föregående specialutbildning af något slag, nu anställd personal hade att utföra, innan sjökommendering såsom fartygsintendent ifrågakomme, bestode

[2.] nämligen i de allra flesta fall och hufvudsakligen i utförandet af civil- eller förrådsgöromål af enklaste slag. Någon förutsättning för att den personal, som anställdes vid civilstaten, skulle kunna fullgöra sina tjänsteplikter, vare sig till lands eller till sjöss, innan densamma genom längre tjänstgöring hunnit förvärfva kännedom därom, förefunnnes således icke. Detta för tjänsten menliga förhållande fordrade rättelse. Enligt kommitterades åsikt borde därför behörighet till anställning vid flottans civilstat, vare sig denna stat blefve omorganiserad eller icke, förvärfvas först efter genomgången teoretisk och praktisk utbildning, och borde detta i första hand och ovillkorligen gälla de tjänstemän, hvilka skulle bestrida tjänster ombord.

Härmed vore man inne på den frågan, huruvida olika utbildad personal borde afses för de olika tjänstebefattningarna, eller huruvida åt hela personalen kunde gifvas en likformig utbildning. Skulle fortfarande, såsom förhållandet nu vore, all personal vara förpliktad till tjänstgöring ombord å flottans fartyg, borde gifvetvis, på grund af det redan anförda, hela personalen utbildas till intendenturtjänst. Om däremot särskild personal kunde afses för intendenturtjänst i land och till sjöss och särskild personal för bestridande af öfriga befattningar vid civilstaten, torde lika gifvet en olika utbildning för de särskilda kategorierna vara att föredraga.

För besvarande af frågan, huruvida den utbildning, som skulle bringas civilstatstjänstemännen före deras anställning, borde vara likartad för alla eller olika för särskilda grupper af personalen, syntes en undersökning beträffande antalet intendenturtjänstemän, erforderliga för flottans tjänst, blifva af afgörande betydelse. Detta antal vore olika under olika förhållanden. Vid mobilisering erfordrades för tjänstgöring ombord å fartygen ett stort antal stamanställda intender. Under fredstid vore behofvet af dylika tjänstemän växlande och beroende af antalet rustade fartyg. Vid vanliga förhållanden skulle därför, om numerären af till sjötjänst behöflig personal vid civilstaten beräknades efter behofvet vid mobiliseringstillfälle eller blott efter behofvet under fredstid vid den tidpunkt på året, då största antalet fartyg vore rustade, ett stort antal intendenturtjänstemän icke kunna under den öfriga delen af året komma till användning för egentlig intendenturtjänst i land, emedan den personal, som erfordrades uteslutande för dylik tjänstgöring vid stationerna, endast utgjorde ett fåtal. Skulle samtidigt härmed de civiltjänsten och förrådstjänsten i land tillhörande befattningar besättas med för dessa tjänster specialutbildad personal, blefve denna så talrik, att den jämte intendenturpersonalen komme att uppdrifva

civilstatens numerär till en vida högre siffra, än för ändamålet påräkneliga tillgångar skulle kunna medgifva.

Till det nu anförda komme ytterligare, att personal, som skulle användas ombord i egenskap af fartygsintendenter, icke, till följd af beskaffenheten af den med dessa befattningar följande tjänstgöring, borde vara alltför mycket till åren kommen. De äldre, som icke vidare lämpligen borde kommenderas till sjöss, borde således användas i land, helst som befordran samt därmed följande ökade inkomster eljest icke skulle kunna beredas för sjötjänst afsedd intendenturpersonal inom vår flotta. Slutligen borde bemärkas, att i denna personals utbildning äfven borde ingå utbildning i hvad här ofvan betecknats såsom civiltjänst och förrådstjänst, likasom det å andra sidan vore för de båda sistnämnda slagens tjänst af stor vikt, att utöfvare däraf jämväl ägde förfarenhet i tjänsten ombord.

Af nu anförda grunder kunde hvarken med hänsyn till gagnet för tjänsten eller ur ekonomisk synpunkt ifrågasättas, att flottans civilstat skulle bestå dels af personal utbildad för tjänsten ombord och dels af personal uteslutande utbildad för tjänsten i land, den förstnämnda personalen till numerären motsvarande behovet vid mobiliseringstillfälle och den senares numerär fyllande behovet under fredstid. Då emellertid antalet af vid mobilisering erforderlig, för tjänst ombord utbildad ordinarie personal vid civilstaten måste finnas jämväl under fredstid, borde äfvenledes under denna tid tillfälle till tjänstgöring beredas densamma. Tillfälle till uteslutande tjänstgöring i land måste ock beredas denna personal, då den uppnådde en ålder eller tjänstegrad, som gjorde densamma mindre lämplig för användande ombord å flottans fartyg i egenskap af fartygsintendenter. Häraf följde omedelbart, att flottans civilstat måste bestå dels af personal i en ålder, som gjorde densamma lämplig till intendenturtjänst ombord å flottans fartyg, och dels af personal utbildad till dylik tjänst, men af en ålder eller grad, som gjorde densamma mindre lämplig för användning ombord i jämförelsevis underordnade befattningar.

Då, såsom förut framhållits, utbildning till intendenturtjänst vid flottan gjorde personalen lämplig till användning för såväl civil- som förrådstjänst, men uteslutande utbildning till dessa tjänster icke förskaffade personalen förfarenhet i intendenturtjänst, ansåge kommittén på grund häraf och med anledning af hvad ofvan för öfrigt blifvit anfördt, att det icke vore lämpligt att besätta civil- och förrådstjänsterna inom civilstaten med för dessa tjänsters bestridande specialutbildad personal, enär härtill med synnerlig fördel för tjänsten kunde användas för

- [2.] intendenturtjänst utbildade tjänstemän. Kommittén ville därför såsom sin åsikt uttala, att för civilstatens tjänstemän en likartad utbildning borde förefinnas och att denna utbildning borde vara af den beskaffenhet, att tjänstemannen blefve lämplig för bestridande af tjänsten såväl ombord å flottans fartyg, som vid stationerna. Enligt kommitténs förmenande kunde detta endast möjliggöras genom intendenturutbildning, tagen i detta ords vidsträcktaste betydelse och icke i inskränkt mening.

I afseende på beskaffenheten af den teoretiska och praktiska utbildning, som kommittén ansåge böra utgöra villkor för anställning vid flottans civilstat, vare sig den af kommittén förordade omorganisationen komme att företagas eller icke, har kommittén framlagt grunder för närmare bestämmelser. För hufvuddragen af dessa utaf kommittén föreslagna *grunder för bestämmelser angående utbildning af marinintendents-elever och aspiranter* anholder jag att få lämna följande redogörelse:

För utbildning till tjänstemän vid marinintendenturkåren skulle af chefen för sjöförvarsdepartementet antagas marinintendents elever till det antal, som af Eders Kungl. Maj:t bestämdes. För att kunna antagas till elev skulle fordras, bland annat, att hafva fyllt 17 men icke 23 år samt att hafva aflagt mogenhetsexamen. De antagna eleverna skulle sedermera genomgå en ettårig utbildningskurs vid flottan och efter dennas afslutande skulle de därvid godkända eleverna af chefen för sjöförvarsdepartementet antagas till marinintendents aspiranter till så stort antal, som blifvit af Eders Kungl. Maj:t bestämdt. Aspiranterna skulle därefter genomgå en tvåårig utbildningskurs, efter hvars afslutande de däruti godkända skulle kunna utnämnas till marinunderintendenter samt erhålla lön i den ordning sådan vore eller blefve ledig. De i aspirantkursen godkända, hvilka icke vunne sådan befordran, skulle erhålla anställning såsom marinunderintendenter i flottans reserv. Under ifrågavarande kurser skulle elev åtnjuta samma förmåner som värnpliktig under tjänstgöring vid flottan samt aspirant under första året samma förmåner som underofficer af 2:a graden vid ekonomistaten, med undantag af fast lön, och under 2:a året samma förmåner som flaggunderofficer vid ekonomistaten, jämväl med undantag af fast lön.

Marinintendenturkårens organisation och aflöningsförhållanden.

Kommittén öfvergår härefter till frågan om den förändrade *organisationen af civilstaten*. Personalen vid den omorganiserade civilstaten borde enligt kommitténs mening utgöras af marinintendenter, och då vid flottan förut funnes mariningeniörstaten och marinläkarekåren, synetes marinintendenturstaten eller marinintendenturkåren vara en lämplig benämning för den omorganiserade civilstaten. Då emellertid den or-

ganisation, som af kommittén framhållits såsom den lämpligaste, kunde sägas gå i militär riktning, syntes benämningen marinintendenturkår vara att föredraga. [2.]

Personalen vid denna kår borde, såsom kommittén redan i det föregående anført, innehafva olika tjänstegrader, motsvarande graderna inom flottans officerskår. Inom den nuvarande civilstaten ägde innehafvarna af de särskilda befattningarna olika värdighet, motsvarande kaptens, löjtnants eller underlöjtnants grad, men med inkomster, hvilka före den senast vidtagna löneregleringen för officerskåren, betydligt öfverstego officerarnas af motsvarande värdighet. Tjänstegraderna inom marinintendenturkåren borde enligt kommitténs åsikt blifva motsvarande dem, som funnes vid mariningeniörstaten och marinläkarekåren, och syntes äfvenledes benämningarna för marinintendenter af olika tjänstegrader böra motsvara de för marinläkare nyligen antagna.

Den nya marinintendenturkåren skulle således erhålla följande sammansättning:

marinöfverintendent och chef af kommandörs värdighet,
förste marinintendenter af kommandörkaptens af 2:a graden värdighet;

marinintendenter af 1:a graden af kaptens värdighet;
marinintendenter af 2:a graden af löjtnants värdighet; samt
marinunderintendenter af underlöjtnants värdighet;

alla till det antal, som genom stat för marinintendenturkåren komme att bestämmas. Till kåren skulle vidare räknas advokatfiskal, auditörer och vice auditörer till det antal staten bestämde och en hvar med samma värdighet som för närvarande, vidare förste marinintendenter, marinintendenter, marinunderintendenter, advokatfiskaler, auditörer och vice auditörer öfver stat, äfvensom marinintendentsaspiranter och marinintendentselever samt slutligen väblar och vaktmästare till i stat bestämdt antal.

Då flottans stationer hittills haft hvardera sin särskilda civilpersonal, men enligt den föreslagna organisationen personalen vore afsedd att bilda en gemensam kår med skyldighet för en hvar att efter kommandering tjänstgöra å den ena eller andra stationen och i olika tjänstebefattningar, vore det enligt kommitténs tanke nödvändigt, att denna personal ställdes under en gemensam chef; och borde detta chefskap, åtminstone tills vidare, utöfvas af en i flottans ekonomiska öfverstyrelse, marinförvaltningen, tjänstgörande ämbetsman. Af ledamöterna i nämnda ämbetsverk syntes härför kunna ifrågakomma endast amiralitetsrådet såsom chef för ämbetsverkets civila afdelning eller chefen för intendentafdelningen, hvilka båda chefer hade att handlägga ärenden

- [2.] berörande marinintendenturen, den förre i hufvudsaklig, den senare i mindre grad. Då chefens för intendentaafdelningen åligganden till en stor del vore rent militära, hvarför ock till chef för nämnda afdelning förordnades en i aktiv tjänst varande sjöofficer, för hvilken de ekonomiska angelägenheterna vore mera främmande, under det att däremot amiralitetsrådets befattning omfattade de uteslutande ekonomiska och civila tjänstegöromålen, ansåge kommittén för sin del, att chefskapet för marinintendenturkåren lämpligen borde utöfvas af amiralitetsrådet. Då denne i sin egenskap af amiralitetsråd åtnjöte lön på marinförvaltningens stat, syntes han i sin egenskap af marinöfverintendent och chef för marinintendenturkåren böra för de ökade tjänstegöromål, hvilka blefve en följd af denna hans befattning, erhålla ett arfvode, uppfördt å staten för denna kår. Beloppet af detta arfvode syntes kommittén böra bestämmas till 2,000 kronor, därvid dock kommittén uttalat den mening, att, för den händelse genom reglering af ämbets- och tjänstemännens inom marinförvaltningen löner amiralitetsrådets aflöning på marinförvaltningens stat blefve bestämd till sådant belopp, att den tillsammans med nyssnämnda arfvode komme att öfverstiga den kommandör, tjänstgörande vid flottans station i Stockholm, tillkommande aflöning, arfvodet borde minskas med det kommandörsaflöningen öferskjutande belopp.

Då förhållandet mellan marinöfverintendenten och kårens personal borde förmedlas genom ett organ vid hvardera af flottans stationer i Karlskrona och Stockholm, ansåge kommittén vidare, att det närmaste chefskapet för den kåren tillhörande personalen vid hvardera stationen borde utöfvas af en souschef, hvartill en förste marinintendent borde på obestämd tid förordnas, samt att denne souschef borde under den tid detta förordnande fortfore åtnjuta värdighet af kommandörkapten af 1:a graden och uppbära ett arfvode af 500 kronor för år.

Aflöningen för marinintendenterna af olika grader funne kommittén lämpligen böra vid inträdet i viss grad motsvara det belopp, hvartill inkomsten för en officer vid flottan af motsvarande värdighet uppginge, samt fördelas, i likhet med officerarnas, uti lön, dagaflöning och inkvarteringsbidrag.

För införande af dagaflöning i stället för nuvarande tjänstgöringspenningar förefunnes tillräcklig grund i ordnandet af marinintendenturkårens tjänstgöring till öfverensstämmelse med officerskårens. Till aflöningens utfyllande till lämpliga belopp utan att alltför mycket höja den till grund för pensioneringen liggande fasta lönen hade inkvarterings-

bidraget så mycket hellre kunnat upptagas, som en dylik aflöningsförmån jämväl under äldre tid ingått i aflöningen för civilstaten. [2.]

Då antalet marinintendenter i högre grader icke borde sättas större än behovet kräfde, blefve befodringsutsikterna för personalen vid kåren ojämförligt sämre än för officerarna. För att i någon mån minska olägenheterna af detta förhållande, hvilket kunde förorsaka svårighet att för marinintendenturkåren erhålla duglig personal, ansåge kommittén en särskild anordning böra vidtagas. Kunde genom ålderstillägg personalen vid marinintendenturkåren beredas en fortgående, vid bestämda tidpunkter påräknelig ökning i inkomster, syntes detta i ej ringa mån utjämna de annars, vid jämförelse med officerskårens, alltför ofördelaktiga befodringsutsikterna. Kommittén föreslår därför, att två ålderstillägg, hvardera å 300 kronor, att utgå efter respektive 5 och 10 års väl vitsordad tjänstgöring inom hvarje löneklass, måtte tilldelas marinintendenter af 1:a och 2:a graden samt marinunderintendenter.

Till proviantmästaren vid Karlskrona station utgår för närvarande aflöningen dels i form af lön å 1,000 kronor, dels såsom arfvode å 1,000 kronor, dels ock genom den å omhänderhafda uppbörder enligt gällande afskrifningsreglemente honom tillkommande afskrifningsprocent. Den marinintendent, som skulle beordras att bestrida proviantmästarebefattningen, anser kommittén böra åtnjuta lön i likhet med öfriga marinintendenter. För att intresset och omsorgen om de stora och värdefulla förråden skulle till gagn för staten städse hållas vid makt, borde dock, enligt kommitténs mening, proviantmästaren fortfarande erhålla någon afskrifningsprocent å omhänderhafda artiklar, hvilken afskrifningsprocent det syntes böra tillkomma ett blifvande nytt afskrifningsreglemente att bestämma.

Vidare anser kommittén, att till de marinintendenter, hvilka förordnades att förrätta kassörstjänst, borde, i likhet med hvad förhållandet vore för kassörerna vid marinförvaltningen och öfriga centrala ämbetsverk, utgå misräkningspenningar; och har kommittén föreslagit dessa till 500 kronor. Skäl härtill förefunnes, enligt kommitténs tanke, så mycket mera som utbetalningar af små poster af dem förrättades i betydligt större omfång än af kassörerna vid de centrala ämbetsverken, vid hvilket förhållande förluster genom felräkning vore nästan omöjliga att undvika.

Det mindre lämpliga och för tjänsten mindre fördelaktiga förhållandet, att befodringsmöjligheterna för personal, tillhörande samma vapen men skilda kårer, vore så ojämba, att efter samma tjänstetid den ena kvarstode i underlöjtnants grad, under det att den andra kanske

- [2.] uppnått kaptens grad, borde äfvenledes utjännas. Detta låte sig göra genom att tillägga marinunderintendenterna och marinintendenterna af 2:a graden högre värdighet, antingen efter viss bestämd tjänstgöringstid i endera af nämnda grader eller ock så snart befordran till högre grad skett inom sjöofficerskåren af den yngste officer af motsvarande värdighet med lika lång tjänstetid. Marinintendenter af 1:a graden borde ock kunna efter längre tjänstetid och visad framstående skicklighet tilläggas värdighet lika med kommandörkapten af 2:a graden.

Beträffande aflöningsförhållandena för advokatfiskals-, auditörs- och vice auditörsbefattningarna anser komitén ofvan angifna aflöningsformer icke böra för dem tillämpas. För närvarande utgör aflöningen för advokatfiskalen vid Karlskrona station arfvode af 2,000 kronor om året och för auditören vid Stockholms station arfvode af 1,000 kronor om året, under det att auditörens vid Karlskrona station aflöning uppgår till 3,000 kronor, hvaraf 2,200 kronor lön och 800 kronor tjänstgöringspenningar, med 2 ålderstillägg, hvartera å 500 kronor. Med samtliga dessa befattningar följer kaptens värdighet.

Kommittén framhåller, att, med de förändrade förhållanden, som framkallats af flottans kraftiga och alltjämt fortgående utveckling, såväl advokatfiskalens som auditörernas göromål ökats i betydlig grad. Hittills anslagna medel för uppehållande af dessa tjänster måste därför, enligt kommitténs tanke, anses alldeles otillräckliga. I Karlskrona vore tillfällena till extra inkomster för innehafvaren af auditörsbefattningen ganska inskränkta, och denna omständighet måste vid bestämmandet af hans löneförmåner särskildt tagas i betraktande. För auditören vid Stockholms station vore förhållandet i detta hänseende helt annat, förutom det att hans tid för tjänstgöring i egenskap af auditör icke vore så hårdt anlitad. Aflöningsförmånerna för auditören vid Karlskrona station borde därför sättas högre än för auditören vid Stockholms station. För advokatfiskalen vid Karlskrona station funnes, oaktadt hans göromål numera hade en ganska betydlig utsträckning, dock tillfälle att med advokatfiskalsbefattningen kunna förena annan statens eller kommunens tjänst, och kunde därför denne ämbetsmans tjänstgöringskyldighet vid flottan närmast likställas med auditörens vid Stockholms station. Efter att hafva tagit alla hithörande omständigheter i betraktande, har kommittén kommit till den uppfattning, att sistnämnda två tjänstemäns aflöning bör bestämmas till 2,500 kronor för hvardera och att dessa belopp böra utgå i form af arfvoden, af hvilka 700 kronor skulle motsvara tjänstgöringspenningar och 1,800 kronor utgöra det fasta arfvodet. För auditören vid Karlskrona station anser kommittén

[2.]

åter, på grund af det förut anförda, att, såsom äfven nu är förhållandet, aflöningen bör utgå i lön, tjänstgöringspenningar och ålderstillägg, samt föreslår för denne tjänsteman en fast lön af 3,000 kronor, 1,000 kronor i tjänstgöringspenningar samt två ålderstillägg, hvartdera å 500 kronor. Aflöning för vice auditörerna anser kommittén böra utgå i form af arfvoden till belopp af 1,000 kronor.

Aflöningen till stationernas väblar och vaktbetjäning har kommittén ansett böra bestå i lön, dagaflöning och inkvarteringsbidrag på sådant sätt, att väbel erhåller i lön 600 kronor, i dagaflöning 1 krona 65 öre och i inkvarteringsbidrag vid Karlskrona station 240 kronor och vid Stockholms station 300 kronor, hvarigenom sammanlagda aflöningen för väbel komme att ungefärligen motsvara den till öfverkonstapel vid flottans poliskår utgående aflöning, samt

att vaktmästare erhåller i lön 500 kronor, i dagaflöning 1 krona och i inkvarteringsbidrag, vid Karlskrona station 180 kronor och vid Stockholms station 240 kronor.

Såväl väbel som vaktmästare föreslås därjämte att komma i åtnjutande af två ålderstillägg, hvartdera å 100 kronor, efter respektive 5 och 10 års tjänstgöring.

Aflöningsförhållandena vid marinintendenturkåren skulle således enligt kommitténs förslag blifva följande:

	Fast lön.	Dagaflöning.	Inkvarteringsbidrag.	Arfvode.	Tjänstgöringspenningar.	Summa.
Marinöfverintendent	—	—	—	2,000	—	2,000
Förste marinintendent		å 5 kr.				
i Karlskrona	4,000	1,825	600	—	—	6,425
i Stockholm	4,000	1,825	1,000	—	—	6,825
Marinintendent af 1:a graden, 1:a löneklassen		å 4 kr.				
i Karlskrona	3,400	1,460	400	—	—	5,260
i Stockholm	3,400	1,460	500	—	—	5,360
Marinintendent af 1:a graden, 2:a löneklassen						
i Karlskrona	2,400	1,460	400	—	—	4,260
i Stockholm	2,400	1,460	500	—	—	4,360

[2.]

	Fast lön.	Dag- aflöning.	Inkvar- terings- bidrag.	Arfvode.	Tjänst- görings- pennin- gar.	Summa.
Marinintendent af 2:a graden		å 3 kr.				
i Karlskrona	1,500 —	1,095 —	300 —	— —	— —	2,895 —
i Stockholm	1,500 —	1,095 —	400 —	— —	— —	2,995 —
Marinunderintendent		å 3 kr.				
i Karlskrona	720 —	1,095 —	300 —	— —	— —	2,115 —
i Stockholm	720 —	1,095 —	400 —	— —	— —	2,215 —
Auditör i Karlskrona	3,000 —	— —	— —	— —	1,000 —	4,000 —
Advokatfiskal i Karlskrona	— —	— —	— —	1,800 —	700 —	2,500 —
Auditör i Stockholm	— —	— —	— —	1,800 —	700 —	2,500 —
v. Auditör	— —	— —	— —	1,000 —	— —	1,000 —
		å kr. 1:65				
Väbel i Karlskrona	600 —	602 25	240 —	— —	— —	1,442 25
Väbel i Stockholm	600 —	602 25	300 —	— —	— —	1,502 25
		å 1 kr.				
Vaktmästare i Karlskrona	500 —	365 —	180 —	— —	— —	1,045 —
Vaktmästare i Stockholm	500 —	365 —	240 —	— —	— —	1,105 —

Utöfver de sålunda upptagna aflöningsförmånerna skulle tillkomma arfvoden å 500 kronor för 2 förste marinintendenter, tjänstgörande såsom chefsintendenter å stationerna, samt missräkningspenningar till belopp af 500 kronor för 2 marinintendenter, tjänstgörande såsom kasörer å stationerna. Marinintendenter af 1:a och 2:a graden samt marinunderintendenter skulle vara berättigade till 2 ålderstillägg, hvarterda å 300 kronor efter respektive 5 och 10 års väl vitsordad tjänstgöring. Likaledes skulle auditör i Karlskrona erhålla 2 ålderstillägg, hvarterda å 500 kronor efter 5 och 10 år samt väblar och vaktmästare 2 ålders- tillägg, hvarterda å 100 kronor, jämväl efter 5 och 10 år.

Personal-
behovet.

Kommittén öfvergår härefter till frågan om *antalet af personalen vid marinintendenturkåren*.

Med afseende härå hafva för kommitténs räkning åtskilliga upplysningar inforrats från stationsbefälhafvarna samt chefen för flottans stab; och har kommittén, med stöd af de sålunda lämnade upplysningarna, utarbetat en tabell, hvilken torde få biläggas detta protokoll (bil. n:r 5), utvisande dels år 1902 befintligt antal tjänstemän vid flottans civilstat dels af stationsmyndigheter samt chefen för flottans stab från år

1904 föreslaget antal sådana tjänstemän, dels ock af kommittén såsom från sistnämnda år behöfligt ansedt antal tjänstemän jämte förslag till dessa tjänstemäns placering inom marinintendenturkårens olika grader.

Af denna tabell framgår, att personalen vid flottans civilstat vid tiden för uppgifternas afgifvande utgjordes af 55 ordinarie och 26 extra ordinarie tjänstemän och att således hela antalet af vid staten anställd personal uppgick till 81, hvaraf 35 ordinarie och 13 extra ordinarie eller tillhopa 48 vid Karlskrona samt 20 ordinarie och 13 extra ordinarie eller tillhopa 33 vid Stockholms station. Af stationsbefälhafvaren i Karlskrona framhålles, att år 1904 en ökning af den ordinarie personalen från 35 till 49 är af behovet påkallad, och beräknar stationsbefälhafvaren i Stockholm, att ökningen vid samma tid bör för Stockholms station utgöra 7 ordinarie tjänstemän, hvarigenom dessas antal skulle höjas från 20 till 27. Hela antalet ordinarie tjänstemän vid civilstaten skulle således komma att utgöra 76 mot det nuvarande antalet 55. Dessutom anse stationsmyndigheterna, att af extra ordinarie tjänstemän bör finnas vid hvardera stationen ett lämpligt antal, hvarvid dock af stationsbefälhafvaren i Karlskrona särskildt framhållits den uppfattningen, att där ett obestridligt och stadigvarande behof af en tjänsteman finnes, där bör icke för befattningens uppehållande afses extra ordinarie personal.

Det system med användande af ett relativt stort antal extra ordinarie kammarskrifvare, hvilket den rådande bristen på ordinarie tjänstemän vid civilstaten nödvändiggjort och hvilket medfört, att extra ordinarie kammarskrifvare måst vänta 12—15 år på befordran, allt under det de mot en skälig obetydlig ersättning användts till alldeles samma tjänstgöring som deras kamrater på ordinarie stat, betecknas af stationsbefälhafvaren i Karlskrona såsom förkastligt. I detta uttalande instämmer kommittén till alla delar och anser, att vid omorganisation af civilstaten antalet extra ordinarie eller med dylika jämnställda tjänstemän ovillkorligen bör inskränkas till det minsta möjliga.

Med ledning af det utaf stationsmyndigheterna beräknade, förut omnämnda personalbehovet och i öfverensstämmelse med ofvan gjorda uttalande angående olämpligheten af att för ordinarie behof använda extra ordinarie tjänstemän har därför kommittén verkställt en noggrann utredning rörande antalet af den ordinarie personal, som bör ingå i den af kommittén föreslagna marinintendenturkåren, hvilken enligt kommitténs åsikt bör ersätta den nuvarande civilstaten vid flottan. Vid ifrågavarande utredning hafva granskats de olika tjänsteåligganden, hvilka dels tillhöra de olika grupperna af tjänstemän vid civilstaten,

- [2.] dels tillkomma innehafvarna af de olika befattningarna hvar för sig, och har kommittén därvid kommit till den uppfattningen, att antalet ordinarie tjänstemän för skötandet under fredsförhållanden af civilstaten tillkommande göromål i öfverstyrelsen, vid stationerna och ombord å flottans fartyg ej kan sättas lägre än 82. Härtill borde, enligt kommitténs åsikt, vidare komma ett ständigt behöfligt antal af 16 icke ordinarie tjänstemän för bestridande af de minst maktpåliggande befattningarna, för hvilkas skötande icke ovillkorligen fordras fullt utbildade tjänstemän och hvilka befattningar, enligt kommitténs förmenande, hufvudsakligen borde besättas med för vinnande af inträde vid marinintendenturkåren under utbildning varande och således tillgänglig personal. I denna af kommittén såsom ovillkorligen behöflig ansedda personal ingå chefen för kåren, hvilken emellertid ansetts kunna vara den civila ledamoten i marinförvaltningen, advokatfiskalen vid Karlskrona station, 2 auditörer, 2 vice auditörer, 2 väblar och 7 vaktmästare, eller tillsammans 15 personer, för hvilkas anställning vid marinintendenturkåren den för kårens öfriga personal föreslagna obligatoriska intendenturutbildningen icke skulle vara erforderlig.

Vid jämförelse mellan det af stationsmyndigheterna såsom år 1904 nödvändigt angifna antalet af 76 ordinarie tjänstemän och det af kommittén för den föreslagna marinintendenturkåren för samma år beräknade antalet af 82 dylika samt vid granskning af de olika befattningar, som af personalen inom civilstaten eller marinintendenturkåren skulle bestridas, framgår, att af kommittén bland kårens personal upptagits en marinöfverintendent (chef), en i dennes expedition tjänstgörande marinintendent samt 5 för öfningsfartyg hela året erforderliga marinintendenter, eller tillsammans 7 personer, hvilka icke finnas upptagna bland den af stationsmyndigheterna såsom erforderlig ansedda personal. Frändragas dessa 7 från antalet 82, kvarstå 75 ordinarie tjänstemän, till hvilket antal kommittén på grund af förut omnämnd utredning beräknat behovet för stationstjänsten, hvilket behof af stationsmyndigheterna beräknats till 76.

Det behof af minst 5 tjänstemän för bestridande af fartygsintendentbefattningar, hvilket af kommittén upptagits såsom ordinarie, har tillkommit på grund af den till 10 månader utsträckta öfningstiden för värnpliktiga, hvilken nödvändiggör öfningsfartygens användande den största delen af året dels för öfningsändamål till sjöss, dels för förläggning vid stationerna med inmönstrade besättningar i och för öfning af de värnpliktiga vintertiden. Under kortare tider af året skulle antalet erforderliga fartygsintendenter komma att betydligt öfverstiga 5. Ifråga-

[2.]

varande tjänstemän hafva icke kunnat af stationsmyndigheterna upp- tagas bland den för stationstjänsten af dem beräknade personalen; men har hittills den ordinarie personal af civilstaten, som från stationerna utkommenderats på fartygen, ersatts af extra ordinarie tjänstemän; och att stationsmyndigheterna tänkt sig detta förhållande komma att fortfara, framgår af den i deras yttranden uttalade förutsättning, att »erforderligt» antal extra ordinarie tjänstemän fortfarande borde finnas tillgängligt. Kommittén anser emellertid, att det ordinarie behovet af marinintendenter för tjänst ombord å fartygen bör tillgodoses i minst samma mån som behovet af ordinarie tjänstemän för stationstjänsten, och finner på grund häraf, att antalet tjänstemän för fyllande af detta senare behof, af kommittén beräknadt till 75, ovillkorligen bör ökas med 5 ordinarie tjänstemän för det ordinarie behovet af fartygsintendenter ombord å öfningsfartygen.

Likaså anser kommittén nödigt, att i marinöfverintendentens expedition kommer att tjänstgöra en med förhållandena vid stationerna och tjänsten därstädes fullt förtrogen ordinarie tjänsteman vid den föreslagna marinintendenturkåren för att städse kunna gå kårens chef till handa i utöfningen af dennes ansvarsfulla befattning.

Af den förut åberopade tabellen (bil. n:r 5) framgår, att, utöfver det för stationstjänsten af stationsmyndigheterna beräknade antalet ordinarie tjänstemän, ytterligare borde vara att påräkna ett antal extra ordinarie tjänstemän, och att enligt kommitténs utredning behovet af icke ordinarie tjänstemän (år 1904) under fredsförhållanden uppginge till 16, nämligen 9 vid Karlskrona och 7 vid Stockholms station. Af detta antal anser kommittén 11 böra innehafva tillräcklig utbildning för bestridande af sådana underordnade befattningar, som nu vanligtvis uppehöles af yngre extra ordinarie kammarskrifvare, men uti hvilkas skötande kontinuitet icke vore ovillkorligen erforderlig, under det att för bestridande af de 5 återstående befattningarna personal med mindre fullständig utbildning syntes vara användbar. Ifall den föreslagna marinintendenturkåren komme till stånd och personalens utbildning ordnades på sätt kommittén föreslagit, skulle, enligt kommitténs åsikt, för ifrågavarande tjänster lämpligen kunna användas dels marinunderintendenter öfver stat, dels marinunderintendenter i flottans reserv omedelbart efter slutad utbildning såsom marinintendentsaspiranter och därpå följande placering i reserven, dels marinunderintendenter i reserven, hvilka genomginge repetitionsöfning, dels marinintendentsaspiranter, dels marinintendentselever, dels slutligen värnpliktiga redogörare och skrifvare efter afslutad förberedande militärisk utbildning.

[2.] Enligt af kommittén verkställd beräkning skulle för fyllande af ifrågavarande 16 platser finnas att tillgå följande personal, nämligen: 1 eller 2 marinunderintendenter öfver stat, 3 marinunderintendenter i reserven, tjänstskyldiga under 1 år, 3 marinunderintendenter, inkallade för genomgående af 6 månaders repetitionsöfningar, 6 andra och 6 första årets aspiranter samt 8 elever, således tillhopa 25 eller 26 personer.

Aflöningsförmånerna för marinunderintendenter öfver stat under tjänstgöring och marinunderintendenter i reserven under det år, dessa efter afslutad utbildning skulle vara tjänstskyldiga, anser kommittén böra bestå af dagaflöning och inkvarteringsbidrag. Marinunderintendenter i reserven, inkallade för genomgående af 6 månaders repetitionsöfningar, borde däremot under denna tid åtnjuta aflöning till belopp motsvarande den, som skulle tillkomma marinunderintendent i stammen. Utöfver dessa aflöningsförmåner borde ingen ersättning utgå, äfven för den händelse repetitionsöfningarna komme att försiggå vid annan station än den, å hvilken reservmarinunderintendenten vore placerad.

Enligt kommitténs i förut åberopade tabell upptagna förslag till tjänstemännens placering inom marinintendenturkårens grader skulle de i tabellen upptagna olika tjänstebefattningarna bestridas af tjänstemän innehafvande nedanstående grader, till för hvardera uppgifvet antal:

marinöfverintendent	1
förste marinintendenter eller marinintendenter af	
1:a graden	3
förste marinintendenter eller marinintendenter	5
marinintendenter	30
marinintendenter af 2:a graden	6
marinunderintendenter	23
summa	68,

hvertill skulle komma

auditörer, advokatfiskal och vice auditörer	5
vaktmästare och väblar	9,

hvilka senare emellertid skulle erhålla löneförmåner grundade på beskaffenheten af den innehafda befattningen och således icke efter de olika grader, som kunde dem tilldelas. Sålunda återstode fördelning af 68 platser inom de 5 olika grader med olika aflöningsförmåner, hvilka, enligt kommitténs förmenande, borde förekomma i marinintendenturkåren.

[2.]

Beträffande denna fördelning anför kommittén följande.

Marinöfverintendenten, tillika chef för kåren, borde, i likhet med cheferna för mariningeniörstaten och för marinläkarekåren, innehafva kommendörs grad. Chefsintendenterna, en vid hvardera stationen, borde under den tid, deras förordnande såsom chefsintendenter varade, innehafva värdighet af kommendörkapten af 1:a graden, men aflöning i likhet med kommendörkapten af 2:a graden, hvarför de således borde tillhöra första marinintendentsgraden. Af de 8 platser, som borde eller kunde innehafvas af tjänstemän med regementsofficers värdighet, återstode således 6. Kommittén ansåge, att 3 borde innehafvas af tjänstemän med grad af förste marinintendenter och 3 af tjänstemän tillhörande marinintendentsgraden. På grund häraf föresloge kommittén, att förste marinintendenternas antal skulle utgöra 5.

Såsom af tabellen framginge, borde, förutom de tre nyssnämnda, ytterligare 30 befattningar bestridas af marinintendenter af 1:a eller 2:a graden, och syntes därför lämpligen hälften af dessa 33, eller 16, böra tillhöra 1:a graden, med hälften, eller 8, i hvardera löneklassen inom graden, samt de öfriga 17 den 2:a graden. Härtill komme ytterligare 6 platser, hvilka borde besättas med marinintendenter af 2:a graden, hvadan antalet i denna grad borde utgöra 23.

Af tabellen framginge vidare, att 23 befattningar kunde bestridas af marinunderintendenter, och borde således detta antal finnas i denna grad. Enligt ofvanstående beräkning skulle således marinintendenturkårens stat upptaga:

öfverintendent	1
förste marinintendenter	5
marinintendenter af 1:a graden:	
1:a löneklassen	8
2:a löneklassen	8
marinintendenter af 2:a graden	23
marinunderintendenter	23
	68.

Advokatfiskalen vid Karlskrona station samt auditörerna vid båda stationerna borde innehafva samma värdighet som marinintendent af 1:a graden

samt vice auditörerna samma värdighet som marinunderintendent 2 5

Transport 73

[2.]

Transport 73

Härtill komme	
väblar	2
och vaktmästare	7 9
	Summa 82.

Den sålunda af kommittén lämnade utredning har, såsom förut antydts, afsett antalet behöfliga tjänstemän år 1904 under fredsförhållanden. Vid inträffande mobilisering ökas dock detta behof högst betydligt. Enligt förut omförmälda, af chefen för flottans stab i detta ämne afgifna yttrande erfordras vid mobiliseringstillfälle efter år 1902 för tjänst i olika befattningar å flottans fartyg, permanenta minpositioner och befästningar 21 af marinintendenturkårens tjänstemän. Då för tjänstgöring ombord å fartygen under fredsförhållanden bland ordinarie personalen endast beräknats 5, skulle således det ökade behofvet vid mobilisering för tjänst utom stationerna utgöras af 16 tjänstemän. Samtidigt ökas äfven behofvet vid stationerna af tjänstemän, och har den därstädes behöfliga ökningen beräknats till 5, hvadan för tjänst ombord och i land vid mobiliseringstillfälle en ökning af numerären med 21, eller från 98 (82 ordinarie och 16 icke ordinarie) till 119, skulle vara af behofvet påkallad. För den del af denna styrka, som skulle utgöras af personal med intendenturutbildning, borde nödvändigtvis finnas ersättningspersonal, och har dennas storlek af kommittén beräknats till omkring 5 procent, eller ett antal af 5 utbildade marinunderintendenter. Antalet af den personal, som vid mobiliseringstillfälle behöfde tagas i anspråk år 1904, skulle alltså enligt kommitténs beräkning uppgå till 26 utöfver fredsbehofvet samma år, eller till (98 + 26) 124. Vid mobilisering behöfde för tjänsten utom stationerna tagas i anspråk ett större antal ordinarie tjänstemän, och borde dessa vid stationerna kunna ersättas med fullt utbildad personal, hvarför enligt kommitténs åsikt samtliga ofvannämnda 26 tjänstemän borde utgöras af marinintendenter af olika grader i flottans reserv.

Beträffande den för tiden 1905—1912 erforderliga personalökningen anför kommittén följande:

Under denna tid växte ytterligare det behöfliga antalet ordinarie tjänstemän såväl för uppehållande under fredsförhållanden af tjänsten vid stationerna som för tjänsten ombord å flottans fartyg vid mobilisering. Enligt stationsmyndigheternas yttranden utgjorde den behöfliga tillväxten i personal under nyssnämnda tidsperiod för stationstjänsten 6 ordinarie tjänstemän utom ett antal extra ordinarie dylika. En-

[2.]

ligt chefens för flottans stab uppgift angående personalbehovet vid mobilisering ökades behovet af fartygsintendenter hvarterda af åren 1905, 1907, 1909 och 1911 med en, och tillkomme dessutom behovet af ytterligare en fartygsintendent för den kryssare, till hvars byggande 1902 års riksdag anvisat medel. Hela ökningen i antalet behöfliga ordinarie marinintendenter för tjänst ombord vid mobilisering skulle således intill år 1912 uppgå till 5. Till detta antal borde ock enligt kommitténs åsikt ökningen i det ordinarie tjänstemannaantalet vid marinintendenturkåren inskränkas, enär under fredsförhållanden dessa 5 borde under en stor del af året kunna användas för tjänst vid stationerna. Det af stationsmyndigheterna såsom behöfligt härutöfver uppgifna antalet tjänstemän borde kunna fyllas genom användande af icke ordinarie personal samt värnpliktiga. Ökningen i marinintendenturkårens ordinarie personal med 5 tjänstemän syntes böra försiggå på det sätt, att antalet marinunderintendenter år 1905 ökades från 23 till 24 och år 1907 från 24 till 25, antalet marinintendenter af 2:a graden år 1906 från 23 till 24 och år 1909 från 24 till 25 samt antalet marinintendenter af 1:a graden 2:a löneklassen år 1911 från 8 till 9. Samtidigt måste ock antalet marinintendenter i flottans reserv ökas med 5 för att ersätta de 5 ordinarie tjänstemännen, hvilka från stationstjänst under fredsförhållanden i stället måste vid mobiliseringstillfälle användas för tjänst ombord. Hela antalet marinintendenter i flottans reserv måste således uppgå till minst 31 (26 + 5).

Vid sina ofvan anförda beräkningar af personalbehovet har kommittén, i den mån sådant kunnat ske, tagit hänsyn till möjligheten af att i tjänsten använda värnpliktiga ej blott såsom skrifbiträden utan äfven för utförande af andra, marinintendenturen tillhörande göromål, hvadan berörda hänsyn varit en i sin mån bidragande faktor till personalbehovets begränsande till förut angifna siffror.

Genom det anförda anser sig kommittén hafva förebragt tillräcklig utredning angående behovet af en marinintendenturkår i flottans reserv, likasom angående det antal tjänstemän en dylik kår borde omfatta. Äfvenledes finner kommittén af det redan sagda framgå, att reservkårens uppgift skulle vara dels att i fredstid bereda behöflig förstärkning i den med hänsyn till ökningen af flottans materiel och militära personal knappt beräknade numerären af marinintendenturpersonalen i flottans stam, dels att vid mobilisering lämna tillgång för flottans fartyg på oundgängligen erforderlig intendenturpersonal.

Med afseende härpå har kommittén utarbetat förslag till grunder

Marinintendenturkår i reserven.

- [2.] för organisation af en marinintendenturkår i flottans reserv, därvid kommittén tagit till ledning motsvarande föreskrifter rörande reservbefäl för flottan.

Enligt de sålunda föreslagna grunderna skulle till marinunderintendenter i reserven utnännas marinintendentsaspiranter, hvilka genomgått särskildt stadgad utbildningskurs. En sålunda utnämnd marinunderintendent skulle vara skyldig att, efter erhållen kommendering därtill omedelbart efter afslutandet af sin kurs vid skolan för marinintendentsaspiranter, tjänstgöra ett år vid marinintendenturkåren samt att under åttonde kalenderåret efter afslutandet af förenämnda kurs, på kallelse, inställa sig till repetitionsöfning, omfattande en tid af högst sex månader.

Beträffande reservkårens aflöning har kommittén ansett densamma för det på den afslutade aspirantutbildningskursen närmast följande tjänstgöringsåret kunna inskränkas till ett belopp, motsvarande dagaflöning och inkvarteringsbidrag till marinunderintendenterna i stammen. Under all annan tjänstgöring borde däremot, enligt kommitténs mening, reservpersonalen åtnjuta en aflöning, som fullt motsvarade samtliga de aflöningsförmåner, hvilka enligt stat tillkomme marinintendenturpersonal af motsvarande grad i stammen.

Pensioneringen af kårens personal har kommittén ansett böra ordnas i likhet med hvad som gäller för reservofficerare i flottan och likasom för dessa böra bestridas af statsverket. I öfverensstämmelse härmed föreslås af kommittén, att marinintendent eller marinunderintendent i flottans reserv, som efter fyllda 40 år i vederbörlig ordning erhållit afsked, skall, därest han fullgjort stadgad tjänstgöringsskyldighet, vara berättigad att efter uppnådda 55 års ålder under sin återstående lifstid åtnjuta årlig pension af 300 kronor.

Pensionering
af marinintenden-
turkårens
personal.

I afseende på pensioneringen af personalen vid marinintendenturkåren i stammen anser kommittén, att de för flottans civilstat nu gällande grunder böra lända till efterrättelse.

Enär emellertid den af kommittén föreslagna aflöningen vid marinintendenturkåren fördelats på annat sätt, än hvad fallet är vid civilstaten, i det att fasta lönen jämte ålderstilläggen inom de olika graderna satts lägre i proportion till löneförmånerna i sin helhet än motsvarande löneförmåner inom flottans civilstat, skulle det inträffa, att den tjänsteman af civilstaten, hvilken efter öfvergång till den nya kåren nödgades från tjänsten med pension afgå, innan han erhållit befordran till marinintendent af 1:a graden eller innan han där kvarstått tillräckligt länge

för att få åtnjuta pension efter denna grad, skulle erhålla mindre pensionsförmåner än de, till hvilka han redan på grund af sin vid civilstaten innehafvande tjänst blifvit berättigad. Kommittén anser det därför böra stadgas, att den, som från civilstaten öfvergår till marinintendenturkåren, icke skall lida minskning i de pensionsförmåner, af hvilka han skolat komma i åtnjutande på grund af redan innehafvande tjänst vid civilstaten, om han i densamma kvarstår.

Jämlikt nu gällande bestämmelser är personalen vid flottans civilstat ej förpliktad att vid viss lefnadsålder ur tjänsten afgå, utan kvarstår en tjänsteman vid denna stat i sin tjänst, intill dess han, efter att hafva blifvit till pension berättigad, själf finner det vara för sig förmånligast eller i följd af mycket hög ålder eller sjuklighet nödvändigt att ur tjänsten afgå. Följden häraf hade — yttrar kommittén — blifvit, att tjänstemän vid denna stat, fastän de uppnått den lefnads- och tjänsteålder, som berättigat dem till fulla pensionsförmåner, kvarstått i tjänsten långt därutöver, hvilket icke kunnat vara till gagn för tjänsten. Kommittén har därför ansett det vara nödvändigt, att, för vinnande af bättre tjänstbarhet inom kåren, skyldighet stadgades för personalen vid densamma att vid viss lefnadsålder, i förening med vissa tjänsteår, från tjänsten afgå, och har kommittén föreslagit denna lefnadsålder till 65 år, intill hvilken åldersgräns tjänsteduglighet för marinintendenturtjänster vid stationerna ännu torde förefinnas.

För att dock vinna mesta möjliga användning af den del af personalen, som efter nämnda åldersgräns ännu må vara tjänstbar, föreslår kommittén, att en hvar af marinintendenturkårens personal, som ur tjänsten afgår med fyllnadspension, skall vara förbunden att vid inträffande krig eller större rustningar, då så påfordras, i befattningslikartad med den han förut innehaft, tjänstgöra intill fyllda 70 lefnadsår.

Då emellertid erfarenheten rörande personalen vid civilstaten gifvit vid handen, att i ej få fall tjänstemän vid denna stat redan före 65 års ålder blifvit genom mångårig sjuklighet urståndsatta att förrätta tjänst, hvarvid de likväl — till stor skada för tjänsten, som under en längre följd af år måst upprätthållas af vikarier — af pensioneringshänsyn måst kvarstå i tjänst, intill dess de uppnått en lefnadsålder af 65 år, hvilken är den tidigaste ålder, då tjänsteman vid civilstaten är berättigad att med fulla pensionsförmåner afgå, har kommittén funnit sig böra föreslå, att i fråga om personalen vid marinintendenturkåren må ej blott lämnas rättighet för den, som efter uppnådda 60 lefnads- och 30 tjänsteår med läkarebetyg styrker sin sjuklighet med däraf föl-

- [2.] jande nedsatt tjänstbarhet, utan äfven stadgas skyldighet för den, som, efter det han uppnått sistnämnda lefnads- och tjänsteålder, af sjuklighet hindrats att under minst sex månader af ett år förrätta sin tjänst samt icke med läkarebetyg styrker, att han äger utsikt till återvinnande af sin tjänstbarhet, att ur tjänsten afgå, i båda fallen mot åtnjutande af sådan pension och fyllnadspension, hvartill han på grund af vid afgången innehafvande löneförmåner kan vara berättigad.

Vidare har kommittén ansett det vara såväl för vinnande af något ökad omsättning inom marinintendenturkåren fördelaktigt som äfven skäligt, att åt den tjänsteman, som fullgjort den i gällande pensionsbestämmelser för fulla pensionsförmåners åtnjutande stadgade tjänstetiden af 35 tjänsteår, lämnades tillfälle att ur tjänsten afgå, då han uppnått 60 lefnadsår, dock att han därvid skulle komma i åtnjutande blott af 75 procent utaf den pension, honom skolat tillkomma, därest han uppnått 65 lefnadsår, samt att denna lägre pension borde utgå intill fyllda 65 år, hvarefter han skulle erhålla den pension, honom bort tillfalla, om han vid afskedstagandet uppnått sistnämnda ålder.

Enär vid flottans civilstat befodringsförhållandena, i all synnerhet under de senaste tio åren, varit för personalen särdeles ogynnsamma — hvilket framginge däraf, att sedan ingången af år 1893 till kammarskrifvare befodrats blott sex e. o. kammarskrifvare, med en medelålder vid utnämningen till ordinarie tjänsteman af mera än 36 år — har tillträde till ordinarie tjänst för en del af denna personal skett vid så framskriden lefnadsålder, att de vid uppnådda 65 lefnadsår ej komme att innehafva det antal af 35 tjänsteår, som erfordrades för rätt till full pension, för såvidt de ej finge i pensionshänseende såsom tjänsteår beräkna den tid de varit såsom e. o. kammarskrifvare vid flottan anställda. Jämlikt gällande bestämmelser hade de varit berättigade att i sådant hänseende beräkna denna sin tjänstetid, om de, inom ett år efter det de tillträdt ordinarie lön, efter egen anmälan erlagt retroaktiva pensionsavgifter, beräknade efter den tillträdda lönen, för den förflutna tiden. Detta hade emellertid, enligt hvad kommittén inhämtat, uraktlåtit, dels af ekonomiska skäl, enär den lön de tillträdt varit i sig själf alltför otillräcklig att medgifva utbetalandet af den dryga retroaktiva avgiften, dels därför att de ej funnit någon större olägenhet däri, att de först vid mycket framskriden ålder komme att blifva pensionsberättigade, emedan de föreställt sig, att de vid uppnådd högre ålder skulle kunna på grund af läkarebetyg om sjukdom blifva fria från tjänstgöring med bibehållande af så stor del af sina löneförmåner, att den ej understege hvad de skulle erhållit i pension. Öfverginge nu

[2.]
dessa tjänstemän till marinintendenturkåren, så organiserad som af kommittén föreslagits, skulle de vid uppnådd hög ålder och däraf möjligen följande otjänstbarhet icke kunna förpliktas att afstå något af sin lön med ålderstillägg, hvarigenom de väl icke själfva skulle lida någon större olägenhet, men deras innehafvande tjänster däremot icke kunna på ordinarie stat besättas, hvilket komme att lända tjänsten till skada och verka ogynnsamt på den, enligt kommitténs åsikt, nödiga omsättningen inom marinintendenturkåren. Likasom flottans underofficerare finge i pensionshänseende tillgodoräkna sig sin tjänstetid vid sjömanskåren, oaktadt pensionsavgifter för samma tid ej erlagts, syntes, enligt kommitténs tanke, äfven de, som från flottans civilstat öfverginge till marinintendenturkåren, böra få njuta liknande förmån i afseende på sin extra ordinarie tjänstetid. Kommittén anser alltså dem böra medgifvas att för erhållande af pension såsom tjänstetid räkna den tid, en hvar varit såsom extra ordinarie kammarskrifvare vid flottan anställd, oaktadt pensionsavgifter för samma tid icke blifvit erlagda.

Med tillämpning af de grundsatser, hvilka, på sätt jag nu anfört, blifvit af kommittén uttalade, har kommittén uppgjort följande

Grunder för
marininten-
denturkårens
organisation.

Grunder för organisationen af flottans marinintendenturkår.

§ 1.

Flottans civilstat ersättes med flottans marinintendenturkår, som äfven är en civilmilitär kår.

Marinintendenturkårens sammansättning.

§ 2.

1. Marinintendenturkåren består af:

en marinöfverintendent och chef,
förste marinintendenter,

marinintendenter af 1:a graden,
marinintendenter af 2:a graden och
marinunderintendenter.

[2.]

2. Till marinintendenturkåren räknas:
marinintendentsaspiranter och
marinintendentselever

äfvensom vid endera af flottans stationer anställda
auditörer,
vice auditörer,
väblar och
vaktmästare,

samt advokatfiskalen vid flottans station i Karlskrona.

Advokatfiskalsbefattningen vid Stockholms station utöfvas fortfarande af advokatfiskalen i marinförvaltningen.

3. I stammen utgör den i mom. 1 och 2 omförmälda personalen, med undantag af marinintendentsaspiranterna och eleverna, det antal gällande stat upptager jämte det antal öfver stat, hvilket Konungen bestämmer. Antalet marinintendentsaspiranter och elever bestämmes af Konungen i kommandoväg.

4. Den personal, som i mom. 1 omförmäles, tillhör öfverstyrelsen eller endera af flottans stationer enligt den fördelning, hvilken Konungen i kommandoväg fastställer efter förslag af marinöfverintendenten. Af den vid hvardera stationen anställda personalen skall en af förste marinintendents grad efter Konungens, uppå enahanda förslag, som nyss är nämndt, meddelade förordnande för viss tid eller tillsvidare vara chefsintendent.

Af den i mom. 2 omförmälda, vid flottans stationer anställda personalen tillhör en hvar den station, vid hvilken han blifvit anställd.

§ 3.

Till marinintendenturkåren i flottans reserv höra dels den pensionerade personal af kåren, som enligt gällande pensioneringsgrunder är tjänstskyldig, dels den personal af kåren, som före uppnådd pensionsålder erhållit afsked med tillstånd att kvarstå i reserven, dels ock de, som blifvit utnämnda i marinintendenturkåren i flottans reserv.

Angående marinintendenturkåren i flottans reserv meddelar Konungen närmare bestämmelser. [2.]

Anställning m. m.

§ 4.

Vid marinintendenturkåren utnämner Konungen marinöfverintendent genom förordnande tills vidare, förste marinintendent, marinintendent, marinunderintendent och auditor vid Karlskrona station medelst fullmakt. Auditor vid Stockholms station och advokatfiskal vid Karlskrona station förordnas af Konungen.

Vice auditor och väbel antagas af marinöfverintendenten medelst förordnande efter förslag af vederbörande auditor.

Vaktmästare tillsättes af vederbörande stationsbefälhafvare eller varfschef.

Angående antagning af marinintendentsaspirant och marinintendents-elev samt om deras utbildning och om villkoren för utnämning till marinunderintendent meddelas nödiga föreskrifter af Konungen.

§ 5.

Ledig beställning såsom auditor eller advokatfiskal kungöres och sökes medelst underdånig ansökan, som ingifves till marinöfverintendenten, hvilken öfverlämnar densamma jämte eget yttrande till Konungen.

Examen, som berättigar till inträde vid rikets rättegångsverk, fordras för anställning såsom auditor eller advokatfiskal. Villkor för anställning såsom väbel fastställas af Konungen.

§ 6.

Med tjänst vid marinintendenturkåren må icke förenas annan tjänst å rikets, riksdagens eller kommuns stat och ej heller annan tjänstebefattning, med mindre den finnes icke vara hinderlig för fullgörande af tjänsten vid flottan.

Marinintendenturkårens personal är skyldig att tjänstgöra såväl i land i öfverstyrelsen, å flottans stationer eller vid kustartilleriet som

- [2.] ombord å flottans fartyg i den befattning, till hvilken en hvar erhållit kommendering. Auditör, advokatfiskal, väbel och vaktmästare äro dock endast skyldiga att förrätta en hvar den tjänst, till hvilken han blifvit utnämnd eller förordnad.

§ 7.

En hvar af marinintendenturkårens personal, med undantag af auditör, advokatfiskal och vice auditör, är berättigad att njuta semester årligen, marinöfverintendenten, förste marinintendent och marinintendent af 1:a graden under en och en half månad samt öfriga under en månad, då sådant utan hinder för göromålens behöriga gång kan ske.

Aflöningsförmåner.

§ 8.

Aflöningsförmånerna bestämmas i stat. För marinöfverintendent och chefsintendent i denna deras egenskap samt för vice auditör utgöres aflöningen endast af arfvode;

för auditör i Karlskrona af lön och tjänstgöringspenningar och för auditör i Stockholm samt advokatfiskal i Karlskrona af fast arfvode och tjänstgöringspenningar;

börande samtliga nu nämnda aflöningsförmåner enligt reglementet för flottan utgå i samma ordning som enligt hittills gällande bestämmelser; samt

för kårens öfriga personal af lön, dagaflöning och inkvarteringsbidrag, hvilka aflöningsförmåner böra utgå enligt de i reglemente för flottan gifna bestämmelser i afseende på samma aflöningsförmåner för motsvarande militära grader.

Marinunderintendent öfver stat äger, då han är inkallad till tjänstgöring, uppbära dagaflöning och inkvarteringsbidrag till samma belopp, som om han åtnjöte lön på stat.

Beträffande aflöningsförmånerna till personal af marinintendenturkåren i flottans reserv böra meddelas bestämmelser analoga med de för öfrig reserv redan gällande.

Afgång.

§ 9.

En hvar, som tillhör marinintendenturkåren, skall, då han uppnått 65 lefnads- och 35 tjänsteår, vara förpliktad att med pensionsrätt enligt därom gällande bestämmelser afgå från tjänsten, såvida icke Konungen med afseende å tjänstens fördel finner honom böra i den samma kvarstå. Enahanda förpliktelse åligger tjänsteman af kåren, hvilken efter uppnådda 60 lefnads- och 30 tjänsteår varit af sjuklighet under minst sex månader af ett år hindrad att förrätta sin tjänst samt icke med läkarebetyg styrker, att han äger utsikt till återvinnande af sin tjänstbarhet.

Marinöfverintendent och chefsintendenter.

§ 10.

Såsom chef för personalen utöfvar marinöfverintendenten tillsyn däröfver, att personalen fullgör de skyldigheter och åtnjuter de rättigheter, som en hvar enligt reglementet för flottan tillhöra.

Han äger i sagda sin egenskap att föra fullständiga rullor öfver personalen, att afgifva underdånigt förslag till personalens placering vid stationerna, kommendering till tjänstgöring i land och ombord å flottans fartyg samt till befordran och löneuppflyttning, att föreslå nådebevis samt att i enlighet med de närmare föreskrifter, som meddelas af Konungen, handlägga ärenden angående semester, tjänstledighet och afsked för personalen, äfvensom vidtaga förberedande åtgärder i afseende å tillsättning af tjänster, som efter underdånig ansökan besättas.

Chefsintendent är chef för marinintendenturkårens personal vid den station han tillhör och har beträffande denna personal att utöfva enahanda tillsyn, som ofvan är nämnd, samt i öfrigt hufvudsakligen att förbereda eller i första hand åtgärda de ärenden, som sedermera skola af marinöfverintendenten handläggas, äfvensom att meddela vederbörande räkenskapskontor för aflöningsens uträknande erforderliga uppgifter angående kårens personal.

[2.]

§ 11.

De för tillämpning af nu angifna grunder i öfrigt erforderliga föreskrifter meddelas af Konungen.

Öfvergångs-
bestämmelser

Vid affattningen af förslag till bestämmelser rörande *den nuvarande personalens vid flottans civilstat öfvergång till marinintendenturkåren* har kommittén i första rummet tagit hänsyn till önskvärdheten däraf, att organisationen af den nya marinintendenturkåren måtte blifva så snart som möjligt genomförd. I sådant syfte har med afseende på öfvergången till kåren blifvit uppställd den grundsats, att den, som öfvergår, därigenom icke må lida minskning vare sig i värdighet eller i löneförmåner. Men då ingen torde finna anledning att öfvergå från civilstaten, därest han icke vid marinintendenturkåren erhöle ökade förmåner, har åt berörda grundsats gifvits det uttryck, att en hvar, som öfvergår, skall erhålla minst samma värdighet, som han innehade vid civilstaten, och minst de i staten för marinintendenturkåren upptagna förmåner af lön, dagaflöning och inkvarteringsbidrag, hvilkas summa närmast öfverstiger summan af hans före öfvergången innehafvande löneförmåner, däri dock ej inbegripna dyrtidstillägg eller afskrifningsprocent. Då emellertid den fördel i aflöningshänseende, som härigenom skulle uppnås, vore för de flesta civilstatens tjänstemän så ringa, att den åtminstone icke skulle locka dem att öfvergå till marinintendenturkåren, har kommittén funnit det blifva nödvändigt att söka finna formen för en löneförhöjning, som, på samma gång därmed främjades det syfte, hvarom här vore fråga, tillika utgjorde en verklig förbättring i aflöningen för civilstatens personal. En sådan form har kommittén trott sig finna uti de i staten för marinintendenturkåren upptagna åldersstillägg, för hvilkas erhållande civilstatens personal borde vid öfvergången få tillgodoräkna sig sin föregående tjänstetid. Dylik rätt har af kommittén jämväl föreslagits för extra ordinarie kammarskrifvare med afseende å den tid de varit anställda vid civilstaten, dock med afdrag af fem år; och har kommittén med afseende därå anført, att, då man besinnade, att den yngste af dessa tjänstemän vore öfver 29

år, den äldste öfver 45 år gammal, att de tjänat flottan från 10 intill 20 år med i allmänhet samma dagliga tjänstgöringstid som de ordinarie tjänstemännen och att de därunder njutit ingen eller ytterst ringa aflöning, till dess under senaste året dem kunnat beredas en godtgörelse under vikariat af 100 kronor i månaden, ett stadgande sådant som det nu föreslagna endast borde anses som en gärd af sen rättvisa åt denna tjänstemannaklass, hvars biträde likväl varit af den vikt, att ty förutan den civila administrationen vid flottan helt enkelt icke skulle hafva kunnat uppehållas. [2.]

Kommittén har ansett obilligt, att civilstatens äldre tjänstemän skulle efter öfvergång till marinintendenturkåren vara underkastade möjligheten af förflyttning till annan station. Den personal, som icke öfverginge till marinintendenturkåren, skulle räknas till densamma, dock utan förändring i öfrigt af dess nuvarande ställning.

Kommittén har härefter till besvarande upptagit frågan, huruvida marinförvaltningens civila personal och personalen vid marinintendenturkåren lämpligen borde organiseras såsom en gemensam kår, och har kommittén därvid uttalat den mening, att det icke borde ifrågakomma, att någon del af marinförvaltningens civila tjänstemannapersonal skulle uppgå i marinintendenturkåren, men att befordran från den sistnämnda till vissa civila tjänster i marinförvaltningen icke borde vara utesluten.

Kommittén har uppgjort följande förslag till stater för flottans marinintendenturkår, å dag aflöning för samma kår, för marinintendenturkåren i flottans reserv och för flottans marinintendentskola: Statförslag.

[2.]

Förslag till stat

för flottans Marinintendenturkår år 1904.

Antal.		Fast lön.		Tjänstgöringspenningar.		Arfvode.		Missräkningspenningar.		Summa kronor.
1	Marinöfverintendent och chef	—	—	—	—	2,000	—	—	—	2,000
1	Chefsintendent vid Karlskrona station, til- lika förste marinintendent	—	—	—	—	500	—	—	—	500
1	Chefsintendent vid Stockholms station, til- lika förste marinintendent	—	—	—	—	500	—	—	—	500
1	Förste marinintendent.....	4,000	—	—	—	—	—	—	—	4,000
4	Förste marinintendenter	16,000	—	—	—	—	—	—	—	16,000
1	Marinintendent af 1:a graden, 1:a löneklass	3,400	—	—	—	—	—	—	—	3,400
7	Marinintendenter af 1:a graden, 1:a löneklass	23,800	—	—	—	—	—	—	—	23,800
1	Marinintendent af 1:a graden, 2:a löneklass	2,400	—	—	—	—	—	—	—	2,400
7	Marinintendenter af 1:a graden, 2:a löneklass	16,800	—	—	—	—	—	—	—	16,800
1	Marinintendent af 2:a graden	1,500	—	—	—	—	—	—	—	1,500
22	Marinintendenter af 2:a graden	33,000	—	—	—	—	—	—	—	33,000
1	Marinunderintendent	720	—	—	—	—	—	—	—	720
22	Marinunderintendenter	15,840	—	—	—	—	—	—	—	15,840
1	Marinintendent, tjänstgörande såsom kassör vid Karlskrona station.....	—	—	—	—	—	—	500	—	500
1	Marinintendent, tjänstgörande såsom kassör vid Stockholms station	—	—	—	—	—	—	500	—	500
1	Auditör vid Karlskrona station.....	3,000	—	1,000	—	—	—	—	—	4,000
1	Advokatfiskal vid Karlskrona station.....	—	—	700	—	1,800	—	—	—	2,500
1	Auditör vid Stockholms station.....	—	—	700	—	1,800	—	—	—	2,500
1	v. Auditör vid Karlskrona station.....	—	—	—	—	1,000	—	—	—	1,000
1	v. Auditör vid Stockholms station.....	—	—	—	—	1,000	—	—	—	1,000
Transport		120,460	—	2,400	—	8,600	—	1,000	—	132,460

[2.]

Antal.		Fast lön.	Tjänst- görings- penningar.	Arfvode.	Miss- räknings- penningar.	Summa kronor.
	Transport	120,460	2,400	8,600	1,000	132,460
1	Väbel vid Karlskrona station	600	—	—	—	600
1	Väbel vid Stockholms station	600	—	—	—	600
1	Vaktmästare vid Karlskrona station	500	—	—	—	500
6	Vaktmästare, däraf 3 vid Karlskrona och 3 vid Stockholms station	3,000	—	—	—	3,000
	Kronor	125,160	2,400	8,600	1,000	137,160

Anmärkningar.

1:o. Dagaflöning å 5 kronor till förste marinintendent, 4 kronor till marinintendent af 1:a graden, 3 kronor till marinintendent af 2:a graden och marinunderintendent, 1 krona 65 öre till väbel samt 1 krona till vaktmästare tillkommer i den ordning reglemente för flottan bestämmer.

2:o. Till personal, som icke åtnjuter fri bostad i kronans hus, utgår, i den ordning reglemente för flottan bestämmer, inkvarteringsbidrag med ett efter år räknadt belopp af:

Förste marinintendent,	vid Karlskrona station	600: —;	vid Stockholms station	1,000: —
Marinintendent af 1:a graden,	d:o	400: —;	d:o	500: —
Marinintendent af 2:a gr. o. marinunderintendent,	d:o	300: —;	d:o	400: —
Väbel,	d:o	240: —;	d:o	300: —
Vaktmästare,	d:o	180: —;	d:o	240: —

3:o. För marinintendenter af 1:a och 2:a graden samt marinunderintendent ökas lönen efter 5 års väl vitsordad tjänstgöring i samma grad med 300 kronor och efter 10 års sådan tjänstgöring med ytterligare 300 kronor. För auditör vid Karlskrona station ökas lönen efter 5 års tjänstgöring med 500 kronor och efter 10 års tjänstgöring med ytterligare 500 kronor. För väblar och vaktmästare ökas lönen efter 5 års väl vitsordad tjänstgöring med 100 kronor och efter 10 års sådan tjänstgöring med ytterligare 100 kronor.

I förestående stat bör beräknas såsom erforderlig ökning för nedannämnda år:

1905: 1 marinunderintendent, fast lön	kronor	720: —
1906: 1 marinintendent af 2:a graden, fast lön	»	1,500: —
1907: 1 marinunderintendent, fast lön	»	720: —
1909: 1 marinintendent af 2:a graden, fast lön	»	1,500: —
1911: 1 marinintendent af 1:a graden, 2:a löneklass, fast lön	»	2,400: —

[2.]

Förslag till stat

å dagaflöning för flottans marinintendenturkår år 1904

	Kronor.	
5 förste marinintendenter, dagaflöning å 5 kronor i 365 dagar.....	9,125	—
16 marinintendenter af 1:a graden, dagaflöning å 4 kronor i 365 dagar	23,360	—
23 marinintendenter af 2:a graden, dagaflöning å 3 kronor i 365 dagar	25,185	—
23 marinunderintendenter, dagaflöning å 3 kronor i 365 dagar	25,185	—
2 väblar, dagaflöning å 1 krona 65 öre i 365 dagar	1,204	50
7 vaktmästare, dagaflöning å 1 krona i 365 dagar	2,555	—
2 marinunderintendenter öfver stat, dagaflöning å 3 kronor i 365 dagar, förslagsvis	2,190	—
Summa	88,804	50
Häri bör beräknas såsom erforderlig ökning för nedannämnda år:		
1905: 1 marinunderintendent, dagaflöning å 3 kronor i 365 dagar.....	1,095	—
1906: 1 marinintendent af 2:a graden, dagaflöning å 3 kronor i 365 dagar	1,095	—
1907: 1 marinunderintendent, dagaflöning å 3 kronor i 365 dagar	1,095	—
1909: 1 marinintendent af 2:a graden, dagaflöning å 3 kronor i 365 dagar.....	1,095	—
1911: 1 marinintendent af 1:a graden, 2:a löneklass, dagaflöning å 4 kronor i 365 dagar	1,460	—

[2.]

Förslag till stat

för marinintendenturkåren i flottans reserv,

att galla från och med det år¹⁾, då reserven kan komma till stånd.

			Kronor.
1 marinunderintendent, dagaflöning å 3 kronor i 365 dagar	1,095: —		
2 d:o d:o d:o	2,190: —		
Inkvarteringsbidrag till 3 marinunderintendenter, däraf 2 i Karlskrona och 1 i Stockholm	1,000: —		4,285
Tillkommer från och med det år, då repetitionsöfningar kunna taga sin början ²⁾ tills vidare:			
1 marinunderintendent för 6 månader lön	360: —		
dagaflöning å 3 kronor i 180 dagar	540: —	900: —	
2 d:o d:o d:o		1,800: —	
Inkvarteringsbidrag i 6 månader till 3 marinunderintendenter, däraf 2 i Karlskrona och 1 i Stockholm	500: —		3,200
	Summa		7,485

¹⁾ Tidigast år 1905.

²⁾ Tidigast från och med år 1912.

[2.]

Förslag till stat
för flottans marinintendentskola,
 att gälla från och med år 1904.

		Kronor.	
Elefskolan.			
1 marinintendentselev: dagaflöning i 193 dagar å 50 öre.....	96: 50		
naturaportion eller ersättning därför under 193 dagar enligt stationens medelpris, här förslagsvis beräknadt till 60 öre.....	115: 80		
beklädnad eller ersättning därför i 7 månader å 9 kronor pr månad	63: —		
inkvarteringsbidrag i 7 månader för icke inkasernerad med det för stationen gällande belopp, här förslagsvis beräknadt efter 10 kronor pr månad	70: —		
	= 345: 30		
7 d:o	2,417: 10	2,762	40
Aspirantskolan.			
1:sta årets kurs.			
1 marinintendentsaspirant, dagaflöning i 365 dagar.....	365: —		
portionersättning i 365 dagar å 62 öre pr dag.....	226: 30		
beklädnadsersättning.....	200: —		
inkvarteringsbidrag med det för stationen gällande belopp, här förslagsvis upptaget till	240: —		
	= 1,031: 30		
5 d:o	5,156: 50	6,187: 80	
2:dra årets kurs.			
1 marinintendentsaspirant, dagaflöning å 1,65	602: 25		
portionersättning.....	226: 30		
beklädnadsersättning.....	200: —		
inkvarteringsbidrag med det för stationen gällande belopp, här förslagsvis upptaget till	300: —		
	1,328: 55		
5 d:o	6,642: 75	7,971: 30	14,159 10
		Transport	16,921 50

[2.]

		Kronor.	
	Transport	16,921	50
Lärare.			
För 1:sta årets aspirantkurs:			
språklärare	1,800: —		
handelslärare.....	750: —		
lärare i varukännedom m. m.	600: —		
lärare i juridiska ämnen	400: —		
öfriga lärare.....	1,000: —	4,550: —	
För 2:dra årets aspirantkurs:			
språklärare	1,080: —		
öfriga lärare.....	1,000: —	2,080: —	
		6,630	—
Diverse utgifter		448	50
	Summa	24,000	—

[2.] Vidare har kommittén upprättat följande approximativa beräkning öfver den sannolika utgiften för år 1904 för bestridande af inkvarteringsbidrag till kårens personal.

Approximativ beräkning

af till flottans marinintendenturkår utgående inkvarteringsbidrag år 1904.

Antal förslags- vis.			Kronor.
	<i>Vid Karlskrona station:</i>		Kr.
3	Förste marinintendenter à 600 kronor	1,800: —	
10	Marinintendenter af 1:a graden à 400 kronor	4,000: —	
14	Marinintendenter af 2:a graden à 300 kronor	4,200: —	
14	Marinunderintendenter à 300 kronor	4,200: —	
1	Väbel	240: —	
4	Vaktmästare à 180 kronor	720: —	
1	Underintendent öfver stat	300: —	15,460
	<i>Vid Stockholms station:</i>		
2	Förste marinintendenter à 1,000 kronor	2,000: —	
6	Marinintendenter af 1:a graden à 500 kronor	3,000: —	
9	Marinintendenter af 2:a graden à 400 kronor	3,600: —	
9	Marinunderintendenter à 400 kronor	3,600: —	
1	Väbel	300: —	
3	Vaktmästare à 240 kronor	720: —	
1	Underintendent öfver stat	400: —	13,620
		Summa	29,080

Rörande dessa stater och den för deras genomförande erforderliga kostnad har kommittén anfört följande.

I staten för marinintendentskolan vore för elever och aspiranter upptagna de aflöningsförmåner, som i grunderna rörande utbildningen

[2.]

blifvit för hvardera föreslagna. För eleverna hade förmåner af dagafflöning och naturaportion eller ersättning därför beräknats för 193 dagar, eller den del af året, som återstode efter frändragande af de 172 dagar, till hvilka flottans värnpliktigas öfningar vore enligt värnpliktslagen till och med år 1907 begränsade, och hvilka kunde och antagits för nu ifrågavarande värnpliktiga böra förläggas till ett och samma år. Liksom beklädnadspenningar och inkvarteringsbidrag till sjömanskårens manskap beräknades för hel månad, under hvilken manskapet en eller flera dagar åtnjöt dagafflöning, hade motsvarande förmåner för eleverna bort beräknas för sju månader. Med afseende på den sålunda beräknade tiden för aflöningsförmånernas åtnjutande vore dock att märka, att densamma, när de värnpliktigas öfningar blefve utsträckta till 10 månader, komme att nedgå till återstående 2 månader af året, och att, om värnpliktsöfningarna skulle komma att utsträckas till 12 månader, kostnaderna för elevutbildningen skulle ur nu ifrågavarande stat helt och hållet utgå.

Portionspriset hade kommittén, med kännedom om att det för år 1902 fastställda priset å portion i land med tillagda 10 procent för portionens tillagning utgjorde vid Karlskrona station 57,2 öre och vid Stockholms station 59,4 öre, ansett böra i den uti staten upptagna beräkningen afrundas till 60 öre, hvilket belopp med all sannolikhet komme att motsvara medelportionspriset för år 1904. Beloppen af beklädnadsersättning och inkvarteringsbidrag hade upptagits lika som för sjömanskårens manskap, inkvarteringsbidraget efter det för Stockholms station fastställda belopp, enär, om elevskolan komme att förläggas till denna station, det för Karlskrona station stadgade inkvarteringsbidraget skulle blifva otillräckligt.

Aspirantskolan hade redan från år 1904 antagits kunna upptaga 2 årskurser. Kommittén hade nämligen föreställt sig, att om e. o. kammarskrifvare, som år 1904 tillhört civilstaten kortare tid än 5 år, tillätes att öfvergå till marinintendenturkåren — enligt de bestämmelser och villkor Eders Kungl. Maj:t kunde finna skäligt fastställa — det torde befinnas lämpligt att, hvad anginge dem, som någon längre tid tillhört civilstaten, anse deras tjänstgöring vid civilstaten uppväga ena årets aspirantkurs och att för deras utbildning till marinunderintenter endast fordra genomgående af ett års aspirantkurs, medan de, som endast kortare tid tillhört civilstaten, måhända borde genomgå 2 årskurser.

För undervisningen i aspirantskolan fordrades lärare. Blefve skolan förlagd till Stockholms station, syntes lärare i alla skolan tillhörande

[2.] ämnen kunna utan svårighet anskaffas. Att beräkna kostnaderna därför med någon grad af visshet vore naturligtvis omöjligt, då en fullständig plan för ordnandet af skolan och undervisningen därstädes icke kunnat på denna frågas nuvarande stadium uppgöras. Kommittén hade därför i statförslaget upptagit lärarearfvodena till belopp, för hvilka det antagits, att med sannolikhet skulle kunna anskaffas lärare för de ämnesgrupper, i hvilka undervisningen i skolan lämpligen syntes kunna sammanföras.

Slutligen hade i staten bort upptagas något belopp för anskaffande af en del undervisningsmateriel m. m. Beloppet hade under namn af diverse utgifter upptagits till en för afrundning af statens slutsumma beräknad siffra.

I fråga om det belopp, hvartill utgiften från femte hufvudtiteln anslag till ålderstillägg kunde antagas komma att uppgå, sedan den nya marinintendenturkåren kommit till stånd, borde bemärkas, att utgifterna från detta anslag för närvarande, med hänsyn till ålderstilläggens belopp och till det förhållandet, att tjänstemännen vid civilstaten så godt som utan undantag hunne intjäna hvar och en de hans tjänst tillhörande båda ålderstilläggen, vore mycket drygare än de kunde blifva vid den nya marinintendenturkåren, inom hvilken dels den högsta graden, förste marinintendenternas, icke åtnjöte ålderstillägg, dels ålderstilläggens belopp blefve 40 procent mindre än ålderstilläggen vid civilstaten, hvartill komme, att befodringsförhållandena inom marinintendenturkåren måste kunna antagas blifva sådana, att endast en del af personalen skulle hinna intjäna båda ålderstilläggen. Till sin fulla omfattning kunde dessa förändrade förhållanden icke göra sig gällande, förrän någon tid förflutit efter det marinintendenturkåren kommit till stånd och dess stat börjat tillämpas. Men i afsevärd mån måste utgiften för ålderstillägg komma att reduceras nästan omedelbart efter nyss antydda tidpunkt. Om det finge antagas, att civilstatens hela personal öfverginge till marinintendenturkåren och fortfarande blefve kvarstående i samma grad och löneförmåner, som en hvar vid öfvergången erhållit, skulle årliga utgiften för ålderstillägg visserligen uppgå till 26,900 kronor, eller endast 4,890 kronor mindre än den för närvarande, med tillägg af 10 procents dyrtidstillägg, till 31,790 kronor uppgående utgiften för ålderstillägg till civilstatens personal. Men då annat icke kunde antagas, än att den nya marinintendenturkårens grader skulle fyllas, så snart sådant lämpligen kunde ske, måste det anses såsom en till visshet gränsande sannolikhet, att befordringar inom den nya kåren mycket snart skulle förekomma och att fördenskull inom kort tid ett

icke ringa antal ålderstillägg skulle bortfalla. Den härigenom vunna nedgången i utgifterna från anslaget till ålderstillägg ansåge sig kommittén fullt befogad att beräkna till hälften af förstnämnda belopp eller till 13,450 kronor. Återstående hälften, eller 13,450 kronor, utgjorde således det belopp, som i kostnadsberäkningen kunde ingå såsom den förväntade utgiften till ålderstillägg inom marinintendenturkåren. [2.]

Enligt nu antydda grunder och med upptagande af den ökning i kostnaderna, hvilken enligt anteckning å staterna för marinintendenturkåren och för dagaflöning angifvits såsom under uppgifna år erforderlig, skulle således kostnaderna för genomförande af marinintendenturkårens organisation ställa sig på följande sätt: Kostnadsberäkningar.

år 1904

fast lön till kårens personal enligt stat	kr. 137,160: —
dagaflöning enligt stat	» 88,804: 50
inkvarteringsbidrag enligt beräkning	» 29,080: —
ålderstillägg enligt beräkning	» 13,450: —
marinintendentskolan	» 24,000: —
Summa kronor	292,494: 50

år 1905

ökning:

enligt lönestaten	720: —	
» dagaflöningsstaten	1,095: —	
inkvarteringsbidrag	300: —	
enligt staten för marinintendenturkåren i flottans reserv	4,285: —	6,400: —
Summa kronor	298,894: 50	

år 1906

ökning:

enligt lönestaten	1,500: —	
» dagaflöningsstaten	1,095: —	
inkvarteringsbidrag	400: —	2,995: —
Summa kronor	301,889: 50	

[2.]

år 1907

ökning:

enligt lönestaten.....	720: —	
» dagaflöningsstaten	1,095: —	
inkvarteringsbidrag.....	300: —	2,115: —
	<u>Summa kronor</u>	<u>304,004: 50</u>

år 1908

ingen ökning.

år 1909

ökning:

enligt lönestaten	1,500: —	
» dagaflöningsstaten	1,095: —	
inkvarteringsbidrag.....	400: —	2,995: —
	<u>Summa kronor</u>	<u>306,999: 50</u>

år 1910

ingen ökning.

år 1911

ökning:

enligt lönestaten	2,400: —	
» dagaflöningsstaten	1,460: —	
inkvarteringsbidrag.....	400: —	4,260: —
	<u>Summa kronor</u>	<u>311,259: 50</u>

år 1912

ökning:

enligt staten för marinintendenturkåren i flottans reserv	3,200: —	
	<u>Summa kronor</u>	<u>314,459: 50</u>

Nuvarande utgifterna för aflöning åt flottans civilstat tillhörande personal utgjorde: [2.]

enligt staten för civilstaten	139,000: —	
dyrtidstillägg, 10 procent därå	13,900: —	152,900: —
extra anslag för 1903 till förstärkning af arbetskrafterna vid civilstaten		7,300: —
arfvode af varfvets medel till biträde åt materialförvaltaren i Karlskrona		2,000: —
ålderstillägg enligt stat	28,900: —	
dyrtidstillägg, 10 procent därå	2,890: —	31,790: —
proviantmästaren i Karlskrona, arfvode af spanmåls- och proviantförrådets medel ..	1,000: —	
dyrtidstillägg, 10 procent därå	100: —	1,100: —
2 biträden hos beväringssbefälhafvarna à 100 kr. i månaden under omkring 6 månader		1,200: —
	Summa kronor	196,290: —

I förhållande till sistnämnda belopp skulle enligt ofvanstående beräkning organisationen af marinintendenturkåren medföra en ökad årlig utgift i rundt tal:

år 1904	af kr.	96,204: —
» 1905	» »	102,604: —
» 1906	» »	105,599: —
» 1907 och 1908	» »	107,714: —
» 1909 » 1910	» »	110,709: —
» 1911	» »	114,969: —
» 1912	» »	118,169: —

Gentemot denna visserligen afsevärda utgiftsökning borde dock framhållas de fördelar, hvilka den nya organisationen vore afsedd att bereda, eller

att den nuvarande civilstaten, som, med undantag af auditörer, advokatfiskal, väblar och vaktmästare, räknade endast 44 ordinarie tjänstemän, skulle utbytas mot en kår, uppgående, med enahanda undantag, till ett antal af 68 eller, om den äfvenledes disponibla, icke-ordinarie personalen medräknades, 93, hvilken numerär skulle vid mobilisering kunna i mån af behof uppbringas till 110;

att dymedelst flottan skulle, i stället för en civilpersonal, så godt

[2.] som oföränderligen fördelad på vissa befattningar och så otillräcklig till antal, att dess göromål kunnat uppehållas allenast genom anlitan-
de af e. o. tjänstemäns arbete i en omfattning, som, i och för sig olämplig, måste betecknas såsom rent af oskäligen i förhållande till därmed förenade ringa ersättning och högst ovissa utsikter till befordran, erhålla en kår, där hvarje man blefve användbar på just den post, där han bäst behöfdes, och hvars numerär komme att motsvara det redan för handen varande och med flottans utveckling alltjämt växande omfånget af flottans civila administration;

att, medan civilstaten kunde sägas hafva nästan saknat egentlig utbildning, särskildt för den uppgift, som måste anses såsom dess viktigaste, eller tjänsten ombord, den nya kåren skulle bestå af tjänstemän, som, i likhet med hvad förhållandet vore inom de förnämsta främmande och jämväl våra närmaste grannars örlogsmariner, erhållit en likartad, på yrket riktad systematisk utbildning; samt slutligen

att ifrågavarande civila personal, så länge ställd under trycket af otillfredsställande ekonomiska villkor, ändtligen skulle få inträda i aflöningsförhållanden, mera värdiga dess ställning vid sidan af flottans officerskår och bättre ägnade att för den maktpåliggande tjänst, som vore samma personal anförtrodd, förvärfva goda krafter.

För vinnande af dessa fördelar kunde, enligt kommitténs tanke, priset af den ofvan angifna utgiftsökningen icke anses vara för högt.

Förbättring
i den nuva-
rande civil-
statens af-
löningsförmåner.

Kommittén, som ansett det äfven ingå i dess uppdrag att afgifva förslag till den förbättring i civilstatens aflöningsförmåner, hvilken kunde anses behöflig, dels intill dess ny aflöningsstat för ifrågavarande personal kunde träda i tillämpning, dels för den personal af civilstaten, hvilken, sedan dylik stat börjat tillämpas, icke vore villig att öfvergå på den nya staten, har i detta afseende hemställt:

att, intill dess stat för marinintendenturkåren eller ny aflöningsstat för flottans civilstat kunde komma att tillämpas, civilstatens personal måtte beredas löneförbättring motsvarande femton procent å summan af innehafvande aflöningsförmåner, och att vid dessas beräkning för den, som innehade fri bostad i kronans hus, denna förmån måtte anses motsvara det belopp, hvarmed vederbörandes aflöningsförmåner blifvit med hänsyn till bostadsförmånen minskade;

att den personal af flottans civilstat, som icke, sedan stat för marinintendenturkåren börjat tillämpas, komme i åtnjutande af aflöning enligt denna stat, måtte få enligt nu gällande stat och öfriga bestämmelser

rörande civilstaten fortfara att åtnjuta aflöning med enahanda löneförbättring, som nyss vore nämnd; [2.]

att af den löneförbättring, hvarom nu vore sagdt, två tredjedelar måtte få anses såsom lön och en tredjedel såsom tjänstgöringspenningar; samt

att löneförbättringen icke måtte medföra ändring i personalen vid flottans civilstat nu tillkommande pensionsrätt.

Öfver detta kommitténs förslag hafva infordrade underdåniga yttranden afgifvits af stationsbefälhafvarna vid flottans båda stationer, marinförvaltningen och chefen för flottans stab, hvarjämte direktionen öfver flottans pensionskassa yttrat sig öfver detsamma, såvidt det rör den föreslagna marinintendenturkårens pensionering.

Yttranden
öfver kom-
mitténs för-
slag.

Samtliga de myndigheter, hvilka sålunda haft att yttra sig om förslaget i dess helhet, hafva förklarat sig anse detsamma vara till sina grunddrag ändamålsenligt och efter förhållandena väl afpassadt.

Stationsbefälhafvaren i Karlskrona, hvilken i ärendet inhämtat yttranden från varfschefen, förvaltningsdirektionen och räkenskapskontoret vid stationen, har icke heller beträffande förslagets detaljer framställt någon erinran mot detsamma.

Stationsbefälhafvaren i Stockholm har öfver kommitténs förslag inhämtat yttranden från varfschefen och räkenskapskontoret samt för egen del vid förslaget, såvidt det berör själfva organisationen, anmärkt,

att från den föreslagna skyldigheten för en hvar af marinintendenturkårens personal att utan eget medgifvande vara underkastad förflyttning från en befattning till en annan borde undantagas innehafvarna af de högsta befattningarna, åtminstone så till vida att dessa kunde på sådant sätt förflyttas endast till jämnställd befattning vid samma station;

att icke någon borde kunna utan egen ansökning kommenderas till tjänstgöring såsom förrådsförvaltare, proviantmästare eller kassör;

att nuvarande tjänstemän vid civilstaten, hvilka öfverflyttades till marinintendenturkåren, borde kunna komma i åtnjutande af de för tjänst vid densamma bestämda aflöningsförmåner, utan att därför blifva underkastade skyldighet att utan eget medgifvande förflyttas till annan befattning än den han vid öfvergången innehade; samt

att innehafvarna af advokatfiskals- och auditorstjänsterna icke borde ingå i marinintendenturkåren.

[2.] *Marinförvaltningen* har i sitt den 14 sistlidne oktober afgifna underdåniga utlåtande i ämnet framhållit, hurusom vid den af kommittén verkställda beräkning af personalbehofvet hänsyn tagits till de för 1900 års riksdag framlagda grunderna för ökning af flottans materiel, men att, då afvikelse från dessa grunder redan ägt rum och möjligen ytterligare komme att ske, marinintendenturkårens fullständiga uppsättning antagligen måste ske raskare än kommittén förutsatt.

I öfrigt har marinförvaltningen, som ansett de af stationsbefälhavaren i Stockholm framställda anmärkningarna icke vara befogade, förklarat sig icke hafva funnit skäl till väsentlig erinran i afseende på kommittéförslaget.

Beträffande särskildt frågan om chefskapet för den nya marinintendenturkåren har marinförvaltningen anført följande.

På de af kommittén anförda grunder anslöte sig marinförvaltningen till kommitténs åsikt därom, att chefskapet för marinintendenturkåren borde utöfvas af amiralitetsrådet i marinförvaltningen, hvilken ämbetsman, äfven om chefskapet lades i andra händer, ändock skulle, enär en omorganisation af marinförvaltningen på denna punkt icke nu kunde eller borde sättas i fråga, få att bereda och föredraga det öfvervägande flertalet af de ärenden, hvilka sammanhänge med marinintendenturkårens tjänst i land och ombord. Det hade endast bort öfvervägas, huruvida med afseende på de under de senare åren så betydligt ökade göromålen för amiralitetsrådet det skulle vara tillbörligt och välbetänkt att betunga honom jämväl med ifrågavarande chefskap. Därvid hade emellertid varit att beakta, att vare sig en marinintendenturkår enligt förslaget organiserades eller icke, måste med afseende på marinförvaltningens arbetsordning åvägbringas en förändring i syfte, bland annat, att utan rubbning af ämbetsverkets organisation åstadkomma en fördelning af amiralitetsrådets föredragningsskyldighet. Under förutsättning att ändringar i sådant syfte beträffande marinförvaltningens arbetsordning komme till stånd, hade marinförvaltningen jämväl kunnat afstå från att göra någon erinran vid den af kommittén uttalade åsikt i fråga om chefskapet för marinintendenturkåren.

På grund af det sålunda anförda ansåge sig marinförvaltningen kunna förorda bifall till kommitténs förslag.

Chefen för flottans stab har i sitt den 14 oktober 1902 afgifna underdåniga utlåtande i ärendet hufvudsakligen anført följande.

Delande kommitténs åsikt, att den nuvarande organisationen af flottans civilstat vore otillfredsställande beträffande såväl tjänsten ombord som tjänsten i land, ansåge chefen för flottans stab, att det före-

[2.]

liggande förslaget på ett lyckligt sätt löste frågan om civilstatens omorganisation och att en enligt detsamma utbildad och organiserad marinintendenturkommission skulle komma att väl lämpa sig för handhavandet af flottans intendentur. I likhet med kommittén ansågo också chefen för flottans stab, såväl att en särskild, teoretisk och praktisk utbildningskurs oundgängligen erfordrades för civilstatens tjänstemän, oafsedt om denna stat omorganiserades eller ej, som ock att utbildningskursen borde vara likartad för alla civilstatens tjänstemän och af beskaffenhet, att genomgången kurs medförde kompetens för bestridande af tjänsten både ombord å flottans fartyg och å station. Den föreslagna varaktigheten, 3 år, af utbildningskursen syntes väl afpassad.

Det syntes emellertid böra tagas i öfvervägande, huruvida icke aflagd sjöofficersexamen borde berättiga till utnämning till marinunderintendent, dock efter genomgången kortare utbildningskurs.

Hvad vidare beträffade kommitténs förslag i fråga om chefskapet för marinintendenturkåren och om tjänstemännens å marinförvaltningens civila afdelning ställning till denna kår, syntes samma förslag icke vara afsedt att innefatta en definitiv lösning af dessa frågor.

Då till intendent- och civilafdelningarna i marinförvaltningen hörde ett stort antal ärenden, som närmast fölle inom den föreslagna intendenturkårens verksamhet, och detta antal, i den mån flottan utvecklades, gifvetvis komme att än ytterligare ökas, syntes det chefen för flottans stab kunna ifrågasättas, huruvida icke steget redan nu borde tagas fullt ut och marinintendenturkåren erhålla en egen chef med kommandörs värdighet, tillika tjänstgörande i marinförvaltningen såsom chef för en ny afdelning, till hvilken därvid från nuvarande intendent- och civilafdelningarna skulle öfverföras samtliga till den föreslagna intendenturkårens verksamhet hörande ärenden; och borde vid sådant förhållande det af marinförvaltningen vid flera tillfällen omförmälda behovet af ökning af ämbetsverkets civila personal tillgodoses genom att öka den föreslagna marinintendenturkåren och kommendera personal af densamma till tjänstgöring å den nya afdelningen i marinförvaltningen.

Förutom olägenheten af att ytterligare betunga en af de redan nu genom sin tjänstgöring i marinförvaltningen strängt upptagna afdelningscheferna med ett personalchefskap, hvars utöfvande, med hänsyn till kårens storlek, syntes komma att taga en icke ringa del af hans tid och uppmärksamhet i anspråk, medförde det af kommittén föreslagna sättet för chefskapets upprätthållande den olägenheten, att kårens chef skulle vara i saknad af den personalkännedom, som kunde vinnas endast genom föregående tjänstgöring vid kåren.

[2.] För att ersätta denna brist hade kommittén föreslagit, att å hvar-dera af flottans båda stationer skulle finnas en särskild, närmast under marinöfverintendenten lydande souschef för stationens intendentur-tjänstemän. Därest marinintendenturkåren erhöle en egen chef, syn-tes de båda chefsintendentsbefattningarna å stationerna jämte därför upptagna arfvoden kunna utgå.

Beträffande de af kommittén föreslagna grunderna för befordran inom marinintendenturkåren hade chefen för flottans stab intet annat att erinra, än att såsom villkor för befordran från marinunderintendent till marinintendent af 2:a graden syntes böra föreskrifvas att hafva såsom marinunderintendent tjänstgjort viss tid ombord å flottans fartyg, därvid denna tid syntes böra bestämmas till minst 5 månader.

Då enligt kommitténs förslag personalen vid marinintendenturkåren, på grund däraf att befordringsutsikterna vid densamma antoges komma att ställa sig ogynnsammare än vid officerskåren, skulle, utöfver den officer af motsvarande grad tillkommande aflöningen, erhålla ålders-tillägg och sålunda komma i åtnjutande af ekonomiskt vederlag för den långsammare befordran, syntes de föreslagna bestämmelserna jäm-väl om erhållande af högre värdighet ej vara erforderliga, utan ansåge chefen för flottans stab uppflyttning af tjänstemän vid marinintenden-turkåren till högre värdighet än deras innehafvande grad medförde böra ifrågakomma endast då särskilda omständigheter därtill föranledde och efter af marinöfverintendenten därom för hvarje särskildt fall af-gifven motiverad framställning.

Behofvet af en civil tjänsteman, tjänstgörande i flottans stab, hade på senare tiden allt starkare gjort sig gällande. Denne tjänsteman vore afsedd att tjänstgöra såsom redogörare för att handhafva stabens ekonomi, hvilket för närvarande ålåge adjutanten, men hvilket vållade vissa svårigheter vid de sommartiden ganska täta ombytena af adjutant, äfvensom att vårda de handlingar, som ej omedelbart användes för expeditionen. Det vore därjämte synnerligen fördelaktigt att vid be-handlingen af de ofta förekommande civila frågorna erhålla biträde af en i staben tjänstgörande marinintendent. Likaså vore det lämpligt, att uträkning och utbetalning af aflöningsförmåner m. m. för i staben tjänstgörande officerare verkställdes af denne intendenturtjänsteman, så att stationen, från hvilken i öfrigt stabens officerare vore fristående, men hvars tjänstemän detta uppdrag för närvarande ålåge, blefve där-ifrån befriad. Den i staben tjänstgörande intendenturtjänstemannen borde, med afseende på arten af den tjänstgöring, för hvilken han afsåges,

tillhöra marinintendenturkårens stam och vara marinintendent af 2:a graden. [2.]

I den af Riksdagen godkända staten för kustartilleriet vore aflöningsförmånerna för dess regementsintendenter och förrådsförvaltare upptagna lika med motsvarande förmåner för intendent och förrådsförvaltare vid flottans civilstat (Stockholms station). Af den vid 1902 års riksdag godkända löneförhöjningen för officerare m. fl. blefvo nämnda civilmilitära tjänstemän vid kustartilleriet ej delaktiga och borde därför komma i åtanke i samband med den lönereglering, som nu ifrågasattes vid omorganisationen af flottans civilstat. Härvid syntes de böra likställas, regementsintendent med marinintendent af 1:a graden, 1:a löneklassen, och fästningsförvaltare med marinintendent af 1:a graden, 2:a löneklassen.

I samband härmed syntes det kunna ifrågasättas, att dessa tre tjänstebefattningar utginge från kustartilleriets stat och att marinintendenturkårens stat i stället ökades med tre marinintendenter. Den fackutbildning, som skulle föregå inträdet i marinintendenturkåren, skulle nämligen göra marinintendenterna lämpliga för bestridande jämväl af dessa befattningar, och denna åtgärd skulle otvifvelaktigt bidra till bibehållandet af sambandet mellan flottan och kustartilleriet.

Mot förslaget om marinintendenturkåren i flottans reserv hade chefen för flottans stab intet annat att erinra, än att tjänstskyldigheten med hänsyn till tjänstens natur syntes kunna utan olägenhet utsträckas från utgången af det år, hvarunder 40 år uppnåddes, till utgången af det år, hvarunder 55 år uppnåddes.

Beträffande den föreslagna staten för intendenturskolan ville chefen för flottans stab erinra, att då eleverna i sjökrigsskolan vore skyldiga att erlægga terminsafgift och icke erhöles någon aflöning af kronan, tillräckliga skäl icke syntes föreligga för förslaget, att marinintendents eleverna under det år, då de genomginge marinintendentskolans elevskola, skulle erhålla, förutom fri undervisning, jämväl aflöning m. fl. förmåner till ett belopp motsvarande 629 kronor 50 öre om året. I stället borde i staten för flottans marinintendentskola det belopp af 2,762 kronor 40 öre, som upptagits för aflöning till elever under 193 dagar, afses till höjande af anslagen till aflöning åt lärare och till diverse utgifter.

Kommitténs förslag, att den personal af flottans civilstat, som, efter det stat för marinintendenturkåren börjat tillämpas, kvarstode å gammal stat, skulle, utöfver aflöningen på stat, åtnjuta särskild löneförbättring, syntes chefen för flottans stab oegentligt, då aflönings-

- [2.] ökningen, enligt hans tanke, borde åstadkommas genom öfvergången på ny stat.

Departements-
chefens ytt-
rande.

För egen del finner jag, lika med de i ärendet hörda myndigheterna, det af kommittén framlagda förslaget vara i allt hufvudsakligt ägnadt att bereda tillgång på tillräcklig, vederbörligen utbildad personal för uppehållande af den civila tjänsten vid flottan, likasom ock att krafvet på förbättrade löneförmåner för denna personal blifvit genom förslaget tillgodosedt. Jag anser mig emellertid böra vid förslaget göra följande erinringar.

Att chefskapet för marinintendenturkåren bundits vid befattningen såsom chef för marinförvaltningens civila afdelning, synes, på sätt ock af chefen för flottans stab framhållits, icke vara en i alla afseenden tillfredsställande anordning, hvilken jämväl af kommittén betraktats såsom i viss mån provisorisk. Då det emellertid icke torde vara af verkligt behof påkalladt att för närvarande ifrågasätta inrättande af en helt ny befattning med den värdighet och aflöning, som borde tillkomma en särskild chef för marinintendenturkåren, och vid sådant förhållande kommitténs förslag i nu förevarande hänseende synes mig innefatta den lämpligaste anordningen, anser jag mig icke böra föreslå någon ändring härutinnan. Dock torde, då de med detta chefskap, sådant det af kommittén föreslagits, förenade göromål icke lära blifva synnerligen betungande, det för marinförvaltningens civile ledamot i hans egenskap af chef för marinintendenturkåren föreslagna arfvode kunna nedsättas från 2,000 till 1,000 kronor.

De för marinintendenter af 1:a graden, 1:a och 2:a löneklasserna, marinintendenter af 2:a graden samt marinunderintendenter föreslagna aflöningsförmåner äro lika med de aflöningsförmåner, som från och med innevarande år tillkomma officerare af motsvarande värdighet vid flottan och armén, nämligen kaptener i 1:a och 2:a löneklasserna, löjtnanter och underlöjtnanter, äfvensom personalen vid arméns intendenturkår, dock med den skillnad att för marinintendenter och marinunderintendenter skulle tillkomma 2 ålderstillägg efter 5 och 10 års tjänstgöring i samma grad eller löneklass. Denna afvikelse till förmån för marinintendenturkårens personal motiveras af kommittén med den långsammare befordran inom sistnämnda kår i jämförelse med befordringsförhållandena vid flottans officerskår. För min del hyser jag emellertid stora betänkligheter mot detta af kommittén föreslagna sätt att bereda marinintendenturkårens personal ersättning för sist antydda olägenhet. Då man nu afsett att i aflöningshänseende likställa marininten-

[2.] denturkåren med officerskåren och jämväl föreslår uppförande på marinintendenturkårens stat af fem befattningar med regementsofficers värdighet och aflöning, synes mig, att man, särskildt i betraktande där af att officerarnas tjänst dock kräver längre utbildning och medför större ansvar än intendenturtjänstemännens, icke lämpligen kan tillägga en intendenturtjänsteman högre aflöning, än som tillkommer officer i motsvarande tjänstegrad. Jag finner mig sålunda icke kunna tillstyrka kommitténs förslag i denna del.

Men då jag å andra sidan icke kan förbise önskvärdheten där af, att något bättre befordringsutsikter kunde beredas tjänstemännen vid marinintendenturkåren, än hvad enligt kommitténs förslag skulle blifva fallet, har jag funnit mig böra föreslå en ändring i fördelningen af tjänsterna på de särskilda graderna och löneklasserna i syfte att åstadkomma en sådan förbättring.

Kommitténs förslag till stat för marinintendenturkåren upptager, bland annat:

- 8 marinintendenter af 1:a graden, 1:a löneklassen,
- 8 marinintendenter af 1:a graden, 2:a löneklassen,
- 23 marinintendenter af 2:a graden och
- 23 marinunderintendenter.

Denna fördelning synes mig kunna, utan någon rubbning i den af kommittén föreslagna fördelningen af de särskilda gradernas och löneklassernas tjänstemän på olika befattningar, förändras därhän, att staten i stället kommer att upptaga:

- 12 marinintendenter af 1:a graden, 1:a löneklassen,
- 6 marinintendenter af 1:a graden, 2:a löneklassen,
- 22 marinintendenter af 2:a graden och
- 22 marinunderintendenter.

Aflöningsförmånerna för de sålunda tillkommande 4 marinintendenterna af 1:a graden, 1:a löneklassen, skulle utgöra tillhopa 21,240 kronor, hvaremot aflöningsförmånerna för den personal, hvarmed de lägre graderna skulle minskas, utgöra tillsammans endast 13,730 kronor, hvarnå den ifrågasatta förändringen skulle medföra en ökad utgift af 7,510 kronor. Denna ökning motväges emellertid af

minskning i marinöfverintendentens arfvode	kr. 1,000: —
minskning i staten för marinintendentskolan, för hvilken	
jag anhåller att få i det följande redogöra	» 7,400: —
	Summa kr. 8,400: —

- [2.] hvarjämte bör tagas i betraktande den väsentliga besparing i utgifterna från femte hufvudtitelns förslagsanslag till ålderstillägg, som borttagandet af de föreslagna ålderstilläggen för marinintendenterna af 1:a och 2:a graderna samt marinunderintendenterna skulle komma att medföra, hvilken minskning emellertid för närvarande icke kan till siffran beräknas.

Det af kommittén i staten för marinintendenturkåren upptagna arfvode af 1,000 kronor till en vice auditör vid hvardera stationen synes mig böra utbytas mot ett anslag af motsvarande belopp, som vid hvardera stationen ställes till stationsbefälhafvarens förfogande till ersättning åt vice auditörer. Flera än en sådan torde nämligen böra antagas vid hvardera stationen, och ersättning till dem synes böra utgå i förhållande till det arbete, som af dem utföres.

I öfrigt har jag icke funnit något att i sak erinra vid kommitténs ifrågavarande statförslag. Med afseende å hvad kommittén anført rörande proviantmästarebefattningen vid Karlskrona station, hvilken befattning för närvarande icke är med ordinarie innehafvare besatt utan bestrides på förordnande, anhåller jag få nämna, det jag har för afsikt att, så snart lämpligen ske kan, framlägga förslag till ändrade bestämmelser angående den med nämnda befattning förenade förmån af afskrifningsprocent, och torde denna afskrifningsprocent, om den också bör, på de af kommittén anförda skäl, till någon del bibehållas, dock böra väsentligt nedsättas.

Kommittén har vid sin beräkning af utgifterna för den nya marinintendenturkåren förutsatt, att jämväl kostnaderna för marinintendentskolan skulle utgå från anslaget till aflöning för flottans kårer och stater. Detta synes mig mindre lämpligt, och torde i stället böra för marinintendentskolan uppföras ett särskildt reservationsanslag under anslaget till undervisningsverken. Detta anslag har jag, såsom redan antydts, funnit kunna bestämmas till ett belopp af 16,600 kronor, hvilket sålunda med 7,400 kronor understiger det af kommittén för ändamålet beräknade beloppet 24,000 kronor. För skälen härtill torde jag få under en följande punkt redogöra.

De från anslaget till aflöning för flottans kårer och stater utgående kostnaderna för marinintendenturkåren skulle sålunda enligt mitt förslag blifva

löner, arfvoden, tjänstgöringspenningar och misräknings-

penningar	kr. 142,740: —
dagaflöning	» 89,534: 50
inkvarteringsbidrag, förslagsvis	» 29,280: —

eller tillhopa kr. 261,554: 50

Medel för aflönande af den personal, som eventuellt kommer att kvarstå på den nuvarande civilstatens stat, lära böra beredas genom att hålla motsvarande antal tjänster å marinintendenturkårens stat obesatta.

Kommitténs förslag om löneförbättring för personalen vid flottans nuvarande civilstat, intill dess ny stat för marinintendenturkåren eller ny aflöningsstat för civilstaten komme att tillämpas, torde, vid det förhållande att Eders Kungl. Maj:t beslutit föreslå Riksdagen att för innevarande år bevilja anslag till dyrtidstillägg för vissa statens tjänstemän och betjante enligt samma grunder, som tillämpats närmast föregående år, icke till någon särskild åtgärd föranleda. Hvad åter angår förslaget därom, att en särskild löneförbättring skulle tilläggas den personal vid flottans civilstat, som icke komme att öfvergå till marinintendenturkåren, torde icke håller detta förslag för närvarande lämpligen kunna föranleda någon framställning till Riksdagen. Ehuru jag erkänner riktigheten af den utaf chefen för flottans stab uttalade mening, att löneförbättring för personalen vid civilstaten i regeln icke bör erhållas annorledes än genom öfvergång till marinintendenturkåren, torde emellertid möjlighet icke vara utesluten, att ett strängt tillämpande af denna regel skulle kunna medföra obillighet i ett eller annat särskildt fall; men hvilka åtgärder kunna blifva nödvändiga för undvikande af sådan obillighet, lærer för närvarande icke kunna bedömas.

De af kommittén föreslagna öfvergångsbestämmelserna böra undergå den jämkning, som föranledes af ålderstilläggens uteslutande för marinintendenter och marinunderintendenter.

Vid kommitténs förslag angående marinintendenturkårens reserv har jag icke funnit något att erinra, som kan inverka på själfva organisationen eller personalens tjänstgöringsskyldighet och förmåner.

Hvad chefen för flottans stab anført rörande önskvärdheten däraf, att intendenturbefattningarna vid kustartilleriet kunde besättas med personal af marinintendenturkåren, synes mig vara förtjänt af uppmärksamhet; men då organisationen af kustartilleriet så nyligen ägt rum och därvid på kustartilleriets stat upptagits särskilda intendenturtjänstemän, hvilkas tjänstgöring i åtskilliga delar skiljer sig från den, som skulle tillkomma marinintendenturkårens tjänstemän, anser jag denna fråga nu icke böra upptagas till vidare behandling. Dock torde, med afseende på fåtaligheten af intendenturpersonalen vid kustartilleriet, vara lämpligt, att personalen vid marinintendenturkåren förklaras skyldig att vid förefallande behof tillfälligtvis tjänstgöra vid kustartilleriet.

Däremot anhåller jag att få uttala min anslutning till hvad bemälde chef anført om lämpligheten däraf, att sjöofficersexamen kunde

[2.] under vissa förutsättningar medföra behörighet till anställning vid marinintendenturkåren och att viss tids sjötjänstgöring borde uppställas såsom villkor för befordran till marinintendent af 2:a graden.

Beträffande frågan om marinintendenturkårens pensionering, hvilken kräver ändring i grunderna för pensionering af flottans befäl och underbefäl med vederlikar, torde jag få göra särskild underdånig framställning.

Anslags-
beloppen.

Enligt de beräkningar, hvilka jag i det föregående angifvit, skulle således medelsbehofvet under anslagstiteln aflöning för flottans kårer och stater år 1904 blifva följande:

	För år 1903 anvisadt belopp.		För år 1904 beräknadt behof.		Ökning.	
	Kr.	ö.	Kr.	ö.	Kr.	ö.
Officerskåren	562,860	—	605,580	—	42,720	—
Reservofficersaspiranter	26,700	—	26,700	—	—	—
Underofficerskåren	369,600	—	502,220	—	132,620	—
Sjömanskåren	1,305,090	—	1,443,592	—	138,502	—
Skeppsgossekåren	18,706	25	18,706	25	—	—
Mariningeniörstaten	100,500	—	100,500	—	—	—
Marinintendenturkåren (civilstaten)	139,000	—	261,554	50	122,554	50
Ecklesiastikstaten	8,550	—	8,550	—	—	—
Marinläkarekåren (läkarestaten)	77,635	—	77,635	—	—	—
Poliskåren	46,900	—	46,900	—	—	—
Inkvarteringsbidrag för officerare och underofficerare, förslagsvis	179,840	—	200,960	—	21,120	—
Reserv- och indragningsstater samt båtsmanskompanierna, förslagsvis	66,300	—	66,300	—	—	—
Dagaflöning för officerare och underofficerare, förslagsvis	411,787	50	450,625	75	38,838	25
Summa	3,313,468	75	3,809,823	50	496,354	75

Jag får alltså i underdånighet hemställa, att Eders Kungl. Maj:t täcktes föreslå Riksdagen

dels att godkänna stater för flottans officerskår, för flottans underofficerskår, för flottans sjömanskår samt å dagaflöning till officerare och underofficerare vid flottan, af den lydelse bilagorna n:r 1—4 vid detta protokoll utvisa;

dels att godkänna stat för flottans marinintendenturkår af den lydelse bilagan *n:r* 6 vid detta protokoll utvisar, att genomföras i mån af afgang från flottans civilstat; [2.]

dels att godkänna följande villkor för åtnjutande af aflöning å marinintendenturkårens stat:

a) att den, som innehar tjänst med lön å denna stat, ej må därmed förena annan tjänst å rikets, riksdagens eller kommuns stat, ej heller annan tjänstebefattning, med mindre den finnes icke vara hinderlig för fullgörande af tjänsten vid flottan;

b) att en hvar, som tillhör personalen vid marinintendenturkåren, skall vara skyldig att tjänstgöra vid flottan och kustartilleriet såväl i land som ombord å fartyg i den befattning, hvartill han kommenderas, dock att auditör, advokatfiskal, vice auditör, väbel och vaktmästare endast skola vara skyldiga att förrätta en hvar den tjänst, hvartill han blifvit utnämnd eller förordnad;

c) att en hvar af marinintendenturkårens personal, med undantag af auditör, advokatfiskal och vice auditör, må årligen åtnjuta semester, marinöfverintendenten, förste marinintendent och marinintendent af 1:a graden under en och en half månad samt öfriga under en månad, då sådant utan hinder för göromålens behöriga gång kan ske;

d) att en hvar, som tillhör marinintendenturkåren, skall, då han uppnått 65 lefnads- och 35 tjänsteår, vara förpliktad att med pensionsrätt enligt därom gällande bestämmelser afgå från tjänsten, Kungl. Maj:t dock obetaget att med hans begifvande låta honom i tjänsten kvarstå, så länge han finnes på ett tillfredsställande sätt gagna det allmänna; samt

e) att enahanda förpliktelse skall åligga tjänsteman af kåren, hvilken efter uppnådda 60 lefnads- och 30 tjänsteår varit af sjuklighet under minst sex månader af ett år hindrad att förrätta sin tjänst samt icke med läkarebetyg styrker, att han äger utsikt till återvinnande af sin tjänstbarhet;

dels att för genomförandet af marinintendenturkårens organisation godkänna följande öfvergångsbestämmelser:

a) att med fullmakt eller konstitutorial försedd tjänsteman vid flottans civilstat, auditör, advokatfiskal, väbel eller vaktmästare, som inom den tid, Kungl. Maj:t bestämmer, hos Kungl. Maj:t anmäler sin önskan att öfvergå till marinintendenturkåren, skall vara därtill berättigad;

b) att auditör, väbel eller vaktmästare, som öfvergått till marinintendenturkåren, må för rätt till erhållande af ålderstillägg tillgodoräkna

[2.] sig den tid, han innehaft motsvarande befattning vid flottans civilstat; samt

c) att innehafvare af tjänst på stat med värdighet lika med kapten eller löjtnant, hvilken från civilstaten öfvergår till marinintendenturkåren, icke skall, så länge han bibehåller den värdighet han sålunda innehaft vid civilstaten, vara underkastad förflyttning till annan station än den han vid öfvergången tillhörde;

dels att medgifva, att marinintendent eller marinunderintendent i flottans reserv, hvilken fullgjort den tjänstgöringsskyldighet, som är eller kan vara stadgad, må efter uppnådda femtiofem års ålder under sin återstående lifstid åtnjuta årlig pension till belopp af trehundra kronor;

dels ock att i riksstaten för år 1904 höja anslaget till aflöning för flottans kårer och stater från 3,313,469 kronor till 3,809,824 kronor, eller med 496,355 kronor.

Beklädnad åt sjömans- och skeppsgossekårerna.

[3.] Med hänsyn till den föreslagna ökningen af sjömanskåren bör, enligt
Beklädnad åt
sjömans- och
skeppsgosse-
kårerna. 17 oktober 1902 framlagda beräkning, anslaget till beklädnad åt sjömans- och skeppsgossekårerna, hvilket i riksstaten för innevarande år är upptaget till 369,500 kronor, för år 1904 höjas med 35,520 kronor.

Mot denna beräkning, som verkställts enligt samma grunder, som vid föregående höjningar af detta anslag tillämpats, har jag för min del intet att erinra och hemställer alltså, det tacktes Eders Kungl. Maj:t föreslå Riksdagen

att i riksstaten för år 1904 höja reservationsanslaget till beklädnad åt sjömans- och skeppsgossekårerna från 369,500 kronor till 405,020 kronor, eller med 35,520 kronor.

Naturaunderhåll åt personal vid flottan.

[4.] Anslaget till naturaunderhåll åt personal vid flottan är i riksstaten
Naturaunder-
håll åt per-
sonal vid
flottan. för innevarande år upptaget till 596,065 kronor.

Marinförvaltningen har i sin underdåniga skrifvelse den 17 sistlidne oktober angående ökning af flottans stampersonal vid beräkning

af portionskostnaden för sjömans- och skeppsgossekårerna utgått från ett portionspris i land och ombord af 61 öre. [4.]

Med afseende på denna beräkningsgrund anholder jag få erinra om följande.

Vid uppgörande af det sammandrag öfver de ordinarie anslagsbehofven under femte hufvudtiteln åren 1902—1912, hvilket finnes såsom bilaga A fogadt vid statsrådsprotokollet öfver sjöförsvarsärenden den 7 januari 1901, bilagdt statsverkspropositionen till samma års riksdag, hade, enligt hvad samma statsrådsprotokoll (sid. 26) utvisar, anslaget till naturaunderhåll åt personal vid flottan för åren 1902 och 1903 beräknats enligt dittills följda grunder, eller med en underhållskostnad för underofficer af 62 öre per dag i 365 dagar och för manskap af 52 öre pr dag under 275 dagar i land och 53 öre per dag under 90 dagar ombord. Då emellertid kostnaderna för naturaunderhållet ej oväsentligt öfverstege det för desammas bestridande anvisade förslagsanslaget, och då detta förhållande, på grund af att kostnaden för naturaunderhållet för personalen ombord å på expedition varande fartyg städse ställde sig något dyrare än i land, antagligen komme att fortfara, hade dåvarande chefen för sjöförsvarsdepartementet, för att så vidt möjligt angifva de verkliga kostnaderna, för år 1912 beräknat naturaunderhållsanslaget efter en underhållskostnad pr dag för underofficer af 62 öre och för manskap af 60 öre för hela året. För hvarterdera af åren 1904—1912 blef i nämnda sammandrag anslaget till naturaunderhåll åt personal vid flottan höjdt med en niondedel af den ökning, som uppstode dels genom den under samma tid förutsatta ökningen af stampersonalen, dels genom den ändrade beräkningsgrunden.

Någon anledning att nu frånga de sålunda angifna grunderna för beräkning af förevarande anslagsbelopp under åren 1904—1912 synes mig icke föreligga. Anslagsbeloppet för år 1904 är i förutnämnda sammandrag upptaget till 632,375 kronor, eller 36,310 kronor mera än för innevarande år. Men, vid bifall till hvad jag i det föregående föreslagit beträffande ökning af flottans stampersonal, skulle utgifterna från nu förevarande anslag komma att ökas med kostnaderna för naturaunderhåll åt 55 underofficerare och 320 man af sjömanskåren, hvilken ökning icke var förutsatt vid uppgörande af berörda sammandrag. Beräknas sistnämnda kostnader efter ett portionspris af 62 öre för underofficer och 60 öre för manskap, så finnes, att det nyss angifna i sammandraget upptagna beloppet 632,375 kronor bör ökas med 82,526 kronor 50 öre, eller till i jämnadt tal, 714,900 kronor.

- [4.] Följaktligen hemställer jag i underdånighet, att Eders Kungl. Maj:t tacktes föreslå Riksdagen
att i riksstaten för år 1904 höja förslagsanslaget till naturaunderhåll åt personal vid flottan från 596,065 kronor till 714,900 kronor, eller med 118,835 kronor.

Båtsmansindelningen.

- [5.] I gemensam ämbetsskrivelse den 30 sistlidne december hafva marinförvaltningen och statskontoret beträffande anslaget till båtsmansindelningen anført, att, enligt nådiga kungörelsen den 29 november 1901 med föreskrifter i fråga om indelningsverkets upphörande m. m., alla af statsverket utgående rustnings- och roteringsunderstöd skola från och med ingången af år 1904 indragas; och enär denna bestämmelse otvifvelaktigt lär afse jämväl de rusthåll och rotar vid båtsmanshållet tillkommande liknande understöd, kan alltså, enligt ämbetsverkens åsikt, det under femte hufvudtiteln uppförda anslag till båtsmansindelningen från och med år 1904 ur riksstaten uteslutas.

Med afseende å hvad marinförvaltningen och statskontoret sålunda anført, hemställer jag i underdånighet, det tacktes Eders Kungl. Maj:t föreslå Riksdagen

att det i riksstaten för år 1903 till 23,760 kronor upptagna anslaget till båtsmansindelningen måtte ur riksstaten uteslutas.

Ersättning för rustning och rotering.

- [6.] Beträffande förslagsanslaget till lindring i rustnings- och roteringsbesvärerna hafva marinförvaltningen och statskontoret, med ledning af anställd beräkning öfver det ungefärliga antalet af de nummer, som vid 1904 års ingång ej blifvit vakanssatta och således kunna antagas vid denna tidpunkt ännu kvarstå i indelningsverket, låtit utföra en beräkning rörande medelsbehovet under berörda anslagstitel, hvilken beräkning slutar å 30,920 kronor för 281 effektiva nummer. Då emellertid beräkningen hänför sig till förhållandena vid 1904 års ingång och då ytterligare vakanssättningar med där af följande upphörande af statens ersättningsskyldighet under året torde kunna förväntas, anse ämbetsverken anslaget kunna i riksstaten för år 1904 upptagas till 30,000 kronor.

I sammanhang härmed hafva ämbetsverken ansett sig böra påpeka, att, enär de utgifter, som från anslaget bestridas, icke längre, såsom till och med år 1903, afse lindring i rustnings- och roteringsbesvären utan full ersättning därför, anslagets benämning lämpligen torde böra ändras till »ersättning för rustning och rotering».

Med stöd af hvad ämbetsverken sålunda anført, får jag i underdånighet hemställa, det täcktes Eders Kungl. Maj:t föreslå Riksdagen att i riksstaten för år 1904 minska förslagsanslaget till lindring i rustnings- och roteringsbesvären under förändrad benämning af anslag till ersättning för rustning och rotering från 33,300 kronor till 30,000 kronor, eller med 3,300 kronor.

Sjökrigsskolan.

I ämbetsskrifvelse den 14 november 1902 har chefen för sjökrigsskolan föreslagit, att åtgärder måtte vidtagas för uppförande å sjökrigsskolans stat af ett anslag af 1,200 kronor till ekiperingsstipendier. Till stöd för denna framställning har bemälda chef anført följande.

Ända sedan år 1834 hade vid krigsskolan under en eller annan form från statsverkets sida lämnats bidrag till ett begränsadt antal kadetters ekipering. Sedan år 1875 hade härför i krigsskolans stat under benämning stipendier varit upptaget ett belopp af 6,000 kronor.

Syftet med dessa stipendier, hvilka utginge hvartdera med sex hundra kronor vid slutet af hvarje lärokurs, vore, enligt § 57 mom. 1 i reglementet för krigsskolan den 17 november 1899, att bereda obemedlade kadetter, hvilka utmärkt sig genom flit, skicklighet och ett hedrande uppförande, och hvilkas fäder gjort sig förtjänta om fäderneslandet, lindring i kostnaderna för officersekiperingen. Ansökning att varda föreslagen till erhållande af sådant ekiperingsstipendium ingåfves af elev eller hans målsman till chefen för krigsskolan och skulle åtföljas af handlingar, som vitsordade elevens behof och fadrens förtjänster, hvarefter chefen hade att ingifva motiveradt förslag till Eders Kungl. Maj:t på de tio sökande, hvilka han ansåge böra erhålla understödet i fråga.

Den princip, som sålunda sedan långt tillbaka vunnit erkännande, nämligen att staten borde underlätta obemedlade ynglingars inträde i armén, syntes hafva minst lika stort berättigande, hvad anginge de ynglingar, som i sjökrigsskolan bereddes att inträda som officerare vid flottan, helst utbildningstiden vore längre och följaktligen dyrare än

[7.]

Sjökrigsskolan.

- [7.] landtofficerens samt den första ekiperingen torde vara lika dyr som dennes.

På denna grund syntes det vara billigt och rättvist, att ekiperingsstipendier äfven uppfördes på sjökrigsskolans stat. Med det för krigsskolan bestämda antalet stipendier, tio, torde i medeltal hvar tionde kadett årligen komma i åtnjutande af sådant. Enligt samma proportion borde för sjökrigsskolan afses två stipendier.

De till uppförande å sjökrigsskolans stat föreslagna stipendierna skulle, enligt chefens för skolan förslag, årligen tilldelas till flottan eller kustartilleriet utexaminerade obemedlade kadetter i enlighet med de närmare bestämmelser, som framdeles kunde varda utfärdade.

Till chefens för sjökrigsskolan förevarande framställning hafva chefen för flottans stab och marinförvaltningen hvar för sig tillstyrkt nådigt bifall.

Då äfven jag finner det önskvärdt, att tillfälle beredes till utdelande af sådana ekiperingsstipendier åt från sjökrigsskolan utexaminerade kadetter, hvilka utnämnas till officerare vid flottan eller kustartilleriet, får jag i underdånighet hemställa, det täcktes Eders Kungl. Maj:t föreslå Riksdagen

att för upptagande i staten för sjökrigsskolan af ett belopp af 1,200 kronor till två ekiperingsstipendier, hvarterda å 600 kronor, höja anslaget till sjökrigsskolan från 32,340 kronor till 33,540 kronor, eller med 1,200 kronor.

Marinintendentskola.

[8.]
Marinintendentskola.

Redan i det föregående har jag fått tillfälle att redogöra för hufvuddragen af den utaf kommittén för afgifvande af förslag till civilstatens omorganisation föreslagna plan för utbildningen af marinintendentskolors personal. Utbildningstiden skulle enligt denna plan omfatta tre år eller en ettårig kurs för marinintendentselever och en tvåårig kurs för marinintendentsaspiranter.

Den ettåriga *elevkursen* skulle omfatta: allmän militärtjänst, reglementet för flottan, del II, och allmän öfversikt af del I af samma reglemente, upprättande af redogörelser för uppbörder ombord, tjänstgöring i olika förråd samt tjänstgöring hufvudsakligen i land, å räknenskapskontor, kansli och bevärbefälhafvareexpedition.

Aspirantkursen skulle omfatta

[8.]

1:a året:

bokföring, handelslära, engelska, tyska och franska språken, aritmetik, handelsgeografi, varukunskap, handelsrätt, välskrifning, stenografi och maskinskrifning, reglementet för flottan, förordningar och författningar rörande flottan, allmän lag, krigs- och sjölagar samt vissa den internationella rätten berörande frågor, uppsättande af olika slags tjänsteskrivelser, upprättande af aftal och kontrakt, upprättande och granskning af redogörelser för uppbörder ombord, olika proviantartiklars beredning, förvaring och näringsvärde samt praktisk tjänstgöring i land och ombord;

2:a året:

engelska, tyska och franska språken, föredrag öfver ämnen rörande grenar af flottans ekonomiska förvaltning med åtföljande diskussion, samt praktisk tjänstgöring i land och ombord.

För marinintendentskolan har kommittén upprättat förslag till stat, för hvilket jag redogjort i sammanhang med redogörelsen för kommitténs öfriga förslag. Den föreslagna staten upptager *dels* aflöningsförmåner för eleverna i elevskolan samt för aspiranterna i aspirant-skolans båda kurser, *dels* och arfvoden till lärare i aspirantkolans båda kurser; och slutar staten på en summa af 24,000 kronor.

Kommittén har tänkt sig, att undervisningen i elevskolan skulle kunna bibringas delvis under den tid, då eleverna underginge vapenöfning såsom värnpliktiga, att de under denna tid skulle från anslaget till sjöbeväringens vapenöfningar erhålla de förmåner, som tillkomma värnpliktiga under vapenöfning, samt att de under den öfriga elevtiden skulle från anslaget till aflöning för flottans kårer och stater bekomma motsvarande aflöningsförmåner, hvilka i statförslaget för skolan upptagits för 8 elever till sammanlagdt 2,762 kronor 40 öre.

Härvid anser jag mig böra erinra, att det icke synes mig lämpligt att utgå från den förutsättning, att marinintendentselev alltid skulle kunna börja sin elevkurs samtidigt med fullgörandet af vapenöfning såsom värnpliktig, då elevkursen väl i regeln borde genomgås, innan eleven uppnått den ålder, då han i allmänhet skulle vara skyldig att undergå vapenöfning såsom värnpliktig. Vidare anser jag, lika med chefen för flottans stab och på de af honom anförda skäl, att någon aflöning för elev i marinintendentskolans elevkurs icke bör ifrågakomma. Samma skäl, som anförts för uteslutande ur staten af aflöningsförmåner

- [8.] åt elev, synas mig äfven tala för uteslutande af de i statförslaget upptagna aflöningsförmånerna åt aspirant under 1:a årets kurs. Undervisningen i denna kurs torde nämligen blifva af så öfvervägande teoretisk art, att aspiranten därunder ej kan antagas blifva till så stor tjänst för flottan, att någon aflöning därför bör tillkomma honom. Annorlunda ställer sig förhållandet med aspiranterna under 2:a årets kurs, då de redan hunnit så långt i sin utbildning, att deras arbete blir af verkligt värde för flottan. De för aspiranterna i denna kurs föreslagna aflöningsförmånerna synas mig alltså fullt berättigade.

Följaktligen böra enligt min tanke ur staten för marinintendentskolan uteslutas posterna för aflöning åt elever i elevskolan 2,762 kronor 40 öre och för aflöning åt aspiranter i aspirantskolans 1:a årskurs 6,187 kronor 80 öre, eller tillhopa 8,950 kronor 20 öre.

Kommittén har i sitt förslag till stat icke upptagit något belopp till förhyrande af lokal för skolan, hvilket lärar föranledts däraf, att kommittén tänkt sig, att sådan lokal skulle kunna utan ersättning upplåtas å flottans stationer. Denna kommitténs tanke kan jag icke dela, då på Karlskrona station icke finnes någon för ändamålet lämplig lokal och på Stockholms station någon sådan näppeligen torde kunna erhållas förrän eventuell förflyttning af de stationen tillhörande etablissemang och däraf påkallade nybyggnader kommit till stånd. Jag anser därför, att ett belopp af 1,500 kronor bör för nu ifrågakvarande ändamål afses och sammanföras med af kommittén till 448 kronor 50 öre beräknade extra utgifter, hvarvid den sålunda uppkommande posten, i hvilken äfven böra inberäknas utgifter för inköp af undervisningsmateriel, lämpligen synes, för utjämnande af statens slutsumma, kunna upptagas till 1,998 kronor 70 öre.

Hvad de för lärarna i aspirantskolan föreslagna arfvodena beträffar, synes det icke vara lämpligt, att dessas fördelning fastslås i den Riksdagens godkännande underställda staten, utan torde i denna stat endast böra upptagas dessa arfvodens slutsumma.

På grund af hvad jag sålunda anført hemställer jag i underdanighet, det täcktes Eders Kungl. Maj:t föreslå Riksdagen

att, med godkännande af stat för marinintendentskolan af den lydelse, bilagan *n:r* 7 vid detta protokoll utvisar, i riksstaten för år 1904 uppföra, under anslaget till undervisningsverken, ett reservationsanslag till marinintendentskolan å 16,600 kronor;

kommande, vid bifall till hvad under punkterna [7] och [8] föreslagits, anslaget till undervisningsverken att i sin helhet höjas från 62,090 kronor till 79,890 kronor.

Sjukvård för flottans personal.

Sedan marinförvaltningen åren 1895 och 1896 gjort framställningar om höjning af det under riksstatens femte hufvudtitel uppförda reservationsanslaget till sjukvård, utan att dessa framställningar föranledde någon proposition i ämnet till Riksdagen, upptogs frågan härom ånyo i marinförvaltningens underdåniga skrifvelse den 10 september 1897 angående utgifterna under riksstatens femte hufvudtitel för år 1899. Därvid anförde marinförvaltningen, att af berörda anslag, som under nära 40 år utgått med oförändradt belopp af 39,000 kronor, blifvit under en följd af år anvisadt för Karlskrona station 29,865 kronor och för Stockholms station 9,135 kronor; att anvisningen vid båda stationerna blifvit under åren 1892—1896 hvarje år öfverskriden; att stationsbefälhafvaren vid flottans station i Karlskrona beräknat anslagsbehovet, i hvad honom anginge, för år 1897 till 41,700 kronor, för år 1898 till 41,100 kronor och för år 1899 till 40,650 kronor; att förste läkaren vid Karlskrona station redan år 1893 hade förklarat, att med de anvisade medlen sjukvården vid stationen icke kunde på tidsenligt sätt bestridas; att den begärda anslagsförhöjningens ändamål således icke vore att förekomma de jämförelsevis mindre betydande öfverbetalningarna å ifrågavarande titel, utan fastmera att kunna på ett försvarligt sätt möta de under en tid af nära 40 år uppenbarligen ökade krafven i afseende på sjukvården vid den station, där större delen af flottans personal vore förlagd; samt att, då anvisningen för Stockholms station icke kunde nedsättas, anslagets höjning borde motsvara det belopp, som erfordrades för att sjukvården vid Karlskrona station skulle kunna höjas till en tidsenlig nivå, eller 10,785 kronor, hvadan anslaget borde höjas till 49,785 kronor, eller till, i jämnadt tal, 50,000 kronor.

I nådig proposition till 1898 års riksdag äskade Eders Kungl. Maj:t anslagets höjning till sistnämnda belopp, men Riksdagen fann höjningen lämpligen böra begränsas till 5,000 kronor, motsvarande i jämnadt tal medelsiffran af öfverbetalningarna åren 1892—1896. Från och med år 1899 har således anslaget utgjort 44,000 kronor.

Från och med samma år har anvisningen kunnat höjas för Karlskrona station med 3,000 kronor och för Stockholms station med 2,000 kronor om året. Såsom var att förutse, har emellertid icke härmed kunnat förekommas öfverbetalning vid Karlskrona station, medan vid

[9.]
Sjukvård för
flottans per-
sonal.

[9.] Stockholms station uppkommit någon behållning. Ställningen å anslaget för hvartera af åren 1897—1901 framgår af följande tablå:

Å r.	Karlskrona station.				Stockholms station.				
	An- visadt.	Utgifter.	Behåll- ning.	Öfverbe- talning.	An- visadt.	Utgifter.	Behåll- ning.	Öfverbe- talning.	
1897	29,865	— 32,058	26 — —	2,193	26 9,135	— 11,192	21 — —	2,057	21
1898	29,865	— 36,485	44 — —	6,620	44 9,135	— 10,964	46 — —	1,829	46
1899	32,865	— 36,296	72 — —	3,431	72 11,135	— 9,088	52 2,046	48 — —	
1900	32,865	— 39,156	40 — —	6,291	40 11,135	— 8,085	59 3,049	41 — —	
1901	32,865	— 49,064	35 — —	16,199	35 11,135	— 9,879	05 1,255	95 — —	

Sedan, med anledning af den för år 1901 uppkomna betydande öfverbetalningen å anslaget, stationsbefälhafvarna af marinförvaltningen anmodats att inkomma med utredning och förslag angående erforderlig ökning af anslaget, hafva stationsbefälhafvarna afgifvit yttranden i ämnet.

Stationsbefälhafvaren i Karlskrona har därvid anfört, att den stationen anvisade del af anslaget jämväl för år 1902 komme att betydligt öferskridas, samt i öfrigt, med åberopande af ett utaf förste läkaren vid stationen afgifvet yttrande, hemställt, att anvisningen för Karlskrona station å titeln sjukvård måtte ökas till 54,000 kronor.

Den under de senaste åren inträdda ökningen i sjukvårdsutgifterna vid Karlskrona station beror, enligt hvad förste läkaren meddelat, på följande förhållanden, nämligen:

oundviklig löneförhöjning för sjukbetjäningen, till motsvarighet mot hvad den med denna betjäning likställda personalen vid bageri och proviantmagasin åtnjuter;

erforderliga af varvet utförda reparationer å sjukhusets inventarier; alltjämt stegrade upphandlingspris å proviant;

ökadt patientantal, så att antalet underhållsdagar för å sjukhuset intagna patienter, hvilket antal år 1898 utgjorde 16,418, år 1901 vuxit till 21,247, eller med 4,829 underhållsdagar;

tidsenligare sjukvård och höjd medicinaltaxa;

ökad kolåtgång i följd af behovet att hålla sjukhusets ångpanna, som förut uppellats endast två gånger i veckan, dagligen uppellad för värmeledningen till nya operationssalen samt stegring af kolprisen från 11 kronor 70 öre per ton år 1898 till 26 kronor per ton år 1901;

oundgängliga anordningar och förbättringar i hygieniskt hänseende; samt

ökad anskaffning af ett flertal sjukhuspersedlar.

[9.]

Någon nedgång i stationens utgifter för sjukvård ansåge förste läkaren icke kunna förväntas, enär dels med år 1903 inträdde utsträckt tjänstgöringstid för de värnpliktiga, dels personalen i öfrigt å stationen komme att ökas, dels ock upphandlingsprisen på snart sagdt alla till sjukvården hörande förnödenheter syntes vara i ständigt stigande.

Stationsbefälhafvaren vid flottans station i Stockholm har anført, att å stationens anvisning till sjukvård under åren 1899—1901 visserligen uppstått öfverskott, men att den vid yttrandets afgifvande (den 29 augusti 1902) gångna delen af år 1902 medtagit så stor del af årets anvisning, att denna med all sannolikhet komme att högst betydligt öfverskridas, samt att orsaken härtill vore att söka dels i en under vintern 1901—1902 rådande ökad sjuklighet bland manskapet å stationen, dels i ökningen af såväl sjömanskårens som varfsarbetarnas antal; och anser stationsbefälhafvaren, lika med förste läkaren å stationen, att anvisningen till sjukvård vid stationen bör höjas till 15,000 kronor.

I sin förutnämnda underdåniga skrifvelse den 23 september 1902 anför marinförvaltningen för egen del, att då det belopp, hvartill femte hufvudtiteln anslag till sjukvård vid 1898 års riksdag ökades, redan då uppenbarligen var för sitt ändamål otillräckligt och då utgifterna vid Karlskrona station måste antagas komma icke endast att hålla sig vid ungefär samma belopp som för år 1901, utan till följd af ökad frekvens vid sjukhuset, särskildt med anledning af beväringsens utsträckta öfningstid, jämväl att betydligt tillväxa samt, hvad anginge Stockholms station, en betydande tillväxt af sjukvårdskostnaderna därstädes otvifvelaktigt vore på de af stationsbefälhafvaren anförda grunder att motse, marinförvaltningen icke vågat beräkna utgifterna vid stationerna till lägre belopp än stationsbefälhafvarena föreslagit, eller för Karlskrona station till 54,000 kronor och för Stockholms station till 15,000 kronor, utan att därmed en annan fördelning af anslaget mellan stationerna framdeles finge anses vara utesluten. Fördens skull hemställer marinförvaltningen om aflåtande af nådig proposition till Riksdagen om förevarande anslags höjning till 69,000 kronor.

Instämmande i hvad marinförvaltningen sålunda anført får jag underdånigst hemställa, det täcktes Eders Kungl. Maj:t föreslå Riksdagen att i riksstaten för år 1904 höja reservationsanslaget till sjukvård för flottans personal från 44,000 kronor till 69,000 kronor, eller med 25,000 kronor.

Kustartilleriet.

Aföning för kustartilleriets personal.

[10.]
Aföning för
kust-
artilleriets
personal.

Uti det underdåniga betänkande angående kustartilleriets personal, som den 16 oktober 1900 afgafs af därtill i nåder förordnade kommit- terade, föreslogs, under förutsättning att beväringens öfnings- tid utsträck- tes till 365 dagar, nedanstående plan för kustartilleriets uppsättning:

	Stat för kust- artille- riet 1902 och 1903	Ökning			Stat för kust- artille- riet 1908 (fullt uppsatt)
		år 1904	år 1906	år 1908	
Generalsperson	1	—	—	—	1
Öfverstar	2	—	—	—	2
Öfverstelöjtnanter	2	—	—	—	2
Majorer	3	1	1	1	6
Kaptener af 1:a klassen	12	3	3	3	21
» » 2:a »	11	2	2	2	17
Löjtnanter	25	3	3	3	34
Underlöjtnanter	14	1	1	1	17
Summa	70	10	10	10	100
Regementsintendenten	2	—	—	—	2
Fästningsförvaltare	1	—	—	—	1
Auditör	1	—	—	—	1
Regementspastor	1	—	—	—	1
Fästningspredikant	1	—	—	—	1
Regementsläkare	1	—	—	—	1
Förste bataljonsläkare	2	—	—	—	2
Summa	9	—	—	—	9
Underofficerare af 1:a graden (Styckjunkare etc.)	40	8	2	—	50
» » 2:a » (Sergeanter etc.)	84	18	4	—	106
Summa	124	26	6	—	156
Manskap i 1:a lönegraden (underofficerskorpraler)	132	16	20	—	168
» » 2:a » (1. kl. kustartillerister)	313	31	60	—	404
» » 3:e » (2. kl. »)	212	30	—20	—	222
» » 4:e » (3. kl. »)	553	83	—60	—	576
Summa	1,210	160	—	—	1,370
Tillsammans	1,413	196	16	10	1,635

[10.]

Af statsrådsprotokollet öfver sjöförsvarsärenden den 11 januari 1901, bifogadt statsverkspropositionen till samma års riksdag, framgår, att dåvarande chefen för sjöförsvarsdepartementet, hvilken i hufvudsak gillade den organisation af kustartilleriet, som af kommittén föreslagits, likväl ansåg, att det af kommittén föreslagna antalet stampersonal, som efter fullbordad uppsättning skulle finnas, kunde minskas med 2 underofficerare af 2:a graden och 56 man, däraf 2 i 1:a, 2 i 2:a, 16 i 3:e och 36 i 4:e lönegraden, af hvilken minskning de 2 lönerna i hvardera af 1:a och 2:a lönegraderna samt 6 löner i 3:e och 6 i 4:e lönegraden borde förläggas på den första två-årsperioden.

Vid nästa två-årsperiod synes sålunda från den ökning, som af kustartillerikommittén föreslagits, böra dragas det antal personal, hvarmed enligt nyssnämnda anförande till statsrådsprotokollet den slutliga staten skulle ytterligare minskas, nämligen 2 underofficerare af 2:a graden, 10 man i 3:e och 30 man i 4:e lönegraden.

Enär den andra af de två-årsperioder, under hvilka kustartilleriets uppsättning borde äga rum, tager sin början med år 1904, har marinförvaltningen, vid afgifvande af förslag till stat för kustartilleriet år 1904, föreslagit ökning i kustartilleriets stampersonal enligt hvad följande tabell utvisar, hvarvid för jämförelse jämväl upptagits den ökning, som år 1904 borde företagas dels enligt kustartillerikommitténs förslag, dels enligt det förslag till organisation, som för 1901 års riksdag framlades.

	Ökning i kustartilleriets personal år 1904		
	enligt kustartillerikommitténs förslag	enligt 1901 års proposition	enligt marinförvaltningens förslag
Majorer	1	1	1
Kaptener af 1:a klassen	3	3	3
» » 2:a »	2	2	2
Löjtnanter	3	3	3
Underlöjtnanter	1	1	1
Summa	10	10	10
Underofficerare af 1:a graden.....	8	8	10
» » 2:a »	18	16	14
Summa	26	24	24
Manskap i 1:a lönegraden	16	16	16
» » 2:a »	31	31	31
» » 3:e »	30	20	20
» » 4:e »	83	53	53
Summa	160	120	120
Tillsammans	196	154	154

[10.] Af denna tabell framgår, att marinförvaltningens förslag till ökning år 1904 icke i annan mån afviker från organisationsplanen än att antalet underofficerare af 1:a graden ökats med 2, hvaremot i stället antalet underofficerare af 2:a graden undergått motsvarande minskning; och har denna ändring föreslagits på den grund att chefen för kustartilleriet, uti till marinförvaltningen afgifvet förslag till beräkning af utgifterna för kustartilleriregementena år 1904, anført, att då aflöningen för musik-anförare vid arméns regementen vore upptagen till samma belopp som för fanjunkare, det syntes honom vara rätt och billigt, att stabstrumpetare vid kustartilleriet, som hade enahanda åliggande som nyssnämnda musikanförare, också erhöles motsvarande aflöning, hvilken öfver hufvud taget icke kunde anses för stor, om hänsyn toges därtill, att stabstrumpetare, för att rätt kunna leda musikundervisningen, borde vara musikdirektör.

Enligt min åsikt bör emellertid chefens för kustartilleriet framställning beträffande stabstrumpetarna icke föranleda ändring i organisationsplanen, utan torde i staten endast böra upptagas sammanlagda antalet underofficerare i hvardera graden utan angifvande af den afdelning de skola tillhöra, hvarigenom det af chefen för kustartilleriet framställda önskemålet kan vinnas, om de reglementariska bestämmelserna för kustartilleriet så affattas, att jämväl underofficerare af 2:a graden, stabstrumpetare, kunna i mån de af befordran gjort sig förtjänta och därtill komma i tur, utnämnas till underofficerare af 1:a graden.

I staten för kustartilleriet bör sålunda stampersonalen upptagas enligt den organisationsplan, som för 1901 års riksdag blifvit framlagd.

Af chefen för kustartilleriet har föreslagits, att aflöningsförmånerna för kustartilleriregementenas underofficerare af 2:a graden skulle utgå med lika belopp som för underofficerare af samma grad vid flottan. I likhet med marinförvaltningen och med stöd af den utredning rörande aflöningsgrunderna för kustartilleriets personal, som blifvit lämnad i bilagorna till 1901 års statsverksproposition, har jag icke ansett mig kunna biträda den af chefen för kustartilleriet i detta afseende gjorda framställningen.

Däremot anser jag, att samma löneförbättring, som blifvit föreslagen för flottans underofficerare, äfven bör komma kustartilleriets underofficerare till del och på samma sätt, d. v. s. genom höjning af den fasta lönen med 180 kronor. Den ökning i aflöningsanslaget för kustartilleriets personal, som häraf förorsakas, beräknas för år 1904 till 26,640 kronor och efter kustartilleriets fullständiga uppsättning till ytterligare 1,080 kronor.

Chefen för kustartilleriet har, på grund af att samtliga löntagare vid kustartilleriet af officers grad eller värdighet med undantag af regementsintendenter och fästningsförvaltare erhålla inkvarteringsbidrag, då de icke åtnjuta fri bostad i kronans hus, hemställt, att inkvarteringsbidrag måtte i stat upptagas jämväl för regementsintendenter och fästningsförvaltare enligt innehafvande tjänstegrad. Denna framställning, som af marinförvaltningen blifvit tillstyrkt, anser jag mig böra biträda, helst för marinintendenturkårens personal, med hvilken dessa tjänstemän närmast blifva likställda, sådan aflöningsförmån blifvit föreslagen.

Uti den af marinförvaltningen föreslagna staten för kustartilleriet hafva rekryteringskostnader upptagits för 262 man, eller det antal, hvilket enligt regementschefernas vid kustartilleriet beräkningar skulle komma att rekryteras. Då emellertid enligt kustartillerikommitténs betänkande rekryteringskostnader endast böra beräknas för 250 man och föreskrift i staten finnes upptagen, huru skall förfaras, om rekryteringen skulle behöfva omfatta ett större antal, har jag ansett, att rekryteringskostnader böra i staten upptagas endast för 250 man.

Med iakttagande af hvad sålunda blifvit beträffande staten för kustartilleriet anfördt skulle den för statens genomförande erforderliga höjningen af anslaget till aflöning för kustartilleriets personal komma att uppgå till 141,292 kronor.

Af chefen för kustartilleriet har såsom utgiftspost i förslaget till stat för kustartilleriet upptagits tvänne ålderstillägg för den vid Vaxholms kustartilleriregemente anställde fästningsförvaltaren, och har marinförvaltningen härvid erinrat, att utgiftsposten icke syntes böra upptagas i kustartilleriets stat, utan borde bestridas af anslaget till ålderstillägg.

Med anledning häraf anhåller jag få erinra om följande förhållanden.

Enligt gällande stat för kustartilleriet är fästningsförvaltaren, som åtnjuter i lön 2,200 kronor och i tjänstgöringspenningar 300 kronor, berättigad till ålderstillägg efter 5 och 10 års tjänstgöring, hvarterda å 500 kronor.

På grund af nådiga kungörelsen den 27 september 1901 blef dåvarande förrådsförvaltaren vid Vaxholms artillerikår Carl Johan Schnell öfverflyttad från armén till kustartilleriet, och blef Schnell den 30 december samma år utnämnd till fästningsförvaltare vid kustartilleriet.

Schnell, hvilken genom konstitutorial den 25 april 1891 af arméförvaltningen antagits och förordnats att vara förvaltare å Vaxholms artillerikårs tygstat med tjänstgöringsskyldighet vid Vaxholms artilleriförråd samt mot åtnjutande af den lön och öfriga förmåner, som tjänsten åtföljde, men med skyldighet att underkasta sig de förändringar i af-

- [10.] seende å tjänstgöringsort, tjänstgöringsskyldighet och aflöningsförmåner, hvartill en omorganisation af landtförsvaret kunde gifva anledning, åtnjöt vid tiden för hans öfverflyttning från armén följande aflöningsförmåner, nämligen: lön 1,800 kronor, ålderstillägg 300 kronor, servisersättning 24 kronor, gratifikation af tygstatsarfvodesmedel, ställda till generalfälttygmästarens förfogande, 100 kronor samt, jämlikt nådigt bref den 5 mars 1897, för resor till de utom fästningen förlagda krutförråden m. m. 300 kronor, eller tillhopa 2,524 kronor årligen.

Därest Vaxholms artillerikår fortfarande tillhört armén och Schnell fortfarande beklädt den befattning, han där förut innehaft, skulle han, med tillämpning af de år 1902 godkända aflöningsbestämmelserna för artilleriets tygstater, från 1903 års ingång fått åtnjuta: lön 1,320 kronor, dagaflöning 1,095 kronor, ålderstillägg 500 kronor och ersättning för resor 300 kronor, eller tillhopa 3,215 kronor.

Med åberopande af dessa förhållanden anhöll Schnell hos Eders Kungl. Maj:t, att han måtte förklaras berättigad att från och med 1902 års ingång uppbära de två ålderstillägg, hvilka enligt staten för kustartilleriet tillkomme fästningsförvaltare efter 5 och 10 års tjänstgöring; men fann Eders Kungl. Maj:t enligt beslut den 19 september 1902 icke skäl bifalla denna framställning. Då nämligen vid fastställande af stat för kustartilleriet medgifvande icke blifvit lämnadt, att föregående tjänstgöring vid någon af fästningsartillerikårerna finge beräknas för intjänande af ålderstillägg vid kustartilleriet, kunde ansökningen icke bifallas utan Riksdagens samtycke.

Emellertid synes mig, med afseende å de åberopade förhållandena, starka billighetsskäl tala för, att Schnell finge, på grund af sin föregående tjänstgöring vid Vaxholms artillerikår, från och med 1903 års början uppbära de till fästningsförvaltarejänsten vid kustartilleriet hörande ålderstillägg.

På grund af hvad jag sålunda anført får jag i underdånighet hemställa, det tacktes Eders Kungl. Maj:t föreslå Riksdagen

dels att godkänna stat för kustartilleriet af den lydelse bilagan n:r 8 vid detta protokoll utvisar;

dels att i riksstaten för år 1904 höja anslaget till aflöning för kustartilleriets personal från 874,794 kronor till 1,016,086 kronor, eller med 141,292 kronor;

dels ock att medgifva, att fästningsförvaltaren vid kustartilleriet Carl Johan Schnell må för rätt till erhållande af ålderstillägg från och med innevarande års ingång tillgodoräkna sig den tid, han varit anställd och tjänstgjort såsom förvaltare å Vaxholms artillerikårs tygstat.

Beklädnad åt kustartilleriets manskap.

På sätt inhämtas af det vid statsverkspropositionen till 1901 års riksdag fogade utdrag af statsrådsprotokollet öfver sjöförsvarsärenden den 11 januari samma år, beräknades, vid bestämmande af det erforderliga anslaget till beklädnad åt kustartilleriets manskap jämte sängservis åt inkaserneradt manskap, kostnaden till 108 kronor för beklädnad och 3 kronor för sängservis årligen åt en man; och upptogs anslaget i riksstaten till 132,384 kronor.

[11.]
Beklädnad åt
kustartille-
riets manskap.

Enligt den för år 1904 föreslagna staten för kustartilleriet skulle manskapets antal ökas från 1,194 till 1,314, af hvilka 1,264 beräknats blifva inkasernerade.

Med tillämpning af förutnämnda beräkningsgrund skulle årliga kostnaden blifva

för beklädnad åt 1,314 man.....	kronor 141,912: —
» sängservis » 1,264 »	» 3,792: —

eller tillhopa kronor 145,704: —

hvilken summa öfverensstämmer med den summa, hvilken i bil. A vid statsrådsprotokollet öfver sjöförsvarsärenden den 7 januari 1901 angafs såsom medelsbehovet år 1904.

På grund häraf och i enlighet med marinförvaltningens i ämnet gjorda hemställan får jag i underdånighet tillstyrka, det tacktes Eders Kungl. Maj:t föreslå Riksdagen

att i riksstaten för år 1904 höja reservationsanslaget till beklädnad åt kustartilleriets manskap från 132,384 kronor till 145,704 kronor, eller med 13,320 kronor.

Naturaunderhåll åt kustartilleriets manskap.

Med tillämpning af samma beräkningsgrund, som år 1901 användes vid beräkning af det till naturaunderhåll åt kustartilleriets manskap erforderliga anslag, eller en kostnad af 52 öre per man och dag, skulle den nu föreslagna ökningen af kustartilleriets manskap kräffa nämnda anslags höjande till 249,397 kronor 20 öre, eller det belopp, som för år 1904 finnes upptaget i förutnämnda bilaga A vid statsrådsprotokollet öfver sjöförsvarsärenden den 7 januari 1901.

[12.]
Naturaunder-
håll åt kust-
artilleriets
manskap.

- [12.] Jag hemställer alltså i underdånighet, att Eders Kungl. Maj:t täcktes föreslå Riksdagen att i riksstaten för år 1904 höja förslagsanslaget till naturaunderhåll åt kustartilleriets manskap från 226,621 kronor till 249,397 kronor, eller med 22,776 kronor.

Underhåll af kustartilleriets byggnader och materiel.

- [13.] I sin underdåniga skrifvelse den 23 september 1902, angående utgifterna under riksstatens femte hufvudtitel för år 1904, har marinförvaltningen i fråga om anslaget till underhåll af kustartilleriets byggnader och materiel anført följande.

Erfarenheten hade noggsamt visat, hurusom hittills anvisadt anslag för detta ändamål, äfven med den för år 1903 beviljade ökningen i beloppet, vore alldeles otillräckligt i förhållande till de utgifter, som skulle från anslaget bestridas och af hvilka kunde särskildt nämnas: underhåll af kaserninventarier, sjöförbindelser inom fästningarna, yttre renhållning å fästningarna, underhåll af dessas artillerimateriel och öfriga inventarier samt aflönande af tillsyningsmän vid kruthus och batterier. Rörande beloppet af den höjning, som skulle erfordras, föreläge i vissa delar utredning, men sådan saknades i andra delar och kunde icke föreläggas, innan, bland annat, fullständig öfversikt öfver ett helt års utgifter kunnat erhållas. Med anmälan härom ansåge sig marinförvaltningen fördenskull böra till ett kommande år uppskjuta framställningen om ökning af anslaget.

Uti förutnämnda bilaga A vid statsrådsprotokollet den 7 januari 1901 är förevarande anslag för år 1904 upptaget till 156,562 kronor, eller med 960 kronor mera än för år 1903. Bland utgifterna från anslaget beräknades nämligen en kostnad af 8 kronor årligen för underhåll af kaserninventarier m. m. per man och år. Genom den nu föreslagna ökningen af manskapet med 120 man skulle enligt nyssnämnda beräkningsgrund föranledas en ökad kostnad af 960 kronor. Då någon anledning icke förefinnes att beträffande detta anslag för närvarande frångå den i berörda bilaga framlagda beräkningen, hemställer jag i underdånighet, det täcktes Eders Kungl. Maj:t föreslå Riksdagen

att i riksstaten för år 1904 höja reservationsanslaget till underhåll af kustartilleriets byggnader och materiel från 155,602 kronor till 156,562 kronor, eller med 960 kronor.

Kustartilleriets öfningar.

Anslaget till kustartilleriets öfningar är såväl i kustartillerikommitténs beräkningar som i förutnämnda bilaga A vid statsrådsprotokollet öfver sjöförsvarsärenden den 7 januari 1901 för år 1904 upptaget till 160,000 kronor. I öfverensstämmelse härmed och i enlighet med chefens för kustartilleriet i ämnet gjorda hemställan tillstyrker jag i underdånighet, det tacktes Eders Kungl. Maj:t föreslå Riksdagen att i riksstaten för år 1904 höja reservationsanslaget till kustartilleriets öfningar från 120,000 kronor till 160,000 kronor, eller med 40,000 kronor.

[14.]

Kustartilleriets
öfningar.

Kustartilleribevärings vapenöfningar samt beklädnad och ersättning därför.

Uti meranämnda bilaga A till det vid 1901 års statsverksproposition fogade utdrag af statsrådsprotokollet öfver sjöförsvarsärenden den 7 januari samma år upptages, i enlighet med kustartillerikommitténs förslag, anslaget till kustartilleribevärings vapenöfningar samt beklädnad och ersättning därför till ett belopp af 237,470 kronor 84 öre för år 1904.

[15.]

Kustartilleri-
bevärings
vapenöfningar
samt beklädnad
och
ersättning
därför.

Med åtskilliga afvikelser från de af kustartillerikommittén använda beräkningsgrunder, har chefen för kustartilleriet beräknat medelsbehovet under denna anslagstitel, krutkostnad oberäknad, för år 1904 till 374,140 kronor 70 öre.

För min del finner jag icke anledning att frångå kustartillerikommitténs beräkningsgrunder i andra hänseenden än dem, hvilka jag nu anhåller få nämna.

Enligt det förslag till värnpliktslag, hvilket af Eders Kungl. Maj:t framlades för 1901 års riksdag, skulle till fästningstjänst vid flottan inskrifna värnpliktiga fullgöra en repetitionsöfning om 35 dagar under fjärde året efter det, då de inskrefvos, och skulle alltså ingen repetitionsöfning med denna beväring äga rum förrän år 1905. Bland de af Riksdagen vidtagna och sedermera af Eders Kungl. Maj:t godkända ändringarna i den föreslagna värnpliktslagen ingick äfven en förskjut-

[15.] ning af tiden för nämnda repetitionsöfning på sådant sätt, att den för-
lades till tredje i stället för fjärde året.

På grund häraf skulle den i bilagan A vid förutnämnda statsråds-
protokoll angifna kostnaden för kustartilleribeväringsens vapenöfningar
samt beklädnad och ersättning därför år 1904 ökas med ett belopp af
57,066 kronor, motsvarande kostnaden för repetitionsöfningen, men enär
å ena sidan den beräknade kostnaden för beväringsens första tjänstgöring
minskas genom den beslutade minskningen af sammanlagda öfningstidens
längd från 197 till 172 dagar och å andra sidan dagkostnaden under
såväl första tjänstgöringen som repetitionsöfningen ökas genom höj-
ningen af beväringsens penningbidrag från 10 till respektive 20 och 50
öre, blifver den erforderliga ökningen af det i förutnämnda bilaga
för år 1904 upptagna belopp i själfva verket blott 51,776 kronor 96
öre. Anslaget bör sålunda för år 1904 upptagas till ett belopp af
289,247 kronor 80 öre, eller i rundt tal 290,000 kronor.

Med stöd af det sålunda anförda hemställer jag i underdånighet,
det tacktes Eders Kungl. Maj:t föreslå Riksdagen

att i riksstaten för år 1904 höja förslagsanslaget till kustartilleri-
beväringsens vapenöfningar samt beklädnad och ersättning därför från
220,000 kronor till 290,000 kronor, eller med 70,000 kronor.

Sjukvård för kustartilleriets personal.

[16.] Anslaget till sjukvård för kustartilleriets personal är i bilagan A
till statsrådsprotokollet öfver sjöförvarsärenden den 7 januari 1901,
bifogadt 1901 års statsverksproposition, beräknadt till 14,000 kronor
från och med år 1904, under det att marinförvaltningen med anslut-
ning till af chefen för kustartilleriet afgifvet förslag beräknat anslags-
behovet i fråga för år 1904 till 14,473 kronor.

Då jag icke anser, att sådan erfarenhet ännu vunnits, som kan gifva
anledning att frånga det i nyssnämnda bil. A beräknade anslagsbelop-
pet, hemställer jag i underdånighet, det tacktes Eders Kungl. Maj:t
föreslå Riksdagen

att i riksstaten för år 1904 höja reservationsanslaget till sjukvård
för kustartilleriets personal från 13,000 kronor till 14,000 kronor eller
med 1,000 kronor.

Sjukvård för
kustartille-
riets personal.

Diverse anslag.

Rese- och traktamentspenningar.

Anslaget till rese- och traktamentspenningar, hvilket under de senaste åren blifvit årligen med ett betydligt belopp öfverskridet, blef, i enlighet med den plan för anslagets höjning till ett de verkliga utgifterna från detsamma motsvarande belopp, som framlades i bilagan A till det vid statsverkspropositionen 1901 fogade utdrag af statsrådsprotokollet öfver sjöförsvarsärenden den 7 januari samma år, i riksstaten för år 1903 höjdt med 2,650 kronor till 26,150 kronor. I nyssnämnda bilaga A är anslaget för år 1904 upptaget till 28,800 kronor; och då jag icke finner anledning att frångå den i berörda bilaga sålunda upptagna siffran, hemställer jag i underdånighet, det tacktes Eders Kungl. Maj:t föreslå Riksdagen

att i riksstaten för år 1904 höja förslagsanslaget till rese- och traktamentspenningar från 26,150 kronor till 28,800 kronor, eller med 2,650 kronor.

[17.]

Rese- och
traktaments-
penningar.

Skrifmaterialier och expenser, ved m. m.

I bilagan A till det vid statsverkspropositionen till 1901 års riksdag fogade statsrådsprotokoll öfver sjöförsvarsärenden den 7 januari samma år beräknades för år 1904 anslaget till skrifmaterialier och expenser, ved m. m. till 122,718 kronor. Någon anledning att nu frångå denna beräkning i vidare mån, än som erfordras för jämnande af hufvudtitelns slutsumma, synes mig icke föreligga, och hemställer jag alltså, att Eders Kungl. Maj:t tacktes föreslå Riksdagen

att i riksstaten för år 1904 höja förslagsanslaget till skrifmaterialier och expenser, ved m. m. från 106,919 kronor till 122,786 kronor, eller med 15,867 kronor.

[18.]

Skrifmaterialier
och
expenser,
ved m. m.

Handeln.

Lots- och fyrinrättningen med lifräddningsanstalterna.

[19.]
Lots- och
fyrinrätt-
ningen med
lifräddnings-
anstalterna.

Då inkomsttiteln fyr- och båkmedel för nu ifrågavarande statsregleringsperiod beräknas, likasom för innevarande år, till 1,500,000 kronor, torde Eders Kungl. Maj:t vilja föreslå Riksdagen

att penningeanslaget till lots- och fyrinrättningen med lifräddningsanstalterna måtte i riksstaten upptagas till enahanda belopp och följaktligen, med inberäkning af däruti ingående friheter och ersättningar 409 kronor, utföras med 1,500,409 kronor, under förutsättning därjämte att de å förenämnda inkomsttitel uppkommande öfverskott fortfarande må såsom hittills få användas för de med anslaget afsedda ändamål.

Beträffande *öfriga ordinarie anslag* har jag icke någon förändring att föreslå.

Extra anslag.

Flottan.

Nyanskaffning af krigsfartygsmateriel.

I sin förutnämnda underdåniga skrifvelse den 23 september 1902 har marinförvaltningen beträffande nyanskaffning af krigsfartygsmateriel föreslagit, att hos 1903 års riksdag måtte göras framställning om följande extra anslag, nämligen:

[20.]
Nyan-
skaff-
ning af krigs-
fartygsma-
teriel.

till nybyggnad af en 1:a kl. pansarbåt, utförd i enlighet med 1901 års sjökrigsmaterielkommittés alternativ n:r 1, jämte två utredningar artilleriammunition, ett belopp af kronor 6,679,700: —, däraf för år 1904 borde anvisas en tredjedel, eller i rundt tal	kronor 2,226,600: —
till fortsättande af arbetet å den pansarkryssare, till hvars påbörjande 1902 års riksdag anvisat medel, två femtedelar af den beräknade anskaffningskostnaden, den erforderliga andra utredningen af artilleriammunition oberäknad	» 2,566,200: —
till påbörjande af ytterligare en pansarkryssare, en femtedel af totala anskaffningskostnaden med två utredningar artilleriammunition	» 1,342,080: —
till byggande af en jagare samt till påbörjande och utförande intill en tredjedel af ytterligare ett fartyg af samma typ	» 1,733,000: —
till byggande af tre 1:a kl. samt tre 2:a kl. torpedbåtar	» 1,655,000: —
eller tillhopa kronor 9,522,880: —	

Hvad då först angår den föreslagna anskaffningen af en ny 1:a kl. pansarbåt af angifven typ torde jag få erinra därom, att den af Eders Kungl. Maj:t den 14 juni 1901 tillsatta kommittén för utredning af vissa frågor rörande sjökrigsmaterielen fått sig förelagdt att utreda, bland annat, huruvida våra 1:a kl. pansarbåtar borde i hufvudsak bibehållas vid den för pansarbåtarna Åran, Vasa och Tapperheten fastställda typen, och, om detta icke ansåges böra ske, hvilka förändringar borde vidtagas.

1:a kl. pan-
sarbåt.

[20.]

I sitt den 9 november 1901 afgifna underdåniga betänkande har kommittén i nu förevarande ämne hufvudsakligen anfört följande.

Lika med föregående kommittéer, som ägt att yttra sig angående behovet af 1:a kl. pansarbåtar, ansåge äfven denna, att sådana fartyg borde utgöra flottans kärna, enär de vore oundgängligen nödvändiga för utförande af de afgörande operationer, förutan hvilka en invasion öfver hafvet icke kunde förhindras.

De fartyg af denna klass, som vi komme att äga, sedan de under ändring och nybyggnad varande blifvit färdiga, utgjorde en flotta, hvars stridsduglighet vore höjd öfver hvarje tvifvel. Den nationella pansarbåtstypens utveckling hade nämligen fortgått, i mån som sjökrigsmaterielen i allmänhet gjort framsteg, och våra 1:a kl. pansarbåtar stode därvid icke tillbaka för kustförsvarsfartyg i andra länder.

Ehuru våra 1:a kl. pansarbåtar således syntes vara fullt jämgoda med och kanske i vissa afseenden till och med öfverlägsna stridsfartyg af motsvarande storlek inom främmande mariner, ansåge dock kommittén, att vid nybyggnad af pansarbåtar ett ytterligare höjande af deras stridsvärde vore önskligt.

Den under senare årens sjöstrider vunna erfarenheten hade nämligen ådagalagt, att ett utsträckt pansarskydd mot den förödande verkan, som granatelden från snabbskjutande kanoner åstadkomme, blifvit af behovet påkalladt. Icke heller borde förbises det sträfvande, som inom främmande mariner gjorde sig gällande att mer och mer öka såväl antalet medelsvåra pjäser som farten hos de egentliga stridsfartygen. Ett ökad pansarskydd, ett ökad antal kanoner och en ökad fart framkallade dock en ökning i fartygens storlek och byggnadskostnad, hvarför det blefve de två faktorerna storlek och byggnadskostnad, hvilka i sista hand komme att blifva bestämmande för de gränser, inom hvilka utvecklingen af vår pansarbåtstyp kunde och borde företagas.

Att med bibehållande af ett *deplacement*, som tilläte pansarbåten rörelsefrihet i våra skärgårdar, i så hög grad utveckla dess militära egenskaper, att densamma i alla afseenden kunde mäta sig med de större, modernare slagskeppen, kunde enligt kommitténs åsikt icke ifrågasättas. Vid behandlingen af denna fråga hade likväl framhållits, att vi borde söka utveckla våra pansarbåtar på sådant sätt, att nybyggda dylika i *något* afseende blefve öfverlägsna eller åtminstone jämgoda med våra eventuella motståndares pansarfartyg, slagskepp såväl som pansarkryssare, och att detta mål åtminstone delvis kunde uppnås genom att öka pansarbåtens fart samt offensiva och defensiva egenskaper i sådan grad, att pansarbåten i jämförelse med slagskeppen blefve öfverlägsen eller jämgod beträffande farten och i jämförelse med pansar-

kryssarna finge en motsvarande öfverlägsenhet eller likställighet beträffande offensiva och defensiva egenskaper. En utredning, huruvida med bibehållande af måttliga dimensioner å pansarbåtarna ifrågavarande syftsmål stode att uppnå, hade äfvenledes inom kommittén blifvit verkställd, och föreläge det erhållna resultatet under *förslag n:r 3* i nedanstående tablå. [20.]

Med hänsyn till de uppgifter, som förnämligast tillkomme våra pansarbåtar, måste deras storlek så afpassas, att de utan svårighet för väljande af lämplig väg och skydd, då så erfordrades, obehindradt kunde röra sig i våra skärgårdar och farleder. Å andra sidan måste de vara så kraftiga, att de, då omständigheterna ej vore alltför ogynnsamma, kunde upptaga och uthärda strid med äfven fiendens starkaste och snabbaste fartyg. Ju flera fartyg af ifrågavarande slag, som härvid kunde insättas i striden, desto större skulle utsikten för framgång också vara. Den utveckling af pansarbåtstypen, förhållandena nu påkallade, borde alltså enligt kommitténs åsikt äfven af ekonomiska skäl inskränkas för att inom den summa, som torde kunna påräknas för fartygsbyggnad, det största möjliga antal fartyg skulle kunna anskaffas.

Ehuru, såsom redan blifvit anfördt, en utveckling af de militära egenskaperna, med bibehållande af ett för pansarbåtarnas navigering i våra skärgårdar lämpligt displacement, icke kunde drifvas så långt, att desamma kunde mäta sig med större moderna pansarfartyg, ansåge kommittén likväl, att en utveckling inom vissa gränser vore betingad dels genom behovet af ökad pansarskydd, dels ock genom den inom främmande mariner fortgående sträfvan att öka stridsfartygens fart och medelsvåra artilleri. Kommittén hade därför sökt utreda, hvilka förbättrade militära egenskaper kunde uppnås genom en mindre ökning i pansarbåtens displacement, så att detsamma begränsades till omkring 4,000 tons. Såsom önskemål hade därvid uppställts: en fartökning af minst en half knop, från 16,5 till minst 17 knop, utbredd pansarskydd samt en ökning af antalet 15 cm. kanoner från 6 till 8, allt i jämförelse med pansarbåtarna Åran, Vasa och Tapperheten. Det erhållna resultatet af ifrågavarande utredning föreläge i nedanstående tablå under *förslag n:r 1*.

Sedan nu omnämnda två förslag å utvecklad pansarbåtstyp blifvit utarbetade, hade inom kommittén väckts fråga, huruvida icke med bibehållande af samma egenskaper i öfrigt, som uppnåts i sistnämnda förslag n:r 1, det vore möjligt att, endast genom en mindre förändring af dimensionerna, erhålla ett fartyg med 18 knops fart; och föreläge resultatet af den till följd häraf verkställda utredningen i *förslag n:r 2* här nedan, hvarest för jämförelsens skull egenskaperna hos pansarbåtarna Åran, Vasa och Tapperheten äfven blifvit anförda.

[20.]

	Pansarbåtarna Äran, Vasa och Tapperheten.	Förslag n:r 1.	Förslag n:r 2.	Förslag n:r 3.
Deplacement	tons 3,650	3,950	4,218	4,800
Längd i V.L.	m. 87,5	89,8	95,6	98,0
Bredd	m. 15,0	15,4	15,4	16,0
Djupgående	m. 5,0	5,13	5,13	5,5
Ind. hästkrafter ..	6,000	7,000	8,500	9,000
Fart med normalt kolförråd...	knop 16,5	17+	18	18+
Kolförråd, normalt	tons 360	350	350	350
» maximum	360	450	500	500
Aktionsradie med max. { 10 knop....	3,100'	3,000'	2,950'	2,560'
kolförråd vid: { högsta fart.	990'	1,100'	1,058'	1,000'
Antal ångpannor	8 st. Yarrow	8 st. Yarrow	12 st. Yarrow	12 st. Yarrow
Artilleri	2 st. 21 cm. k.	2 st. 21 cm. k.		4 st. 21 cm. k.
	6 » 15 cm. ss. »	8 » 15 cm. ss. k.		8 » 15 cm. ss. k.
	10 » 57 mm. » »	10 » 57 mm. » »		12 » 57 mm. »
	2 st. 37 » » »	3 » 37 » » »		3 » 37 » »
Energi per bredsida	mt 17,100	19,700		27,300
Torpedtuber	2 st. 45 cm. u. v. t.	2 st. 45 cm. u. v. t.		
Pansar {	21 cm. torn { rörliga mm. 190—130		190—130	
	{ fasta » 190		175	
	15 cm. torn { rörliga » 125—60		125—60	
	{ langning » 100		50 (förutom kasematten)	
	manövertorn		175	
	kasematt		100	
	vattenlinje		150—125—100	{ 150—100—50
				{ till förstäfven
däck {	sluttande		50	
	horisontalt		50	
Strålkastare	4 st. 90 cm.		4 st. 90 cm.	
Båtar	antal 6		7	
Besättning, som erfordras	» 282	308	326	346
Kostnad: artilleri med en ammu-				
tionsutredning	kr. 983,000	1,174,300	1,174,300	1,540,500
torpedbestyckning m. m. »	162,000	180,000	180,000	180,000
pansar, vertikalt	» 1,100,000	1,416,324	1,450,974	1,790,000
försöksexpedition	» —	24,000	24,000	24,000
öfrig kostnad	» 2,766,955	3,431,176	3,802,626	4,228,400
Summa kronor	5,011,955 ¹⁾	6,225,800	6,631,900	7,762,900

¹⁾ Beräknad medelkostnad.

Motsvarande kostnad för pansarbåten Manligheten uppgår till 5,223,700 kronor.

Vid jämförelse mellan de i förslagen n:r 1, 2 och 3 föreliggande tre pansarbåtstyperna framginge genast, att n:r 3 vore ett i alla afseenden kraftigare stridsfartyg än n:r 1 och 2, men att öfverlägsenheten i förhållande till n:r 1 måste köpas genom en deplacementsökning af 850 tons och en ökad kostnad af öfver 1½ million kronor.

[20.]

Den till fulla 18 knop uppgående farten vore ungefär jämförlig med senast af östersjömakterna byggda slagskepps fart, och hvad beträffade öfriga militära egenskaper, torde en pansarbåt enligt förslaget n:r 3, om också underlägsen slagskeppen, vara fullt jämngod med eller till och med öfverträffa flertalet af de på senare tid konstruerade, östersjömakterna tillhöriga kryssare.

Det med förslaget åsyftade ändamålet kunde således sägas vara för det närvarande i hufvudsaklig mån uppnådt, ehuru det enligt kommitténs förmenande vore tvifvelaktigt, huruvida den uppnådda öfverlägsenheten under nämnvärd tid fortfarande skulle kunna bibehållas, utan att dimensionerna behöfde ökas i så hög grad, att pansarbåtarna blefve olämpliga för skärgårdsnavigering. Härtill komme, att, såsom förut blifvit framhållet, *antalet* pansarbåtar, som inginge i vår flotta, måste utöfva ett stort inflytande på styrkan af vårt försvar, och att detta antal äfvensom antalet kryssare m. fl. fartyg af ekonomiska skäl antagligen behöfde inskränkas i samma mån som kostnaden för pansarbåtarna växte. Ehuru kommittén insågo och till fullo erkände, att pansarbåtar, liknande förslag n:r 3, vore ett ytterst afsevärdt och önskvärdt tillskott i kraft för vår flotta och följaktligen i landets försvar, kunde dock kommittén, särskildt i betraktande af att landets hittills uppnådda ekonomiska ställning endast torde medgifva ett jämförelsevis begränsadt belopp till fartygsbyggnad för flottans stärkande, icke tillstyrka en utveckling af våra pansarbåtar till den storlek, som förslaget n:r 3 angäfve, isynnerhet då en ny och dyrbar fartygsklass, nämligen pansarkryssare, jämväl erfordrades för rikets försvar.

Beträffande förslagen n:r 1 och 2 hade förut blifvit framhållet, att, med samma militära egenskaper i öfrigt, farten i förslaget n:r 2 ökats från fulla 17 till 18 knop; och hade, såsom af en jämförelse framginge, detta kunnat ske genom en ökning af displacementet med 268 tons och af kostnaden med öfver 400,000 kronor. Då emellertid den ringa fartökningen, mindre än 1 knop, måste köpas till alltför högt pris och en genom den ej obetydliga ökningen af fartygets längd i jämförelse med förslag n:r 1 ovillkorligen förminskad manöverförmåga, hade kommittén icke heller ansett sig kunna förorda förslaget n:r 2.

[20.]

Det återstode således att undersöka, huruvida ett i enlighet med förslag n:r 1 konstrueradt fartyg vid jämförelse med våra senast byggda pansarbåtar kunde anses besitta de förhöjda militära egenskaper, hvilka enligt kommitténs förut uttalade åsikt blifvit af behofvet påkallade.

Man funne därvid, att samtliga dessa önskemål blifvit uppfyllda. Farten vore ökad från 16,5 till fulla 17 knop, eller med mer än $\frac{1}{2}$ knop. Pansarskyddet i vattenlinjen hade blifvit utsträckt och genom att draga däckspansaret ned till vattenlinjepansarets underkant samt genom att låta det vertikala pansarets tjocklek gradvis aftaga för- och akteröfver hade ifrågavarande utsträckning af pansarskyddet kunnat ske med den minsta möjliga viktökning.

Då de rörliga 15 cm. kanontornen å Äran, Vasa och Tapperheten icke vore fullständigt skyddade mot under desamma i det af pansar icke skyddade rummet kreverande projektiler, hade kommittén sökt afhjälpa denna olägenhet genom att ofvanför vattenlinjepansaret anordna en pansrad kasematt. Härigenom erhöles äfven ett ytterligare skydd för langningsanordningarna och en mot granateld skyddad tillflyktsplats för kanonbetjäningar, tillhörande i elden ej deltagande lätta snabbskjutande kanoner. Ifrågavarande kasematt vore i öfrigt en utveckling af samma slag, som företagits å tyska marinens slagskepp och kryssare.

För att, sedan behöflig viktökning för ett ökad pansarskydd och en ökad maskinkraft tagits i beräkning, äfven kunna erhålla pansarskydd för 8 st. 15 cm. kanoner, hade det befunnits nödvändigt att uppställa dessa parvis i 4 torn i stället för i 8 enkla torn. Förstnämnda uppställningssätt användes numera alltmör inom såväl franska som ryska marinerna, och då förutom större bestrykningsvinklar en ej obetydligt underlättad eldledning vunnes genom det minskade antalet torn, hade kommittén, oaktadt pjesernas placering parvis medförde en del olägenheter, icke tvekat att låta detsamma komma till användning.

Den svåra bestyckning af 2 st. 21 cm. kanoner äfvensom det antal lätta pjeser, som Äran, Vasa och Tapperheten ägde, ansåge kommittén ur artilleristisk synpunkt vara lämplig. Dock hade antalet 37 mm. kanoner ökats från 2 till 3 för att tillgodose det kraf af så kallade bevakningskanoner, som framhållits efter de senare årens eskaderöfningar.

På grund af allt hvad kommittén sålunda anfört och då den hos förslaget n:r 1 befintliga aktionsradien och sjödugligheten, i betraktande däraf att fartygen vore afsedda för den strategiska defensiven, vore fullt tillfredsställande, ansåge kommittén, att våra pansarbåtar borde i hufvudsak bibehållas vid den för Äran, Vasa och Tapperheten fastställda typen med de smärre förändringar, som af kommittén framhållits, samt

att förslaget n:r 1 borde läggas till grund för konstruktionen vid nybyggnad af 1. kl. pansarbåtar.

[20.]

Denna åsikt har dock icke omfattats af kommitténs samtliga ledamöter, i det att två af ledamöterna ansett förslaget n:r 2 vara det, som bäst tillgodosåge de kraf, hvilka borde ställas på ifrågavarande fartygsklass, hvarjämte en ledamot förordat, att de 1:a kl. pansarbåtar, som under den närmaste framtiden komme att byggas, måtte konstrueras i hufvudsaklig öfverensstämmelse med förslaget n:r 3, men, om behöfligt, med något ökad maskinkraft.

Marinförvaltningen, som funnit de af kommitténs flertal uttalade åsikter riktiga och i öfrigt gillat kommitténs förslag till nybyggnad af pansarbåt, har, såsom jag redan anført, tillstyrkt äskande af anslag till anskaffande af en 1:a kl. pansarbåt, konstruerad enligt förslaget n:r 1. Härutinnan har dock en ledamot — hvilken såsom ledamot af kommittén förordat förslaget n:r 2 — så till vida varit af skiljaktig mening, att han ansett den föreslagna pansarbåten böra äga en fart om 18 till 19 knop.

Då jag nu anhåller att få framlägga den åsikt, hvartill jag för egen del kommit efter öfvervägande af de särskilda förslag, som inom förutnämnda kommitté förevarit till pröfning i fråga om den lämpligaste typen för våra 1:a kl. pansarbåtar, torde jag till en början få erinra därom, att kommitténs samtliga ledamöter — under framhållande af att våra nuvarande 1:a kl. pansarbåtar kunna anses fullt jämnghoda med och kanske till och med i vissa afseenden öfverlägsna stridsfartyg af motsvarande storlek inom främmande mariner — dock varit eniga därom, att en ytterligare höjning af dessa fartygs stridsvärde måste anses önskelig.

Graden af den höjning, som nu borde ske, blef dock, såsom jag redan nämnt, föremål för olika åsikter inom kommittén.

Enligt den åsikt, som, förnämligast af ekonomiska skäl, omfattats af kommitténs flesta ledamöter och jämväl af marinförvaltningen, borde man i detta afseende ej gå längre än till en ökning af displacementet med 300 tons utöfver displacementet — 3,650 tons — hos fartyg af pansarbåten Årans typ, hvarigenom skulle erhållas en typ med erforderligt ökad pansarskydd och ökad antal medelsvårt artilleri samt med en till 17 (+) knop uppdrifven fart (förslaget n:r 1). Två ledamöter framhöllo behofvet af fartens ökande till 18 knop (förslaget n:r 2), och enligt en åsikt, som framlades af en från kommitténs flertal skiljaktig ledamot, borde icke blott farten höjas utöfver 17 (+) knop, utan

[20.] äfven det grofva artilleriets kraft ökas genom höjandet af antalet 21 cm. kanoner från 2 till 4 samt pansarskyddet ökas genom framdragande till förstäfven af vattenlinjens pansar (förslaget n:r 3).

Vid en jämförelse mellan de tre förslagen, med förslaget n:r 1 såsom utgångspunkt, finner man, att den ökade farten enligt förslaget n:r 2 medför en displacementsökning af 268 tons, hvarvid maskinkraften kunnat ökas med 1,500 hästkrafter, under det att ökningen i fart till 18(+) knop enligt förslaget n:r 3 skett med en displacementsökning af 850 tons, hvilken, förutom ökad pansarskydd och artilleri, medgifvit maskinkraftens höjande med 2,000 hästkrafter.

Hos våra pansarbåtar af 1:a klass, hvilka fortfarande böra utgöra flottans kärna, måste egenskapen af hög fart tillmätas en stor och afgörande betydelse. Dessa fartygs viktigaste uppgift, hvarvid följaktligen en hufvudsaklig uppmärksamhet bör fästas, är nämligen att kunna effektivt uppträda vid ett sjökrigs mest afgörande skede för att verkställa brytning af blockad eller genombrytning af en fientlig transportflottas konvoj af stridsfartyg. Utsikterna till framgång för vår flotta vid sådana företag bero väsentligen af 1:a kl. pansarbåtarnas förmåga af hög fart. Denna sätter dem nämligen i stånd att förmedelst hastiga förflyttningar inomskärs bestämma lämplig punkt för en blockadbrytning, att undslippa förföljande fientliga slagskepp eller åtminstone undandraga sig långvarig beskjutning af i artilleristiskt afseende öfverlägsna fiender, samt att hastigt genombryta en konvoj och därefter med kraft falla öfver den konvojerade transportflottan.

I samma mån farten ökas, växa också utsikterna att i andra fall undvika upptagande af strid med fientliga, i öfriga hänseenden kraftigare fartyg, som uppträda i öfverlägset antal. Då vi sannolikt icke kunna påräkna att erhålla fartyg, som vare sig i artilleri eller pansarskydd blifva öfverlägsna de större makternas slagskepp, och då våra fartyg i ett krig säkerligen ofta komma att mötas af ett öfverlägset antal fientliga fartyg, skulle underlägsenhet i fart kunna i många fall prisgifva våra fartyg åt en alldeles för ojämn kamp.

Då härtill kommer, att vår långsträckta kust fordrar förmåga hos våra stridsfartyg att hastigt förflytta sig längs densamma och att den nyaste sjökrigshistorien till fullo bestyrker betydelsen af hög fart hos stridsfartygen, synas fullgiltiga skäl förefinnas att vid en vidare utveckling af våra 1:a kl. pansarbåtar lägga stor vikt vid fartökningen.

Enligt förslaget n:r 2 kan en afsevärd fartökning erhållas genom den angifna ökningen af 268 tons utöfver det i förslaget n:r 1 upptagna displacementet. Då skillnaden i kostnad mellan de båda sist-

nämnda förslagen utgör allenast 406,100 kronor, eller omkring 6 procent af den för ett fartyg enligt förslaget n:r 1 beräknade kostnaden, synes denna ökade kostnad icke böra utgöra hinder för anskaffande af pansarbåtar enligt förslaget n:r 2, genom hvars antagande nyss antydda betydande fördelar stå att vinna.

Däremot synas mig det tillskott i artillerikraft och det framdragande af vattenlinjens pansar jämte däraf följande deplacementsökning, som innefattas i förslaget n:r 3, icke motväga den betydliga skillnaden i kostnad — icke mindre än 1,131,000 kronor, eller, om den 2:a ammunitionsutredningen för båda fartygen medräknas, 1,261,100 kronor — mellan förslagen n:r 2 och n:r 3.

En pansarbåt, byggd enligt förslaget n:r 2, hvilken har samma djupgående och samma bredd som n:r 1, kan enligt min tanke icke anses hafva öfverskridit de dimensioner, som tillåta den att fritt röra sig och manövrera äfven i våra inre skärgårdar, om också dess allmänna manöverförmåga skulle genom dess med 6 meter ökade längd blifva i någon ringa mån underlägsen manöverförmågan hos en pansarbåt enligt förslaget n:r 1.

På dessa grunder anser jag mig böra förorda anskaffande af en pansarbåt, konstruerad i hufvudsaklig öfverensstämmelse med det i förenämnda tabell med n:r 2 betecknade förslaget.

Kostnaden för en sådan pansarbåt utgör enligt kommitténs beräkning, mot hvilken jag icke funnit något att erinra, 6,631,900 kronor, hvartill kommer den af marinförvaltningen beräknade kostnaden för en andra ammunitionsutredning, 453,900 kronor, hvadan, med inräkning af sistnämnda kostnad, hela anskaffningskostnaden skulle blifva 7,085,800 kronor. Af detta belopp anser jag, att hälften, eller 3,542,900 kronor, bör äskas på extra stat för år 1904.

Då jag i mitt anförande till statsrådsprotokollet den 11 januari 1902 gjorde underdånig hemställan om äskande af anslag till påbörjande af en pansarkryssare, meddelade jag, att ett sådant fartyg skulle, enligt marinförvaltningens på grundvalen af sjökrigsmaterielkommitténs program uppgjorda beräkning, betinga en kostnad af 6,710,336 kronor, däruti inberäknad kostnaden för en andra utredning artilleriammunition. Då emellertid byggandet af pansarkryssaren kunde antagas komma att kräfva en tid af öfver två år, ansåg jag den af marinförvaltningen anmälda kostnaden för en andra ammunitionsutredning ej för det dåvarande behöfva tagas i betraktande och kostnaden för kryssarens byggande kunna fördelas på tre år. Med hänsyn till andra för år 1903

Pansar-
kryssare.

[20.] äfvenledes angelägna anslagsbehof syntes mig, att af 1902 års riksdag endast borde äskas anslag till bestridande af en femtedel af kostnaden för kryssaren utan tillägg af utgiften för den andra ammunitionsutredningen, hvilken sistnämnda kostnad i stället skulle läggas till de anslag, som för åren 1904 och 1905 borde för ändamålet äskas. Den beräknade anskaffningskostnaden uppgick utan detta tillägg till 6,415,000 kronor. Femtedelen af sistnämnda belopp, eller 1,283,100 kronor, ingick också i det anslag, som i enlighet med Eders Kungl. Maj:ts proposition, af Riksdagen på extra stat för år 1903 beviljades till nyanskaffning af krigsfartygsmateriel.

Marinförvaltningen har nu i sin underdåniga skrifvelse den 23 september 1902 angående utgifterna under riksstatens femte hufvudtitel för år 1904 tillstyrkt, att för fortsättande af ifrågavarande nybyggnad hos Riksdagen måtte äskas för år 1904 ett extra ordinarie anslag, utgörande två femtedelar af sistnämnda anskaffningskostnad; och har marinförvaltningen därvid uttalat den mening, att anslag till den för pansarkryssaren erforderliga andra utredningen af artilleriammunition, hvilken beräknats kosta 294,900 kronor, borde äskas samtidigt med de två sista femtedelarna af fartygets anskaffningskostnad.

Vidare har marinförvaltningen, på det att nybyggnad af kryssare måtte kunna oafbrutet fortgå och då för färdigbyggandet af dylika fartyg en tid af ända till tre år torde komma att åtgå, föreslagit, att till påbörjande af ytterligare en pansarkryssare af samma typ, som den Eders Kungl. Maj:t fastställt, måtte vid nästkommande riksdag äskas ett extra ordinarie anslag af 1,342,080 kronor, utgörande en femtedel af totala anskaffningskostnaden med två utredningar artilleriammunition.

Af hänsyn till nödvändigheten att tillgodose andra anslagsbehof under femte hufvudtiteln finner jag mig icke kunna tillstyrka äskande af anslag till påbörjande af en andra pansarkryssare. Däremot synes det mig vara lämpligt att nu föreslå beviljande af medel till bestridande af halfva kostnaden för en andra ammunitionsutredning för den pansarkryssare, till hvars påbörjande medel redan beviljats. Till det belopp af 2,566,200 kronor, som enligt marinförvaltningens förslag skulle på extra stat för år 1904 begäras för fortsättande af arbetet å denna kryssare, bör sålunda enligt min åsikt läggas hälften af den till 294,900 kronor beräknade kostnaden för en andra ammunitionsutredning till densamma, så att det belopp, som för år 1904 skulle afses för fortsättande af arbetet å ifrågavarande pansarkryssare, blefve 2,713,650 kronor.

[20.]
Jagare.

Sedan den *jagare*, till hvars anskaffande 1901 års riksdag beviljat ett anslag på extra stat af 1,212,000 kronor, numera blifvit levererad och enligt till marinförvaltningen inkommen besiktningsrapport på ett synnerligen tillfredsställande sätt uppfyllt kontraktsenliga prof, har marinförvaltningen däruti funnit en särskild anledning att hos Eders Kungl. Maj:t hemställa om beredande af medel till anskaffande af ytterligare fartyg af denna typ. Då jagaretypen syntes särdeles väl skickad att fylla den brist på snabbgående rekognosceringsfartyg, som alltför länge förefunnits inom flottan, och då det för rikets försvar vore angeläget, att denna brist fortast möjligt afhjälptes, ansåge marinförvaltningen, att för år 1904 medel borde anvisas till byggande af en och en tredjedels jagare.

Då kostnaden för ett dylikt fartyg nu icke syntes böra beräknas till mindre än 1,300,000 kronor, inberäknadt två utredningar artilleriammunition och full utredning af torpeder, hemställer marinförvaltningen, att Eders Kungl. Maj:t behagade af 1903 års riksdag äska ett extra ordinarie anslag af 1,733,000 kronor för år 1904 till byggande af en jagare och till påbörjande och utförande intill en tredjedel af ytterligare ett fartyg af samma typ.

För egen del anser jag, att medel för närvarande endast böra äskas för anskaffande af ytterligare en jagare af samma typ som den nu färdiga jagaren *Mode*, och då anledning icke förefinnes för det antagande, att priset för ett dylikt fartyg nu skall komma att ställa sig högre än det för jagaren *Mode* beräknade, eller 1,212,000 kronor, torde sistnämnda belopp böra för ändamålet afses.

Af sjökrigsmaterielkommitténs förutnämnda, den 9 november 1901 afgifna betänkande framgår, att jämväl frågan om för flottan lämpligaste slag af *torpedbåtar* af kommittén tagits i noggrannt öfvervägande och att kommittén därvid funnit, att flottan vore i behof af två torpedbåtstyper, nämligen såväl 1:a kl. som 2:a kl. torpedbåtar, med ungefär samma storlek och af ungefär samma typer som för flottan senast byggda fartyg af dessa slag; och har marinförvaltningen icke funnit något att erinra mot hvad kommittén sålunda förordat.

Hvad angår 1:a kl. *torpedbåtar* har kommittén, i ändamål att öka typens användbarhet och stridsvärde i jämförelse med senast byggda båtar af denna typ, uttalat sig för dels kraftigare och bättre uppställd torpedbestyckning, dels ökad fart, sjöduglighet och manöverförmåga, dels införande af elektrisk belysning inombords, dels förändrad uppställ-

[20.] ning af artilleribestyckningen, dels slutligen sådan ändring af inredningen, att utrymme erhöles för tre officerare i stället för två samt att beboelighet vintertid jämväl ernåddes. Emellertid fann kommittén, att icke samtliga dessa önskemål kunde realiseras, med mindre typen erhöles en afsevärd ökning i storlek, hvaraf också följde en ganska betydande kostnadsförhöjning, eller från 279,700 kronor för »Blixttypens» torpedbåtar till 341,160 kronor för den föreslagna typen, hvilken skulle kunna betecknas såsom en till 115 ton förstorad »Blixt». Som det emellertid icke var kommittén okänt, att i utlandet på senaste tid inom torpedbåtskonstruktionens område framsteg blifvit gjorda, hvilka syntes gifva vid handen, att de af kommittén uppställda fordringarna å 1:a kl. torpedbåtar möjligen skulle kunna tillgodoses med ett något mindre displacement än det, hvartill kommitténs i detta hänseende sakkunniga ledamöter vid utredning af detta ärende kommit, men tiden icke medgaf någon ytterligare pröfning af denna fråga, så antydde kommittén i sitt betänkande, att frågan om lämpligaste 1:a kl. torpedbåtstyp borde tagas under förnyad pröfning, innan ytterligare fartyg af denna klass anskaffades.

I sin meranämnda underdåniga skrifvelse den 23 september 1902 har marinförvaltningen anført, att marinförvaltningen, fullväl inseende vikten af att denna fråga blefve fullt utredd samt de nyaste och bästa metoderna på torpedbåtbyggandets område iakttaga, innan förslag till byggande af ytterligare 1:a kl. torpedbåtar afgåfves, dels inom sig sökt vidare utreda denna fråga, dels ock, med Eders Kungl. Maj:ts medgifvande, genom en vid mariningeniörstaten anställd direktör låtit vid några af de förnämsta torpedbåtbyggande verkstäder i utlandet närmare studera hithörande förhållanden.

Såsom resultat häraf hade framgått, att det ingalunda finge anses ogörligt att erhålla en torpedbåtstyp, som, vid samma eller åtminstone icke nämnvärdt större displacement än våra nuvarande 1:a kl. torpedbåtar, skulle tillgodose de viktigaste af de förbättringar i typen, hvilka ansetts behöfliga. Då vidare det måste betecknas såsom en i taktiskt hänseende afsevärd fördel, att båternas storlek begränsades, hade marinförvaltningen funnit sig icke böra för närvarande tillstyrka Eders Kungl. Maj:t att låta bygga 1:a kl. torpedbåtar i öfverensstämmelse med ofta nämnda kommittés förslag, utan ansåge för närvarande mest angeläget vara, att, så snart ske kunde, en eller flera torpedbåtar af ungefär samma storlek som våra nuvarande 1:a kl. torpedbåtar måtte få byggas hos någon eller några framstående skeppsbyggerifirmor i utlandet, på det att de erfarenheter, som kunde vinnas angående sålunda anskaffade

torpedbåtar, sedermera kunde komma det inhemska torpedbåtbyggandet till godo och medverka till erhållande inom landet af en passande torpedbåtstyp. Som emellertid erfarenheterna i detta afseende icke kunde göra sig omedelbart gällande, helst sålunda anskaffade nya torpedbåtar icke kunde säkert påräknas leveransfärdiga före midten af år 1905, kunde marinförvaltningen icke tillstyrka Eders Kungl. Maj:t att till dess undanskjuta frågan om vidare byggande af fartyg af denna för vårt försvar så viktiga typ, utan ansåge marinförvaltningen, att, oafsedt eventuell beställning utomlands, det inhemska byggandet af 1:a kl. torpedbåtar borde tills vidare fortgå samt omfatta en typ af ungefär samma storlek som våra senast byggda 1:a kl. torpedbåtar, men med förbättrade egenskaper, i den mån så läte sig göra och i den riktning 1901 års kommitté angifvit.

Sedan marinförvaltningen sålunda, i likhet med kommittén, uttalat, att flottan fortfarande vore i behof af såväl 1:a kl. som 2:a kl. torpedbåtar, samt äfven vidrört frågan om beskaffenheten af de 1:a kl. torpedbåtar, som under närmaste tid borde byggas, öfvergår marinförvaltningen till frågan om det antal torpedbåtar, till hvilka medel för nästa statsregleringsperiod borde äskas, och förklarar sig därvid icke hafva funnit skäl afvika från den plan för utvecklingen af flottans materiel, hvilken af oftanämnda kommitté uppgjorts, samt uttalar, i öfverensstämmelse därmed, såsom sin uppfattning, att medel nu borde beredas till byggande under år 1904 af tre torpedbåtar af 1:a klass och tre torpedbåtar af 2:a klass.

Beträffande kostnaden för anskaffningen af dessa fartyg anför marinförvaltningen följande.

Såsom redan blifvit anfördt, förutsatte marinförvaltningen, att en eller flera af de 1:a kl. torpedbåtar, som borde under närmaste tid anskaffas, komme att beställas utom landet. Redan vid senaste tillverkning inom landet af 1:a kl. torpedbåtar hade det visat sig, att den hittills beräknade kostnaden, som enligt erfarenhet befunnits fullt tillräcklig, då byggandet skett vid kronans varf, enligt nutida arbetspris varit för lågt upptagen, då byggandet måst anförtros åt privata skeppsbyggerier. Då jämväl i detta fall det syntes böra förutsättas, att byggandet komme att ega rum vid privata varf, hade marinförvaltningen med hänsyn härtill beräknat kostnaden och därvid funnit, att kostnaden för en inom landet tillverkad 1:a kl. torpedbåt enligt förbättrad typ nu icke kunde sättas lägre än till 300,000 kronor. Vid tillverkning utom landet kunde priset — hvaröfver inom marinförvaltningen, med stöd af uppgifter från torpedbåtbyggande firmor utom landet, verkställts be-

[20.]

[20.] räkning, innefattande jämväl kostnader för besiktning och hemtransport — icke upptagas lägre än till 455,000 kronor. I båda fallen inginge i kostnadsberäkningen priset för två utredningar artilleriammunition och full utredning af torpeder; och ansåge marinförvaltningen önskligt att för år 1904 kunna förfoga öfver medel till anskaffande af en 1:a kl. torpedbåt från utlandet samt till byggande af två 1:a kl. torpedbåtar inom landet, eller i allt till 1:a kl. torpedbåtar 1,055,000 kronor.

Beträffande 2:a kl. torpedbåtar hade redan vid byggande af de fartyg af denna typ, till hvilka medel anvisats af 1901 och 1902 årens riksdagar, framgått, att de anvisade medlen, som beräknats under förutsättning af byggnad vid flottans egna varf, visat sig otillräckliga, då, på grund af hopade göromål vid varfven, arbetena måst anförtras åt enskilda verkstäder. Då emellertid icke heller nu kunde med säkerhet förutses, att de ifrågasatta 2:a kl. torpedbåtarna skulle kunna byggas vid flottans egna varf, hade marinförvaltningen ansett, att kostnaderna för deras byggande borde beräknas under förutsättning att arbetet öfverlätas åt enskilda varf; och hade utredningen härutinnan gifvit vid handen, att denna kostnad icke borde beräknas lägre än till 200,000 kronor för hvarje 2:a kl. torpedbåt, då däri inginge kostnad för två utredningar artilleriammunition och full utredning af torpeder. Marinförvaltningen hemställer alltså, att Eders Kungl. Maj:t behagade af Riksdagen äska på extra stat för år 1904 till byggande af tre 1:a kl. torpedbåtar 1,055,000 kronor och till byggande af tre 2:a kl. torpedbåtar 600,000 kronor, eller tillhoppa 1,655,000 kronor till byggande af torpedbåtar.

Då beloppet af de medel, som för år 1904 kunna afses för nyanskaffning af krigsfartygsmateriel, icke torde medgifva anskaffande af torpedbåtar i sådan omfattning, som af marinförvaltningen föreslagits, synes denna anskaffning lämpligen kunna begränsas till en 1:a kl. torpedbåt, byggd utom landet för en beräknad kostnad af 455,000 kronor, samt två 2:a kl. torpedbåtar, byggda inom landet, för hvilka kostnaden beräknats till sammanlagdt 400,000 kronor.

Under titeln nyanskaffning af krigsfartygsmateriel bör sålunda, enligt min åsikt, på extra stat för år 1904 äskas:

för påbörjande af en 1:a kl. pansarbåt	kr. 3,542,900: —
» fortsättande af arbetet å en pansarkryssare	» 2,713,650: —
» anskaffande af en jagare	» 1,212,000: —
» » » en 1:a kl. torpedbåt	» 455,000: —
» » » två 2:a kl. torpedbåtar	» 400,000: —

eller tillhoppa kr. 8,323,550: —

Följaktligen hemställer jag i underdånighet, det tacktes Eders Kungl. Maj:t föreslå Riksdagen [20.]

att till nyanskaffning af krigsfartygsmateriel bevilja på extra stat för år 1904 ett anslag af 8,323,550 kronor.

Betäckande af brist i äldre anslag till nyanskaffning af krigsfartygsmateriel.

I nådig proposition till 1896 års riksdag föreslog Eders Kungl. Maj:t Riksdagen att till anskaffning af två 1:a kl. pansarbåtar, fyra torpedkryssare och sex 1:a kl. torpedbåtar bevilja på extra stat att utgå under åren 1897 och 1898 ett anslag af 11,780,000 kronor och däraf anvisa för år 1897 ett belopp af 5,890,000 kronor. Propositionen blef af Riksdagen på det sätt bifallen, att Riksdagen för anskaffning af ny fartygsmateriel beviljade ett belopp af 11,780,000 kronor och däraf på extra stat för år 1897 anvisade 5,440,000 kronor. I enlighet med Eders Kungl. Maj:ts till 1897 års riksdag aflåtna proposition anvisade Riksdagen af det sålunda beviljade anslaget återstående 6,340,000 kronor på extra stat för år 1898. [21.]

Betäckande af
brist i äldre
anslag till
nyanskaffning
af krigsfar-
tygsmateriel.

Af dåvarande departementschefens anförande till statsrådsprotokollet öfver sjöförsvarsärenden den 13 januari 1896 inhämtas, att kostnaderna för anskaffning af ifrågavarande fartyg beräknats sålunda:

för två 1:a kl. pansarbåtar à 3,400,000 kr.	kr.	6,800,000
» fyra torpedkryssare à 900,000 kr.	»	3,600,000
» sex 1:a kl. torpedbåtar à 230,000 kr.	»	1,380,000
summa kronor		11,780,000

I underdånig skrifvelse den 18 maj 1899 anmälde marinförvaltningen, att kostnaden för nyanskaffning af nyssnämnda fartyg — 1:a kl. pansarbåtarna Thor och Niord, torpedkryssarna Jacob Bagge, Claës Horn, Clas Uggla och Psilander samt 1:a kl. torpedbåtarna Blixt, Meteor, Stjerna, Orkan, Bris och Vind — syntes komma att med omkring 530,000 kronor öfverstiga det för dem afsedda anslagsbeloppet; och bemyndigades marinförvaltningen genom nådigt bref den 9 juni samma år att med omhänder hafvande medel betäcka denna brist.

- [21.] I sitt anförande till statsrådsprotokollet öfver sjöförvarsärenden den 13 januari 1900, bilagdt statsverkspropositionen till 1900 års riksdag, erinrade dåvarande departementschefen om detta förhållande och uttalade tillika den åsikt, att, sedan bristen blifvit till siffran känd, den borde hos Riksdagen anmälas till ersättande. Jämväl i det vid statsverkspropositionen till 1901 års riksdag fogade utdrag af statsrådsprotokollet öfver sjöförvarsärenden den 11 januari 1901 berördes denna fråga, hvarvid emellertid upplystes, att bristen icke håller då var till siffran fullständigt känd.

Sedermera anmälde marinförvaltningen i underdånig skrifvelse den 24 maj sistnämnda år, att med stöd af nådiga brefvet den 9 juni 1899 för ändamålet utbetalts 515,452 kronor 94 öre; och hemställde marinförvaltningen, med hänsyn härtill och till beloppet af ännu kvarstående, anslaget tillhörande utgifter, att för ändamålet måtte af omhänder hafvande medel få ytterligare användas 100,000 kronor. Denna marinförvaltningens hemställan bifölls genom nådiga brefvet den 14 juni 1901 angående användande af behållningarna å vissa anslag under femte hufvudtiteln.

I sin underdåniga skrifvelse den 24 september 1901 angående utgifterna under femte hufvudtiteln för år 1903 anförde marinförvaltningen, att fullständig utredning angående ifrågavarande utgifters belopp icke heller då kunde lämnas, hvadan marinförvaltningen icke ansåge sig kunna afgifva något yttrande om deras ersättande; men att marinförvaltningen, som gått i författning om utredningens anskaffande, ville, så snart ske kunde, hos Eders Kungl. Maj:t göra framställning om proposition till Riksdagen angående beredande af medel till utjämnande af denna brist. Hvad marinförvaltningen sålunda anmält blef också af mig omförmäldt i mitt anförande till statsrådsprotokollet öfver sjöförvarsärenden den 11 januari 1902, bifogadt samma års statsverksproposition.

Sedan utredning i ämnet nu blifvit verkställd, har marinförvaltningen i sin förutnämnda underdåniga skrifvelse den 23 september 1902 anmält, att ifrågavarande brist uppgår till 608,952 kronor 52 öre. Bristens fördelning på särskilda fartyg utvisas af följande tablå:

	Anvisadt.	Utbetaladt.	Behållning.	Öfverbetalning.
Pansarbåten Thor.....	3,400,000 —	3,674,414 56	— —	274,414 56
» Niord	3,400,000 —	3,682,615 20	— —	282,615 20
Torpedkryssaren Jacob Bagge	900,000 —	912,948 62	— —	12,948 62
» Claës Horn	900,000 —	938,836 50	— —	38,836 50
» Clas Uggle	900,000 —	957,100 12	— —	57,100 12
» Psilander	900,000 —	966,750 99	— —	66,750 99
Torpedbåten Blixt	230,000 —	216,682 71	13,317 29	— —
» Meteor	230,000 —	214,084 —	15,966 —	— —
» Stjerna	230,000 —	224,155 36	5,844 64	— —
» Orkan	230,000 —	203,115 81	26,884 19	— —
» Bris	230,000 —	200,089 59	29,910 41	— —
» Vind	230,000 —	198,209 06	31,790 94	— —
Kronor	11,780,000 —	12,388,952 52	123,713 47	732,665 99

Häraf framgår således, att en öfverbetalning af 732,665 kronor 99 öre uppkommit å de för nybyggnad af pansarbåtarna och torpedkryssarna afsedda beloppen, men däremot en behållning af 123,713 kronor 47 öre uppstått å torpedbåtarnas beräknade nybyggnadsmedel.

Anledningen till bristen har marinförvaltningen funnit ligga däruti, att material- och arbetskostnaderna det år, då nybyggnaden af ifrågasvarande fartyg påbörjades, undergingo en så hastig stegring, att exempelvis vid uppgörande af kontrakt om nybyggnad af skroffen med maskineri och tillbehör till pansarbåtarna Thor och Niord förhöjningar i kostnaden öfver den beräknade belöpte sig till respektive 215,070 och 244,040 kronor. Förutom å andra smärre poster uppstodo äfven brister å de för artilleriets anskaffning beräknade summorna af respektive 50,352 och 29,191 kronor.

Med stöd af det anförda hemställer marinförvaltningen, att Eders Kungl. Maj:t måtte till tackande af ifrågasvarande brist i förut beviljade anslag till nyanskaffning af krigsfartygsmateriel hos Riksdagen äska ett extra ordinarie anslag för år 1904 å 608,952 kronor 52 öre.

Beträffande den brist i anskaffningskostnaden för torpedbåten *Komet*, som omförmäldes i mitt anförande till statsrådsprotokollet öfver sjöförsvarsärenden den 11 januari 1902, anhåller jag få erinra därom, att denna brist, jämlikt Eders Kungl. Maj:ts den 12 sistlidne december meddelade beslut, skall betäckas af de medel, som tillfallit Sveriges sjöförsvär genom gymnastikläraren Carl Martin Edholms testamente.

[21.] På grund af hvad marinförvaltningen anfört rörande uppkommen brist i det af 1896 års riksdag beviljade anslag å 11,780,000 kronor till nyanskaffning af krigsfartygsmateriel tillstyrker jag i underdånighet, att Eders Kungl. Maj:t täcktes föreslå Riksdagen

att till täckande af brist i det af 1896 års riksdag beviljade anslag till nyanskaffning af krigsfartygsmateriel bevilja på extra stat för år 1904 ett anslag af 608,952 kronor.

Ändring af 3:e kl. pansarbåten Hildur.

[22.] I underdånig skrifvelse den 10 september 1897 framhöll marinförvaltningen behovet däraf, att den påbörjade ändringen af 3:e kl. pansarbåtar i ändamål att förse dem med modernt snabbskjutande artilleri, hvilken ändring då var afslutad å ett af dessa fartyg och påbörjad å ett annat, finge fortgå; och af det utaf 1898 års riksdag beviljade extra anslag till krigsfartygsmateriel anvisade Eders Kungl. Maj:t, i enlighet med hvad dåvarande departementschefen i sitt anförande till statsrådsprotokollet den 14 januari 1898 föreslagit beträffande användningen af nyssnämnda anslag, genom nådigt bref den 20 maj samma år ett belopp af 125,000 kronor för ifrågavarande ändamål.

Af flottans 9 pansarbåtar af 3:e klass — Hildur, Gerda, Ulf, Björn, Berserk, Sölve, Folke, Sköld och Fenris — skola, enligt af Eders Kungl. Maj:t den 12 sistlidne december meddelad föreskrift, två, nämligen Sköld och Fenris, utrangeras.

Af de öfriga sju hafva med hittills tillgängliga medel tre kunnat moderniseras, nämligen Berserk, Ulf och Sölve. För ytterligare två, Folke och Hildur, äro bestyckning och ammunition anskaffade, hvarjämte Folke är förlagd under ombyggnad, som beräknas kunna bestridas med tillgängliga medel. För ombyggnaden af Hildur jämte Björn och Gerda har varfschefen vid flottans station i Stockholm beräknat kostnaden till 297,000 kronor. Marinförvaltningen, som fann det angeläget, att denna ombyggnad genomfördes på kortare tid än som skulle därför åtgå, i händelse kostnaderna för ombyggnadsarbetet skulle bestridas af anslaget till flottans nybyggnad och underhåll, uttalade med afseende härpå i sin underdåniga skrifvelse den 24 september 1901 angående utgifterna under riksstatens femte hufvudtitel för år 1903 den åsikt, att af Riksdagen borde äskas nyssnämnda belopp, ökad med kostnaden för artilleri med utredningar till Björn och Gerda, hvilken beräknats till 212,000 kronor, eller tillhopa 509,000 kronor. Af

Ändring af 3:e
kl. pansar-
båten
Hildur.

denna summa ansåg likväl marinförvaltningen endast en del böra af 1902 års riksdag begäras, nämligen 99,000 kronor, afsedda till ändringen af pansarbåten Hildur. [22.]

Af hänsyn till andra, mera trängande anslagsbehof ansåg jag mig emellertid icke kunna tillstyrka Eders Kungl. Maj:t att till 1902 års riksdag aflåta proposition i ämnet.

Nu har marinförvaltningen i sin underdåniga skrifvelse den 23 september 1902, med hänvisning till det förut anförda, ånyo anmält behofvet af medel för ombyggnad af pansarbåtarna Hildur, Björn och Gerda samt hemställt, att Eders Kungl. Maj:t täcktes hos nästa riksdag äska för ändring af pansarbåten Hildur ett extra ordinarie anslag för år 1904 af 99,000 kronor.

Denna marinförvaltningens hemställan anser jag böra bifallas, hvar emot jag anser, att med begäran om anslag till af marinförvaltningen jämväl föreslagen ändring af 2:a kl. pansarbåten Loke, hvilken ändring skulle kräfva en kostnad af 540,000 kronor, bör tills vidare anstå.

Följaktligen tillstyrker jag, det täcktes Eders Kungl. Maj:t föreslå Riksdagen

att till ändring af 3:e kl. pansarbåten Hildur bevilja på extra stat för år 1904 ett anslag af 99,000 kronor.

Kanonbåten Blendas inredning till verkstadsfartyg.

I underdånig generalrapport den 21 augusti 1901 anförde chefen för torpedskoleafdelningen, att det vore önskligt, att till ett kommande år det för torpedskolan afsedda logementsfartyget eller den kanonbåt, som kunde komma att tilldelas torpedskolan, vore inredd med reparationsverkstad. [23.]

Kanonbåten
Blendas inred-
ning till verk-
stadsfartyg.

Vidare har chefen för flottans stab i skrifvelse den 14 februari 1902 beträffande öfningsplanen i fråga om torpedskolan förordat inredande af en för torpedskolan afsedd kanonbåt till verkstadsfartyg och aptering af yttre elektrisk belysning å densamma, i sammanhang hvarmed chefen för flottans stab hemställt, att samma kanonbåt måtte vid ändringen till verkstadsfartyg förses med inredning för så stort antal befäl, som utrymmet å fartyget kunde medgifva. Till stöd för denna framställning anförde chefen för flottans stab, att befintligheten af ett fartyg med sådan inredning utgjorde en af förutsättningarna för att tor-

- [23.] pedskolan skulle kunna utvecklas därhän, att densamma, allt efter öfningarnas fortgång, kunde förflyttas till den för öfningarna lämpligaste terrängen, samt att ett sådant fartyg, enligt hvad erfarenheten utvisat, äfven vore synnerligen behöfligt dels under krigsöfningar såsom öfverstridsdomarefartyg, dels under strategiska befälsöfningar för embarkering af i öfningarna deltagande officerare.

Sedan marinförvaltningens yttrande infordrats öfver de sålunda gjorda framställningarna, anmodade marinförvaltningen varfschefen vid flottans station i Karlskrona att inkomma med förslag, ritningar och kostnadsberäkning öfver ändring af kanonbåten Blenda i nu angifvet syfte, hvarvid borde iakttagas:

att erforderliga reparations- och underhållsarbeten för i kustflottan ingående fartygs torpeder och torpedtuber skulle kunna utföras i verkstaden;

att någon äldre luftkompressionspump borde, om möjligt, tills vidare i verkstaden användas;

att fartyget försåges dels med lämpliga anordningar för att kunna ombordtaga och förvara omkring 20 st. 38 cm. och 5 st. 45 cm. torpeder, dels med utrymme för så stort kolförråd som möjligt för att kunna komplettera torpedbåtarnas kolförråd;

att sådana anordningar vidtoges, att fartyget kunde lämna erforderlig myckenhet färskt vatten till ombyte af vatten i en torpedbåts ångpanna;

att fartyget försåges med strålkastare och dynamomaskin;

att kanonbåten inreddes för så stort antal befäl, som utrymmet medgäfv, på det att den måtte kunna användas dels såsom öfverstridsdomarefartyg, dels vid utförande af strategiska befälsöfningar.

Från varfschefen inkommo den 26 juli 1902 till marinförvaltningen ritning och kostnadsförslag, uppgjorda i öfverensstämmelse med anförda program.

Enligt de verkställda kostnadsberäkningarna, mot hvilka marinförvaltningen icke funnit något att erinra, skulle kostnaden för den föreslagna ändringen uppgå till 58,464 kronor, om arbetet utfördes å flottans varf, samt till omkring 78,212 kronor, om det utfördes af enskild verkstad; och har marinförvaltningen i sin förutnämnda underdåniga skrifvelse den 23 september 1902, då behovet af ett sådant fartyg gjorde sig mer och mer kännbart, hemställt, det tacktes Eders Kungl. Maj:t äska ett anslag å extra stat af 58,500 kronor för kanonbåten Blendas inredning till verkstadsfartyg.

I enlighet med marinförvaltningens hemställan tillstyrker jag i [23.] underdånighet, det tacktes Eders Kungl. Maj:t föreslå Riksdagen att för kanonbåten Blendas inredning till verkstadsfartyg bevilja på extra stat för år 1904 ett anslag af 58,500 kronor.

Bestyckning af bevakningsbåtar m. m.

I gemensam ämbetsskrivelse den 19 september 1900 i fråga om anskaffning af med snabbskjutande artilleri försedda bevakningsbåtar lämnade marinförvaltningen och chefen för flottans stab en utredning angående det antal bevakningsbåtar, som i främsta rummet ansågs erforderligt; och beviljades, i enlighet med Eders Kungl. Maj:ts därom gjorda framställning, af 1901 års riksdag ett belopp af 107,900 kronor för ändring af stångtorpedbåtar till bevakningsbåtar.

[24.]
Bestyckning
af bevaknings-
båtar m. m.

Den i berörda skrifvelse lämnade utredningen omfattade, såsom ock i skrifvelsen framhölls, endast behovet af bevakningsbåtar för bevakning vid sjöfästningarna samt vid Göteborg och vid Södertäljeleden, och beräknades det härför behöfliga antalet — utom de 5 stångtorpedbåtar, för hvilkas ändring nyssnämnda anslag var afsedt — uppgå till dels 7 för ändamålet nybyggda båtar om cirka 20 tons, för hvilka båtar beräknades en kostnad af 434,000 kronor, dels 24 privata ångslupar, apterade till bevakningsbåtar för en kostnad af tillhoppa 396,400 kronor.

Uti underdånig skrifvelse den 29 november 1901 gjorde marinförvaltningen ytterligare framställning i fråga om bevakningsbåtar och erinrade därvid till en början, att genom anskaffande af endast en utredning ammunition i stället för beräknade två utredningar och genom att minska antalet strålkastare sistnämnda belopp kunde reduceras icke obetydligt; hvarefter marinförvaltningen vidare anförde följande.

Enligt verkställd utredning rörande behovet af bevakningsbåtar för bevakning af de minlinier, som borde hufvudsakligast i Stockholms yttre skärgård utläggas vid mobilisering och för hvilka linier minmateriel förefunnes, samt för kustsignalväsendets och transportväsendets behof äfvensom för bevakning af militärhamnar m. m., skulle erfordras för det förstnämnda behovets tillgodoseende 12 och för fyllande af de senare behovet 14 bevakningsbåtar. Önskligt vore visserligen, att en del af dessa kunde anskaffas genom nybyggnad; men af ekonomiska skäl torde detta ej kunna ifrågasättas, utan borde för ändamålet användas privata ångslupar eller hellre bogserbåtar. En del af nu

- [24.] nämnda 26 båtar kunde erhålla sin bestyckning af i förråd befintliga kulsprutor, och endast en mindre del af båtarna behöfde förses med dynamomaskin och strålkastare, hvarför kostnaden för den utrustning, som i fredstid borde för dessa bevakningsbåtar anskaffas, enligt marin-förvaltningens åsikt kunde inskränkas till:

bestycknings- och bevakningsutrustning, dynamomaskiner och ändringsarbeten för 6 båtar à 16,600 kr.	99,600: —
ny bestycknings- och bevakningsutrustning för 6 båtar à 9,600 kr.	57,600: —
samt bevakningsutrustning för 14 båtar à 600 kr.	8,400: —
eller tillhopa kr.	165,600: —

Minförsvarets samtliga för bevakningsändamål lämpliga ångslupar borde äfvenledes förses med bestyckning af en 37 mm. snabbskjutande kanon med lavett och ammunition, för att de skulle kunna bidraga till bevakning af de positioner de tillhörde; och beräknades kostnaden här- för uppgå till 9,000 kronor pr ångslup, eller till 45,000 kronor för de 5 ångslupar, som för närvarande funnes och lämpade sig för ifrågava- rande tjänst.

Af det anförda framginge således, att totalbehofvet af bevaknings- båtar uppginge, oberäknadt ofvannämnda 5 förändrade stångtorpedbåtar, till 57, af hvilka endast 7 vore föreslagna att nybyggas. Beräknades, att 5 ångslupar, tillhörande minförsvaret, sedan desamma blifvit för ändamålet ändrade, skulle kunna förrätta bevakningstjänst vid de posi- tioner de tillhörde, skulle således antalet privata ångslupar eller bog- serbåtar, som borde utrustas för bevakningsändamål, uppgå till 45.

För att det vid krigstillfälle omedelbart framträdande behofvet af bevakningsbåtar skulle i någon mån kunna tillgodoses, erfordrades lik- väl, att redan i fredstid sådana mått och steg vidtoges, att åtminstone en del af hela det behöfliga antalet genast vore för sitt ändamål till- gänglig och att icke alltför stort dröjsmål förorsakades genom klargöring af den öfriga delen.

I första hand fordrades således, att minförsvaret tillhöriga ångslu- par vore klara att användas för bevakningstjänst vid de minpositioner, de tillhörde; men äfven bestyckning, ammunition, dynamomaskiner, strålkastare och bevakningsutrustning borde vara tillgängliga för ut- rustandet af de privata ångslupar och bogserbåtar, hvilka skulle an- vändas till bevakningen, enär åtminstone en del af den erforderliga materielen icke kunde anskaffas vid behof, förrän efter betydligt dröjsmål.

Med anledning häraf ansåge marinförvaltningen det vara af behovet påkalladt, att nämnda mått och steg vidtoges för att snarast möjligt och utan alltför stora omkostnader på en gång bevakningsfrågan skulle kunna ordnas på ett tillfredsställande sätt, hvarför marinförvaltningen hemställde, att proposition till Riksdagen måtte aflåtas om beviljande på extra stat för år 1903 dels till bestyckning af 5 minförsvaret tillhörande ångslupar samt till ammunitionsutredning 45,000 kronor, dels till bestyckning, ammunitionsutredning, dynamomaskiner, strålkastare och öfrig bevakningsutrustning jämte ändringsarbeten för 10 privata ångslupar eller bogserbåtar för att omedelbart kunna användas till bevakningsändamål, efter 16,600 kronor för hvarje båt, 166,000 kronor, eller tillhopa 211,000 kronor. [24.]

Då jag den 11 januari 1902 inför Eders Kungl. Maj:t anmälde denna marinförvaltningens framställning, anförde jag för egen del, att, ehuru jag väl insåge önskvärdheten af, att medel kunde genom anslag för år 1903 beredas för tillgodoseende af ifrågavarande behof i den utsträckning marinförvaltningen föreslagit, jag dock, af hänsyn till andra anslagsbehof, ansåge, att för år 1903 endast borde äskas medel till bestyckning och ammunitionsutredning för 5 minförsvaret tillhörande ångslupar, hvadan jag hemställde, att Eders Kungl. Maj:t tacktes föreslå Riksdagen att för sistnämnda ändamål bevilja på extra stat för år 1903 ett anslag af 45,000 kronor; och blef den i enlighet med min hemställan aflåtna propositionen af Riksdagen bifallen.

I sin underdåniga skrifvelse den 23 september 1902 har marinförvaltningen, då sålunda behofvet af medel för bestyckning och bevakningsutrustning m. m. jämte ändringsarbeten för 10 privata ångslupar eller bogserbåtar kvarstode, hemställt, att Eders Kungl. Maj:t tacktes för detta ändamål af nästa riksdag äska ett extra ordinarie anslag af 166,000 kronor.

Med stöd af hvad marinförvaltningen och chefen för flottans stab i ämnet anfört anser jag det äskade beloppet böra för ifrågavarande ändamål begäras; men då detsamma lämpligen torde kunna fördelas på två år, hemställer jag i underdånighet, det tacktes Eders Kungl. Maj:t nu föreslå Riksdagen

att till bestyckning af bevakningsbåtar m. m. bevilja på extra stat för år 1904 ett anslag af 83,000 kronor.

Artilleri- och torpedmateriel för stridsfartygen m. m.

[25—28.]

Artilleri- och
torpedmate-
riel för strids-
fartygen
m. m.

Uti sin underdåniga skrifvelse den 24 september 1901 framhöll marinförvaltningen, att, förutom inskjutningar af nyanskaffade kanoner och de omfattande skjutförsök, som föranleddes af pågående anskaffningar af ny materiel, äfven pröfningsskjutningar årligen i ganska stor utsträckning måste vidtagas för att vinna visshet om, att flottans stora och dyrbara ammunitionsförråd befunne sig i fullgodt skick, hvartill komme, att, i den mån pansar- och projektiltillverkningen gjorde framsteg, det vore nödvändigt att tid efter annan utföra skjutförsök för att utröna projektilens verkan mot pansaret; och anhöll marinförvaltningen på grund häraf, att extra anslaget till *skjutförsök och inskjutning af kanoner* måtte bestämmas till 30,000 kronor.

I enlighet med Eders Kungl. Maj:ts proposition beviljade Riksdagen för ändamålet ett anslag af 25,000 kronor.

Nu har marinförvaltningen, då de omständigheter, hvilka af marinförvaltningen år 1901 åberopades för detta anslags bestämmande till 30,000 kronor, fortfarande vore för handen, hemställt, att Eders Kungl. Maj:t täcktes för år 1904 af Riksdagen äska för skjutförsök och inskjutning af kanoner ett extra ordinarie anslag af 30,000 kronor.

Af mitt anförande till statsrådsprotokollet öfver sjöförsvarsärenden den 11 januari 1902 framgår, att marinförvaltningen i sin underdåniga skrifvelse den 24 september 1901 beräknat behovet af *kanoner i reserv* för flottans fartyg till omkring 10 % af det i tjänstebruk varande antalet samt att för fyllande af detta behof återstode att anskaffa

1 st.	21 cm.	kanon med lavettage, hvarför kostnaden	
		beräknats till	kr. 90,000: —
4 »	15 »	snabbskjutande kanoner med lavettage	» 141,500: —
10 »	57 mm.	» » » »	» 73,000: —
4 »	37 »	» » » »	» 20,800: —
			Kr. 325,300: —

Af denna summa borde enligt marinförvaltningens åsikt 105,000 kronor äskas för år 1903. I enlighet härmed blef också nådig proposition till 1902 års riksdag aflåten och af Riksdagen bifallen.

Under erinran att, med bibehållande af den nyss angifna beräk-

ningen af behovet, för detsammas fyllande erfordrades en ytterligare ut- [25—28.]
gift af 220,300 kronor, hemställer nu marinförvaltningen, att Eders
Kungl. Maj:t tacktes för år 1904 af Riksdagen äska beviljande å extra
ordinarie stat af halfva det återstående beloppet eller 110,150 kronor,
för fortsatt anskaffning af kanoner i reserv.

I sin underdåniga skrifvelse den 28 september 1900, angående anslagsbehovet under femte hufvudtiteln för år 1902, anmälde marinförvaltningen, att de anslag, som af Riksdagen för åren 1900 och 1901 anvisats till *anskaffande af torpeder* nämligen 149,500 kronor för år 1900 och 91,900 kronor för år 1901, satt marinförvaltningen i tillfälle att för samtliga fartyg, bestyckade med torpedtuber af 38 och 45 cm. kaliber, anskaffa full utredning af torpeder; och hemställde marinförvaltningen på grund däraf endast om ett anslag för år 1902 till anskaffning af reservtorpeder m. m. af 80,000 kronor, hvilket anslag äfven, i enlighet med Eders Kungl. Maj:ts proposition, blef af 1901 års riksdag beviljadt. För år 1903 begärdes, i enlighet med marinförvaltningens då gjorda framställning, för ifrågavarande ändamål 60,000 kronor, som också af Riksdagen beviljades.

Nu har marinförvaltningen i sin underdåniga skrifvelse den 23 september 1902 framhållit, att den sålunda under de senare åren fortgående minskningen af det belopp, som för ändamålet äskats och beviljats, varit delvis föranledd däraf, att marinförvaltningen afvaktat utredning angående lämpligaste torpedtyp, hufvudsakligen till anskaffande af 35 cm. torpeder och ersättande af äldre sådana. Marinförvaltningen, som ämnar använda 1903 års anslag för anskaffning af torpeder hufvudsakligen till anskaffande af 35 cm. torpeder, har emellertid ansett nödigt, att denna anskaffning under år 1904 påskyndas, enär det visat sig, att befintliga torpeder af sagda typ, förskrifvande sig från åren 1888 och 1891, äro betydligt slitna genom flitig användning för öfningsskjutning. På grund häraf har marinförvaltningen funnit önskvärdt, att för år 1904 ett större belopp än under de närmast föregående åren kunde ställas till marinförvaltningens förfogande för anskaffande af torpeder, och hemställer fördenskull, att Eders Kungl. Maj:t tacktes hos riksdagen äska för år 1904 ett extra ordinarie anslag af 150,000 kronor till anskaffning af torpeder.

Till *försöksskjutningar med torpeder* anser marinförvaltningen böra för år 1904 äskas samma anslag som för år 1903, eller 8,000 kronor.

Vid marinförvaltningens sålunda gjorda framställningar har jag icke funnit annat att erinra, än att det ifrågasatta anslaget till an-

[25—28.] skaffning af torpeder synes böra begränsas till 100,000 kronor, och hemställer jag alltså i underdånighet, att Eders Kungl. Maj:t täcktes föreslå Riksdagen

att på extra stat för år 1904 bevilja

- a) till skjutförsök och inskjutning af kanoner 30,000 kronor;
- b) till anskaffning af kanoner i reserv 110,150 kronor;
- c) till anskaffning af torpeder 100,000 kronor; samt
- d) till försöksskjutningar med torpeder 8,000 kronor.

Karbiner.

[29.] Till anskaffning af karbiner beviljade 1902 års riksdag ett anslag af 115,800 kronor och anvisade däraf på extra stat för år 1903 ett belopp af 57,900 kronor.

I enlighet med marinförvaltningens hemställan tillstyrker jag i underdånighet, att Eders Kungl. Maj:t täcktes föreslå Riksdagen

att af det utaf 1902 års riksdag beviljade anslag å 115,800 kronor till anskaffning af karbiner anvisa på extra stat för år 1904 återstående 57,900 kronor.

Artilleriinventariiekammare i Karlskrona.

[30.] På Eders Kungl. Maj:ts därom gjorda framställning beviljade 1902 års riksdag för uppförande af ny artilleriinventariiekammare i Karlskrona ett anslag af 225,000 kronor och anvisade däraf på extra stat för år 1903 ett belopp af 112,500 kronor; och hemställer jag nu, att Eders Kungl. Maj:t täcktes föreslå Riksdagen

att af det utaf 1902 års riksdag beviljade anslag å 225,000 kronor till uppförande af ny artilleriinventariiekammare i Karlskrona anvisa på extra stat för år 1904 återstående 112,500 kronor.

Mobiliseringskaj å varfvet i Karlskrona.

[31.] I mitt anförande till statsrådsprotokollet den 11 januari 1902, bilagdt samma års statsverksproposition, redogjorde jag för ett af varfschefen vid flottans station i Karlskrona, i enlighet med marinförvaltningens föreskrifter, uppgjort förslag till en mobiliseringskaj å varfvet

därstädes. Enligt detta förslag skulle kajbyggnadsarbetet kunna utföras i 4 delar, så att af den beräknade kostnaden för hela kajanläggningen, 761,170 kronor, skulle belöpa å [31.]

delen n:r 1		kronor 191,170: —
» » 2		» 184,000: —
» » 3		» 187,000: —
» » 4		» 199,000: —
summa kronor 761,170: —		

Jämlikt min i ärendet gjorda hemställan föreslog Eders Kungl. Maj:t 1902 års riksdag att för påbörjande af en mobiliseringskaj å flottans varf i Karlskrona bevilja på extra stat för år 1903 ett anslag af 191,170 kronor; och blef denna Eders Kungl. Maj:ts framställning af Riksdagen bifallen.

Under hänvisning till hvad sålunda förekommit och i enlighet med marinförvaltningens i underdånig skrifvelse den 23 september 1902 framställda förslag tillstyrker jag i underdånighet, det tacktes Eders Kungl. Maj:t föreslå Riksdagen

att till fortsättande af mobiliseringskajen å flottans varf i Karlskrona bevilja på extra stat för år 1904 ett anslag af 184,000 kronor.

Ny torpedinskjutningsbro i Karlskrona.

Rörande behovet af en ny torpedinskjutningsbro i Karlskrona har marinförvaltningen i sin meranämnda underdåniga skrifvelse den 23 september 1902 anført följande. [32.]

Ny torpedinskjutningsbro i Karlskrona.

Ett viktigt villkor för att flottans torpeder skulle kunna hållas i tjänstbart skick vore, att ändamålsenliga anordningar funnes vid stationerna vidtagna för torpedernas inskjutande. Att den skjutbro, som för detta ändamål funnes uppförd vid varfvet i Karlskrona, icke längre motsvarade de fordringar, som nu måste ställas på en sådan bro, hade under senare år, i den mån torpedmaterielen tillvuxit, mer och mer framträdtt; och hade frågan om den nuvarande inskjutningsbrons ersättande med en ny trädtt ännu skarpare i förgrunden, sedan genom den nya varfsdockans i Karlskrona tillkomst skjutbron kommit i ett ogynnsamt läge tätt intill denna dockas vestra mynningspir.

Med anledning häraf anmodade marinförvaltningen den 31 juli 1900 varfschefen i Karlskrona att verkställa undersökning för utrönande af lämplig plats för ny inskjutningsbro samt att inkomma med

[32.] förslag och kostnadsberäkning däröfver. Efter verkställd undersökning framlades två särskilda förslag i ämnet, det ena grundadt på anbringandet af en skjutbro af beton vid torpedlastningsbryggans landfäste, det andra inskränkande sig till ett borttagande af den närmast dockan liggande delen af gamla skjutbron och samma dels öfverflyttande till brons från dockan vända sida, men med tillägg af vissa erforderliga anordningar. Sistnämnda förslag, som innebar en om- och tillbyggnad af den gamla bron, beräknades kosta omkring 70,000 kronor, under det att det mera omfattande förslaget antogs medföra en kostnad af omkring 225,000 kronor. Det mindre förslaget, som blott innefattade partiell flyttning af nuvarande skjutbron, hade icke erhållit varfschefens förord och afstyrktes af cheferna för torped- och ekipagedepartementen. Chefen för sistnämnda departement framhöll särskildt, att, med hänsyn till de arbeten, som tillhörde hans inseende vid förhalning af fartyg till och ur samt intagning i den under byggnad varande dockan, en förflyttning af den nuvarande skjutbron vore ovillkorligen nödvändig. Beträffande förslaget att delvis omflytta bron anförde denne chef, att den föreslagna flyttningen alls icke afhjälpte de af honom frambållna farorna för haverier vid fartygens förhalningar till och ur dockan, enär förflyttningen vore så ringa, att den i praktiken icke skulle vara af någon som helst betydelse för afhjälpande af olägenheterna af brons nuvarande läge. Äfven erinrades, att bron på sin nuvarande plats skulle blifva högst hinderlig vid förhalningar och ledtågs manande till fartyg, som skulle till eller från dockan.

Marinförvaltningen, som fann det mindre förslaget otillräckligt och det större alltför kostsamt, återremitterade ärendet till förnyad utredning, som borde grunda sig på anläggandet af en skjutbro af trä vid yttre ändan af torpedlastningsbryggan, i sammanhang hvarmed varfschefen anmodades låta utreda kostnaden för bortsprängandet af tre grund utanför varfvet, hvilka ansetts hinderliga för bibehållandet af skjutbron vid dess nuvarande plats. Denna utredning, som ingafs till marinförvaltningen den 19 juni 1902, mynnade ut i ett förslag, som beräknades kunna utföras för en kostnad af 50,000 kronor. Den afsevärda prisreduktionen hade hufvudsakligen vunnits därigenom, att anordningarna för pröfning af undervattenstorpedtuber uteslutits ur skjutbroanläggningen och förlagts till porten till dockan n:r 1, som för en kostnad af 4,000 kronor, inräknade i nyssnämnda 50,000 kronor, skulle förses med en öppning med munstycke och slussventil att begagnas vid dylik pröfning. För bortsprängande af de tre grunden beräknades åtgå ett belopp af sammanlagdt 157,900 kronor.

Vid förnyad behandling i marinförvaltningen af detta ärende beslöt marinförvaltningen i hufvudsak godkänna det senast afgifna förslaget, men återremitterade ärendet ännu en gång till varfschefen för ytterligare detaljbehandling och för afgifvande af nytt kostnadsförslag, hvari äfven borde upptagas kostnaden för bortsprängande af ett utaf de nyss omförmälda grunden, hvilket ansågs mera hinderligt än de öfriga. [32.]

Sedan varfschefen den 16 september 1902 inkommit med slutligt kostnadsförslag, upptagande en summa af 39,600 kronor för anläggning af ny inskjutningsbro, för hvilken skulle användas material från den nuvarande bron i största möjliga utsträckning, samt 8,780 kronor för bortsprängandet af det ifrågakvarande grundet, har marinförvaltningen ansett denna fråga nu vara så utredd, att icke någonting kunde vinnas genom ytterligare utredning. Då emellertid, trots de betydliga kostnadsreduktioner, som efter hand vunnits, beloppet vore så stort, att arbetets utförande för medel från ordinarie anslaget till flottans nybyggnad och underhåll skulle väsentligt betunga detta, och då ett afgörande af denna fråga nu icke borde längre undanskjutas, har marinförvaltningen hemställt, att ett särskildt extra anslag för ändamålet måtte hos Riksdagen begäras.

På de sålunda af marinförvaltningen anförda skäl hemställer jag i underdånighet, att Eders Kungl. Maj:t täcktes föreslå Riksdagen

att till byggande i Karlskrona af en ny torpedinskjutningsbro bevilja på extra stat för år 1904 ett anslag af 48,380 kronor.

Exercis- och gymnastikhus för skeppsgossekåren.

I skrifvelse den 19 maj 1900 till stationsbefälhafvaren vid flottans station i Karlskrona fäste chefen för skeppsgossekåren uppmärksamheten på behovet af ett särskildt exercishus för skeppsgossarna, därest deras antal komme att uppbringas till 400. [33.]

Exercis- och
gymnastikhus
för skepps-
gossekåren.

Skeppsgossekasernen vore — anføres i denna skrifvelse — visserligen ursprungligen byggd för inlogering af 400 gossar, men med de ökade fordringar på undervisning och på hygien m. m., som de sista decennierna medfört, kunde plats icke lämpligen beredas för ett så stort antal, såvida icke skeppsgossekåren finge sitt eget, inom kasernområdet belägna exercishus, innehållande, utom de för kårens praktiska öfningar behöfliga rummen, äfven slöjdrum m. m. För närvarande användes två af de i kasernen befintliga logementerna till samlingssalar, ett för hvarje kompani; ett af dessa logementen användes dessutom till sjömanings-

[33.] rum. De till nämnda logementer hörande logementsbefälhafvarerum och tvättrum begagnades för närvarande till vapensmedens reparationsrum äfvensom till uppställningsplats för en fartygsmodell och diverse öfningsmateriel. Först genom erhållandet af eget exercishus blefve de båda logementerna med tillhörande lokaler lediga till användande för det ursprungliga ändamålet, inlogerandet af 80 skeppsgossar. Med anledning häraf föresloges uppförande af ett exercishus för skeppsgossekåren, västerut från sydvästra hörnet af kaserngården, i hufvudsaklig öfverensstämmelse med ett år 1897 uppgjort förslag.

Sedan med anledning af denna framställning varfschefen inkommit med ritningar och kostnadsförslag, enligt hvilka kostnaden för ifrågasvarande byggnad skulle uppgå till 174,000 kronor, inberäknadt kostnaden för ombyggnad af ekipagemästareboställets uthusbyggnader, 4,000 kronor, återremitterade stationsbefälhafvaren — för att, om möjligt, nedbringa kostnaden — ärendet till varfschefen för yttrande i fråga om exercishusets förläggande på sådant sätt, att dess östra ända komme att gå till Konstapelsgatan. Med anledning häraf meddelade varfschefen, att kostnaden enligt sistnämnda förslag komme att uppgå till 169,400 kronor.

Frågan fick därefter hvila, till dess chefen för skeppsgossekåren, i anledning af Riksdagens år 1901 fattade beslut om kårens ökning, i skrifvelse den 3 juni 1901 hos stationsbefälhafvaren gjorde förnyad framställning i ämnet.

Sedan varfschefen ånyo yttrat sig, anförde stationsbefälhafvaren i skrifvelse till marinförvaltningen den 30 augusti 1901, att han på de skäl, kårchefen andragit, och, hvad särskildt beträffade lokal för gymnastiköfningar, vid det förhållande att Karlskrona artillerikårs gymnastiksal, som hittills endast med svårighet kunnat upplåtas för skeppsgossarnas öfningar i gymnastik, icke torde efter den beslutade uppsättningen af kustartilleriet kunna påräknas för skeppsgossekåren, vitsordade det stora behovet af ett särskildt exercishus för skeppsgossekåren, sedan kåren ökats till 400 gossar. I afseende på de två föreliggande förslagen tvekade stationsbefälhafvaren icke att gifva företräde åt det först uppgjorda, enligt hvilket kostnaden skulle uppgå till 174,000 kronor. Den besparing å 4,600 kronor, som skulle åstadkommas genom att förlägga byggnaden så, att dess östra ända komme att gå öfver Konstapelsgatan, syntes nämligen icke kunna uppväga de stora olägenheter, som uppenbarligen skulle uppstå genom att för framtiden få Konstapelsgatan såsom förbindelseled mellan Varfsgatan och den längs varfsområdet löpande Timmermansgatan spärrad.

I sin underdåniga skrifvelse den 24 september 1901 angående utgifterna under riksstatens femte hufvudtitel år 1903 anförde marinförvaltningen, att ämbetsverket, lika med stationsbefälhafvaren och på de af honom anförda skäl, ansåge behovet af särskildt exercis- och gymnastikhus för skeppsgossekåren numera vara oafvisligt. Då marinförvaltningen emellertid icke kunnat för sin del godkänna vare sig förslaget i afseende på den ifrågasatta byggnadens läge eller beräkningen af kostnaderna för densammas uppförande, hade ärendet remitterats åter till stationsbefälhafvaren med anmodan att skyndsamt inkomma med nytt förslag jämte kostnadsberäkning; och anhöll marinförvaltningen, som ansåg det vara af vikt, att medel för ändamålet blefve af 1902 års riksdag åslade, att, så snart det nya förslaget inkomme, få till Eders Kungl. Maj:ts nådiga pröfning öfverlämna ärendet.

I afseende på det af stationsbefälhafvaren förordade förslaget hade marinförvaltningen ifrågasatt, huruvida icke byggnaden borde förläggas i norra delen af 7:e kvarteret väster om Gröna gången eller på nuvarande kaserngården öster om Gröna gången och längs med denna, samt därjämte, huruvida icke byggnaden kunde uppföras utan batteri med gymnastiksal och duschrum å nedra botten och öfriga rum å öfre botten. Med anledning häraf anförde chefen för skeppsgossekåren i skrifvelse till stationsbefälhafvaren den 21 oktober 1901 följande.

Beträffande lämpligheten af exercishusets förläggande till norra delen af 7:e kvarteret väster om Gröna gången hade undersökning blifvit verkställd redan år 1897, hvarvid befunnits, att exercishusets förläggande till denna plats skulle medföra dels, i följd af grundförhållandena, större kostnad än det nu af stationsbefälhafvaren förordade förslaget, dels ock den olägenhet, att exercishuset icke kunde bringas i omedelbar förbindelse med kasernområdet. Förslaget att förlägga exercishuset till kaserngården ville kårchefen på det lifligaste afstyrka. Kaserngårdens utrymme medgäfvade icke en kvadrateters minskning utan kännbara olägenheter för såväl exercisen som den fullt lika viktiga friluftspelet. Med anledning af det begränsade utrymmet inom kasernen vore gossarna under alla lediga stunder hufvudsakligen hänvisade till kaserngården. Exercishusets uppförande utan batteri skulle föranleda, att de föreskrifna artilleriöfningarna måste bedrivas å annan plats, dit marscher måste företagas i alla väder. Den enda plats, som för dessa öfningar kunde ifrågakomma, vore väl sjömanskårens exercishus; men detta blefve, äfven om en utvidgning däraf företoges, sannolikt fullt upptaget af sjömanskårens eget manskap.

[33.] Sedan stationsbefälhafvaren till marinförvaltningen öfverlämnat detta kårchefens yttrande, anförde marinförvaltningen i underdånig skrifvelse den 10 december 1901, att förvaltningen funnit de af kårchefen gjorda erinringarna vara af den beskaffenhet, att marinförvaltningen ansåge sig böra tillstyrka förläggandet af ifrågavarande byggnad å den plats, som af stationsmyndigheterna först föreslagits, nämligen väster om Gröna gången och ungefär i linje med ekipagemästarebostället. Beträffande kostnadens nedbringande hade marinförvaltningen funnit de skäl, som förebragts för bibehållande af föreslaget exercisbatteri vara så tungt vägande, att batteriets indragande icke kunde föreslås. På grund af det anförda och med anmälan att storleken af det föreslagna exercis- och gymnastikhuset vore tillräcklig, äfven om skeppsgossekåren ökades till 600 gossar och i sin helhet komme att förläggas till Karlskrona, hemställde marinförvaltningen, att Eders Kungl. Maj:t i proposition till 1902 års riksdag tacktes för byggande enligt ofvanberörda ritningar och kostnadsförslag af ett exercis- och gymnastikhus för skeppsgossekåren i Karlskrona äska ett extra anslag af 174,000 kronor.

Vid ärendets föredragning inför Eders Kungl. Maj:t den 11 januari 1902 yttrade jag, att behovet af ett särskildt exercis- och gymnastikhus för skeppsgossar i Karlskrona syntes vara tydligt ådagalagdt och att den omfattande utredning, som verkstälts angående den lämpligaste platsen för en sådan byggnad, torde hafva gifvit vid handen, att en lämpligare plats än den af stationsmyndigheterna och marinförvaltningen förordade ej stode att finna, hvarjämte jag förklarade mig icke hafva funnit något att erinra mot de öfverlämnade ritningarna och kostnadsförslaget; och behagade Eders Kungl. Maj:t, i enlighet med min i ärendet gjorda hemställan, föreslå Riksdagen att för uppförande i Karlskrona af ett exercis- och gymnastikhus för skeppsgossar bevilja på extra stat för år 1903 ett anslag af 174,000 kronor.

I häröfver afgifvet utlåtande anförde statsutskottet följande.

Genom den lämnade utredningen hade utskottet icke blifvit öfvertygadt om nödvändigheten af att för tillgodoseende af behovet af exercis- och gymnastiklokaler m. m. åt skeppsgossekåren uppföra ett så dyrbart hus som nu ifrågasatts, utan ansåge utskottet det böra tagas under öfvervägande, huruvida icke genom lämpliga anordningar, exempelvis genom byggnadens förläggande på annat ställe, om ock i mindre omedelbar närhet till kasernen, samt dess uppförande, åtminstone delvis, af trä, afsevärda besparingar i kostnaden kunde vinnas. Utskottet kunde icke finna, att skeppsgossekårens ökning skulle kunna utgöra ett oafvisligt hinder mot uppskof med förevarande byggnadsfråga, tills den-

samma vunnit en mera tillfredsställande lösning. Genom provisoriska anordningar syntes nämligen tillgång till såväl samlingssalar som exercis- och gymnastiklokaler samt öfriga afsedda lägenheter kunna tills vidare beredas. Då utskottet alltså ansåge förevarande byggnadsfråga böra underkastas förnyad utredning, hemställde utskottet, att förslaget icke måtte af Riksdagen bifallas. I öfverensstämmelse med denna hemställan fattades också beslut af Riksdagens båda kamrar. [33.]

Med anledning häraf anmodade jag genom ämbetsskrifvelse den 31 maj 1902 marinförvaltningen att låta föranstalta om förnyad utredning af denna byggnadsfråga i ändamål att genom förändrade anordningar så mycket som möjligt nedbringa kostnaden för ifrågavarande byggnad.

Chefen för skeppsgossekåren afgaf, efter remiss å denna ämbetsskrifvelse, den 23 juni 1902 förnyadt yttrande i ämnet och anförde därvid hufvudsakligen följande.

Såsom af ritningarna till det föreslagna exercis- och gymnastikhuset framginge, innefattade detta hus icke endast gymnastiksal, utan äfven batteri, takelrum, vapensmedsverkstad samt förstuga å nedra botten, fyra lektionssalar (läsrum) och förstuga å öfra botten, slöjd- och arbetsrum å vinden samt slutligen en källarvåning, innehållande åtskilliga förrådsrum äfvensom centraluppvärmningsanordningar. Huset stode genom en tunnel i direkt förbindelse med kaserngården.

Ehuru benämnd exercis- och gymnastikhus, afsåge sålunda denna byggnad att tillgodose äfven andra behof än de af exercis- och gymnastiklokaler. Dessa behof af lektions-, slöjd-, arbets-, reparations- och förrådsrum m. m. hade gjort sig mycket starkt gällande, och någon bättre utväg att afhjälpa bristen än i samband med uppförandet af den fullkomligt omistliga exercis- och gymnastiklokalen stod icke till buds vid den tidpunkt, då förslag och ritningar uppgjordes. Sedan dess hade förhållandena förändrat sig ganska väsentligt genom det beslutade inredandet af ett kasernfartyg för skeppsgossekårens räkning. Genom denna åtgärd kunde, i trots af kårens samtidigt beslutade ökning till 500 nummer, förläggningen af kompanierna göras sålunda, att två logement i kasernen blefve tillgängliga för annat ändamål än det med dem afsedda, hvarjämte kasernfartyget afhjälpte den hittills rådande bristen på lokaler af flera slag. I detta sammanhang borde dock erinras, att om kåren framdeles ökades till 600, endast ett af de båda nyssnämnda logementen kunde påräknas för annat än bostadsändamål.

Det närmast till hands liggande sättet att nedbringa kostnaden för gymnastik- och exercishuset vore således uteslutandet af de lokaler, som,

[33.] enligt hvad ofvan angifvits, kunde anskaffas på annat sätt än genom nybyggnad. En anseelig reduktion af den till 174,000 kronor beräknade kostnaden torde kunna åvägabringas genom följande ändringar af ritningarna:

1) byggnaden uppföres endast med en våning: den först föreslagna bottenvåningen med gymnastiklokalens höjd; källarvåningen, öfre våningen och vinden utgå ur förslaget;

2) byggnadens längd minskas genom borttagande af förstugan och vapensmedsrummet samt inflyttande af den östra gafvelmuren så mycket, att batteriet endast erhåller tre fönsters fasad i stället för den förut föreslagna om sex fönster;

3) gymnastiksalen får de förut föreslagna dimensionerna oförändrade, men väggen mellan nämnda sal och batteri- och takelrummen göres af trä utom den del däraf, som måste muras för anordnande af en kamin eller värmeugn på denna plats;

4) kamin eller värmeugn anordnas, förutom på nyssnämnda plats, äfven i salens västra ända;

5) den till sin längd reducerade byggnaden erhåller ett sådant läge på tomten, att dess östra gafvelmur stannar i Konstapelsgatans västra gatulinie, hvarigenom rifning och ombyggnad af de invid ekipagemästarebostället belägna uthus blifva obehöfliga;

6) den föreslagna tunneln under Konstapelsgatan uteslutes, hvar emot Konstapelsgatan afstänges genom staket, försedda med grindar.

I enlighet med de af chefen för skeppsgossekåren sålunda angifna grunder hafva nya ritningar och kostnadsförslag uppgjorts af byggmästaren vid stationen; och slutar det nya kostnadsförslaget på en summa af 109,500 kronor.

Stationsbefälhafvaren, som ånyo framhållit, att den föreslagna byggnaden är för stationen synnerligen behöflig, har tillstyrkt uppförande af ett gymnastik- och exercishus i enlighet med de nya ritningarna, dock med den förändring att byggnadens södra fasad förlades i linie med nuvarande Timmermansgatan, så att platsen norr om byggnaden lämnades så rymlig som möjligt — en förändring af läget, som, enligt hvad chefen för stationens ingenjördepartement upplyst, icke skulle medföra någon ökad kostnad.

Marinförvaltningen har med ämbetsskrifvelse den 19 augusti 1902 öfverlämnat samtliga till ärendet hörande handlingar och med förklarande, att marinförvaltningen icke funnit något att erinra mot det nu föreliggande förslaget med den af stationsbefälhafvaren ifrågasatta förändring eller mot den uppgjorda kostnadsberäkningen, hemställt, att ett

extra anslag af 109,500 kronor måtte för ändamålet äskas af Riksdagen. [33.]

Ehuru, såsom af chefens för skeppsgossekåren skrifvelse framgår, den betydliga reduktionen af kostnaderna för den föreslagna byggnaden kunnat vinnas allenast genom uppgifvande af åtskilliga fördelar, som skulle hafva ernåtts, om den kunnat uppföras enligt det förut framlagda förslaget, synes det mig dock otvifvelaktigt, att det behof, som den hufvudsakligen är afsedd att fylla, på ett tillfredsställande sätt kan tillgodoses genom utförande af det nu föreliggande förslaget. Hvad byggnadens läge angår delar jag den af stationsbefälhafvaren uttalade åsikt.

Jag finner mig alltså böra hemställa, det tacktes Eders Kungl. Maj:t föreslå Riksdagen

att till uppförande i Karlskrona af ett exercis- och gymnastikhus för skeppsgossekåren bevilja på extra stat för år 1904 ett anslag af 109,500 kronor.

Ammunitionsförrådshus å Kalsholmen vid Karlskrona.

Med ämbetsskrifvelse den 17 december 1901 öfverlämnade marinförvaltningen ett utaf en särskild kommission afgifvet förslag i fråga om ammunitionsförrådets förvaring vid flottans station i Stockholm. I förslaget förordade kommissionen, att vissa delar af ammunitionsförråden måtte förvaras ombord å fartygen och återstoden i land. Med afseende härå anförde marinförvaltningen, att genom ammunitionens förvarande ombord i så stor utsträckning, som kommissionen föreslagit, ernåddes, att en del af flottans fartyg ständigt befunno sig uti ett för en snabb mobilisering lämpadt skick och att genom de af kommissionen förordade principerna för den återstående ammunitionens förvaring i land, enligt hvilka förråden skulle delas på ett antal smärre byggnader, vunnes, beträffande denna del af ammunitionen, dels möjlighet för snabb mobilisering af de fartyg, ombord å hvilka ammunition icke förvarades, dels största möjliga säkerhet mot skada och mot explosion.

Det af kommissionen framlagda och af marinförvaltningen tillstyrkta förslaget beträffande Stockholms station afsåg anordnande af en ammunitionsdepot vid Loudden för en beräknad kostnad af 204,000 kronor; och hemställde marinförvaltningen, att för påbörjande af denna ammunitionsdepot måtte för år 1903 äskas ett anslag af 120,000 kronor.

[34.]
Ammunitions-
förrådshus
å Kalsholmen
vid Karls-
krona.

[34.]

Då emellertid frågan om dispositionsrätten till den för depotens anläggning afsedda platsen icke syntes mig fullt utredd, och därjämte lämpligheten af den föreslagna platsen måste bedömas med hänsyn till den ännu icke lösta frågan om flyttning af de till flottans station i Stockholm hörande etablissement, ansåg jag mig icke kunna tillstyrka Eders Kungl. Maj:t att till 1902 års riksdag aflåta proposition i ämnet.

Numera har omförmälda kommission afgifvit förslag jämväl beträffande ammunitionsförråden vid Karlskrona station, därvid kommissionen utgått från den af kommissionen förut antagna förutsättning af förrådens förvaring dels ombord å fartyg dels i land. Förslaget afser:

uppförande å Kalsholmen af tre nya ammunitionshus	
för en sammanlagd kostnad af	kronor 57,000: —
sprängningsarbeten och anläggning af spårvägar m. m.	
å Kalsholmen	» 29,800: —
inredningsarbeten i det nuvarande stora ammunitions-	
huset å Kalsholmen	» 8,800: —
summa kronor	95,600: —

Till denna kostnad skulle emellertid, enligt ett af varfschefen vid flottans station i Karlskrona till marinförvaltningen öfverlämnadt förslag, komma kostnader för ordnande af urlastningsplatsen samt för spårvägsförbindelse till det nuvarande ammunitionshuset å sammanlagdt 25,000 kronor.

Sammanlagda kostnaden för anordningarna å Kalsholmen skulle sålunda utgöra 120,600 kronor. Lägges härtill den förut omförmälda kostnaden för en ammunitionsdepot å Loudden 204,000 kronor, skulle hela kostnaden för ammunitionsförråden vid båda stationerna blifva tillhopa 324,600 kronor; och har marinförvaltningen i sin underdåniga skrifvelse den 23 september 1902, angående utgifterna under femte hufvudtiteln för år 1904, hemställt, att ett anslag å sistnämnda belopp måtte för ändamålet hos Riksdagen äskas, dock att endast hälften däraf, eller 162,300 kronor, skulle behöfva på extra stat för år 1904 anvisas.

Med hänsyn till det ännu icke pröfvade förslaget om förflyttning till stranden af Lilla Värtan och Djurgårdsbrunnsviken af de till flottans station i Stockholm hörande etablissement, hvilka, därest förslaget komme till utförande, skulle komma att förläggas ganska nära den föreslagna utvidgade ammunitionsdepoten å Loudden, finner jag mig för närvarande icke kunna tillstyrka äskande af anslag till ordnande af denna depot; men då det, frånsedt nämnda förhållande vid

Stockholms station, måste anses vara ett oafvisligt behof att snarast [34.] möjligt erhålla förrådshus för de år från år, jämsides med materielens ökning, tillväxande dyrbara och ömtåliga ammunitionsutredningarna, får jag, som icke funnit något att erinra mot de föreslagna byggnaderna och öfriga anordningar å Kalsholmen vid Karlskrona eller mot de därför uppgjorda kostnadsberäkningar, i underdånighet hemställa, det täcktes Eders Kungl. Maj:t föreslå Riksdagen

att till uppförande af tre nya ammunitionsförrådshus samt öfriga anordningar å Kalsholmen vid Karlskrona bevilja å extra stat för år 1904 ett anslag af 120,600 kronor.

Kustsignalväsendet.

I enlighet med Eders Kungl. Maj:ts därom gjorda framställning [35.] beviljade 1902 års riksdag för kustsignalväsendet ett extra anslag af 300,000 kronor och anvisade däraf på extra stat för år 1903 ett belopp af 100,000 kronor; och får jag i underdånighet hemställa, det täcktes Eders Kungl. Maj:t nu föreslå Riksdagen

Kustsignal-
väsendet.

att af det utaf 1902 års riksdag beviljade anslag för kustsignalväsendet å 300,000 kronor anvisa på extra stat för år 1904 ett belopp af 100,000 kronor.

Tillfällig förstärkning af arbetskrafterna i marinförvaltningen.

Då jag den 11 januari 1902 för Eders Kungl. Maj:t anmälde marinförvaltningens i underdånig skrifvelse den 24 september 1901 gjorda framställning om ett extra anslag för år 1903 till förstärkning af arbetskrafterna inom marinförvaltningen och vid flottans civilstat, för hvilken framställnings innehåll jag då utförligt redogjorde i mitt anförande till dagens statsrådsprotokoll öfver sjöförvarsärenden, behagade Eders Kungl. Maj:t besluta att till Riksdagen aflåta proposition om beviljande af ett extra anslag å 11,800 kronor för ifrågavarande ändamål; och blef denna proposition af Riksdagen bifallen.

[36.]
Tillfällig för-
stärkning af
arbetskraf-
terna i
marinförvalt-
ningen.

Af det sålunda beviljade anslaget var, på sätt af mitt nyssnämnda anförande framgår, ett belopp af 4,500 kronor afsedt för marinförvaltningen och återstoden för flottans civilstat.

[36.]

Då jag nu varit i tillfälle att för Eders Kungl. Maj:t framlägga ett fullständigt förslag till omorganisation af flottans civilstat, afsedt att börja tillämpas år 1904, bör, under förutsättning af detta förslags godkännande, något extra anslag för civilstaten under år 1904 icke ifrågakomma.

Hvad åter angår behovet af förstärkning af marinförvaltningens civila arbetskrafter, har marinförvaltningen i sin underdåniga skrifvelse den 23 september 1902 framhållit, att detsamma fortfarande gör sig synnerligen kännbart. Då marinförvaltningen emellertid ännu icke ansett sig kunna med full visshet bedöma, i hvad mån den, bland annat genom kustartilleriets tillkomst, under senare tiden uppkomna ökningen af göromålen inom ämbetsverket kan komma att kräfvat ändring i staten för marinförvaltningen, hvartill kommer, att frågan härom i viss mån kan vara beroende af civilstatens förändrade organisation, har marinförvaltningen ansett sig nu icke böra ifrågasätta något annat sätt för tillgodoseende af nämnda behof, än att ett extra anslag jämväl för år 1904 beviljas, hvilket borde bestämmas till samma belopp, som af det för innevarande år beviljade anslaget till förstärkning af arbetskrafterna inom marinförvaltningen och vid flottans civilstat var afsedt för marinförvaltningen, eller 4,500 kronor.

Med anledning häraf får jag i underdånighet hemställa, det tacktes Eders Kungl. Maj:t föreslå Riksdagen

att till förstärkning af arbetskrafterna i marinförvaltningen bevilja på extra stat för år 1904 ett anslag af 4,500 kronor.

Sjökrigsskolan.

[37.]

Sjökrigsskolan.

I likhet med hvad under de senare åren ägt rum, får jag hemställa, det Eders Kungl. Maj:t tacktes föreslå Riksdagen

att till löneförbättring åt lärarna vid sjökrigsskolan må, utöfver de belopp, som enligt medgifvande af 1881 och 1888 års riksdagar få användas af kadetternas terminsafgifter, anvisas för år 1904 ett extra anslag af 1,860 kronor med det därvid för löneförbättringens erhållande fästade villkor, att den, som vill däraf komma i åtnjutande, icke må, jämte sin lärarebefattning vid sjökrigsskolan, utöfva lärareverksamhet vid någon privat läroanstalt för inträde i nämnda skola.

Anordningar för värnpliktigas förläggning.

Sedan marinförvaltningen från varfschefen vid flottans station i Karlskrona infordrat förslag och kostnadsberäkning dels till sådana anordningar för isolering och förstärkt värmeledning å pansarbåtarna Oden, Thor och Niord, att dessa fartyg kunde vara beboeliga vintertiden vid utsträckta bevaringsöfningar, dels ock, med anledning af högste befälhafvarens öfver 1901 års kusteskader underdåniga förslag och erinringar beträffande materielen, till ventilationsanordningar i pansarbåten Odens kajuta, gunrum, hytter och öfriga rum till den utsträckning, som af varfschefen ansåges oafvisligen behöflig, har bemålde varfscchef till marinförvaltningen öfverlämnat af chefen för ingenjördepartementet uppgjorda förslag och kostnadsberäkningar i berörda hänseenden.

[38, 39.]
Anordningar
för värn-
pliktigas för-
läggning.

Enligt dessa beräkningar skulle kostnaden för isolering och förstärkt värmeledning uppgå för en hvar af nämnda tre pansarbåtar till 45,437 kronor och kostnaden för omförmälda ventilationsanordningar å pansarbåten Oden till 9,000 kronor, hvadan hela den ifrågavarande kostnaden skulle utgöra 145,311 kronor.

Marinförvaltningen, som icke funnit något att erinra med afseende å vare sig de upprättade förslagsritningarna eller den uppgjorda kostnadsberäkningen, har uti ämbetsskrifvelse den 22 juli 1902, med öfverlämnande af samtliga till ärendet hörande handlingar, hemställt, att medel för de föreslagna arbetenas utförande måtte anvisas.

Sedan därefter chefen för flottans stab, i sammanhang med afgifvet förslag till öfvande af de värnpliktiga, hvilka skulle inrycka till tjänstgöring den 9 januari 1903, framhållit, hurusom för de värnpliktigas förläggning torde komma att erfordras, förutom de för detta ändamål afsedda fyra 1:a kl. pansarbåtar, jämväl andra fartyg och i sådant afseende föreslagit, att logementsfartygen Stockholm och Vnadis måtte få härför användas, anmodade jag marinförvaltningen att inkomma med uppgift å ungefärliga kostnaden för sistnämnda båda fartygs förseende med elektrisk belysning och för vinterbehof erforderlig värmeledning, därest den nuvarande icke ansåges härför tillräcklig, samt för de öfriga åtgärder, som kunde vara oundgängligen erforderliga för att göra dem lämpliga att vintertid bebos.

Med skrifvelse den 29 oktober 1902 öfverlämnade marinförvaltningen ett af chefen för ingenjördepartementet vid flottans station i Karlskrona afgifvet yttrande i ärendet, af hvilket yttrande framgick,

[38, 39.] att — under förutsättning dels att åtgärderna för fartygens beboelighet inskränktes till anbringande af skydd öfver nedgångarna å öfre däck, anordnande af kojlärar samt uppsättning af ett mindre antal tvättfat och en klosettbyggnad, dels ock att belysningsmaskinerierna komme att drifvas med fotogénmotorer — kostnaderna för uppvärmnings-, ventilerings- och belysningsanordningar m. m. å fartygen skulle belöpa sig, för logementsfartyget Stockholm till 41,136 kronor och för logementsfartyget Vanadis till 54,270 kronor.

Vid underdånig anmälan af detta ärende den 31 oktober 1902 behagade Eders Kungl. Maj:t anbefalla marinförvaltningen att ofördröjligen låta vidtaga de uppvärmnings-, ventilerings- och belysningsanordningar samt öfriga åtgärder, som kunde vara oundgängligen nödvändiga för att göra logementsfartygen Stockholm och Vanadis lämpliga för inkvartering därstädes vintertid af värnpliktiga. Tillika föreskrefs, att dessa arbeten borde bedrifvas med sådan skyndsamhet, att fartygen kunde för ifrågavarande ändamål tagas i anspråk vid de värnpliktigas inställelse till tjänstgöring vid flottan i januari 1903; och anbefalldes marinförvaltningen att med omhänder hafvande medel förskottsvis bestrida de härför erforderliga kostnader intill ett belopp af 95,406 kronor.

Vidare har Eders Kungl. Maj:t genom särskilda nådiga bref den 28 sistlidne november bemyndigat marinförvaltningen att af omhänder hafvande medel utbetala dels 16,200 kronor till inredande af logement, afsedda för inkvartering af värnpliktiga, å vinden till den nya kokhusbyggnaden å sjömanskärens kaserngård i Karlskrona, dels 5,790 kronor för anordnande af belysning och vattenledning m. m. till förläggningsplatsen i Karlskrona för de till värnpliktigas öfvande afsedda fartyg, dels ock 8,400 kronor till anskaffande af filter åt värnpliktiga, som vintertid komme att förläggas ombord å fartyg.

Då samtliga nu omförmälda utgifter, för hvilkas bestridande anslaget till sjöbeväringens vapenöfningar icke lämpligen kunnat anlitas, måste anses för beväringsofningarnas tillfredsställande ordnande oundgängligen behöfliga, hemställer jag, att Eders Kungl. Maj:t tacktes föreslå Riksdagen

att på extra stat för år 1904 bevilja

a) för isolering och förstärkt värmeledning å pansarbåtarna Oden, Thor och Niord äfvensom för ventilationsanordningar å pansarbåten Oden ett anslag af 145,311 kronor, samt

b) till betäckande af ofvannämnda, af marinförvaltningen förskottsvis bestridda utgifter för värnpliktigas förläggning ett anslag af 125,796 kronor.

Ersättning för kostnader för mottagande af ett franskt kadettfartyg.

Sedan genom utrikesdepartementet ingått meddelande, att franska marinens kadettskolfartyg Duguay-Trouin under befäl af kommandör Houette komme att besöka Stockholm den 12—18 juni 1902, ansåg jag det vara, med hänsyn till det storartade mottagande, som år 1900 i Frankrike bereddes officerare och kadetter å det svenska kadettfartyget på franska statens bekostnad, önskvärdt, att gästfrihet kunde på ett värdigt sätt visas officerare och kadetter å nämnda franska kadettskolfartyg, utan att svenska flottans officerare och deras vederlikar blefve alltför mycket betungade med utgifter för ändamålet, hvarför jag hos Eders Kungl. Maj:t gjorde hemställan om anvisande af medel för detta ändamål; och behagade Eders Kungl. Maj:t genom nådigt bref den 6 i nämnda månad anbefalla marinförvaltningen att för ändamålet af omhänder hafvande medel till chefen för sjöförsvarsdepartementets kommandoexpedition på rekvisition utbetala, mot redovisningsskyldighet, ett belopp af högst 4,000 kronor och framdeles till ersättande anmäla hvad som på grund häraf kunde blifva utbetaldt.

[40.]
Ersättning för
kostnader för
mottagande af
ett franskt
kadettfartyg.

Sedermera har, efter det nämnda kadettskolfartyg aflagt sitt besök i Stockholm och dess officerare och kadetter därvid beredts tillfälle att kostnadsfritt besöka en del af hufvudstadens och dess närmare omgifningars sevärdheter samt att deltaga i några för dem anordnade samkväm, marinförvaltningen i underdånig skrifvelse den 15 sistlidne juli anmält, att redovisning för de anvisade medlen till förvaltningen inkommit och blifvit inom ämbetsverket granskad; hvarjämte förvaltningen, med öfverlämnande af nämnda redovisning och de till densamma hörande verifikationer, hemställt, att ersättning för de för ändamålet gjorda utgifterna, tillhoppa 3,658 kronor 93 öre, måtte beredas.

Då ersättning för ifrågavarande utgifter, hvilka föranledts af önskvärdenheten att kunna åtminstone i någon mån gengälda den uppmärksamhet, som från en främmande makts sida visats befäl och kadetter å ett svenska flottans öfningsfartyg, icke lämpligen synes kunna beredas från något ordinarie anslag under femte hufvudtiteln, finner jag mig böra hemställa, det täcktes Eders Kongl. Maj:t föreslå Riksdagen

att till ersättande af förskottsvis bestridda kostnader för mottagande af ett franskt kadettfartyg bevilja på extra stat för år 1904 ett anslag af 3,659 kronor.

Kustartilleriet.

Kustbefästningarna.

[41, 42.]
Kustbefästningarna.

I mitt anförande till statsrådsprotokollet öfver sjöförsvärenden den 11 januari 1902, bilagdt statsverkspropositionen till samma års riksdag, redogjorde jag för behovet af anslag till fortsättande af arbetena å rikets kustbefästningar under treårsperioden 1903—1905. Enligt den af marinförvaltningen verkställda beräkning utgjorde nämnda anslagsbehof:

för befästhingsarbeten vid Karlskrona	kr. 463,400: —
» bestyckningsarbeten vid Göteborg	» 375,000: —
» befästhingsarbeten » »	» 858,000: —
eller tillsammans kronor 1,696,400: —	

Däraf erfordrades, enligt samma beräkning, för år 1903:

till befästhingsarbeten vid Karlskrona	kr. 154,000: —
» bestyckningsarbeten vid Göteborg	» 150,000: —
» befästhingsarbeten » »	» 286,000: —
eller tillsammans kronor 590,000: —	

I enlighet med Eders Kongl. Maj:ts på denna beräkning stödda förslag beviljade Riksdagen till fortsättande af arbetena å rikets kustbefästningar ett anslag af 1,696,400 kronor och anvisade däraf på extra stat för år 1903 ett belopp af 590,000 kronor.

Uti underdånigt memorial den 11 september 1902 har chefen för fortifikationen, efter att hafva erinrat om hvad sålunda förekommit, vidare anført följande.

Af det för befästhingsarbeten afsedda anslaget återstode sålunda att anvisa, för Karlskrona 309,400 kronor och för Göteborg 572,000 kronor, utgörande för hvardera platsen omkring två tredjedelar af det för sistnämnda ändamål afsedda anslaget. Det syntes därför vara lämpligast att, såsom äfven från början varit afsedt, fördela dessa summor ungefär lika på periodens båda återstående år och således afse för Karlskrona 154,000 kronor under år 1904 och 155,400 kronor under år 1905 samt för Göteborg 286,000 kronor under hvardera af de båda åren.

Dessa båda anslag afsåge emellertid, såsom nämndt, endast befästningarna vid Karlskrona och Göteborg, enär för befästningsarbetena vid Vaxholm och Oscar-Fredriksborg icke begärts något ytterligare anslag för år 1903. Skälet härtill hade varit, att man icke så lång tid före slutförandet af arbetena å sistnämnda fästning kunnat med visshet beräkna, huru stort anslag, utöfver de förut beviljade, kunde blifva erforderligt, särskildt för förvärfvande af behöflig mark. Äfven nu vore förhållandet detsamma, ty ännu återstode såväl en del arbeten som ock markförvärfvsfrågor oafslutade.

En ökad kostnad kunde dock redan nu med visshet angifvas, nämligen för fullbordandet af försänkningarna vid Bullerholmen. För detta arbete hade 1897 års befästningskommitté upptagit och Eders Kungl. Maj:t sedermera å 1899 års arbetsplan anvisat 33,000 kronor, hvarjämte å 1902 års arbetsplan ytterligare 5,000 kronor anvisats för samma ändamål. Emellertid hade under ifrågavarande försänkningsarbetens fortgång upprepade sjunkningar af och sättningar i stenmassorna ägt rum, hvilket ej blott vållat en högst betydlig förlängning uti arbetstid, utan ock förorsakat, att flerdubbel mängd sprängsten åtgått mot hvad från början beräknats. Att botten å det ställe, där försänkningssmassorna skulle läggas, var mycket lös i sin öfre del, hade vid undersökning visat sig, och härtill hade också tagits vederbörlig hänsyn vid kostnadsförslagets uppgörande; men att ett undre och som fast ansedt bottenlager ej var tillräckligt bärande, hade man ej skäl att antaga, och detta hade för öfrigt endast kunnat utrönas genom en profbelastning, till hvars utförande dock inga medel vid tiden för kostnadernas beräkning förefunnos. Den påbörjade försänkningen måste emellertid fullbordas, hvarför af öfriga för förstärkningsarbeten inom Vaxholms och Oscar-Fredriksborgs fästning afsedda och disponibla medel förskjutits den härför erforderliga summan. För fyllande af den brist, som härigenom uppstått å anslagen till öfriga förstärkningsarbeten, erfordrades sålunda, att den för sagda försänkningar förskotterade summan, som uppgått till 60,000 kronor, återbetalades, hvarför ett motsvarande anslag för betäckande af den för Bullerholmsförsänkningarnas ordnande uppkomna bristen syntes böra äskas.

Slutligen ville chefen för fortifikationen fästa Eders Kungl. Maj:ts uppmärksamhet därpå, att, enär numera de af 1897 års befästningskommitté föreslagna och af Eders Kungl. Maj:t sedermera till utförande anbefallda befästningsarbetena vore afslutade vid Färösund, närmade sig sin fullbordan vid Vaxholms och Oscar-Fredriksborgs fästning samt vid spärrlinien i Göta elfs mynning och vore ganska långt framskridna vid

[41, 42.] Karlskrona fästning, det syntes vara på tiden, att de fortifikationsförråd upprättades, som vid mobilisering oundgängligen erfordrades för att de särskilda kustbefästningarnas fortifikatoriska armering skulle kunna utan tidsutdräkt utföras. De förslag till sådana förråd, hvilka genom marinförvaltningens försorg upprättats och sedermera för nödiga åtgärders vidtagande till chefen för fortifikationen öfverlämnats, hade vid verkställd granskning befunnits i hufvudsak tillfredsställande och beräknades — med iakttagande af de mindre tillägg, chefen för fortifikationen ansett böra göras — komma att kräfvat följande kostnadsbelopp:

fortifikationsförrådet vid Vaxholms och Oscar-Fredriks-	
borgs fästning	kr. 40,000: —
fortifikationsförrådet vid Karlskrona fästning, förlagdt å	
Stumholmen	» 36,000: —
fortifikationsförrådet å Gotland, fördeladt mellan Fårösund	
och Enholmen	» 10,000: —
fortifikationsförrådet å Nya varfvet vid Göteborg	» 20,000: —
eller tillsammans kronor 106,000: —	

hvilken summa således syntes böra äskas för ifrågavarande fortifikationsförråds upprättande.

På grund af det anförda har chefen för fortifikationen hemställt, att Eders Kungl. Maj:t måtte af instundande riksdag för fortsatt stärkande af rikets fasta kustförsvar äska *dels* anvisande på extra stat för år 1904 af 440,000 kronor utaf det redan beviljade anslaget å 1,696,400 kronor, *dels* ett anslag på extra stat för samma år af 60,000 kronor, afsedt att täcka den brist å anslaget till Bullerholmsförsänkningarnas ordnande, som under detta arbetes utförande uppkommit, *dels ock* ett liknande anslag af 106,000 kronor, afsedt för upprättande af fyra fortifikationsförråd vid kustbefästningarna.

Marinförvaltningen har biträdt detta chefs för fortifikationen förslag och för egen del hemställt, att det belopp af 440,000 kronor, som enligt chefs för fortifikationen förslag borde för år 1904 anvisas af det utaf 1902 års riksdag beviljade anslaget till fortsättande af arbetena å rikets kustbefästningar, måtte ökas med 150,000 kronor, utgörande en del af den i sistnämnda anslag ingående artillerikostnaden, 375,000 kronor, för bestyckningsarbeten vid Göteborg.

Mot hvad sålunda blifvit af chefen för fortifikationen och marinförvaltningen föreslaget har jag icke funnit annat att erinra, än att,

med hänsyn till andra anslagsbehof under hufvudtiteln, med äskande af [41, 42.] anslag för upprättande af fortifikationsförråd torde böra anstå; och får jag sålunda hemställa, att Eders Kungl. Maj:t tacktes föreslå Riksdagen

a) att af det utaf 1902 års riksdag för fortsättande af arbetena å rikets kustbefästningar beviljade anslag af 1,696,400 kronor anvisa på extra stat för år 1904 ett belopp af 590,000 kronor, samt

b) att till täckande af brist i de för ordnande af försänknin-garna i Bullerholmssundet anvisade medel bevilja på extra stat för år 1904 ett anslag af 60,000 kronor.

Nybyggnader för kustartilleriets förläggning m. m.

Enligt den plan för uppförande af nybyggnader för kustartilleriets förläggning m. m., som framlades i statsrådsprotokollet öfver sjöför-svarsärenden den 11 januari 1901, bifogadt samma års statsverksproposi-tion, skulle för den 2:a byggnadsperioden, omfattande åren 1904 och 1905, erfordras ett belopp af 636,771 kronor, hvilket borde fördelas lika på de båda åren, så att enligt denna plan skulle för år 1904 er-fordras ett anslag för ändamålet af 318,386 kronor.

[43.]
Nybyggnader
för kustar-
tilleriets för-
läggning m. m.

Sedan emellertid Riksdagen i skrifvelse den 1 juni 1901 anført, bland annat, att den uti den ursprungliga byggnadsplanen upptagna träbaracken för inkvartering af kustartilleriets värnpliktiga manskap i Karlskrona syntes böra utbytas mot en kasernbyggnad af sten, samt jag, med anledning häraf, låtit utarbета nytt förslag till anordningar för kustartilleriets förläggning i Karlskrona, hvilket förslags genomförande skulle kräfva en ökad kostnad af 160,000 kronor, hemställde jag i mitt anförande till statsrådsprotokollet öfver sjöförsvärenden den 11 januari 1902 — under förutsättning att hela kostnaden för kustartille-riets förläggning i staden Karlskrona komme att fördelas på 1:a och 2:a byggnadsperioderna — att det för år 1903 beräknade anslagsbe-loppet, 508,078 kronor, måtte ökas med hälften af nyssnämnda ökning, eller med 80,000 kronor. Med bifall till denna min hemställan föreslog Eders Kungl. Maj:t Riksdagen att till nybyggnader för kustartilleriets förläggning m. m. bevilja på extra stat för år 1903 ett anslag af 588,078 kronor; och blef denna proposition af Riksdagen bifallen.

Nu har marinförvaltningen i sin underdåniga skrifvelse den 23 september 1902 uttalat den mening, att den andra hälften af berörda ökade kostnad för kustartilleriets förläggning i Karlskrona borde läggas

- [43.] till den för år 1904 enligt den ursprungliga planen beräknade kostnaden för nybyggnader för kustartilleriets förläggning.

Då enligt byggnadsplanen medel för bestridande af ifrågavarande hälft af berörda ökade kostnad böra vara tillgängliga år 1904, hemställer jag i underdånighet, det täcktes Eders Kungl. Maj:t föreslå Riksdagen att till nybyggnader för kustartilleriets förläggning m. m. bevilja på extra stat för år 1904 ett anslag af 398,386 kronor.

Nybyggnader m. m. för kustartilleriets inkvartering å det s. k. Nya varfvet vid Göteborg.

- [44.] Till nybyggnader m. m. för kustartilleriets inkvartering å det s. k. Nya varfvet vid Göteborg beviljade 1901 års riksdag, i enlighet med Eders Kungl. Maj:ts förslag, ett anslag af 350,000 kronor och anvisade därpå på extra stat för år 1902 ett belopp af 175,000 kronor.

Nybyggnader
m. m. för kust-
artilleriets in-
kvartering å
det s. k. Nya
varfvet vid
Göteborg.

Genom nådigt bref den 14 juni 1901 fastställdes det förslag till delning af Nya varfvets område mellan sjöförsvaret och fångvården, som omförmålades i det vid propositionen i ämnet till 1901 års riksdag fogade utdrag af protokollet öfver sjöförvarsärenden den 22 mars samma år, hvarefter från marinförvaltningen och chefen för fortifikationen infordrades ritningar och kostnadsförslag till de byggnads- och öfriga arbeten, som enligt nämnda statsrådsprotokoll voro afsedda att för kustartilleriets räkning utföras å den del af Nya varfvet, som skulle till sjöförsvaret återställas.

I anledning af fångvårdsstyrelsens underdåniga skrifvelse den 8 oktober 1901 rörande den tid, under hvilken fångvården skulle kunna förvänta att blifva bibehållen vid besittningen af den fångvården genom nådigt bref den 14 juni 1901 behållna del af Nya varfvet, förklarades genom nådigt bref den 1 november 1901, att, då det inom kort torde böra tagas i öfvervägande, huruvida det ej blefve nödigt att förse Göteborg äfven med rörligt försvar och att således dit förlägga någon del af flottans materiel och personal, för hvilken händelse äfven den del af Nya varfvets område, som fortfarande tills vidare vore upplåten åt fångvården, måste med därå befintliga byggnader återställas till sjöförsvaret, någon ändring i de vid upplåtelsen den 14 december 1869 fästade villkor icke kunde medgifvas.

Sedermera anförde fångvårdsstyrelsen i underdånig skrifvelse den 11 december 1901, att, då ifrågavarande villkor innefattade, att sjöförsvaret efter ett års uppsägning ägde återfå dispositionsrätten till Nya varfvet, sty-

relsen hade känt sig uppfordrad att, i fullföljd af sin uppfattning om olämpligheten af att fångvårdsmedel till afsevärda belopp fortfarande nedlades å en anstalt, som inom kort kunde varda af sjöförsvaret återfordrad, utan dröjsmål till behandling upptaga frågan om det sätt, hvarå för fångvården måtte kunna beredas vederlag för den förlust med hänsyn till möjligheten af fångförvar, som genom Nya varfvets fullständiga återställande tillskyndades rikets fångvård. I denna skrifvelse framlade fångvårdsstyrelsen också en plan för beredande af nödigt fängelseutrymme, i händelse den ifrågasatta indragningen af cellfängelset å Nya varfvet skulle komma till stånd. Några tillförlitliga kostnadsberäkningar för genomförande af denna plan ansåg sig styrelsen då icke kunna framlägga; men ville styrelsen så snart som möjligt inkomma med erforderlig utredning i ämnet. [44.]

I mitt anförande till statsrådsprotokollet öfver sjöförvarsärenden den 11 januari 1902, bifogadt statsverkspropositionen till samma års riksdag, redogjorde jag för hvad sålunda i detta ärende förekommit och yttrade därefter:

»Af den förberedande utredning i ämnet, som af fångvårdsstyrelsen i nyssnämnda skrifvelse lämnats, vill det synas, som om möjlighet förefunnes, att fångvården kunde, inom en jämförelsevis kort tid och utan att alltför betydande olägenheter däraf förorsakades, afstå från Nya varfvets hela område, hvarigenom inkvartering för kustartilleriet där skulle kunna beredas utan uppförande af en ny, dyrbar kasernbyggnad. Skulle denna uppfattning vinna bekräftelse genom den närmare utredning, som nu skall af fångvårdsstyrelsen företagas, torde jag få anledning att göra hemställan om en ändrad disposition af det för kustartilleriets inkvartering å Nya varfvet beviljade anslag samt om den framställning till Riksdagen, som häraf må påkallas. Innan denna utredning inkommit, anser jag mig i alla händelser icke böra framlägga något förslag till användning af de för ifrågavarande ändamål redan anvisade medel.»

Emellertid och då icke någon sådan utredning förelåg, fann jag mig böra hemställa om proposition till Riksdagen, att återstoden af det till nybyggnader m. m. för kustartilleriets inkvartering å Nya varfvet beviljade anslag måtte anvisas på extra stat för år 1903; och blef proposition i enlighet med denna hemställan aflåten till 1902 års riksdag.

På grund af förutnämnda sedan 1901 års riksdag inträffade förhållanden ansåg Riksdagen, att med anvisande af återstående beloppet, 175,000 kronor, af nu ifrågavarande anslag kunde utan olägenhet anstå i afvaktan på den utredning öfver de på frågan om kustartilleriets inkvar-

[44.] tering vid Göteborg inverkan omständigheter, som vore under arbete, hvarför propositionen i ämnet icke blef af Riksdagen bifallen.

Redan före propositionens aflåtande hade marinförvaltningen och chefen för fortifikationen med ämbetsskrivelse den 12 december 1901 öfverlämnat plan och kostnadsförslag till ett kustartilleridetachements inkvartering å Nya varfvet under förutsättning att hela området finge här för disponeras. Kostnadsförslaget upptager:

ändrings- och reparationsarbeten för officerares inkvartering	9,000: —
ändrings- och reparationsarbeten för underofficerares inkvartering	8,000: —
anordnande af underofficersmess	6,000: —
ändrings- och reparationsarbeten för manskapets inkvartering	24,000: —
inredande af manskapsmess och bostad för messföreståndaren	8,000: —
anordnande af kansli- och sjukvårdslokaler, rustkammare, vaktrum och arrester, kyrka och lektionssal	4,000: —
anordnande af matinrättning och bostad för köksföreståndaren	20,000: —
uppförande af exercishus	35,000: —
beredande af förrådsutrymme	1,000: —
uppförande af afträdesbyggnad	3,000: —
ledningar	10,000: —
rifningsarbeten	2,000: —
ritningar och kontroll samt oförutsedda utgifter	10,000: —
Summa kronor	140,000: —

Sedan det visat sig behöfligt att redan under senare delen af år 1902 till Göteborg förlägga ett kustartilleridetachment, bestående af 1 officer, 3 underofficerare och 24 man, hvaraf 1 underofficer och 2 man å Elfsborg samt de öfriga å Nya varfvet, måste för denna styrkas inkvarterande omedelbart vidtagas vissa åtgärder, hvilka af marinförvaltningen föreslogos i underdånig skrifvelse den 12 sistlidne augusti. Dessa åtgärder voro i allt hufvudsakligt sådana, hvilka skolat vidtagas enligt den ursprungliga planen för kustartilleriets förläggning å Nya varfvet under förutsättning af områdets delning mellan sjöförsvaret och fångvården, men skulle å andra sidan också blifva behöfliga, om hela området blefve till sjöförsvaret återställt. Med afseende härå blef genom nådigt bref den 29 augusti 1902 det för ändamålet erforderliga beloppet, 24,000 kronor, anvisadt att utgå af det för år 1902 anvisade anslaget till nybyggnader m. m. för kustartilleriets förläggning å Nya varfvet.

Sedermåra har marinförvaltningen i ämbetsskrivelse den 19 sist-

[44.]

lidne december meddelat, att den i marinförvaltningens och chefsens för fortifikationen förutnämnda ämbetsskrifvelse den 12 december 1901 angifna kostnaden, 140,000 kronor, för anordningar å nya varfvet under förutsättning af hela områdets återställande till sjöförsvaret, måste ökas med 9,000 kronor, hvilken ökning föranleddes dels däraf, att vissa af de i sistnämnda skrifvelse omförmälda arbetena måst utföras, innan hela området blifvit återställt, dels däraf, att reparationen å ett af de å området befintliga husen befunnits kräfva större kostnad än förut beräknats. Sammanlagda kostnaden för de ifrågavarande anordningarna skulle sålunda uppgå till 149,000 kronor, däruti inräknadt det genom nädiga brefvet den 29 sistlidne augusti anvisade beloppet af 24,000 kronor. Af det för år 1902 anvisade anslaget, 175,000 kronor, skulle sålunda återstå 26,000 kronor. Detta belopp har marinförvaltningen ansett böra användas till förändring af fönstren i östra flygeln af den för närvarande till fängelse använda gamla varfsbyggnaden, så att äfven för denna flygel, hvilken nu icke skulle tagas i anspråk för kustartilleriets inkvartering utan reserveras för ett möjligen blifvande detachement af flottan, den yttre prägeln af fängelse skulle bortfalla. Kostnaden härför beräknades till 13,000 kronor. Återstående 13,000 kronor borde enligt marinförvaltningens åsikt användas till inredning af verkstäder i östra längan, hvilka skulle blifva till stort gagn för kustartilleriet och oundgängligen behöfliga, om ett detachement af flottan framdeles komme att förläggas till Göteborg.

På hemställan af chefen för justitiedepartementet har Eders Kungl. Maj:t i dag beslutit aflåta proposition till Riksdagen om anslag till åtskilliga byggnadsarbeten för fångvårdens behof, hvilka skulle möjliggöra återställande till sjöförsvaret af Nya varfvets hela område. Därest denna framställning vinner Riksdagens bifall, bör det för år 1902 anvisade anslaget till nybyggnader m. m. för kustartilleriets inkvartering å Nya varfvet användas på det sätt, som, enligt hvad jag nyss anført, föreslagits af marinförvaltningen och chefen för fortifikationen; men denna användning af anslaget afviker så väsentligt från den inkvarteringsplan, som framlades för 1901 års riksdag vid anslagets äskande och i hvilken plan ingick, bland annat, uppförande af en ny kasernbyggnad för en kostnad af 225,000 kronor, att Riksdagens samtycke till den ändrade användningen bör inhämtas. Den ännu icke anvisade hälften af det utaf 1901 års riksdag beviljade anslaget å 350,000 kronor skulle under denna förutsättning icke behöfva tagas i anspråk.

Då jag för egen del anser den nu föreslagna anordningen vara till fördel för sjöförsvaret — icke minst därigenom att den äfven bereder

[44.] möjlighet att utan stora kostnader framdeles till Göteborg förlägga jämväl ett detachment af flottan — får jag i underdånighet hemställa, att Eders Kungl. Maj:t täcktes föreslå Riksdagen

att — vid bifall till hvad Eders Kungl. Maj:t under andra hufvudtiteln föreslagit angående utvidgning af länsfängelset i Hernösand och uppförande af nytt cellfängelse invid Göteborg — medgifva, att det för år 1902 anvisade extra anslag å 175,000 kronor till nybyggnader m. m. för kustartilleriets inkvartering å det s. k. Nya varfvet vid Göteborg må användas på det förändrade sätt, som här ofvan angifvits.

Minförsvarets ordnande samt minpersonalens inkvartering vid mobilisering.

[45.] Vid kustartillerikommitténs betänkande fanns fogadt ett af kommittén uppgjortt förslag till utförande under kustartilleriets uppsättningstid af nybyggnads- m. fl. arbeten för minförsvarets ordnande samt inkvarteringen vid mobilisering. Förslaget slutade på en kostnadssumma af 763,700 kronor, hvilken summa enligt kommitténs mening borde fördelas på de båda sista uppsättningsperioderna, med 263,950 kronor på den 2:a och 499,750 kronor på den 3:e perioden.

Beträffande minpersonalens inkvartering vid mobilisering och under mineringsöfningar anförde kustartillerikommittén i sitt betänkande följande.

Kustartilleriets för fasta minförsvaret afsedda personal borde enligt kommitténs mening vid mobilisering och på grund häraf äfven under mineringsöfningar förläggas i land och icke, såsom nu vid dylika öfningar vore förhållandet, ombord å logementsfartyg.

Tanken att förlägga minpersonalen i baracker vore icke ny. Den framhölls redan af 1885 års s. k. minkommitté. Hittills hade emellertid baracker kunnat undvaras utan större olägenhet för fredsöfningarna, enär logementsfartyg fått af minförsvaret disponeras under dessa öfningar. Tillgången på logementsfartyg hade dock icke varit större, än att endast ett sådant kunnat afses för Karlskrona minpositioner och ett för minpositionerna vid Vaxholm och Oscar-Fredriksborg, af hvilka fartyg det senare äfven måst årligen användas för öfvande af flottans beväring samt understundom äfven för andra flottans öfningar; logementsfartyg för öfriga permanenta minpositioner hade beräknats att vid mobilisering erhållas genom förhyrning.

Logementsfartyg skulle visserligen enligt kommitténs åsikt ännu någon tid kunna användas för fasta minförsvaret, dock endast under förutsättning dels att de finge uteslutande disponeras af fasta minförsvaret för att städse ligga i högsta beredskapsgrad, hvadan således vid mobilisering förhyrda fartyg icke borde användas såsom logementsfartyg, dels ock att de funnes i så stort antal, att hvarje minposition i regel erhöles eget logementsfartyg. Flottans tillgång på logementsfartyg vore ej för närvarande och kunde ej antagas inom en öfverskådlig framtid blifva så stor, att det betydliga antal sådana fartyg, som erfordrades för fasta minförsvaret, kunde till kustartilleriet öfverlätas, utan vore det tvärtom sannolikt, att flottan vid mobilisering hade behof af alla sina logementsfartyg för egen räkning.

Af det ofvan anförda syntes vara ådagalagdt, att den enda utvägen att på ett för kustartilleriet fullt tillfredsställande sätt lösa frågan om minpersonalens logerande vore att förlägga denna personal i land, där så kunde ske, i redan befintliga byggnader, men eljest i särskildt uppförda baracker. Lämpliga platser för uppförande af sådana, erbjudande åtminstone lika godt skydd som logementsfartyg, kunde utan svårighet erhållas.

Då beredande af inkvartering åt minpersonalen i land i närheten af respektive minpositioner därjämte utan tvifvel måste anses i hög grad befrämja dessas snabba mobilisering, enär inventarier och utredning kunde i mobiliseringsskick därstädes förvaras under ständig tillsyn, och då ingen åtgärd borde underlätas i detta syfte, om den kunde åstadkommas för rimlig kostnad, låge äfven häri en kraftig maning att bereda inkvartering i land åt minpersonalen.

Uppförandet af baracker vore visserligen förenadt med ganska dryga kostnader, men härvid kunde erinras, att underhålls- och rustningskostnader för logementsfartyg visat sig uppgå till betydande belopp, att personalbehovet kunde något reduceras, om minpersonalen logerades i land, samt att personal för en del minpositioner kunde logeras i redan befintliga byggnader, hvadan antalet baracker att uppföra kunde inskränkas till 6.

I anförande till statsrådsprotokollet öfver sjöförsvarsärenden den 11 januari 1901, bilagdt statsverkspropositionen till samma års riksdag, redogjorde dåvarande chefen för sjöförsvarsdepartementet för kommitténs nu omförmälda förslag och fann därvid intet annat att erinra, än att slutsumman, 763,700 kronor, syntes böra, för oförutsedda utgifter m. m., ökas med 5 procent å det belopp, som ej vore afsedt för inventarier

[45.] och utredning, eller med 33,785 kronor, då hela ifrågavarande kostnad skulle uppgå till 797,485 kronor. Af denna summa skulle belöpa

på 2:a perioden	kr. 275,648: —
och » 3:e »	» 521,837: —
eller på de särskilda åren:	
år 1904	kronor 137,824: —
» 1905	» 137,824: —
» 1906	» 260,919: —
» 1907	» 260,919: —

Med åberopande af hvad sålunda förekommit har marinförvaltningen i sin underdåniga skrifvelse den 23 september 1902 hemställt, att för ifrågavarande ändamål måtte på extra stat för år 1904 äskas ett anslag af 137,824 kronor.

Då jag för min del icke funnit någon anledning att ifrågasätta ändring i förut omförmälda, för 1901 års riksdag framlagda plan, får jag i underdånighet hemställa, det tacktes Eders Kungl. Maj:t föreslå Riksdagen

att för minförsvarets ordnande och minpersonalens inkvartering vid mobilisering bevilja på extra stat för år 1904 ett anslag af 137,824 kronor.

Fasta minförsvaret.

[46.] I sin underdåniga skrifvelse den 23 september 1902 har marinförvaltningen anmält följande anslagsbehof för fasta minförsvaret, nämligen:

för komplettering af elektriska kabelförrådet vid flottans station i Karlskrona med 8,700 meter elektrisk kabel	kr. 11,280: —
för komplettering af bomullskrutförrådet vid samma station med 1,200 kg. bomullskrut samt 25 st. laddade hylsor för tändladdning	» 5,023: 50
för anskaffande af en ångkranpråm, erforderlig för hastigare mobilisering af minförsvaret vid Göteborg.....	» 98,500: —
för uppförande af förrådshus för större laddade minor vid flottans station i Karlskrona.....	» 44,700: —
Summa kronor 159,503: 50	

Beträffande den för anskaffande af en ångkranpråm för fasta minförsvaret vid Göteborg upptagna posten å 98,500 kronor anhåller jag [46.] få erinra därom, att marinförvaltningen redan i sin underdåniga skrifvelse den 24 september 1901 gjort framställning om beredande af medel för anskaffning af en sådan pråm, men att jag, af hänsyn till andra anslagsbehof, icke ansåg mig kunna tillstyrka Eders Kungl. Maj:t att till 1902 års riksdag aflåta proposition i ämnet. För närvarande finnes bland flottans materiel en ångkranpråm för hvarje minposition; men då den för spärrning af inloppet till Göteborg behöfliga minmaterielen är flera gånger större än den för hvarje af öfriga minpositioner afsedda minmaterielen, erfordras, för att mobilisering af minförsvaret vid Göteborg skall kunna verkställas lika hastigt som vid andra minpositioner, ytterligare en ångkranpråm för minförsvaret vid Göteborg.

Med afseende å den mycket stora vikten af en hastig mobilisering af minförsvaret och då jag icke funnit något att erinra mot hvad marinförvaltningen i öfrigt föreslagit, hemställer jag, att Eders Kungl. Maj:t täcktes föreslå Riksdagen

att för fasta minförsvaret bevilja på extra stat för år 1904 ett anslag af 159,500 kronor.

Undervattenstorpedbatteri vid Oscar-Fredriksborg.

Med anledning däraf, att det vid flera tillfällen under senaste tiden [47.] visat sig, att för de stora och djupgående handelsfartyg, hvilka numera till allt större antal besöka Stockholms hamn, svårighet uppstått att passera segelrännan vid Oscar-Fredriksborg eller det så kallade Oxdjupet till följd af segelrännans ringa bredd och djup, anmodade jag genom ämbetsskrifvelse den 24 juni 1902 marinförvaltningen, chefen för fortifikation och lotsstyrelsen att inkomma med gemensamt underdånigt yttrande, huruvida från försvarssynpunkt hinder syntes möta för berörda segelrännans utvidgning och fördjupande, samt att, därest sådant hinder icke ansåges möta, afgifva förslag rörande segelrännans i Oxdjupet upprepning till lämplig bredd och djuplek, hvarvid jämväl borde meddelas uppgift å kostnaden för det till följd häraf nödiga upprepningsarbetet.

Sedermera inkommo särskilda underdåniga framställningar i ämnet från Stockholms handels- och sjöfartsnämnd, från firmorna Bröderna Ameln och Emil R. Boman samt från Stockholms köpmannaförenings

Undervattens-
torpedbatteri
vid Oscar-
Fredriksborg.